

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Lidské zdroje jako potenciál regionálního rozvoje – komparace na úrovni krajů České republiky

Monika Havelková

**Diplomová práce
2014**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Monika Havelková**
Osobní číslo: **E120107**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj; Urbanismus**
Název tématu: **Lidské zdroje jako potenciál regionálního rozvoje - komparace na úrovni krajů České republiky**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je komparativní analýza stavu lidských zdrojů a posouzení jejich odlišností v jednotlivých krajích ČR (z aktuálních dat SLBD) a z toho vyplývající zhodnocení investic do lidských zdrojů, politiky rozvoje, strategického rozvoje a cílů pro lidské zdroje v rámci dostupných nástrojů regionální politiky.

Zásady:

- Rešerše odborné literatury a dalších pramenů.
- Stanovení cílů práce a hypotézy, volba metod.
- Lidské zdroje a jejich význam pro rozvoj regionu.
- Analýza lidských zdrojů na úrovni krajů ČR.
- Komparace na úrovni krajů ČR.
- Formulace závěrů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

AGNEW, J., LIVINGSTONE, D., ROGERS, A. Human Geography an Essential Anthology. 1 st publ. Oxford: Blackwell, 1996, 696 s. ISBN 0-631-19461-4.

BARTOŇOVÁ, D., FIALOVÁ L., RYCHTAŘÍKOVÁ, J. Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 238 s. ISBN 978-80-7419-024-7.

KLUFOVÁ, R., POLÁKOVÁ, Z. Demografické metody a analýzy: demografie české a slovenské populace. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 306 s. ISBN 978-807-3575-465.

MAZOUCH, P., FISCHER, J. Lidský kapitál: měření, souvislosti, prognózy. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 116 s. ISBN 978-80-7400-380-6.

TOUŠEK, V. a kol. Ekonomická a sociální geografie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4.

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.
Ústav regionálních a bezpečnostních věd

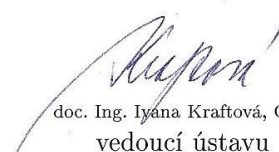
Datum zadání diplomové práce: 1. října 2013

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2014

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. října 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 14. 4. 2014

Monika Havelková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala mé vedoucí práce doc. Vladimíře Šilhánkové, Ing. arch. Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi poskytovala po celou dobu zpracovávání diplomové práce. Také bych chtěla poděkovat mé rodině, zejména moji mamince, která mi byla oporou po celou dobu mého studia.

ANOTACE

Tato diplomová práce analyzuje stav lidských zdrojů v jednotlivých krajích České republiky. Provádí komparaci lidských zdrojů a posuzuje odlišnosti v krajích České republiky, a to za roky 1991, 2001 a 2011, kdy se uskutečnily poslední tři Sčítání lidu, domů a bytů na území našeho státu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Sčítání lidu, domů a bytů, lidské zdroje, komparace, kraje České republiky

TITLE

Human resources as a potential regional development – comparison at the level of regions of the Czech Republic

ANNOTATION

This thesis analyzes the state of human resources in the regions of the Czech Republic. Performs a comparison of human resources and assesses differences in the regions of the Czech Republic, for the years 1991, 2001 and 2011, when he made his last three census and housing in our country.

KEYWORDS

Censuses of Population and Housing, human resources, comparison, region Czech Republic

OBSAH

ÚVOD	11
1 VÝVOJ SČÍTÁNÍ LIDU	13
1.1 VÝVOJ SČÍTÁNÍ LIDU NA ÚZEMÍ NAŠEHO STÁTU	13
1.2 SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ V ROCE 1991	16
1.3 SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ V ROCE 2001	17
1.4 SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ V ROCE 2011	18
1.5 KOMPARACE SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ V LETECH 1991, 2001 A 2011	19
1.5.1 Srovnatelnost výsledků sčítání z let 1991 a 2001	19
1.5.2 Srovnatelnost výsledků sčítání z let 2001 a 2011	20
1.5.3 Shrnutí srovnatelnosti výsledků sčítání v letech 1991, 2001 a 2011	22
1.6 VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ	22
1.7 SČÍTÁNÍ VE SVĚTĚ	23
2 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVNÉ CELKY V ČESKÉ REPUBLICĚ.....	28
2.1 OBCE	28
2.2 KRAJE	29
2.3 SDRUŽENÉ VYŠŠÍ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVNÉ CELKY	31
2.4 ORGÁNY ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ	32
3 SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ – KOMPARACE NA ÚROVNI KRAJŮ	34
3.1 OBYVATELSTVO.....	35
3.2 VZDĚLÁNÍ.....	41
3.3 EKONOMICKÁ AKTIVITA	46
3.4 ROZDÍLY MEZI KRAJI V ROCE 1991	50
3.5 ROZDÍLY MEZI KRAJI V ROCE 2001	62
3.6 ROZDÍLY MEZI KRAJI V ROCE 2011	74
4 ZHODNOCENÍ POTENCIÁLU LIDSKÝCH ZDROJŮ V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH ČR.....	87
4.1 VĚKOVÉ SLOŽENÍ OBYVATEL	87
4.2 OBYVATELSTVO DLE RODINNÉHO STAVU.....	90
4.3 OBYVATELSTVO DLE NEJVYŠŠÍHO UKONČENÉHO VZDĚLÁNÍ.....	93
4.4 OBYVATELSTVO DLE EKONOMICKÉ AKTIVITY	97
4.5 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ.....	101
ZÁVĚR.....	109
POUŽITÁ LITERATURA	116
SEZNAM PŘÍLOH.....	120

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Územní členění ČR	30
Tabulka 2 – Správní členění ČR na vyšší územní samosprávné celky (kraje).....	30
Tabulka 3 – Členění ČR na regiony soudržnosti NUTS 2	32
Tabulka 4 – Orgány územních samosprávných celků	33
Tabulka 5 – Zkratky krajů pro práci s grafy	35
Tabulka 6 – Procentuální podíly počtu obyvatel dle věku v krajích ČR v roce 2011	37
Tabulka 7 – Procentuální podíly počtu obyvatel dle rodinného stavu v roce 2011.....	40
Tabulka 8 – Procentuální podíly dle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 2011	43
Tabulka 9 – Procentuální podíly ekonomicky aktivních a neaktivních v roce 2011.....	46
Tabulka 10 – Procentuální podíly zaměstnaných a nezaměstnaných v roce 2011	47
Tabulka 11 – Podíly věkového složení obyvatel vč. odchylek od mediánu v roce 1991	50
Tabulka 12 – Podíly obyvatel dle rodinného stavu vč. odchylek od mediánu v roce 1991	52
Tabulka 13 – Podíly obyvatel dle nejvyššího ukon. vzdělání vč. odchylek v roce 1991	56
Tabulka 14 – Podíly obyvatel dle ekonomické aktivity vč. odchylek v roce 1991	59
Tabulka 15 – Podíly věkového složení obyvatel vč. odchylek v roce 2001	62
Tabulka 16 – Podíly obyvatel dle rodinného stavu vč. odchylek v roce 2001	64
Tabulka 17 – Procentuální podíly dle nejvyššího ukonč. vzdělání vč. odchylek v roce 2001	67
Tabulka 18 – Procentuální podíly dle ekonomické aktivity vč. odchylek v roce 2001.....	71
Tabulka 19 – Procentuální podíly věkového složení obyvatel vč. odchylek v roce 2011.....	74
Tabulka 20 – Procentuální podíly obyvatel dle rodinného stavu vč. odchylek v roce 2011	76
Tabulka 21 – Procentuální podíly dle nejvyššího ukon. vzdělání vč. odchylek v roce 2011	79
Tabulka 22 – Procentuální podíly dle ekonomické aktivity vč. odchylek v roce 2011.....	82
Tabulka 23 – Velikost změn v krajích ČR v podílech obyvatel dle věkového složení	89
Tabulka 24 – Velikost změn v krajích ČR v podílech obyvatel dle rodinného stavu	92
Tabulka 25 – Velikost změn v krajích ČR v podílech obyvatel dle nejvyš. ukon. vzdělání	95
Tabulka 26 – Velikost změn v krajích ČR v podílech obyvatel dle ekonomické aktivity	100

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Počet zemí a oblastí v letech 2005-2014, které provedly či provedou sčítání lidu	25
Graf 2 – Počet zemí na kontinentech, které se zúčastnily či zúčastní sčítání lidu	26
Graf 3 – Vývoj počtu obyvatel v ČR v letech 1989-2012	35
Graf 4 – Procentuální podíly počtu obyvatel v krajích ČR	36
Graf 5 – Vývoj procentuálních podílů věkového složení obyvatelstva v krajích ČR	39
Graf 6 – Vývoj procentuálních podílů obyvatelstva dle rodinného stavu v krajích ČR.....	41
Graf 7 – Procentuální podíly nejvyššího ukončeného vzdělání obyvatel v krajích ČR	44
Graf 8 – Vývoj procentuálních podílů obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání	45
Graf 9 – Vývoj procentuálních podílů ekonomicky aktivního obyvatelstva.....	48
Graf 10 – Vývoj procentuálních podílů ekonomicky neaktivního obyvatelstva.....	49
Graf 11 – Procentuální odchylky věkového složení 0-14 let v roce 1991.....	51
Graf 12 – Procentuální odchylky věkového složení 15-64 let v roce 1991.....	51
Graf 13 – Procentuální odchylky věkového složení 65 a více let v roce 1991.....	52
Graf 14 – Procentuální odchylky svobodných obyvatel v roce 1991.....	53
Graf 15 – Procentuální odchylky ženatých či vdaných obyvatel v roce 1991	54
Graf 16 – Procentuální odchylky rozvedených obyvatel v roce 1991.....	54
Graf 17 – Procentuální odchylky ovdovělých obyvatel v roce 1991	55
Graf 18 – Procentuální odchylky nejvyš. ukon. vzdělání základního v roce 1991	56
Graf 19 – Procentuální odchylky středního vzdělání vč. vyučení bez maturity v roce 1991 ...	57
Graf 20 – Procentuální odchylky úplného střed. vzdělání s maturitou a vyššího v roce 1991	57
Graf 21 – Procentuální odchylky vysokoškolského vzdělání v roce 1991.....	58
Graf 22 – Procentuální odchylky ekonomicky aktivních v roce 1991	59
Graf 23 – Procentuální odchylky zaměstnaných v roce 1991	60
Graf 24 – Procentuální odchylky nezaměstnaných v roce 1991	60
Graf 25 – Procentuální odchylky ekonomicky neaktivních v roce 1991	61
Graf 26 – Procentuální odchylky nepracujících důchodců v roce 1991.....	61
Graf 27 – Procentuální odchylky věkového složení 0-14 let v roce 2001.....	63
Graf 28 – Procentuální odchylky věkového složení 15-64 let v roce 2001.....	63
Graf 29 – Procentuální odchylky věkového složení 65 a více let v roce 2001.....	64
Graf 30 – Procentuální odchylky svobodných v roce 2001	65
Graf 31 – Procentuální odchylky ženatých či vdaných v roce 2001	66
Graf 32 – Procentuální odchylky rozvedených v roce 2001	66
Graf 33 – Procentuální odchylky ovdovělých v roce 2001	67

Graf 34 – Procentuální odchylky základního vzdělání vč. neukončeného v roce 2001	68
Graf 35 – Procentuální odchylky středního vzdělání vč. vyuč. bez maturity v roce 2001	69
Graf 36 – Procentuální odchylky úplného středního vzdělání a vyššího v roce 2001	69
Graf 37 – Procentuální odchylky vysokoškolského vzdělání v roce 2001	70
Graf 38 – Procentuální odchylky ekonomicky aktivních v roce 2001	71
Graf 39 – Procentuální odchylky zaměstnaných v roce 2001	72
Graf 40 – Procentuální odchylky nezaměstnaných v roce 2001	72
Graf 41 – Procentuální odchylky ekonomicky neaktivních v roce 2001	73
Graf 42 – Procentuální odchylky nepracujících důchodců v roce 2001	73
Graf 43 – Procentuální odchylky věkového složení 0-14 let v roce 2011	75
Graf 44 – Procentuální odchylky věkového složení 15-64 let v roce 2011	75
Graf 45 – Procentuální odchylky věkového složení 65 a více let v roce 2011	76
Graf 46 – Procentuální odchylky svobodných v roce 2011	77
Graf 47 – Procentuální odchylky ženatých či vdaných v roce 2011	78
Graf 48 – Procentuální odchylky rozvedených v roce 2011	78
Graf 49 – Procentuální odchylky ovdovělých v roce 2011	79
Graf 50 – Procentuální odchylky základního vzdělání vč. neukon. v roce 2011	80
Graf 51 – Procentuální odchylky středního vzdělání vč. vyučení bez maturity v roce 2011	81
Graf 52 – Procentuální odchylky úplného střed. vzdělání s maturitou a vyššího v roce 2011	81
Graf 53 – Procentuální odchylky vysokoškolského vzdělání v roce 2011	82
Graf 54 – Procentuální odchylky ekonomicky aktivních v roce 2011	83
Graf 55 – Procentuální odchylky zaměstnaných v roce 2011	84
Graf 56 – Procentuální odchylky nezaměstnaných v roce 2011	84
Graf 57 – Procentuální podíly ekonomicky neaktivních v roce 2011	85
Graf 58 – Procentuální odchylky nepracujících důchodců v roce 2011	85
Graf 59 – Změny podílů obyvatel dle věkového složení v krajích ČR	88
Graf 60 – Změny podílů obyvatel dle rodinného stavu v krajích ČR	91
Graf 61 – Změny podílů obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání v krajích ČR	95
Graf 62 – Změny podílů ekonomicky aktivních obyvatel v krajích ČR	98
Graf 63 – Změny podílů ekonomicky neaktivních obyvatel v krajích ČR	99
Graf 64 – Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle nejvyš. ukon. vzdělání	102
Graf 65 – Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle ekonomické aktivity	104
Graf 66 – Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle věkového složení	106
Graf 67 – Kraje s nejvyšší a nejnižším podílem obyvatel dle rodinného stavu	107

ÚVOD

Lidské zdroje patří mezi hlavní bohatství každého regionu. Jsou klíčové pro tvorbu a předávání poznatků a představují jeden z faktorů, který určuje inovační potenciál každé společnosti. Lidské zdroje jsou nezbytným předpokladem pro dosažení ekonomických, sociálních, kulturních i environmentálních cílů a jejich význam se zvyšuje s nástupem budování znalostní společnosti, s rozsahem inovačních změn a s hledáním konkurenčních výhod.

Základním pramenem demografických údajů v České republice (dále ČR) je Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB). Jedná se o rozsáhlý statistický průzkum, který probíhá přibližně s desetiletými odstupy a provádí ho Český statistický úřad (dále ČSÚ). Sčítání se týká všech lidí, kteří se v danou dobu nacházejí na území ČR nebo zde mají trvalý či povolený přechodný pobyt, a dále všech obydlených i neobydlených domů a bytů. Všechny fyzické osoby mají ze zákona povinnost poskytnout své údaje. V případě odmítnutí spolupráce hrozí každému až několika tisícová pokuta.

ČR se dělí na čtrnáct samosprávných krajů. Současné krajské uspořádání je však z mnohých stran kritizováno. Podle některých jsou kraje příliš malé a navíc zcela potírají historické hranice Moravy a Čech. Problém může být viděn i v rozdílné velikosti jednotlivých regionů.

Na úvod práce bylo dotázáno 50 respondentů na několik otázek, týkajících se vnímání rozdílů mezi jednotlivými kraji ČR (celé znění otázek je uvedeno v příloze A). Na otázku, zda si myslí, že jsou velké rozdíly mezi kraji ČR v nejvyšším ukončeném vzdělání, odpovědělo 60 % ANO a 40 % NE. 98 % respondentů si myslí, že jsou rozdíly mezi kraji v zaměstnanosti a nezaměstnanosti obyvatel, pouhé 2 % si myslí, že rozdíly mezi kraji v tomto ukazateli nejsou. Co se týče věkového složení obyvatel, tak 28 % respondentů odpovědělo ANO, tedy, že jsou velké rozdíly mezi kraji ve věkovém složení obyvatel, a 72 % odpovědělo NE, tedy, že nejsou velké rozdíly mezi kraji ve věkovém složení obyvatel. Podobný výsledek byl i u otázky, zda jsou rozdíly mezi kraji v rodinném stavu obyvatel. 30 % respondentů si myslí, že tomu tak je tj. ANO a 70 % NE.

Každý z respondentů měl také uvést tři kraje, o nichž si myslí, že mají nejvyšší podíl vzdělaných obyvatel, nejvyšší podíl zaměstnaných a nezaměstnaných obyvatel a nejnižší podíl vzdělaných obyvatel. Nejlépe dopadla Praha, Jihomoravský a Středočeský kraj. Podle respondentů mají tyto kraje nejvyšší podíl vzdělaných obyvatel i nejvyšší podíl zaměstnaných

obyvatel. Mezi kraje, které mají nejvyšší podíl nezaměstnaných a nejnižší podíl vzdělaných obyvatel, patří dle tázaných respondentů, Ústecký, Moravskoslezský a Karlovarský kraj. (Kompletní výsledky tohoto průzkumu uvádí příloha B)

Na základě výše uvedeného je patrné, že lidé vnímají rozdíly mezi kraji. Některé kraje jako např. Prahu, Jihomoravský a Středočeský kraj hodnotí jako lépe vybavené lidským potenciálem než jiné např. Ústecký a Moravskoslezský kraj.

Cílem práce je komparativní analýza stavu lidských zdrojů a posouzení jejich odlišností v jednotlivých krajích ČR (z dat posledních tří Sčítání lidu, domů a bytů uskutečněných v letech 1991, 2001 a 2011) a z toho vyplývající zhodnocení lidských zdrojů.

Jaké kraje mají skutečně nejvyšší podíl zaměstnaných obyvatel a nejvyšší podíl vzdělaných? Jaké kraje mají naopak nejvyšší podíl nezaměstnaných a nejnižší podíl vzdělaných obyvatel? Jak velké jsou rozdíly mezi kraji? Zvyšují se nebo se snižují rozdíly mezi kraji v čase? Nejen na tyto otázky se pokusí odpovědět tato diplomová práce.

1 VÝVOJ SČÍTÁNÍ LIDU

Sčítání patří mezi nejstarší druh statistiky a je zaznamenáno již v dávné minulosti. Prvé středověké sčítání lidu na evropské půdě bylo provedeno roku 721 arabskými podnikateli Španělska. V dokonalejší formě a častěji bylo prováděno sčítání v raném novověku. Kolem roku 3000 před n. l. existují zprávy o sčítání v Egyptě, okolo roku 2000 před n. l. v Číně a kolem roku 1250 před n. l. v Izraeli. Později se zprávy o sčítání také objevují v Sýrii, Řecku či v Římě. V tomto období se sčítali pouze svobodní občané, ve většině případů jen muži, kteří mohli plnit vojenské povinnosti. Pokud podléhali soupisům otroci, byli evidováni pouze jen jako movitý majetek. [22]

Mezi první pokusy o sčítání v novém věku patřila tzv. „revize duší“, která byla nařízená Petrem Velikým na začátku 18. století a revize obyvatel v Českých zemích z roku 1705 za účelem zjištění potřeby soli. První skutečné sčítání bylo provedeno v Evropě až v druhé polovině 18. století, a to ve Finsku, Švédsku a Prusku. V USA bylo první sčítání lidu uskutečněno v roce 1790. Ve Francii a Velké Británii téměř o 100 let déle, v roce 1881. [22]

Soupisy obyvatelstva měly zejména připoutat pracovní síly k určitému sídlišti, upevnit podřízenost obyvatelstva a u vládnoucích vrstev ocenit jejich zámožnost a mocenské postavení. Často sloužily soupisy obyvatelstva k ovládnutí dobytého území. V polovině 19. století se starší soupisy obyvatelstva přeměnily ve sčítání lidu odpovídající už alespoň v zásadě dnešnímu statistickému pojetí populačního censu. V tomto období se do popředí dostává požadavek statistického zjištění veškerého obyvatelstva, požadavek úplnosti a též se zesílilo ústřední vedení censu jak po stránce metodologické, tak i organizační. Sčítání lidu se začalo provádět přímo obchůzkou po jednotlivých domácnostech a domech a přestaly se sestavovat výkazy a seznamy poddaných. [22]

V mnoha státech se začalo upouštět od primitivních konskripcí obyvatelstva s krátkou periodicitou a začalo se přecházet na podrobnější sčítání lidu, později s poměrně ustálenou desetiletou periodicitou. Jak vyplývá ze statistiky, kolem roku 1860 zahrnovalo sčítání cca 15 % světového obyvatelstva, okolo roku 1900 již 50 % a v roce 1960 více než 80 % veškerého obyvatelstva. [22]

1.1 Vývoj sčítání lidu na území našeho státu

Na území našeho státu se soupisy obyvatel uskutečnily již ve středověku, kdy byly prováděny k vojenským a daňovým účelům. Za vůbec nejstarší dochovaný soupis na českém území je považován soupis majetku litoměřického kostela z roku 1058. [20]

Nejvíce soupisů obyvatelstva z bývalého českého státu bylo provedeno v Čechách. Mezi ně patří tzv. berní seznamy ze 14. století, seznamy poddaných z roku 1561, berní rula z roku 1654 a tzv. solní sčítání provedené v roce 1702.¹ Na Moravě jsou známy tzv. lánské rejstříky z roku 1656 a 1667. Prvním soupisem na území Slovenska (v bývalých Uhrách) byl daňový soupis z roku 1715 revidovaný v roce 1720, který představuje první dosud známý pramen údajů o počtu obyvatelstva Slovenska. [22]

S prvními pravidelnými soupisy obyvatelstva se shledáváme již od poloviny 18. století. Za významný mezník lze označit datum 13. října 1753, kdy byl vydán patent císařovny Marie Terezie o každoročním sčítání lidu. Sčítání provedené v roce 1754 zahájilo novou kapitolu v historii sčítání, jelikož se poprvé konalo současně a jednotně na celém území soustátí. [20]

Konskripční patent, vydaný v roce 1777 se stal základem soupisů až do roku 1851. Bylo zde zachyceno veškeré přítomné obyvatelstvo. Detailnější třídění podle sociálního postavení a věku bylo však prováděno pouze u mužů. Od 80. let 18. století se začaly zakládat tzv. populační knihy, v nichž byla zachycena zvláště každá rodina se všemi členy domácnosti. [20]

Sčítání lidu z roku 1857 tvoří přechod mezi feudálními soupisy a prvním moderním sčítáním lidu, které proběhlo v roce 1869. Došlo k odstranění dvoukolejnosti² dosavadních soupisů a provedení sčítání bylo svěřeno výhradně politickým úřadům. Poprvé bylo toto sčítání konáno k jednomu rozhodnému dni, a to k 31. 10. 1857. [22]

Nové období populačních censů na území našeho státu počíná rokem 1869. V roce 1869 bylo provedeno první moderní sčítání lidu, které vycházelo ze zásad stanovených mezinárodními kongresy. Říšský zákon o sčítání, který byl vydán 29. března 1869, stanovil stálou desetiletou periodicitu sčítání. Tento zákon stanovil, že veškerá další sčítání budou prováděna vždy k 31. prosinci, a to v letech končících na nulu. Podle tohoto zákona bylo provedeno sčítání v letech 1869, 1880, 1890, 1900 a 1910. Základem zjišťování ve všech těchto sčítáních je obyvatelstvo přítomné, vedle něhož se zjišťuje i obyvatelstvo bydlící. [24]

Sčítání lidu z roku 1869 patří mezi první moderní sčítání, které bylo provedeno již podle hlavních principů vědecky prováděných sčítání. Sčítání lidu z let 1890, 1900 a 1910 je již charakteristické zásadním rozdělením celého zpracování na dva samostatné úseky. Konečné výsledky byly získávány jednak pomocí místních, obecních a okresních přehledů (tedy sumárně), a jednak byly již centrálně zpracovány i původní dotazníky na nově sestrojených

¹ Též se někdy uvádí rok 1705.

² Feudální soupisy byly konány buď k účelům fiskálním, nebo vojenským. Podle toho je prováděly buď orgány politické a duchovní nebo orgány vojenské a politické. Prvé z nich zjišťovaly obyvatelstvo přítomné (tzv. efektivní), kdežto druhé zjišťovaly tzv. domácí obyvatelstvo.

a postupně zdokonalovaných statistických strojích, které urychlily zpracování sčítání a umožnily i podstatné rozšíření třídění. Rakouská sčítání z let 1890-1910 se svým obsahem, kvalitou zpracování a rozsahem dat zařadila mezi velmi dobře organizovaná a provedená sčítání své doby. Výsledky těchto sčítání jsou dodnes významným pramenem informací o obyvatelstvu střeoevropského regionu na přelomu 19. a 20. století. [20][24]

Na poslední rakouská sčítání, provedená na území českých zemí, navazují bezprostředně prvá sčítání lidu v Československu. V roce 1919 vznikl Státní úřad statistický, který byl pověřen celostátními statistickými šetřeními, mezi které patřilo i sčítání lidu. Dne 8. dubna 1920 byl přijat nový zákon o sčítání lidu a první československé sčítání se uskutečnilo podle tohoto zákona 15. února 1921. Ke druhému československému sčítání došlo 1. prosince 1930, toto sčítání vycházelo ze zkušeností předchozího sčítání, bylo však v několika směrech rozšířeno. Poprvé bylo mimo jiné součástí sčítání zjišťování a podrobné zpracování fertility (plodnosti) žen, což mělo mimořádný význam prozkoumání reprodukce obyvatelstva v Československu. Třetí sčítání, které bylo plánované na rok 1940, se neuskutečnilo pro válečné události. [3]

Po skončení druhé světové války vedla naléhavá potřeba nových dat k provedení dvou stručných soupisů obyvatelstva – v českých krajích 22. května 1947 a na Slovensku 4. října 1947. Vlastní sčítání lidu (první úplné československé sčítání po druhé světové válce) bylo uskutečněno 1. března 1950. Sčítání z roku 1950 je ojedinělé, na rozdíl od předcházejících sčítání je jediným populačním censem, s nímž byly spojeny vedle soupisů domů a bytů též soupis průmyslových a živnostenských závodů a soupis zemědělských závodů. [22]

K dalšímu sčítání došlo v roce 1961, kdy začíná další nová etapa československých populačních censů. Výsledky tohoto sčítání poprvé v historii sčítání představují integrovaný census se vzájemným propojením údajů o obyvatelstvu, domácnostech, bytech a domech. Toto propojení přispělo k zcela nové kvalitě dat a výrazně rozšířilo možnosti jejich využití. Sčítání v roce 1961 se od minulosti lišilo také nesrovnatelným rozsahem publikovaných výsledků a analytickým využitím dat. [4]

V roce 1970 a 1980 se uskutečnila předposlední dvě československá sčítání. Sčítání lidu v roce 1970 přineslo některé nové aspekty a přístupy, a to zejména v oblasti zpracovatelské. Došlo k automatizovanému zpracování dat, které umožnilo daleko větší možnost třídění a kombinaci dat a také zvýšilo jejich informační hodnotu a využitelnost. Čtvrté poválečné sčítání se uskutečnilo 1. listopadu 1980. Rozsahem a způsobem provedení se v podstatě

nelišilo od sčítání v roce 1970. Výrazně se však zrychlila nejen doba zpracování, ale i publikování výsledků. [5][6]

Poslední československé sčítání lidu bylo provedeno v roce 1991. Způsob jeho provedení se neodlišoval od předchozích sčítání, avšak rychle se měnící společensko-politická situace po listopadu 1989 se odrazila v některých obsahových a metodických změnách. Tyto změny znamenaly nejen rozšíření mezinárodní srovnatelnosti, ale také umožnily zachytit počátek procesu hlubokých společenských a ekonomických změn v ČR. První a zatím zároveň poslední sčítání v ČR proběhly v roce 2001 a 2011. [7]

V další části diplomové práce budou porovnávána data ze sčítání v letech 1991, 2001 a 2011. Z tohoto důvodu budou tato sčítání v následujících podkapitolách podrobněji analyzována. Jednotlivá sčítání sice jsou obsahově do značné míry shodná, každé sčítání má však svá specifika při přípravě, provedení i zpracování, která je nutné analyzovat před samotnou komparací.

Mezníky vývoje sčítání lidu na území našeho státu jsou znázorněny v příloze C.

1.2 Sčítání lidu, domů a bytů v roce 1991

Poslední československé sčítání lidu proběhlo 3. března 1991. Způsobem provedení se neodlišovalo od sčítání přechodných. V některých obsahových a metodických změnách se však odrazila rychle se měnící společensko-politická situace po listopadu 1989.

Program sčítání byl rozšířen o otázku na náboženské vyznání sčítané osoby a zvláště výrazná změna se týkala také klasifikace národností v návaznosti především na ústavní zákon č. 23/1991 Sb. – „Listinu základních práv a svobod“. Došlo také k rozšíření počtu národností, mezi nimiž byla také poprvé národnost moravská a slezská. [7]

Oproti sčítání v roce 1980 se změnily některé způsoby zjišťování a zpracování ekonomické aktivity a společenské skupiny. Novinkou bylo též rozdělení ekonomicky aktivních osob podle sektorů národního hospodářství na státní a soukromý. Na základě mezinárodních doporučení přijatých Evropskou hospodářskou komisí OSN byla do sčítání znovu zařazena otázka na mateřský jazyk a na trvalé bydliště v době narození sčítané osoby ke zjištění dlouhodobé migrace obyvatel a rodáků. Změny, které se promítly do zpracování výsledků sčítání, znamenaly nejen rozšíření mezinárodní srovnatelnosti, ale také umožnily zachytit počátek procesu hlubokých společenských a ekonomických změn v ČR. [7]

Konečné výsledky se centrálně zpracovávaly ve výpočetním středisku Federálního statistického úřadu. Postupně vyšlo celkem 1 172 titulů, z toho za ČR 848. Kromě základních

publikací a Statistického lexikonu obcí se jednalo o velké množství datových a analytických prací. Významnou publikací je Pramenné dílo, které popisuje nejen samotné sčítání z roku 1991, ale též historii sčítání lidu. [7]

1.3 Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001

Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 bylo provedeno v souladu s metodickými doporučeními OSN a Statistického úřadu Evropských společenství (Eurostatu). Opětovně bylo provedeno formou tzv. sebesčítání, kdy každá osoba vyplňovala za sebe, za své děti, případně za další osoby domácnosti příslušné sčítací tiskopisy. [23]

Celkem bylo zjišťováno 26 údajů o osobách, 18 údajů o bytech a bydlení a 12 údajů o domech. Byly použity tři formuláře, a to Sčítací list osoby, Bytový list a Domovní list. V některých případech se dříve zjišťované údaje vypustily a naopak se objevily dotazy nové či nově formulované. V seznamu zjišťovaných ukazatelů o obyvatelstvu přibyl dotaz na případné druhé nebo další zaměstnání sčítané osoby. V údajích mapujících vybavení domácností byl nově zařazen dotaz na vybavení bytové domácnosti počítačem, ale zároveň byly vypuštěny dotazy na vybavenost domácností mrazničkou, automatickou pračkou a televizorem. [23]

V tomto sčítání došlo ke kvalitativně novému pojetí územní přípravy, jejímž základem bylo vytvoření tzv. Registru sčítacích obvodů. Obsahem tohoto registru je seznam všech objektů – domů určených k bydlení a počet bytů v každém domě s úplnou územní identifikací. Nedílnou součástí registru jsou digitální mapy se zakreslením všech domů podléhajících sčítání. Registr sčítacích obvodů se stal jedním ze základních nástrojů pro přípravu, zpracování a prezentaci sčítání s využitím dostupných technologií geografického informačního systému.³ [23]

Vážné komplikace při zpracování a publikování výsledků sčítání 2001 přinesl počátek druhé poloviny roku 2002, kdy ČR postihly srpnové povodně. V důsledku poškození či zničení budov a techniky a následného umístění pracovišť v provizorních místech bez technického zázemí došlo k několikaměsíčnímu přerušení prací. Důležité však je, že nedošlo ke ztrátě datových souborů a zpracování definitivních výsledků sčítání mohlo se zpožděním pokračovat. I přes tyto komplikace se ČSÚ podařilo splnit doporučení Eurostatu, aby výsledky ze základního zpracování sčítání byly k dispozici 2,5 roku po jeho konání. [23]

³ Za ojedinělost a komplexnost projektu získal ČSÚ v USA prestižní cenu ESRI – „SPECIÁLNÍ CENA GIS“ pro rok 2002.

Výstupy ze zpracování sčítání jsou velmi bohaté. Vedle mnoha datových a analytických publikací je možné jmenovat nejen Pramenné dílo a Statistický lexikon obcí, ale také unikátní dílo české statistiky nazvané Historický lexikon obcí České republiky, který zachycuje dlouhodobý vývoj sídel a osídlení na našem území počínaje rokem 1869, kdy se uskutečnilo první moderní sčítání. [23]

1.4 Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011

Prozatím poslední sčítání v ČR proběhlo v březnu 2011, kdy rozhodným okamžikem byla půlnoc z 25. na 26. března 2011. V dubnu 2010 proběhlo zkušební sčítání, které se stalo důležitou součástí přípravy tohoto sčítání.

Na základě zákona č. 296/2009 Sb. zajišťoval přípravu, organizaci, samotné provedení sčítání, zpracování a zpřístupnění výsledků ČSÚ. Smluvním partnerem ČSÚ pro provedení terénních prací při sčítání byla Česká pošta, s. p. [9]

Kromě údajů získaných od obyvatel prostřednictvím sčítacích formulářů byly při sčítání poprvé využity ve větší míře také administrativní zdroje dat – Registr sčítacích obvodů a budov a Informační systém evidence obyvatel. [9]

Tak jako v roce 2001 byly použity tři sčítací formuláře: Sčítací list osoby, Domovní list a Bytový list. Poprvé bylo však umožněno vedle klasických formulářů v listinné podobě také elektronické vyplnění sčítacích formulářů.

Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 přineslo celou řadu novinek, které souvisely jak s rozvojem informačních technologií, tak se zkušenostmi z předchozích sčítání. Mimo již zmíněného elektronického vyplňování formulářů, přibyl např. dotaz na registrované partnerství, nezjišťovala se vybavenost domácností, kromě využití osobního počítače a připojení k internetu, dále bylo dobrovolné zodpovězení otázky na národnost a náboženské vyznání. Nově bylo možné uvést příslušnost až ke dvěma národnostem a v otázce náboženského vyznání byla přidána možnost přihlásit se mezi věřící nehlásící se k žádné církvi ani náboženské společnosti. [9]

ČSÚ spolupracoval například i s Asociací poskytovatelů sociálních služeb a Sdružením azylových domů se vůbec poprvé pokusil o sečtení osob bez přístřeší využívajících tato zařízení. [9]

Nově též bylo k dispozici v době ostrého sčítání telefonní centrum s operátory, kteří odpovídali na dotazy týkající se sčítání. [9]

1.5 Komparace sčítání lidu, domů a bytů v letech 1991, 2001 a 2011

Hlavním účelem sčítání je získání informací o vývoji obyvatelstva, jeho struktuře, o podmínkách života domácností, o úrovni bydlení a další. Jedná se o získání informací ve vzájemných souvislostech, v celostátním pohledu i v nejmenším územním detailu k jednomu datu. Pro účel této diplomové práce je nutné zjistit srovnatelnost údajů v jednotlivých letech sčítání.

1.5.1 Srovnatelnost výsledků sčítání z let 1991 a 2001 [21]

V souladu s mezinárodními doporučeními jsou ve výsledcích sčítání z roku 2001 do celkového počtu obyvatel zahrnuti i cizinci s dlouhodobým pobytem. V údajích ze sčítání z roku 1991 byli cizinci s povolením k dlouhodobému pobytu postaveni na úroveň cizinců s krátkodobým pobytem a byli tedy zahrnuti pouze do dočasně přítomného obyvatelstva.

Státní občanství obsahuje samostatné údaje o dvojitým občanství, v roce 1991 byly případy dvojího občanství zpracovány podle prvního uvedeného občanství, přičemž případy, kde jedno z občanství bylo ČR, byly zahrnuty do občanství ČR.

Národnost obsahuje poprvé v historii sčítání samostatné údaje i o případech uvedení dvojí národnosti, v roce 1991 byly zápisy dvojí národnosti zpracovány podle první uvedené.

Nejvyšší ukončené vzdělání je členěno podle klasifikace ISCED (Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání). Samostatně je uváděno nástavbové studium (včetně absolvování dvou nebo více středních škol ukončených maturitou nebo závěrečnou zkouškou) a vyšší odborné vzdělání (absolvování vyšších odborných škol a konzervatoří ukončených absolutoriem). V roce 1991 vyšší vzdělání zahrnovalo podnikové instituty, speciální kurzy na vysokých školách, konzervatoř ukončenou absolutoriem a vyšší pedagogické školy. V roce 2001 je vysokoškolské vzdělání členěno na bakalářské, vysokoškolské a vědeckou přípravu. V roce 1991 je vysokoškolské vzdělání uváděno jako jeden údaj.

Údaje o ekonomické aktivitě nejsou plně srovnatelné. V roce 1991 byly do počtu ekonomicky aktivních zahrnovány i ženy na tzv. další mateřské dovolené (do 3 let věku dítěte) a osoby pobírající rodičovský příspěvek, pokud trval jejich pracovní poměr. V roce 2001 se do ekonomicky aktivních zahrnovaly ženy na mateřské dovolené v trvání 28 resp. 37 týdnů. Ostatní, tedy ženy na další mateřské dovolené a osoby pobírající rodičovský příspěvek, byly zahrnuty do osob ekonomicky neaktivních.

V roce 2001 bylo také rozdílné zjišťování údajů o zaměstnání, postavení v zaměstnání a odvětví ekonomické činnosti u vojáků v základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, též byla nově zařazena do programu sčítání otázka na místo trvalého pobytu jeden rok před sčítáním a také otázka na druhé, případně další zaměstnání. Objevuje se zde i nová kategorie neobydlenosti, a to přechodně obydlí byt a přechodně obydlí dům.

Rozdílné je také zahrnování obytných místností s plochou 4-7,9 m² a v charakteristikách převládajícího způsobu vytápění nejsou plně srovnatelné údaje o ústředním a etážovém vytápění.

Při zjišťování vybavení domácnosti byla nově zařazena otázka na osobní počítač, naopak nebyla zjišťována vybavenost mrazničkou, automatickou pračkou či televizorem.

Druh domu – rodinný dům se na rozdíl od roku 1991 člení na rodinný dům samostatný, rodinný dům dvojdomek a rodinný dům řadový.

1.5.2 Srovnatelnost výsledků sčítání z let 2001 a 2011

Srovnatelnost údajů o obyvatelstvu v časové řadě je limitována změnou metodiky. Při sčítání prováděném na území dnešní ČR v letech 1991 a 2001 probíhalo veškeré zpracování a publikování výsledků za osoby s trvalým pobytem. V roce 2001 mimo toho byli do údajů sčítání zahrnuti i cizinci s dlouhodobým pobytem. Oproti tomu výsledky sčítání 2011 byly poprvé zpracovány a publikovány za **obvykle bydlící obyvatelstvo**. [14]

K této změně metodiky došlo zejména proto, že obvyklý pobyt je bližší skutečnému bydlišti, zatímco trvalý pobyt má evidenční charakter. Výsledky tedy věrněji zobrazují realitu k datu sčítání a jedná se o pozitivní změnu, která však komplikuje srovnatelnost časových řad.

Obvyklý versus trvalý pobyt se promítá do věcných okruhů zpracovaných dat v různé míře. Výraznější rozdíly mohou být v územním třídění za menší územní celky, u údajů za osoby, kde dochází k porovnávání adres (např. bydliště jeden rok před sčítáním, bydliště matky v době narození, dojíždka do místa pracoviště nebo školy, které jsou vztaženy k místu obvyklého pobytu, též v údajích o domácnostech a obydlí bytů a domů). [14]

U většiny údajů o sociodemografické struktuře obyvatelstva, jako je věk, pohlaví, rodinný stav, ekonomická aktivita, údaje o zaměstnání, mateřském jazyce atd., by naopak při srovnávání v časové řadě za celou ČR nebo větší územní celky neměla být metodická změna problémem. [14]

Je nutné zdůraznit, že poprvé v historii sčítání, je v sčítání 2011 významný rozdíl mezi předběžnými a definitivními výsledky. Tento rozdíl spočívá v již zmiňovaném druhu pobytu osob, za které jsou údaje zpracovány.

Předběžné výsledky zahrnují pouze osoby s trvalým pobytem a veškerá územní třídění jsou podle místa trvalého pobytu. Tyto údaje tak umožňují navázat na časové řady výsledků sčítání z let 1961-2001, které byly rovněž zpracovány a publikovány podle trvalého pobytu osob. [15]

Naopak definitivní výsledky jsou tříděny podle místa obvyklého pobytu osob a jsou zpracovány a publikovány za osoby obvykle bydlící. Obvyklý pobyt více odpovídá skutečnému bydlišti osob a respektuje definici stanovenou mezinárodními doporučeními, čímž dochází k výraznému usnadnění mezinárodního srovnávání dat ze sčítání. Zpracování výsledků podle obvyklého pobytu osob je pro členské země EU závazné. [15]

Mezi další odlišnosti oproti roku 2001 dle ČSÚ patří: [29]

- v údajích o náboženské víře je ve sčítání 2011 jako samostatná kategorie uvedena deklarace „věřící – nehlásící se k žádné církvi ani náboženské společnosti“,
- nejvyšší ukončené vzdělání je v roce 2011 členěno do kategorií odpovídajících klasifikaci ISCED-97 (Mezinárodní klasifikace vzdělání), stupně vzdělání „vyučení bez maturity“ a „střední odborné bez maturity“ jsou v roce 2011 sloučeny do jediné kategorie „střední vč. vyučení (bez maturity)“, obdobně kategorie „učební obory s maturitou“ a „úplné střední odborné s maturitou“ jsou zahrnuty v jediné skupině „úplné střední odborné (s maturitou)“,
- v údajích o ekonomické aktivitě jsou kategorie „osoby v domácnosti“ a „děti předškolního věku, ostatní závislé osoby“ sloučeny do jediné skupiny,
- údaje o postavení v zaměstnání jsou tříděny v souladu s Klasifikací postavení v zaměstnání CZ-ICSE, kategorie „zaměstnanci v pracovním a služebním poměru“ a „ostatní zaměstnanci (na základě dohod aj.)“ jsou sloučeny do jediné skupiny,
- údaje o oboru vzdělání, zaměstnání a odvětví ekonomické činnosti na rozdíl od sčítání v roce 2001 respektují Mezinárodní klasifikaci vzdělání (ISCED-97), Klasifikaci zaměstnání (CZ-ISCO) a Klasifikaci ekonomických činností (CZ-NACE),

- pro osoby, kterým se místo výkonu zaměstnání často mění a pro osoby bez stálého pracoviště byla zavedena kategorie „zaměstnání bez stálého pracoviště“ a v údajích o dojížděcí nejsou zahrnuty,
- struktura podle vlastníka domu není srovnatelná,
- právní důvod užívání bytu není též ve všech položkách srovnatelný,
- odlišné je též vymezení obytné místnosti.

1.5.3 Shrnutí srovnatelnosti výsledků sčítání v letech 1991, 2001 a 2011

Jak z předcházejících podkapitol vyplývá, srovnatelnost výsledků v jednotlivých letech je velice problematická a může docházet ke zkreslení výsledků. Je třeba vzít v úvahu, že od roku 1991 došlo ke změnám hranic krajů i k metodickým změnám v určitých ukazatelích.

Nejpodstatnější změna, která nastala v roce 2011, je publikování výsledků podle obvyklého pobytu osob, což výrazně ovlivňuje srovnatelnost, jelikož předchozí sčítání byla publikována podle trvalého pobytu.

Pro srovnání dat Sčítání lidu, domů a bytů v čase je třeba pracovat se zpětně přepočtenými údaji. Je nutné však upozornit, že ne všechna data ze sčítání 2011 jsou přepočtena dle trvalého pobytu a ne všechna data z jednotlivých sčítání jsou k dispozici na webu ČSÚ.

Vybrané kategorie v letech sčítání 1991, 2001 a 2011 jsou srovnány v příloze D.

1.6 Využití výsledků sčítání lidu, domů a bytů

Údaje ze sčítání mají široké, mnohostranné a různorodé celospolečenské využití napříč veřejným i soukromým sektorem. Výsledky využívají především ústřední správní úřady, obce, kraje, vědecké instituce a vysoké školy, různé organizace se specifickým zaměřením (např. z oblasti dopravy, územního plánování, životního prostředí), ale i podnikatelské subjekty a veřejnost.

ČSÚ na oficiálních stránkách Sčítání lidu, domů a bytů 2011 uvádí, k čemu především výsledky sčítání slouží. Jedná se o zdroj dat pro: [16]

- rozhodování a plánování v rámci republiky i v regionech,
- rozhodování o sociální politice státu, zejména o sociálním zabezpečení a sociálních službách,
- oblast zaměstnanosti a trhu práce,

- rozhodování o rozvoji zdravotnictví a zdravotních služeb,
- organizaci školství,
- rozhodování o zajištění dopravní obslužnosti území veřejnou dopravou,
- přerozdělování rozpočtových prostředků krajům a obcím,
- informování nejširší veřejnosti i pro účely podnikatelské veřejnosti,
- širokou škálu studií a koncepčních dokumentů.

Velmi důležité jsou výsledky sčítání například pro hasiče a další složky integrovaných záchranných systémů. Díky sčítání mohou zjistit, kolik je v kterém domě bytů, z čeho jsou nosné zdi, na jaké přípojky jsou domy připojeny (např. plyn), jak je dům vysoký či kolik má pater. Zároveň jsou data velmi důležitá při zpracování krizových a evakuačních plánů. Výsledky sčítání jsou též důležitým nástrojem k tvorbě protipovodňových opatření či v případě evakuací při všech přírodních živlech. [10]

Dle informací, jak často a kam lidé cestují do školy, se sestavují tzv. mapy dojížděky, podle níž se plánuje dopravní obslužnost v ČR. Z dat lze také snadno vypočítat, ve kterých lokalitách budou v příštích letech školní či předškolní děti a kolik jich bude. Sčítání lidu, domů a bytů umožňuje také naplánovat kapacity v domovech důchodců, hospicích či dalších sociálních zařízeních. Také Ministerstvo zdravotnictví podle dat plánuje, kolik má objednat očkovacích vakcín pro děti v ČR. [10]

Jak lze vidět, využití výsledků sčítání lidu, domů a bytů je velmi široké a často si veřejnost ani neuvědomuje, co vše lze z výsledků sčítání naplánovat či zjistit. Jelikož se tato diplomová práce zabývá především lidskými zdroji, je nutné si uvědomit, že výsledky sčítání přináší podrobné informace o kvalifikované pracovní síle, které firmy mohou kombinovat s aktuálními informacemi z úřadů práce, když se rozhodují, kde otevřou svoji pobočku či závod. Živnostníci, podnikatelé i firmy mohou získat velmi dobrý přehled o tom, ve kterých lokalitách budou lidé potřebovat jejich služby. A naopak občané mohou zjistit, kde by jejich uplatnění bylo nejvyšší.

1.7 Sčítání ve světě

Ve všech zemích je cílem sčítání získat co nejlepší a co nejkomplexnější údaje. Metody provedení sčítání se však v jednotlivých zemích liší. V posledních několika letech se objevily nové metody sčítání založené na nových technologiích, které mohou podstatně snížit náklady a zvýšit kvalitu sčítání. [25]

Tradiční metodu sčítání lidu využívá většina zemí. Data jsou obvykle zaznamenávána do sčítacích listů a existují dva hlavní způsoby záznamu, a to buď prostřednictvím sčítacích komisařů, nebo metodou sebesčítání, která je používána také v ČR. V tomto případě provádějí zápis do sčítacího formuláře samy sčítané osoby. [25]

Alternativou pro tradiční sčítání jsou registry a další administrativní zdroje. Tato metoda je často doplňována klasickým sčítáním. Sčítání lidu s využitím registrů je postaveno na souboru základních registrů, které obsahují komplexní údaje o sčítaných jednotkách. Mezi tyto registry patří zejména registr obyvatelstva, matriky, katastr nemovitostí, registr nezaměstnaných, registr pracovních sil a další. S využíváním registrů při sčítání mají dlouholeté zkušenosti zejména Island, Švédsko, Dánsko, Finsko, Norsko a Nizozemí. V roce 2011 došlo k využití registrů při sčítání také v Rakousku a Slovinsku. [25]

Další metodou je rolling nebo také rotační census, který využívá Francie. S pomocí průběžného šetření, kdy se postupně sčítá vždy jen část populace, umožňuje získání aktuálních dat za delší období, nejen k rozhodnému okamžiku, jako je tomu u tradičního sčítání. [25]

V závislosti na vyspělosti statistiky daného státu, názoru veřejnosti a rozšíření komunikačních technologií se volí i metoda sběru dat. V zásadě existují čtyři formy sběru dat a jejich kombinace. Nejčastějším způsobem je sběr dat v terénu prostřednictvím sčítacích komisařů. Vyplněný formulář lze také zaslat prostřednictvím poštovních služeb či vyplnit pomocí internetu. Další formou mohou být například datové schránky či automatické telefonní rozhovory. [25]

Základním dokumentem pro přípravu sčítání kolem roku 2010 ve světě byl materiál „*Principles and Recommendations for Population and Housing Censuses, Rev. 2*“. Tento materiál vydala v roce 2008 OSN a jsou zde uvedeny principy a doporučení pro sčítání obyvatel, domů a bytů. [18]

Pro země regionu Evropské hospodářské komise byl vypracován dokument „**Conference of European Statisticians Recommendations for the 2010 Censuses of Population and Housing**“. Jedná se o doporučení ke sčítání obyvatel, domů a bytů v roce 2010. Tento materiál byl zpracován v letech 2004-2006 ve spolupráci Konference evropských statistiků, Výboru pro liská sídla EHK a Statistického úřadu Evropských společenství (Eurostatu). K tomuto materiálu přispěla většina evropských zemí včetně ČR. [8]

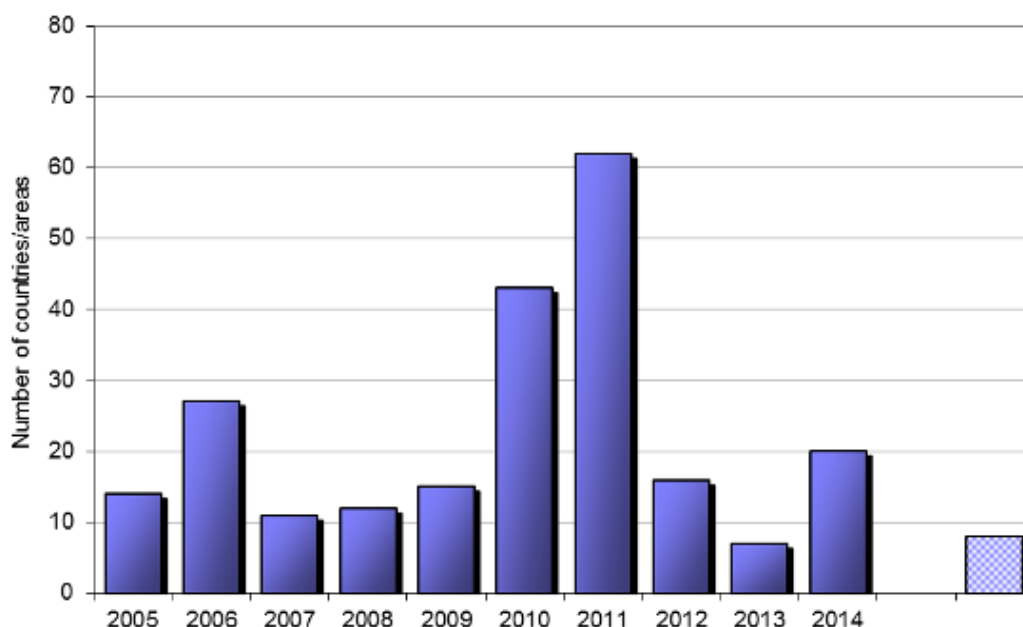
I přes velkou snahu mezinárodních organizací se však těmito doporučeními neřídí všechny země a údaje jednotlivých států tak nejsou mnohdy srovnatelné. Některých státům s méně

vyspělou statistikou nebo s nestabilním politickým zázemím pomáhají jiné státy či instituce, a to nejen z důvodu zlepšení mezinárodního srovnávání. Mezi nejznámější patří EHK OSN a Eurostat. [25]

Střediskem pro podporu mezinárodní výměny poznatků a informací souvisejících se sčítáním lidu je **World Population and Housing Census Programme**. Jedná se o Světový program sčítání 2010, který je zaměřen především na zajištění toho, aby každý členský stát provedl sčítání lidu alespoň jednou v období let 2005-2014 a výsledky sdílel s ostatními zeměmi. Na internetových stránkách jsou obsaženy praktické informace a pokyny týkající se metodiky sčítání lidu a osvědčené postupy, které pomáhají zemím naplánovat a provést sčítání lidu. [28]

Nejpřínosnější součástí je Census Knowledge Base, která slouží jako úložiště dokumentů týkajících se metodiky sčítání lidu. Mimo jiné je zde také uveden harmonogram sčítání ve státech po celém světě společně s přehlednou mapkou. [1] [2]

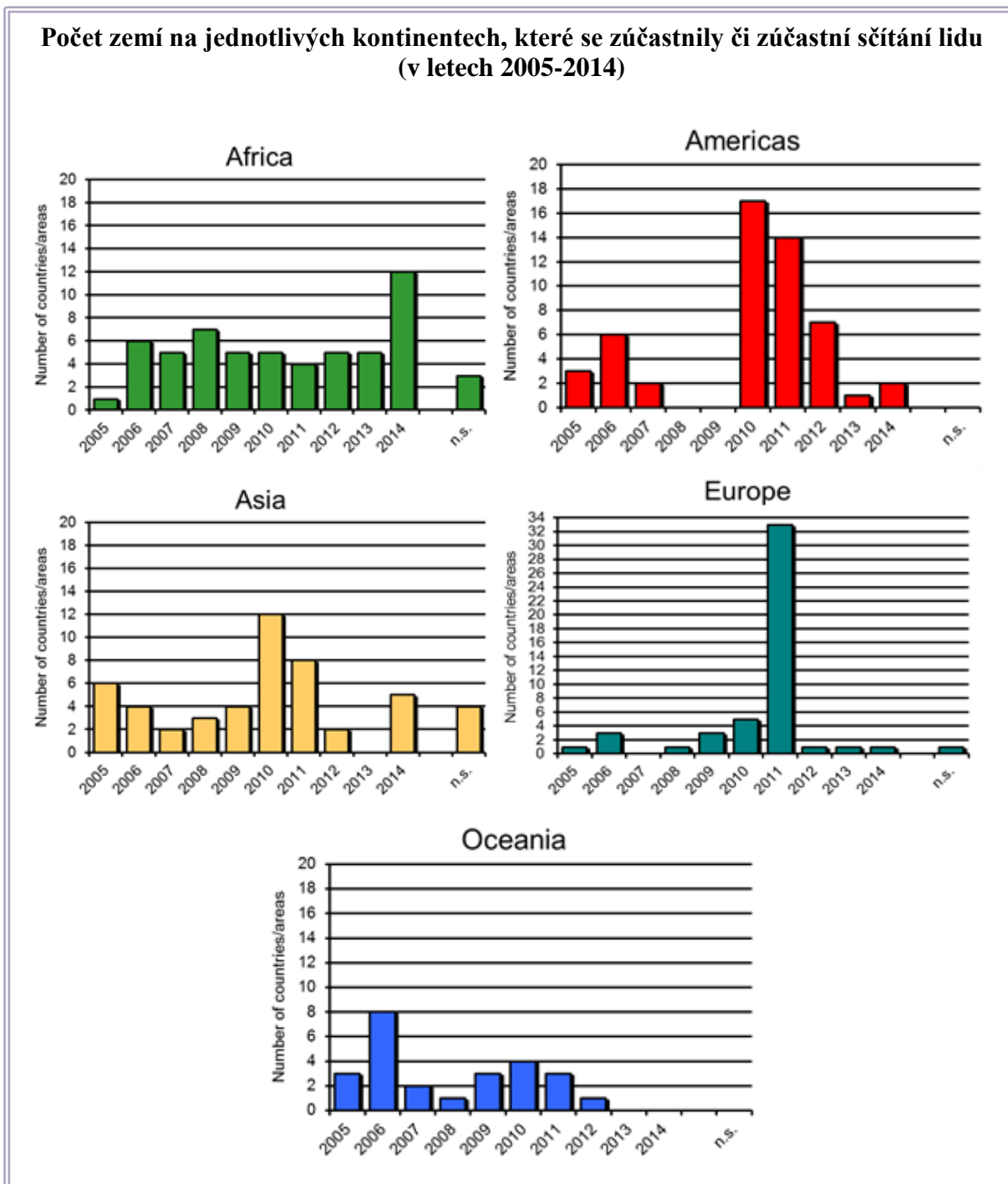
Graf 1 uvádí počet zemí, které provedly či provedou sčítání v letech 2005-2014. Je zde zahrnuto pouze první sčítání dané země. Nejvíce zemí (62 zemí) provedlo sčítání lidu v roce 2011, dále následuje rok 2010 a 2006. Poslední sloupec znázorňuje počet zemí, kde není sčítání lidu plánováno (8 zemí).

Graf 1 – Počet zemí a oblastí v letech 2005-2014, které provedly či provedou sčítání lidu

Zdroj: [19]

Další graf znázorňuje počet zemí na jednotlivých kontinentech, které se zúčastnily či zúčastní sčítání lidu v letech 2005-2014. Jak lze vidět, v Oceánii se sčítalo nejvíce v roce 2006, v Asii a v Americe v roce 2010 a v Evropě v roce 2011. V Africe nejvíce zemí bude sčítat v roce 2014. Jak už bylo řečeno, celkem 8 zemí se sčítání neuskuteční, 3 země jsou z Afriky, 4 z Asie a 1 z Evropy.

Graf 2 – Počet zemí na kontinentech, které se zúčastnily či zúčastní sčítání lidu

Zdroj: [19]

V rámci Světového programu sčítání 2010 se během období 2005-2014 plánuje sečíst 98 % světové populace. K 1. 1. 2014 je odhadovaný počet sečtených obyvatel v rámci tohoto programu 6 210 953 715 obyvatel. Sčítání bylo již provedeno ve 205 zemích či oblastech, ve 22 zemích je plánované a v 8 zemích plánované není. Odhadem je v současné době sečteno 90 % světové populace. [26]

2 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVNÉ CELKY V ČESKÉ REPUBLICE

Před tím, než bude provedena komparace lidských zdrojů na úrovni krajů, budou pro lepší srozumitelnost definovány územní samosprávné celky v ČR.

V souladu s Ústavou ČR u nás existuje dvoustupňový systém územní samosprávy, která je významnou součástí veřejné správy. Územní samosprávu tvoří základní územní samosprávné celky a vyšší územní samosprávné celky. Přičemž základními územními samosprávnými celky jsou obce a vyššími územními samosprávnými celky jsou kraje. Praha zaujímá specifické postavení, je zároveň obcí, krajem a hlavním městem naší republiky a její správa je upravena samostatným zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Všechny územní samosprávné celky mají své samostatné kompetence, do kterých si vzájemně nemohou zasahovat. [27]

Vavrochová a Kuš definují územní samosprávné celky takto: „*Územní samosprávné celky jsou veřejnoprávní korporace, které mají vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Veřejnou správu vykonávají svým jménem a ve své působnosti. Pečují o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Při tom chrání veřejný zájem. Uplatňují vlastní samosprávnou veřejnou moc (mohou tedy ukládat povinnosti jiným nepodřízeným subjektům). Stát může do jejich činnosti zasahovat pouze tehdy, pokud to vyžaduje ochrana zákona, a pouze takovým způsobem, který stanovuje zákon.*“ [27]

V následujících podkapitolách budou více specifikovány obce, kraje, sdružené vyšší samosprávné celky a na závěr budou zmíněny jednotlivé orgány územních samosprávných celků a Prahy.

2.1 Obce

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů. Jedná se o územní samosprávné celky, které měly statut obce ke dni účinnosti zákona o obcích č. 128/2000 Sb., a dále obce nově zřízené podle tohoto zákona.⁴ [11]

Hlavním úkolem obce je péče o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Mezi základní znaky obce patří: [11]

- vlastní území,
- obyvatelstvo obce,

⁴ Obec vzniklé oddělením nebo tím, že zákonem byl určitý vojenský újezd zrušen a přeměněn v obec, pokud jeho území nebylo připojeno k jiné obci či připojení obcí, které byly rovněž obce vzniklé na území jiného státu.

- právní subjektivita (vystupování v právních vztazích svým jménem),
- vlastní majetek a hospodaření podle vlastního rozpočtu.

Zákon o obcích rozlišuje několik typů obcí. Tzv. „základní“⁵ obce jsou mezi nimi zastoupeny nejvíce. Dále může být obcí za zákonem stanovených podmínek městys, město či statutární město. Základní informace jsou uvedeny v § 1, § 3 a § 4 zákona o obcích.

Obce je také možné rozdělit podle toho, v jakém rozsahu vykonávají přenesenou působnost. Tedy množstvím a rozsahem úkolů v přenesené působnosti stanovených zvláštním zákonem. Zákon o obcích v této souvislosti rozlišuje tři typy obcí: [27]

- obce základního typu (s pověřením I. stupně),
- obce s pověřeným obecním úřadem (s pověřením II. stupně),
- obce s rozšířenou působností (s pověřením III. stupně).

Přenesenou působnost základního rozsahu vykonává každá obec. Státní správu v rozsahu přeneseném na pověřený obecní úřad a v rozsahu svěřeném obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností provádějí jmenovitě určené obce. Obce s rozšířenou působností určuje zvláštní zákon, a to zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností.

Dle údajů zveřejněných na webových stránkách Ministerstva vnitra bylo v ČR ke dni 1. 1. 2011 celkem 6 251 obcí.

2.2 Kraje

Vyšší územní samosprávný celek (kraj) je územním společenstvím občanů. Jedná se o veřejnoprávní korporaci, která má vlastní majetek a vlastní příjmy vymezené zákonem a hospodářší za podmínek stanovených zákonem podle vlastního rozpočtu. Kraj pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Krajské zřízení upravuje zákon č. 129/2000 Sb., o krajích. [27]

V současné době existuje v ČR dvojí členění krajů. Na členění ČR můžeme pohlížet buď z hlediska územního, nebo z hlediska správního.

Územní členění ČR vychází z platného a účinného zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu. Podle tohoto zákona se ČR dělí na kraje, kraje se dělí na okresy a okresy se dále

⁵ Uvozovky jsou zde použity proto, že nejde o termín uvedený v zákoně.

dělí na obce a vojenské újezdy. Z tohoto úhlu pohledu máme v ČR celkem 7 krajů, které znázorňuje tabulka 1.⁶

Tabulka 1 – Územní členění ČR

Název	Sídlo
Kraj Středočeský	Praha
Kraj Jihočeský	České Budějovice
Kraj Západočeský	Plzeň
Kraj Severočeský	Ústí nad Labem
Kraj Východočeský	Hradec Králové
Kraj Jihomoravský	Brno
Kraj Severomoravský	Ostrava

Zdroj: vlastní zpracování dle[31]

Správní členění ČR vychází z Ústavy ČR. 1. ledna 2000 nabyl účinnosti ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Na území ČR vzniklo 14 vyšších územních samosprávných celků, které jsou uvedeny v tabulce 2.

Tabulka 2 – Správní členění ČR na vyšší územní samosprávné celky (kraje)

Název	Sídlo	Okresy
Hlavní město Praha	Praha	
Středočeský kraj	Praha	Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Praha-západ, Příbram a Rakovník
Jihočeský kraj ⁷	České Budějovice	České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor
Plzeňský kraj	Plzeň	Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov
Karlovarský kraj	Karlovy Vary	Cheb, Karlovy Vary a Sokolov
Ústecký kraj	Ústí nad Labem	Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem
Liberecký kraj	Liberec	Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily

⁶ 1. ledna 1949 byly zřízeny tzv. „gottwaldovské“ kraje. Současné krajské uspořádání ČR se jim velice nápadně podobá. Před pět a šedesátí lety vzniklo třináct malých krajů, z nichž se později vyčlenila ještě Praha.

⁷ Změna v roce 2001. Prve Budějovický kraj.

Název	Sídlo	Okresy
Královéhradecký kraj	Hradec Králové	Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov
Pardubický kraj	Pardubice	Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí
Kraj Vysočina ⁸	Jihlava	Havlíčkův Brod, Jihlava, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou
Jihomoravský kraj ⁹	Brno	Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov a Znojmo
Olomoucký kraj	Olomouc	Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk
Moravskoslezský kraj ¹⁰	Ostrava	Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město
Zlínský kraj	Zlín	Kroměříž, Uherské hradiště, Vsetín a Zlín

Zdroj: vlastní zpracování dle [35]

Zatím k posledním změnám v oblasti krajů došlo v roce 2011. Mírně se změnily hranice mezi Ostravským a Olomouckým krajem a mezi Brněnským a Jihlavským krajem.

Otázkou je, jak dlouho rozdělení ČR na 14 krajů vydrží. Současné kraje jsou totiž příliš malé a navíc zcela potírají historické hranice Moravy a Čech. Toto rozdělení se setkává s nemalou kritikou.

Vývoj správního členění našeho státu od roku 1918 znázorňuje příloha E.

2.3 Sdružené vyšší územní samosprávné celky

Vyšší územní samosprávné celky (kraje) vytvořené ústavním zákonem č. 347/1997 Sb. jsou z hlediska možnosti čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU příliš malé. Pro tyto účely je využívána tzv. Nomenklatura územních statistických jednotek neboli NUTS.

Klasifikace NUTS se dělí na několik úrovní: [27]

- **NUTS 1** – územní jednotka velkých oblastí, v našem případě celá ČR,
- **NUTS 2** – jednotka řádově nižší, obvykle odpovídající úrovni středního článku územně správního členění daného státu, v ČR se jedná o tzv. regiony soudržnosti,

⁸ Změna v roce 2001. Prve Jihlavský kraj.

⁹ Změna v roce 2001. Prve Brněnský kraj.

¹⁰ Změna v roce 2001. Prve Ostravský kraj.

- **NUTS 3** – jednotka odpovídající u nás vyšším územním samosprávným celkům (kraje),
- **NUTS 4** – jednotka, která v ČR počtem obyvatel i rozlohou odpovídá okresům,
- **NUTS 5** – jednotka na úrovni obcí.

Od roku 1990 existuje vedle soustavy NUTS i soustava LAU - Místní samosprávné jednotky. V současné době tato soustava nahrazuje stupně NUTS 4 a NUTS 5 a plně těmto stupňům odpovídá.

Prostředky z fondů EU jsou směřovány do úrovně NUTS 2. Proto bylo nezbytné v ČR po vstupu do EU vytvořit ještě jednu úroveň územního členění, a to takovou, která by odpovídala úrovni NUTS 2. Sdružením vyšších územních samosprávných celků (krajů) tak pro statistické účely vznikly tzv. regiony soudržnosti. V ČR se jedná o 8 regionů soudržnosti, které znázorňuje tabulka 3.

Tabulka 3 – Členění ČR na regiony soudržnosti NUTS 2

Region	Kraje (vyšší územní samosprávné celky)
Praha	Hlavní město Praha
Střední Čechy	Středočeský
Jihozápad	Plzeňský, Jihočeský
Severozápad	Karlovarský, Ústecký
Severovýchod	Liberecký, Královéhradecký, Pardubický
Jihovýchod	Jihomoravský, Vysočina
Střední Morava	Olomoucký, Zlínský
Moravskoslezsko	Moravskoslezský

Zdroj: vlastní zpracování dle [27]

2.4 Orgány územních samosprávných celků

O jednotlivých orgánech územních samosprávných celků, o jejich pravomocích, odpovědnosti a typických činnostech pojednávají související zákony, a to zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích.

Jednotlivé orgány obce, kraje a hlavního města Prahy znázorňuje tabulka 4.

Tabulka 4 – Orgány územních samosprávných celků

Obec	Kraj	Hlavní město Praha
zastupitelstvo obce	zastupitelstvo kraje	zastupitelstvo hl. m. Prahy
rada obce	rada kraje	rada hl. m. Prahy
starosta	hejtman	primátor
obecní úřad	krajský úřad	Magistrát hl. m. Prahy
zvláštní orgány obce	zvláštní orgány kraje	zvláštní orgány hl. m. Prahy
obecní policie	-	městská policie
komise se svěřenou přenesenou působností	-	-

Zdroj: vlastní zpracování dle [32][33][34]

V další kapitole bude provedena komparace dat ze sčítání v letech 1991, 2001 a 2011, a to na úrovni všech 14 krajů ČR.

3 SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ – KOMPARACE NA ÚROVNI KRAJŮ

Jak už bylo zmíněno v první kapitole, srovnatelnost údajů Sčítání lidu, domů a bytů v čase je značně problematická a je potřeba porovnávat přepočtené údaje, kterých není mnoho.

Pro účel této diplomové práce budou využívána data z tabulkové přílohy ČSÚ číslo 4 - Vývoj vybraných ukazatelů „jednotlivých krajů“ v letech 1970 až 2011. Jednotlivé ukazatele jsou zde přepočteny na území kraje platné k 26. 3. 2011 a všechny údaje jsou zde uvedeny podle místa trvalého pobytu, pouze data o domácnostech, domech a bytech v roce 2011 jsou vypočtena podle místa pobytu obvyklého.¹¹

I přesto, že jsou data jednotlivých sčítání přepočtena, objevuje se zde problém srovnatelnosti v čase, a to zejména z důvodu narůstajícího počtu nezjištěných údajů. Pro představu, např. národnost v roce 2011 vyplňoval každý dle svého uvážení a nejednalo se o povinnou otázku, proto je např. u Jihočeského kraje v roce 2011 u obyvatelstva podle národnosti 158 903 obyvatel, kteří neuvedli svoji národnost. Přičemž v roce 2001 svoji národnost neuvedlo pouze 12 676 obyvatel a v roce 1991 pouze 757.

Po důkladném zvážení všech ukazatelů byly pro komparaci mezi jednotlivými kraji vybrány tyto ukazatele:

- obyvatelstvo celkem,
- obyvatelstvo dle věku,
- obyvatelstvo dle rodinného stavu,
- obyvatelstvo dle nejvyššího ukončeného vzdělání,
- obyvatelstvo ekonomicky aktivní,
- obyvatelstvo ekonomicky neaktivní.

ČSÚ vykazuje údaje z posledních tří sčítání ve fyzickém počtu obyvatel. Pro lepší srovnatelnost budou všechny údaje přepočteny na procentuální vyjádření a budou srovnávány poslední tři roky Sčítání lidu, domů a bytů, a to roky 1991, 2001 a 2011.

Tabulka 5 uvádí zkratky jednotlivých krajů v ČR, které budou použity pro lepší srozumitelnost při práci s grafy.

¹¹ Např. tabulková příloha číslo 4. Vývoj vybraných ukazatelů Jihočeského kraje v letech 1970 až 2011 je dostupná na: http://www.scitani.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/314135-13-n+k3034_2013-10.

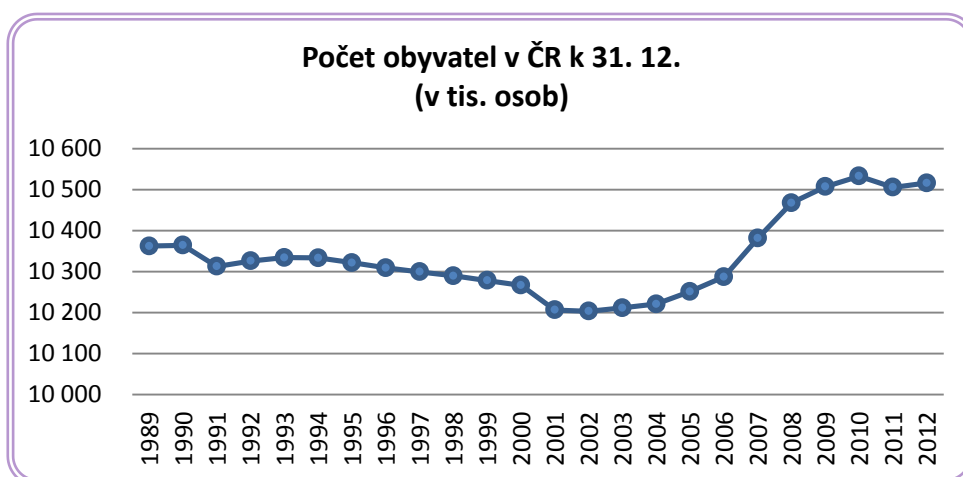
Tabulka 5 – Zkratky krajů pro práci s grafy

Název kraje	Zkratka
Jihočeský kraj	JHČ
Jihomoravský kraj	JHM
Karlovarský kraj	KAR
Královéhradecký kraj	KRH
Liberecký kraj	LIB
Moravskoslezský kraj	MOR
Olomoucký kraj	OLM
Pardubický kraj	PAR
Plzeňský kraj	PLZ
Středočeský kraj	STŘ
Ústecký kraj	ÚST
Kraj Vysočina	VYS
Zlínský kraj	ZLN
Praha	PRH

Zdroj: vlastní zpracování

3.1 Obyvatelstvo

Každým rokem se počet obyvatel v ČR mění. Je to dáno zejména reprodukci obyvatelstva - obnovení populace střídáním generací zemřelých generacemi narozených. Jak ukazuje graf 3, nejedná se pouze o rostoucí trend. Od roku 1993 do roku 2002 se počet obyvatel v ČR mírně snižoval, avšak od roku 2003 docházelo k navyšování počtu obyvatel, které bylo ukončeno až v roce 2011.

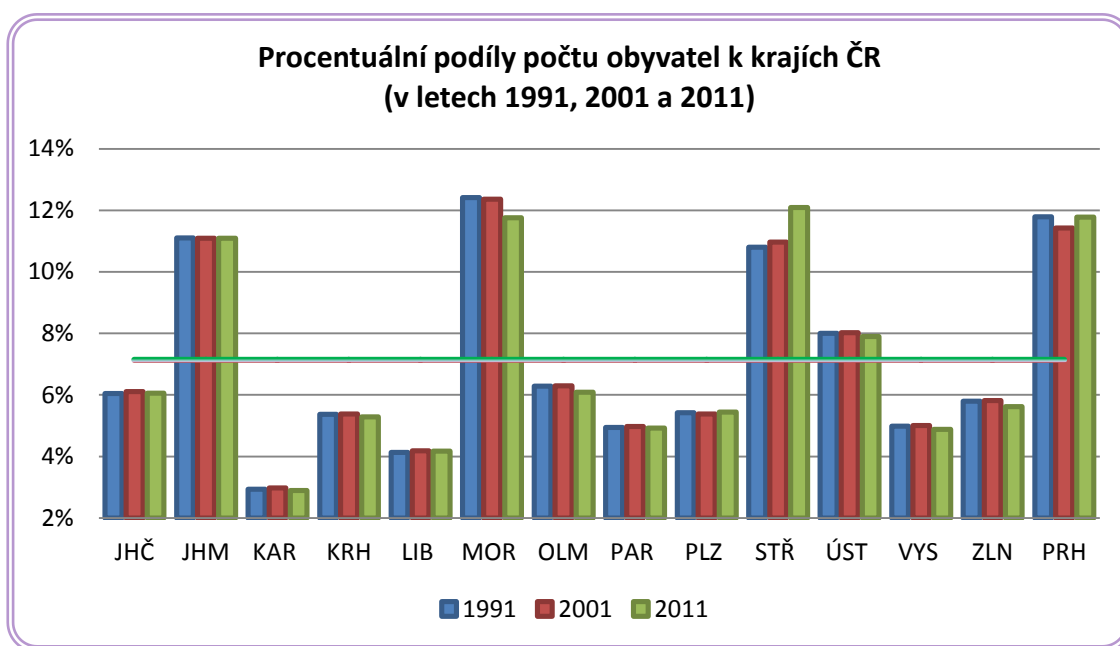

Graf 3 – Vývoj počtu obyvatel v ČR v letech 1989-2012

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Porovná-li se procentuální podíl obyvatel v krajích ČR při posledních třech Sčítáních lidu, domů a bytů, je vidět, že se téměř nezměnil. Procentní změnu zaznamenal pouze Středočeský kraj v roce 2011, kdy se podíl zvýšil o 1 %, které je však kompenzováno u Prahy v roce 2001. Ukazují se zde tedy suburbanizační trendy Prahy v daném období. Průměrná hodnota je pro roky 1991, 2001 a 2011 stejná, a to 7,14 % obyvatel na kraj.

Jak je vidět z grafu 4, nejvyšší počet obyvatel zaznamenává Moravskoslezský kraj, Praha, Středočeský kraj a Jihomoravský kraj. Nadprůměrný počet obyvatel má též Ústecký kraj. Naopak nejméně obyvatel žije v Karlovarském kraji. Zde žijí pouze 3 % obyvatel ČR.¹²

Graf 4 – Procentuální podíly počtu obyvatel v krajích ČR

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Obyvatelstvo se nejčastěji dělí podle věku do tří skupin. Z tohoto hlediska rozeznáváme biologickou a ekonomickou generaci. Biologická generace rozděluje obyvatelstvo na generaci dětí (0-14 let), generaci rodičů (15-49 let) a generaci prarodičů (50 a více let). Častěji se však používá ekonomická generace, která rozděluje populaci podle věku na předproduktivní věk (0-14 let), produktivní věk (15-64 let) a postproduktivní věk (65 a více let). Toto rozdělení používá i ČSÚ.

Procentuální podíly věkového složení obyvatel v jednotlivých krajích za poslední Sčítání lidu, domů a bytů uvádí tabulka 6, z které je na první pohled zřejmé, že procentuální podíl obyvatelstva dle věku je napříč ČR poměrně stejný. V předproduktivním věku je v každém

¹² Rozdílný počet obyvatel v krajích ČR je především dán jejich rozlohou a hustotou osídlení. Karlovarský kraj má druhou nejnižší rozlohu hned po Praze.

kraji průměrně 14,32 % obyvatel. Nejméně ze všech krajů je tato věková skupina zastoupena v Praze, kde tvoří 12,60 %. Naopak nejvíce je zastoupena ve Středočeském kraji, kde tvoří 15,41 %, což opět odpovídá suburbanizačním trendům, kdy se z centrálního města vystěhovávají zejména rodiny s malými dětmi.

Nejvyšší zastoupení v ČR má obyvatelstvo v produktivním věku. Tuto věkovou skupinu v roce 2011 tvořilo 69,65 % obyvatel. Nejvíce od průměru se liší procentuální podíl v Královéhradeckém kraji, zde je téměř o jedno procento nižší, než samotný průměr. Ostatní kraje se pohybují kolem hodnoty 69-70 %.

Nejdiskutovanější skupinou obyvatelstva je skupina v postproduktivním věku. Průměrná hodnota této věkové skupiny v roce 2011 převyšuje průměrnou hodnotu obyvatelstva v předproduktivním věku. Obyvatel ve věku 65 a více let je v ČR 16,04 %. Tedy o 1,72 % více než obyvatel ve věku 0-14 let. Za poslední tři Sčítání lidu, domů a bytů vůbec poprvé tato věková skupina převyšuje nejmladší věkovou skupinu, což je alarmující. Nejméně obyvatel věkové skupiny 65 a více let je v Ústeckém kraji, nejvíce pak v Praze, a to 17,20 %.

Jak už bylo zmíněno, lze říci, že věkové složení v jednotlivých krajích bylo v roce 2011 poměrně stejné. Je nutné však upozornit na to, že ČSÚ do věkové skupiny 65 a více let zahrnul také nezjištěný věk, který může výsledek zkreslovat.

Tabulka 6 – Procentuální podíly počtu obyvatel dle věku v krajích ČR v roce 2011¹³

Kraj	0-14 let	15-64 let	65 a více let
JHČ	14,42%	69,58%	16,00%
JHM	14,05%	69,42%	16,54%
KAR	14,18%	70,63%	15,20%
KRH	14,37%	68,68%	16,96%
LIB	14,88%	69,92%	15,20%
MOR	14,26%	70,06%	15,68%
OLM	14,26%	69,50%	16,24%
PAR	14,59%	69,17%	16,24%
PLZ	13,95%	69,55%	16,50%
STŘ	15,41%	69,48%	15,11%
ÚST	14,95%	70,32%	14,73%
VYS	14,49%	69,14%	16,37%
ZLN	14,02%	69,41%	16,57%

¹³ Světle modrá barva znamená nejnižší hodnotu, tmavší modrá znamená nejvyšší hodnotu v dané kategorii.

Kraj	0-14 let	15-64 let	65 a více let
PRH	12,60%	70,20%	17,20%
Průměr	14,32%	69,65%	16,04%

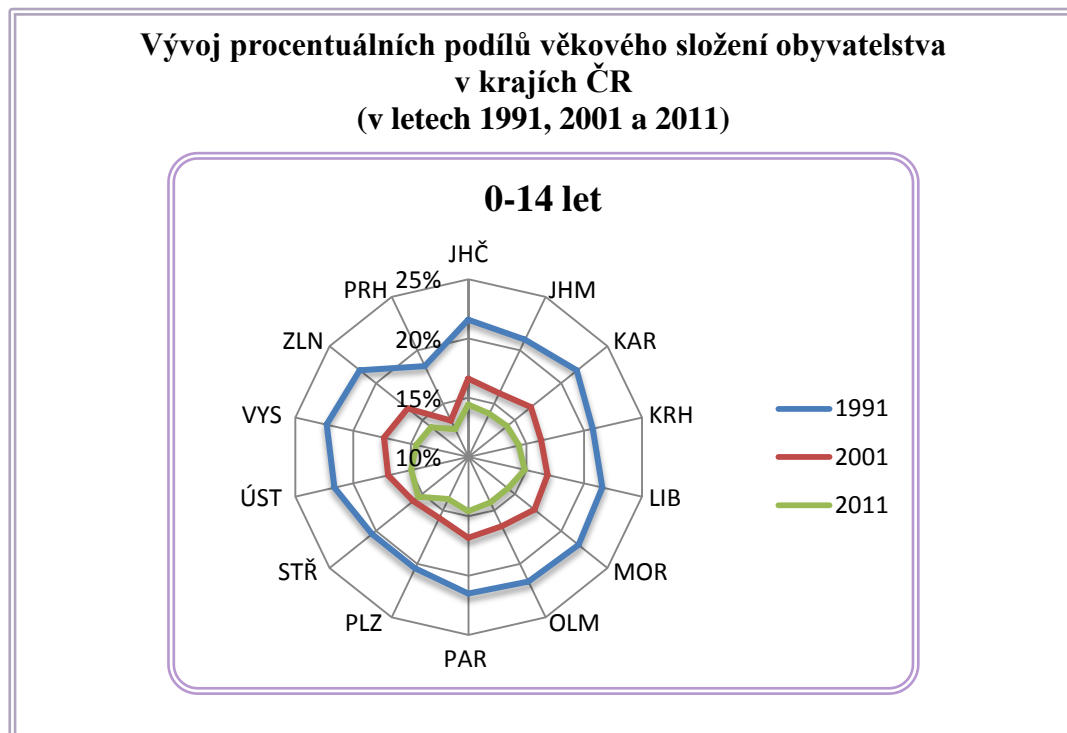
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Graf 5 znázorňuje vývoj procentuálních podílů věkového složení obyvatel v krajích ČR v letech 1991, 2001 a 2011. Podíl obyvatelstva ve věku 0-14 let se od roku 1991 výrazně snížil, a to v průměru o 6,87 %. Dá se říci, že tato věková skupina se rovnoměrně napříč ČR zmenšuje. Už od roku 1991 je procentuální podíl obyvatel v předproduktivním věku nejmenší v Praze, avšak rozdíly mezi kraji se postupně vyrovnávají.

Procentuální podíl obyvatelstva v produktivním věku se na rozdíl od předcházející skupiny od roku 1991, kdy nejvyšší podíl obyvatelstva v tomto věku měl Karlovarský kraj, zvýšil, a to v průměru o 3,27 %. V roce 2001 a 2011 je procentuální podíl v jednotlivých krajích téměř stejný a rozdíly mezi kraji jsou malé.

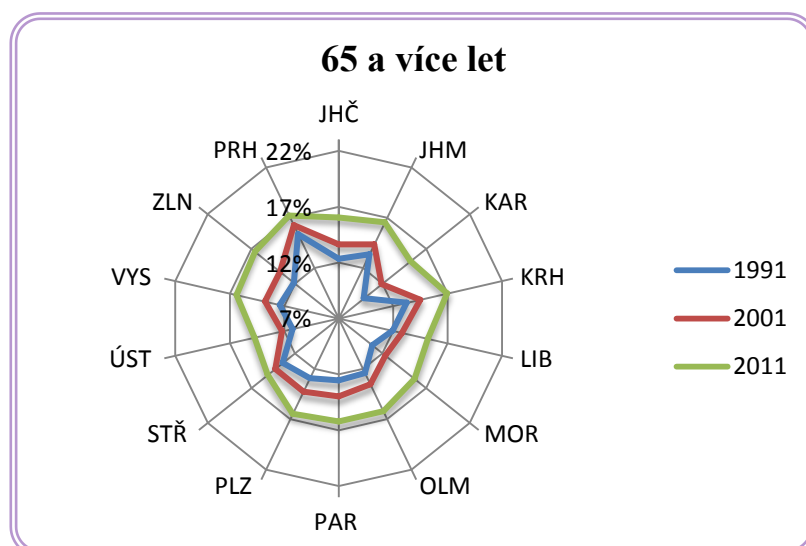
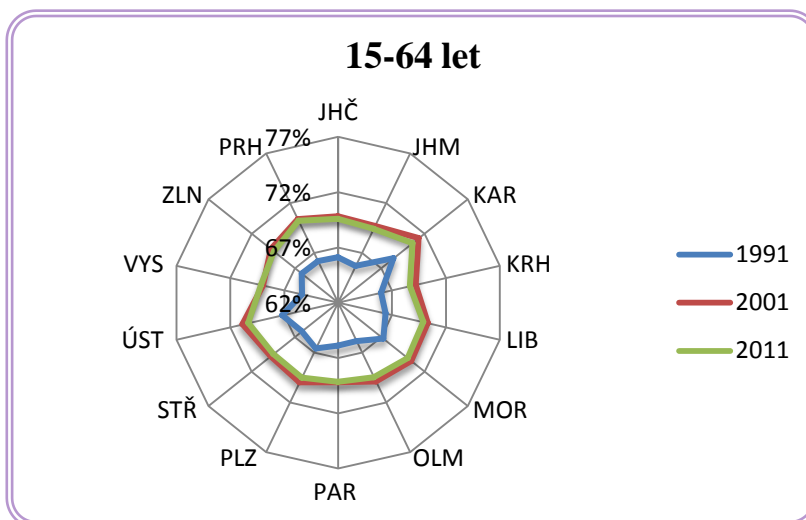
Věková skupina 65 a více let¹⁴ se v průměru zvýšila od roku 1991 do roku 2011 o 3,61 %. Zatímco v roce 1991 a 2001 byly rozdíly mezi kraji vyšší než v ostatních věkových skupinách, v roce 2011 se výkyvy vyrovnávají.

Tedy, podíl obyvatel v předproduktivním věku se snižuje, za to podíl obyvatel v postproduktivním věku se zvyšuje. V ČR je nejvíce obyvatel ve věku 15-64 let, jejichž podíl se od roku 1991 zvýšil a roky 2001 a 2011 zaznamenaly v tomto věkovém složení stagnaci.

¹⁴ včetně nezjištěného věku

**Vývoj procentuálních podílů věkového složení obyvatelstva
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

Graf 5 – Vývoj procentuálních podílů věkového složení obyvatelstva v krajích ČR

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Obyvatelstvo ČR můžeme také rozdělit dle rodinného stavu, a to na svobodné, ženaté či vdané, rozvedené nebo ovdovělé. Nejvyšší procentuální podíl zaujímají ženatí či vdané, dále následují svobodní, rozvedení a nakonec ovdovělí. Ženatí či vdané tvořili v ČR v roce 2011 49,18 %, svobodní 30,07 %, rozvedení 12,22 % a s nejnižším procentuálním podílem 8,52 % byli ovdovělí.

Jak je vidět v tabulce 7, v roce 2011 jsou v jednotlivých krajích ČR výrazné rozdíly mezi podíly ženatých či vdaných a podíly rozvedených. Nejméně ženatých a vdaných je v Karlovarském kraji, zde je podíl o 5,15 % nižší, než je průměrná hodnota. Dále následuje Ústecký kraj, který má hodnotu o 3,81 % nižší než průměr. Oba tyto kraje mají vysoký podíl svobodných v ČR, ale také rozvedených. Podíl ovdovělých se v krajích výrazně neliší. Nejvíce ženatých či vdaných je na Vysočině.

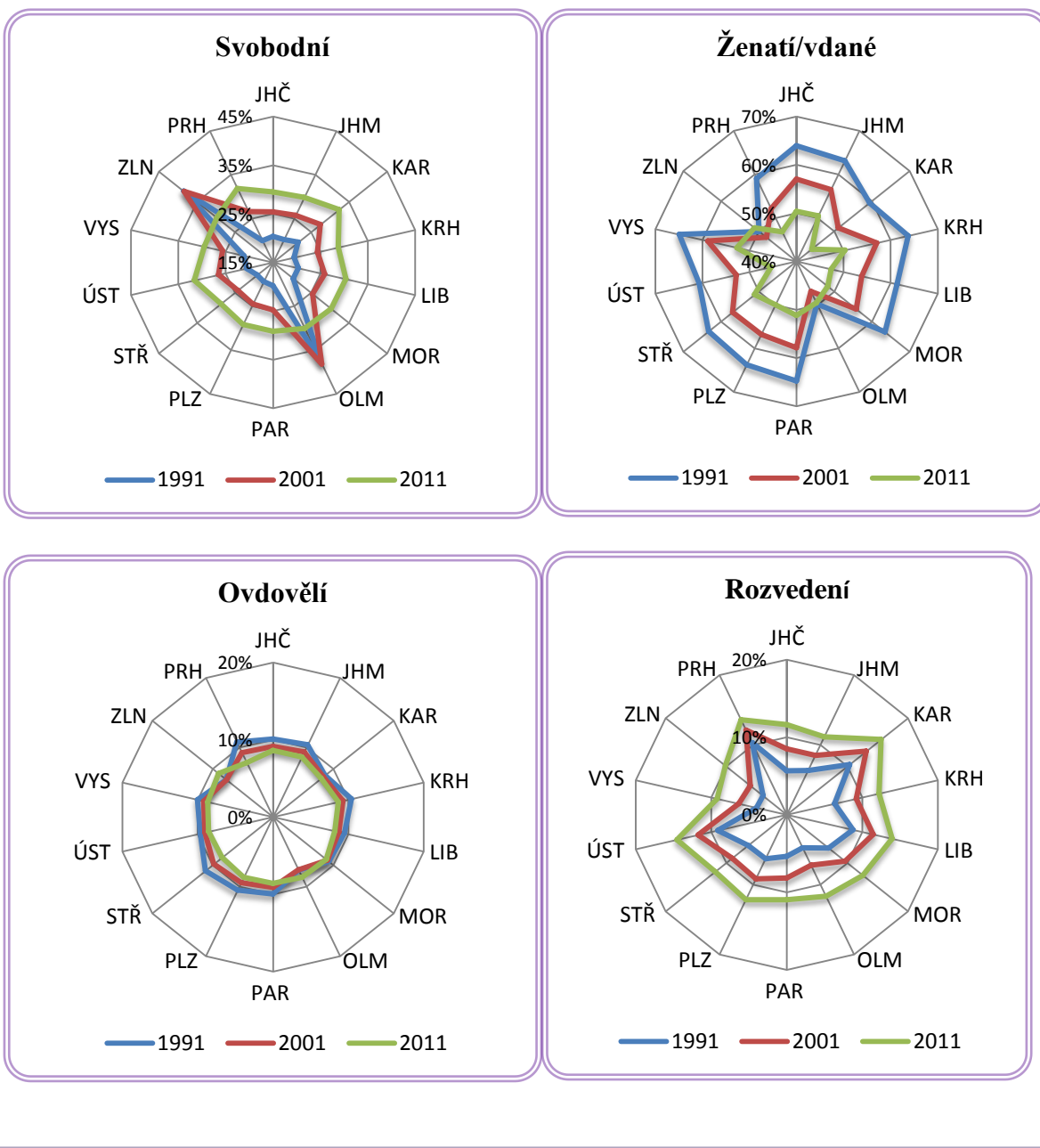
Tabulka 7 – Procentuální podíly počtu obyvatel dle rodinného stavu v roce 2011

Kraj	Svobodní	Ženatí/vdané	Rozvedení	Ovdovělí
JHČ	29,44%	50,33%	11,63%	8,60%
JHM	29,84%	50,43%	11,15%	8,59%
KAR	32,42%	44,03%	15,54%	8,01%
KRH	28,79%	50,31%	12,20%	8,70%
LIB	30,42%	47,40%	13,93%	8,25%
MOR	30,32%	48,27%	12,57%	8,84%
OLM	30,11%	49,53%	11,67%	8,69%
PAR	29,19%	51,22%	10,98%	8,61%
PLZ	29,19%	49,98%	12,14%	8,69%
STŘ	28,66%	51,10%	11,83%	8,41%
ÚST	31,55%	45,37%	14,54%	8,53%
VYS	29,49%	52,65%	9,21%	8,65%
ZLN	29,76%	51,12%	10,14%	8,98%
PRH	31,85%	46,78%	13,58%	7,78%
Průměr	30,07%	49,18%	12,22%	8,52%

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Ne vždy byly kraje v procentuálních podílech obyvatelstva dle rodinného stavu vyrovnané, což ukazuje graf 4. Zejména podíl ženatých či vdaných a svobodných obyvatel se v jednotlivých krajích výrazně lišil. Dá se také říci, že podíl rozvedených se rovnoměrně mírně zvyšuje, zato podíl ženatých či vdaných se od roku 1991 výrazně snížil. Podíl svobodných se ve většině krajů, až na Zlínský a Olomoucký kraj, také zvýšil. Zajímavostí je, že tyto dva kraje měli už v roce 1991 výrazně o dost vyšší podíl svobodných než kraje ostatní.

**Vývoj procentuálních podílů obyvatelstva dle rodinného stavu
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

Graf 6 – Vývoj procentuálních podílů obyvatelstva dle rodinného stavu v krajích ČR

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

3.2 Vzdělání

Vzdělání obyvatel je v současné době, kdy na jedno pracovní místo se hlásí i patnáct uchazečů, velmi důležité, a to mnohem více, než kdy dříve. [13]

Dle ČSÚ k 31. 1. 2014 byl v ČR podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu 8,6 %. Jedná se o nejvyšší počet nezaměstnaných od roku 2005, kdy ČSÚ tento ukazatel poprvé zveřejnil. Jedná se o vysoký počet nezaměstnaných, proto čím vyšší bude náš lidský kapitál, tedy naše schopnosti a dovednosti, a také vzdělání, tím lepší uplatnění na trhu práce máme možnost získat. Vzdělávání by mělo být na každodenním pořádku a znalost minimálně anglického jazyka je už u většiny zaměstnavatelů podmínkou.

Výsledkem vzdělávání je vzdělání. Jak jsou vzdělaní obyvatelé v jednotlivých krajích, je uvedeno v tabulce 8. Na rozdíl od předcházejících ukazatelů jsou zde vidět výraznější rozdíly mezi kraji. Od průměrných hodnot v roce 2011 se nejvíce odlišuje Praha. V ostatních krajích jsou sice rozdíly, ale v Praze je vidět, že je zde úplně jiné rozložení vzdělaných lidí, jak v jiných krajích.

V Praze zaujímá nejvyšší procentuální podíl úplné střední vzdělání (s maturitou) a vyšší vzdělání. Zato v ostatních krajích převažuje střední vzdělání vč. vyučení bez maturity, které je v Praze v pořadí až na třetím místě. V Praze je také nejnižší procentuální podíl obyvatel se základním či neukončeným vzděláním. Jedná o 10,50 %, přitom průměrná hodnota ČR je 18,13 %. Samozřejmě ze všech krajů je v našem hlavním městě nevyšší procentuální podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Dle ČSÚ bylo pouze v Praze v roce 2012 celkem 33 vysokých škol, ze kterých převažují především soukromé vysoké školy. Přitom v celé ČR je celkem 72 vysokých škol, z toho 26 veřejných a 44 soukromých a 2 státní.¹⁵

Nejvyšší procentuální podíl obyvatel, kteří mají pouze základní či neukončené vzdělání má Karlovarský kraj s 22,06 % obyvatel a za ním následuje Ústecký kraj s 21,67 % obyvatel. Ostatní kraje mají hodnoty kolem průměru ČR. Zde by šla položit otázka, zda vzdělání v Karlovarském a Ústeckém kraji, nemá spojitost s rodinným stavem jejich obyvatel. V těchto krajích je totiž největší procentuální podíl svobodných lidí a také rozvedených.

Střední vzdělání včetně vyučení (bez maturity) je nejvíce zastoupeno v kraji Vysočina. Zde je procentuální podíl 37,20 %, což je o 3,24 % více, než je průměrná hodnota ČR. Nejmenší podíl má Jihomoravský kraj, který má 32,50 % obyvatel se středním vzděláním včetně vyučení (bez maturity). Ostatní kraje, samozřejmě mimo Prahy (20,96 %), se pohybují kolem průměrné hodnoty.

Nejnižší procentuální podíl úplného středního vzdělání s maturitou a vyššího vzdělání má opět Karlovarský a Ústecký kraj, což platí i pro vysokoškolské vzdělání. Nejvyšší

¹⁵ Státní vysoké školy v ČR jsou Univerzita obrany a Policejní akademie.

procentuální podíl vysokoškolského vzdělání hned po Praze má Jihomoravský kraj s 14,30 %. V Praze je vysokoškolsky vzdělaných obyvatel 22,65 %.

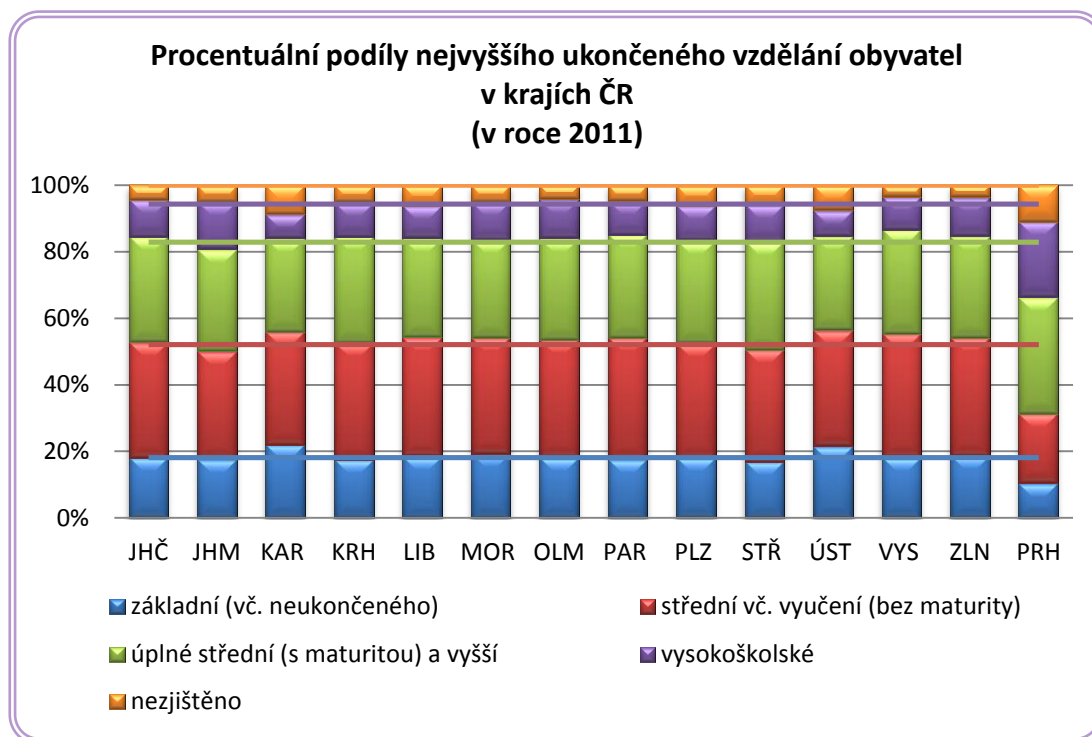
Ve vzdělání mezi jednotlivými kraji jsou tedy mnohem větší rozdíly než v předcházejících ukazatelích. Bohužel výsledky zkreslují nezjištěné údaje ČSÚ. V Praze nebylo zjištěno vzdělání u 10,98 % obyvatel, vyšší procento nezjištěných údajů má též Karlovarský a Ústecký kraj. Pokud se vezme průměrné procento nezjištěných údajů všech krajů mimo Prahy, má Karlovarský kraj o 3,31 % více nezjištěných údajů a Ústecký kraj o 2,23 %.

Tabulka 8 – Procentuální podíly dle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 2011

Kraj	Základní (vč. neukončeného)	Střední vč. vyučení (bez maturity)	Úplné střední (s maturitou)	Vysokoškolské	Nezjištěno
JHČ	18,14%	34,77%	31,60%	11,11%	4,38%
JHM	17,71%	32,50%	30,62%	14,30%	4,87%
KAR	22,06%	34,00%	27,99%	7,35%	8,61%
KRH	17,53%	35,30%	31,70%	10,43%	5,03%
LIB	18,60%	35,76%	29,77%	9,78%	6,09%
MOR	19,41%	34,83%	29,43%	11,43%	4,91%
OLM	18,34%	35,23%	30,61%	11,67%	4,14%
PAR	17,72%	36,39%	31,13%	10,21%	4,56%
PLZ	18,04%	34,60%	30,85%	10,49%	6,02%
STR	17,00%	33,71%	32,26%	11,22%	5,80%
ÚST	21,67%	34,76%	28,25%	7,79%	7,53%
VYS	18,26%	37,20%	31,23%	9,97%	3,33%
ZLN	18,83%	35,45%	30,46%	11,69%	3,57%
PRH	10,50%	20,96%	34,91%	22,65%	10,98%
Průměr	18,13%	33,96%	30,77%	11,43%	5,70%

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Pro lepší přehlednost jsou jednotlivé podíly znázorněny v grafu 7, ze kterého je na první pohled zřejmé, že v Praze jsou podíly nejvyššího ukončeného vzdělání obyvatelstva značně rozdílné jak v jiných krajích ČR.

Graf 7 – Procentuální podíly nejvyššího ukončeného vzdělání obyvatel v krajích ČR

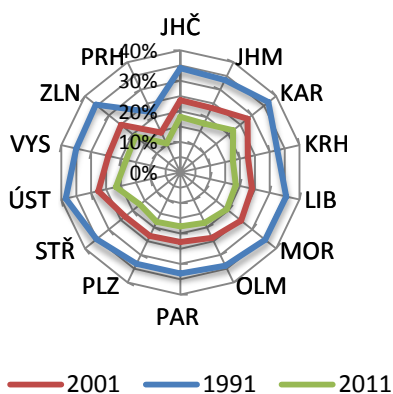
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Graf 8 znázorňuje vývoj procentuálních podílů nejvyššího ukončeného vzdělání obyvatelstva v jednotlivých krajích ČR za roky 1991, 2001 a 2011. Největší změnu zaznamenává základní vzdělání vč. neukončeného. V roce 1991 byl průměrný podíl základního vzdělání vč. neukončeného 33,87 %, za to v roce 2011 už je to 18,13 %, což znamená, že došlo ke snížení o 15,74 %. Z grafu lze vidět, že podíl obyvatel s nejvyšším ukončeným vzděláním základním vč. neukončeného rovnoměrně klesá.

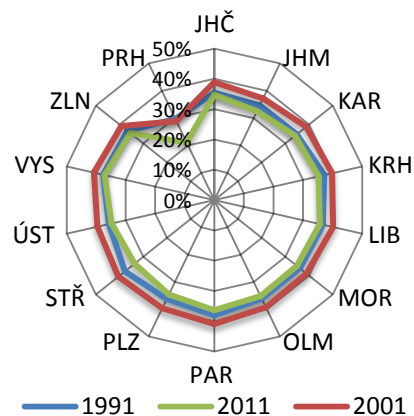
Nejnižší změnu zaznamenává střední vzdělání vč. vyučení bez maturity. V roce 2011 je průměrný procentuální podíl ČR ze všech tří let sčítání nejmenší. Naopak úplné střední vzdělání s maturitou a vyšší vzdělání v průměru vzrostlo o 8,12 %. Přičemž mezi posledními dvěma sčítáními není velký rozdíl. Také vysokoškolské vzdělání se rovnoměrně zvyšuje. Výsledky však zkreslují nezjištěné údaje o vzdělání, v roce 2011 nebylo zjištěno vzdělání u 5,70 % obyvatel.

**Vývoj procentuálních podílů obyvatelstva dle nejvyššího ukončeného vzdělání
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

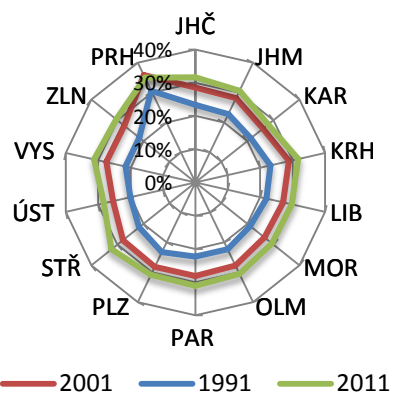
**Základní
vč. neukončeného vzdělání**

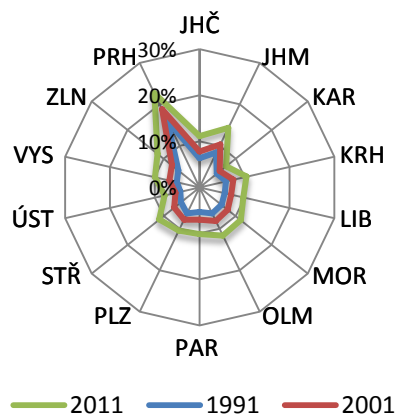
**Střední vzdělání vč. vyučení - bez
maturity**

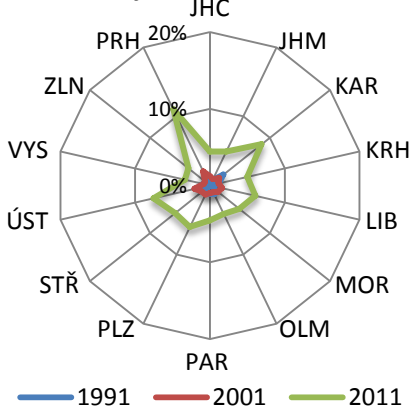
**Úplné střední vzdělání s maturitou a
vyšší**

Vysokoškolské vzdělání

Nezjištěné vzdělání

Graf 8 – Vývoj procentuálních podílů obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

3.3 Ekonomická aktivita

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se dělí na zaměstnané a nezaměstnané. Procentuální podíl zaměstnaných v čase klesá, zato podíl nezaměstnaných roste. Opakem ekonomicky aktivních jsou ekonomicky neaktivní, mezi které zejména patří nepracující důchodci, žáci, studenti, učni, osoby v domácnosti a v neposlední řadě děti do 15 let.

Procentuální podíly ekonomicky aktivních a neaktivních v krajích ČR včetně nezjištěné aktivity jsou uvedeny za rok 2011 v tabulce 9. Podíl ekonomicky aktivních a neaktivních je v jednotlivých krajích poměrně stejný. V průměru mírně převažují ekonomicky aktivní nad ekonomicky neaktivními. Nejméně ekonomicky aktivního obyvatelstvo je v Ústeckém kraji, zato nejvyšší podíl ekonomicky neaktivních má Praha.

Je nutné však opět upozornit, na procentuální podíl nezjištěné aktivity, která je v Praze nejvyšší, a to 10,11 %, hned za Prahou je Karlovarský kraj s 8,98 % a Ústecký kraj, který má procentuální podíl nezjištěné aktivity 7,97 %.

Tabulka 9 – Procentuální podíly ekonomicky aktivních a neaktivních v roce 2011

Kraj	Ekonomicky aktivní	Ekonomicky neaktivní	Nezjištěno
JHČ	48,88%	46,53%	4,59%
JHM	48,71%	46,36%	4,93%
KAR	47,53%	43,48%	8,98%
KRH	47,63%	47,11%	5,26%
LIB	48,06%	45,56%	6,37%
MOR	47,70%	47,00%	5,29%
OLM	48,37%	47,30%	4,33%
PAR	48,15%	47,15%	4,70%
PLZ	48,50%	45,39%	6,10%
STŘ	49,15%	45,11%	5,74%
ÚST	46,66%	45,37%	7,97%
VYS	48,52%	47,97%	3,51%
ZLN	48,67%	47,62%	3,71%
PRH	49,03%	40,85%	10,11%
Průměr	48,26%	45,92%	5,83%

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSU

V tabulce 10 jsou rozdělení ekonomicky aktivní na zaměstnané a nezaměstnané, je vidět, že největší podíl zaměstnaných byl v roce 2011 v Praze (45,67 %), ve Středočeském kraji

(45,07 %) a v Jihočeském kraji (44,71 %). Naopak nejvyšší podíl nezaměstnaných byl v Ústeckém kraji (6,35 %), v Moravskoslezském kraji (5,91 %) a v Karlovarském kraji (5,74 %), za kterým je hned v závěsu Olomoucký kraj (5,70 %).

Tabulka 10 – Procentuální podíly zaměstnaných a nezaměstnaných v roce 2011

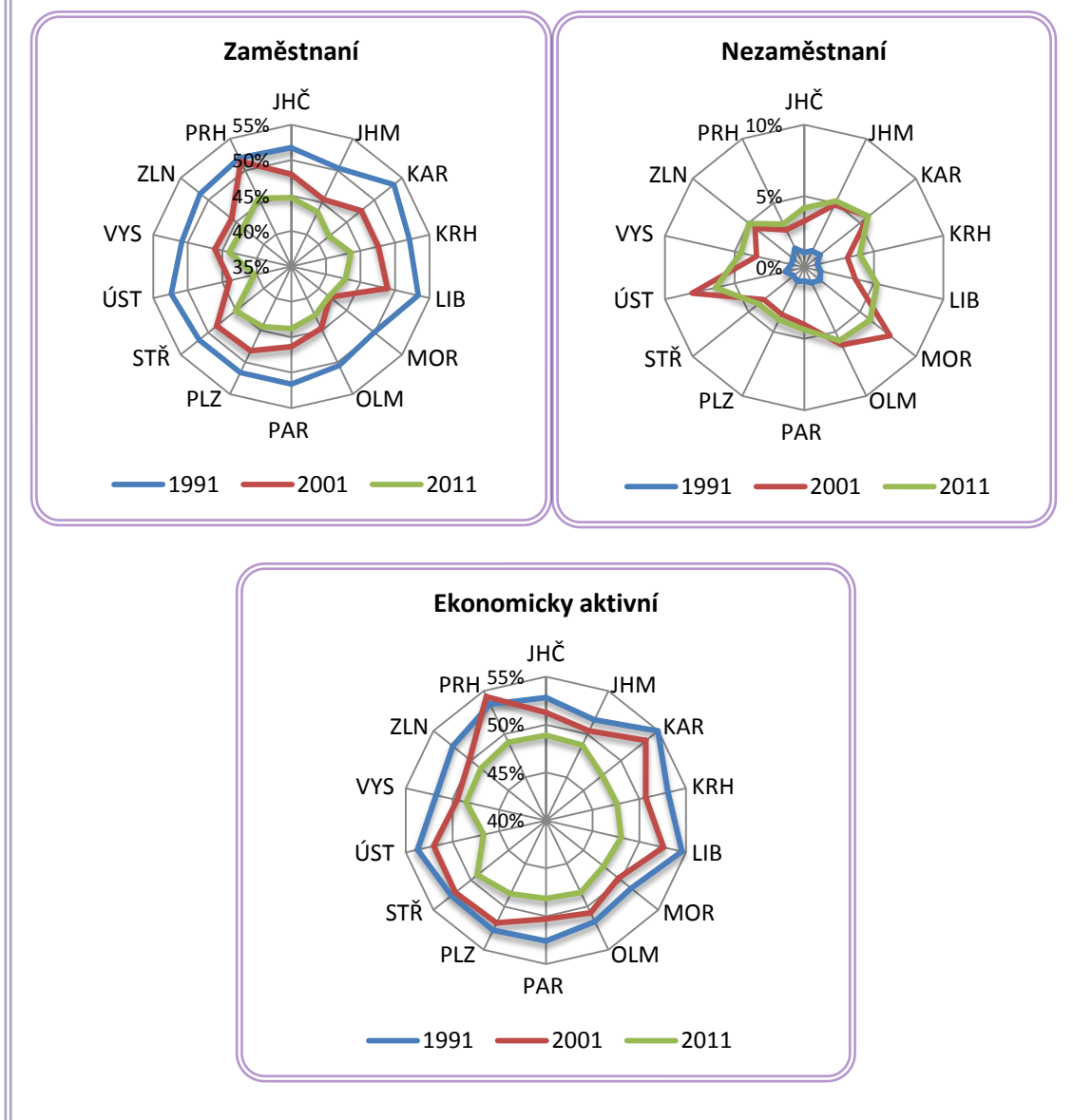
Kraj	Zaměstnaní	Nezaměstnaní
JHČ	44,71%	4,17%
JHM	43,54%	5,17%
KAR	41,80%	5,74%
KRH	43,63%	4,00%
LIB	42,82%	5,24%
MOR	41,79%	5,91%
OLM	42,67%	5,70%
PAR	43,79%	4,36%
PLZ	44,43%	4,07%
STŘ	45,07%	4,08%
ÚST	40,31%	6,35%
VYS	43,98%	4,55%
ZLN	43,75%	4,93%
PRH	45,67%	3,36%
Průměr	43,43%	4,83%

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Graf 9 znázorňuje vývoj procentuálních podílů ekonomicky aktivního obyvatelstva v letech 1991, 2001 a 2011. V roce 1991 byl průměrný procentuální podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva 52,81 % a rozložení ekonomicky aktivních v jednotlivých krajích bylo rovnoměrnější než v roce 2001. V roce 2011 se procentuální podíl ekonomicky aktivních snížil a rozdíly mezi kraji jsou nejnižší ze všech třech Sčítání lidu, domů a bytů. Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva se tedy v čase snižuje.

Procentuální podíl zaměstnaných se od roku 1991 výrazně snížil, a to o 8,23 %. Jak je z obrázku zřejmé, opět byly největší rozdíly mezi kraji v roce 2001. Naopak nezaměstnanost se zvýšila v průměru o 3,67 %. V roce 1991 byla minimální a pohybovala se v průměru kolem 1,16 %. V roce 2001 je opět vidět nerovnoměrnost mezi kraji, která se mírně vyrovnává v roce 2011.

**Vývoj procentuálních podílů ekonomicky aktivního obyvatelstva
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

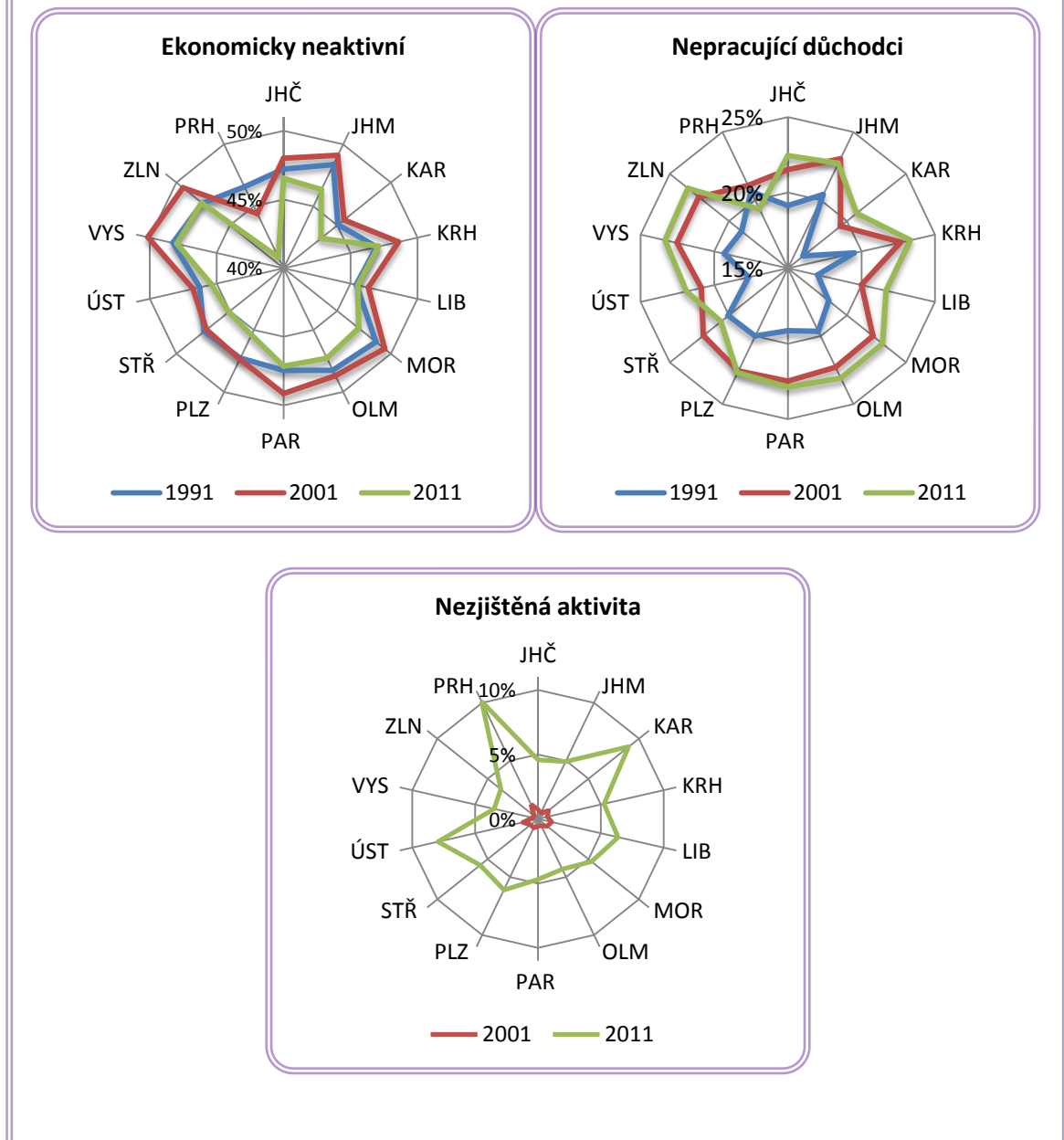
Graf 9 – Vývoj procentuálních podílů ekonomicky aktivního obyvatelstva

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Vývoj procentuálních podílů ekonomicky neaktivního obyvatelstva v jednotlivých letech sčítání znázorňuje graf 10. Největší rozdíly mezi kraji byly opět v roce 2001, a to jak u ekonomicky neaktivních, tak u nepracujících důchodců.

Z grafu lze vidět, že průměrný podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva se v roce 2001 mírně zvýšil, avšak v roce 2011 se snížil na hodnotu nižší, než byla v roce 1991. Podíl nepracujících důchodců se naopak v ČR zvyšuje. Výsledky však ovlivňuje nezjištěná aktivita v letech 2001 a 2011.

Vývoj procentuálních podílů ekonomicky neaktivního obyvatelstva včetně nezjištěné aktivity v krajích ČR (v letech 1991, 2001 a 2011)

Graf 10 – Vývoj procentuálních podílů ekonomicky neaktivního obyvatelstva

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

V dalších podkapitolách budou procentuální podíly jednotlivých kritérií srovnávány se střední hodnotou neboli mediánem. Jedná se o hodnotu, která dělí řadu vzestupně seřazených výsledků na dvě stejně početné poloviny. Jeho hlavní výhodou je, že není ovlivněn extrémními hodnotami, které se ve větší či menší míře ve srovnávaných kritériích nacházejí.

3.4 Rozdíly mezi kraji v roce 1991

V této podkapitole bude zjištěno, jak hodně se procentuální podíly jednotlivých ukazatelů zjištěných při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 1991 odchylojí od mediánu. Medián byl vybrán zejména z toho důvodu, že není ovlivněn extrémními hodnotami jako například průměr.

Prvním srovnávaným kritériem je věkové složení obyvatel. Tabulka 11 uvádí jednotlivé procentuální podíly věkového složení obyvatelstva v jednotlivých krajích ČR včetně odchylek od mediánu v roce 1991. Opět světle modré políčka znamenají minimální hodnotu a tmavě modrá políčka maximální hodnotu.

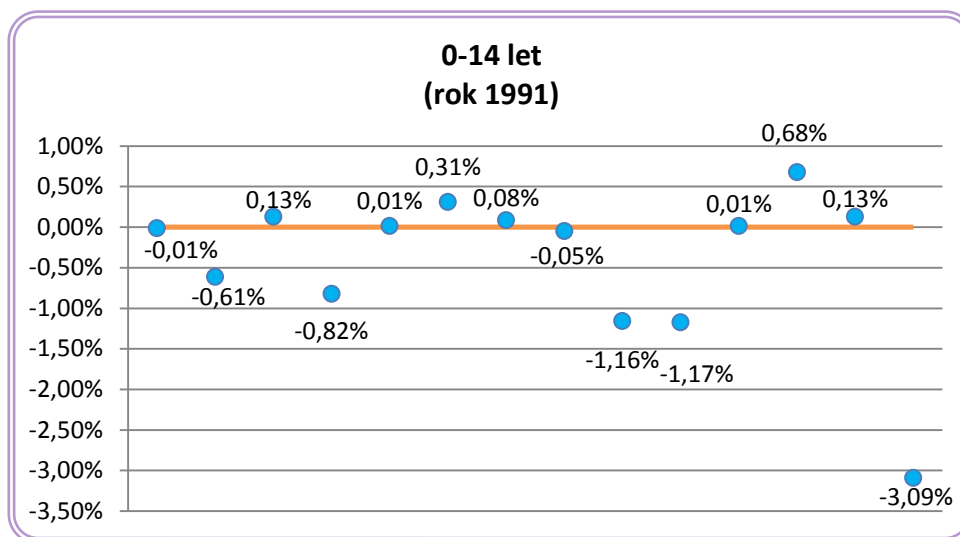
Tabulka 11 – Podíly věkového složení obyvatel vč. odchylek od mediánu v roce 1991

Kraj	Max		Max		Min	
	0-14 let	Odchylka od mediánu	15-64 let	Odchylka od mediánu	65 a více let ¹⁶	Odchylka od mediánu
JHČ	21,58%	-0,01%	66,10%	-0,06%	12,32%	-0,10%
JHM	20,97%	-0,61%	65,68%	-0,49%	13,35%	0,92%
KAR	21,72%	0,13%	68,42%	2,26%	9,86%	-2,56%
KRH	20,76%	-0,82%	65,99%	-0,17%	13,24%	0,82%
LIB	21,60%	0,01%	66,43%	0,27%	11,97%	-0,46%
MOR	21,90%	0,31%	67,24%	1,07%	10,87%	-1,56%
OLM	21,67%	0,08%	65,89%	-0,27%	12,44%	0,01%
PAR	21,54%	-0,05%	65,90%	-0,26%	12,56%	0,14%
PLZ	20,43%	-1,16%	66,61%	0,45%	12,96%	0,53%
STŘ	20,42%	-1,17%	66,18%	0,02%	13,40%	0,98%
ÚST	21,60%	0,01%	67,16%	1,00%	11,24%	-1,18%
VYS	22,27%	0,68%	65,32%	-0,84%	12,41%	-0,01%
ZLN	21,72%	0,13%	66,17%	0,01%	12,11%	-0,31%
PRH	18,50%	-3,09%	66,15%	-0,01%	15,35%	2,93%
Medián	21,59%	-	66,16%	-	12,42%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Pro lepší přehlednost následují grafy znázorňující jednotlivé odchylky od mediánu. Graf 11 znázorňuje procentuální odchylky od mediánu věkového složení 0-14 let. Jak je z grafu vidět, odchylky mezi kraji jsou minimální. Výjimku tvoří Praha s odchylkou -3,09 %. V roce 1991 byl nejnižší podíl obyvatel ve věku 0-14 let v **Praze** a naopak nejvyšší podíl měla **Vysočina**.

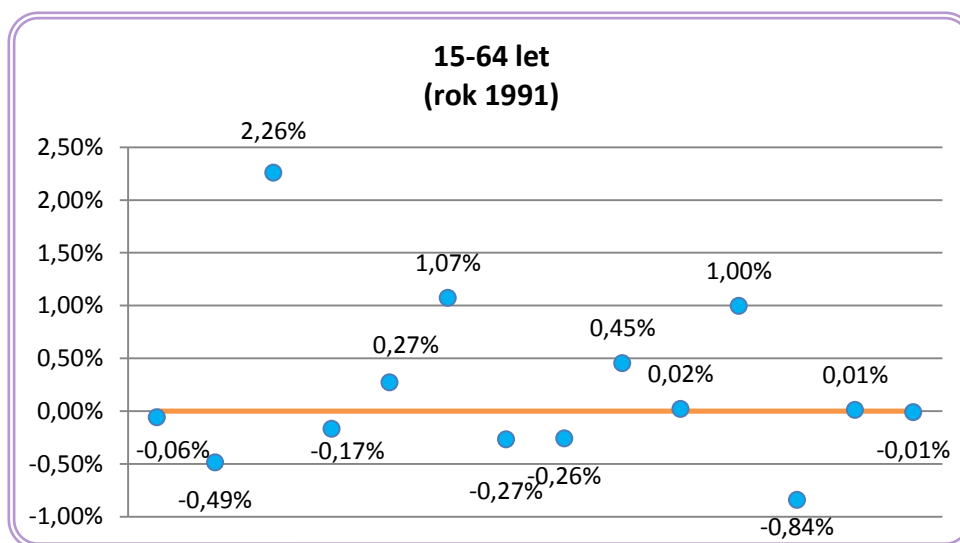
¹⁶ včetně nezjištěného věku

Graf 11 – Procentuální odchylky věkového složení 0-14 let v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

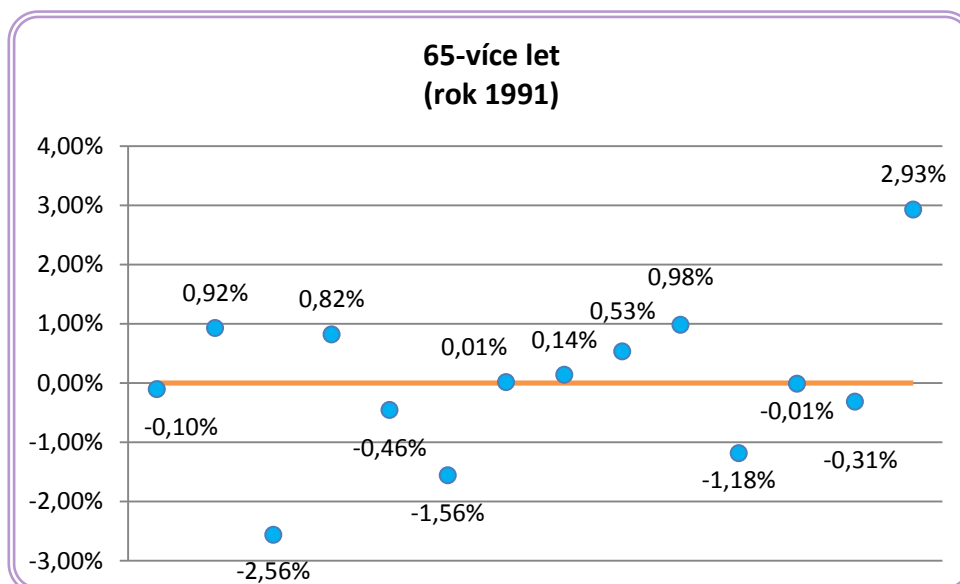
Graf 12 znázorňuje procentuální odchylky od mediánu věkového složení 15-64 let. Opět se jedná o minimální odchylky, a to v intervalu od -0,84 do 1,07. Výjimkou je **Karlovarský kraj**, který má ze všech krajů ČR nejvyšší procentuální počet obyvatel ve věku 15-64 let. Jeho hodnota se odchyluje o 2,26 %.

Graf 12 – Procentuální odchylky věkového složení 15-64 let v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Poslední skupinou je obyvatelstvo ve věku 65 a více let. Jednotlivé odchylky uvádí graf 13. Jedná se o hodnoty od -2,56 % do 2,93 %. Nejvyšší odchylku zaznamenává **Praha**, která má nejvyšší podíl obyvatel v postproduktivním věku, a hned za ní následuje **Karlovarský kraj**, který má naopak nejméně obyvatel ve věku 65 a více let.

Graf 13 – Procentuální odchylky věkového složení 65 a více let v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

V procentuálních podílech věkového složení obyvatelstva v roce 1991 nebyly zaznamenány v jednotlivých krajích výraznější odchylky od mediánu. Interval procentuálních odchylek od mediánu se pohyboval od – 3,09 % do 2,93 %. Nejhorší postavení mezi kraji v podílu obyvatel dle věkového složení měla v roce 1991 Praha, která měla nejnižší podíl obyvatel ve věku 0-14 let a nejvyšší podíl osob ve věku 65 a více let. Naopak nejlépe na tom byl kraj Karlovarský.

Dalším ukazatelem je rozdělení obyvatelstva dle rodinného stavu. Procentuální podíly obyvatel dle rodinného stavu včetně odchylek od mediánu znázorňuje tabulka 12. Hned na první pohled je vidět, že odchylky v jednotlivých krajích jsou výrazněji vyšší než u věkového složení obyvatel, a to zejména u svobodných a ženatých či vdaných.

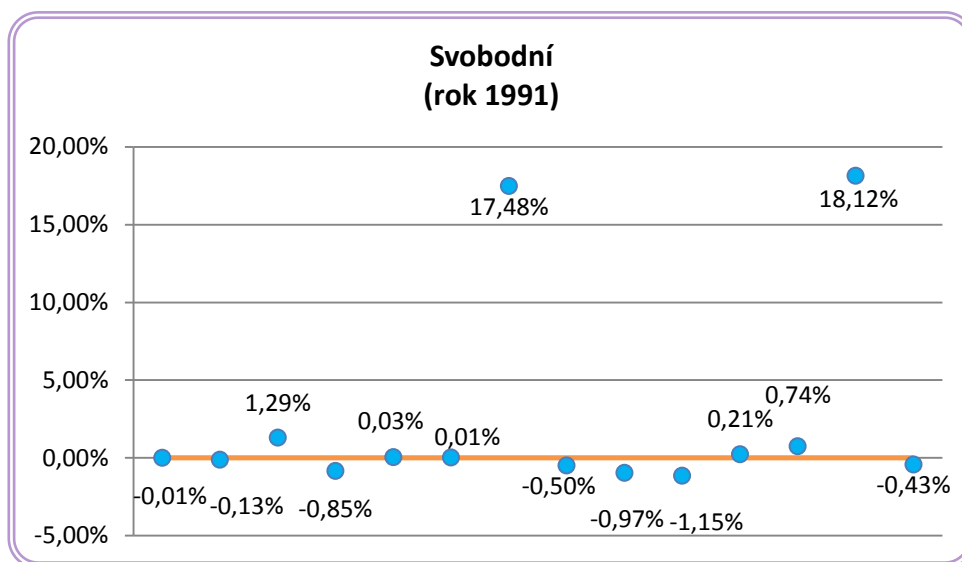
Tabulka 12 – Podíly obyvatel dle rodinného stavu vč. odchylek od mediánu v roce 1991

Kraj	Max		Max		Min		Min	
	Svobodní	Odchylka od mediánu	Ženatí či vdané	Odchylka od mediánu	Rozvedení	Odchylka od mediánu	Ovdovělí	Odchylka od mediánu
JHČ	20,32%	-0,01%	63,93%	0,74%	5,66%	-0,67%	10,09%	0,09%
JHM	20,20%	-0,13%	63,10%	-0,10%	6,33%	-0,01%	10,37%	0,38%
KAR	21,63%	1,29%	59,38%	-3,82%	10,37%	4,04%	8,62%	-1,37%
KRH	19,49%	-0,85%	63,74%	0,54%	6,34%	0,01%	10,43%	0,44%
LIB	20,37%	0,03%	61,35%	-1,85%	8,76%	2,42%	9,53%	-0,47%
MOR	20,35%	0,01%	63,51%	0,31%	6,88%	0,55%	9,26%	-0,74%
OLM	37,82%	17,48%	49,79%	-13,40%	4,74%	-1,60%	7,65%	-2,34%
PAR	19,84%	-0,50%	64,79%	1,60%	5,39%	-0,95%	9,98%	-0,01%

Kraj	Max		Max		Min		Min	
	Svobodní	Odchylka od mediánu	Ženatí či vdané	Odchylka od mediánu	Rozvedení	Odchylka od mediánu	Ovdovělí	Odchylka od mediánu
PLZ	19,37%	-0,97%	63,77%	0,57%	6,32%	-0,01%	10,54%	0,55%
STŘ	19,19%	-1,15%	63,29%	0,10%	6,35%	0,02%	11,16%	1,17%
ÚST	20,55%	0,21%	60,68%	-2,52%	9,14%	2,80%	9,63%	-0,36%
VYS	21,08%	0,74%	64,91%	1,71%	4,01%	-2,32%	10,00%	0,01%
ZLN	38,46%	18,12%	49,91%	-13,29%	3,92%	-2,41%	7,71%	-2,29%
PRH	19,90%	-0,43%	59,03%	-4,17%	10,32%	3,99%	10,75%	0,75%
Medián	20,34%	-	63,19%	-	6,33%	-	9,99%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

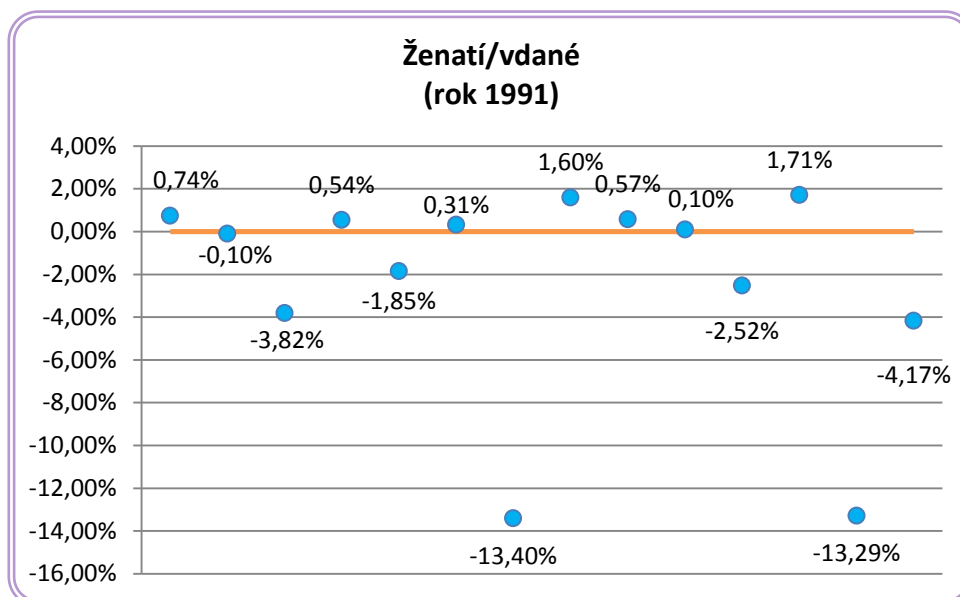
Odchylky procentuálního podílu svobodných obyvatel v jednotlivých krajích znázorňuje graf 14. Mezi dvanácti kraji jsou odchylky minimální, výjimku však tvoří **Zlínský a Olomoucký kraj**. Odchylky těchto dvou krajů od mediánu jsou velmi výrazné. Zlínský kraj se odchyluje o 18,12 % a Olomoucký kraj o 17,48 %.

Graf 14 – Procentuální odchylky svobodných obyvatel v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

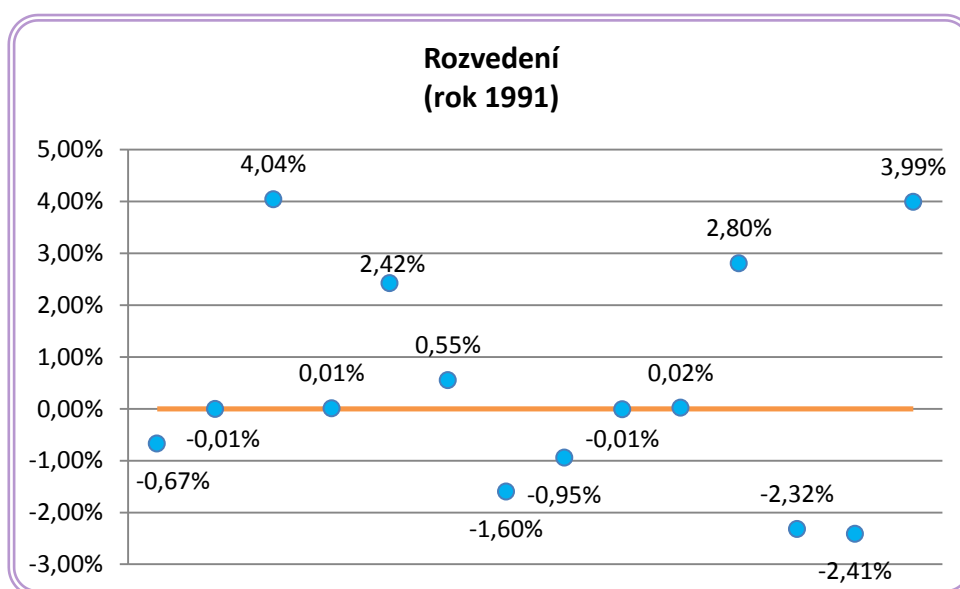
Odchylky ženatých či vdaných v roce 1991 znázorňuje graf 15 a pohybují se v intervalu od -4,17 % do 1,71 %. Výjimku tvoří opět **Zlínský a Olomoucký kraj**. Nejnižší podíl ženatých či vdaných měl v roce 1991 Olomoucký kraj, jehož hodnota se odchylovala o -13,40 %. Hned za ním se nacházel Zlínský kraj s odchylkou -13,29 %.

Graf 15 – Procentuální odchylky ženatých či vdaných obyvatel v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

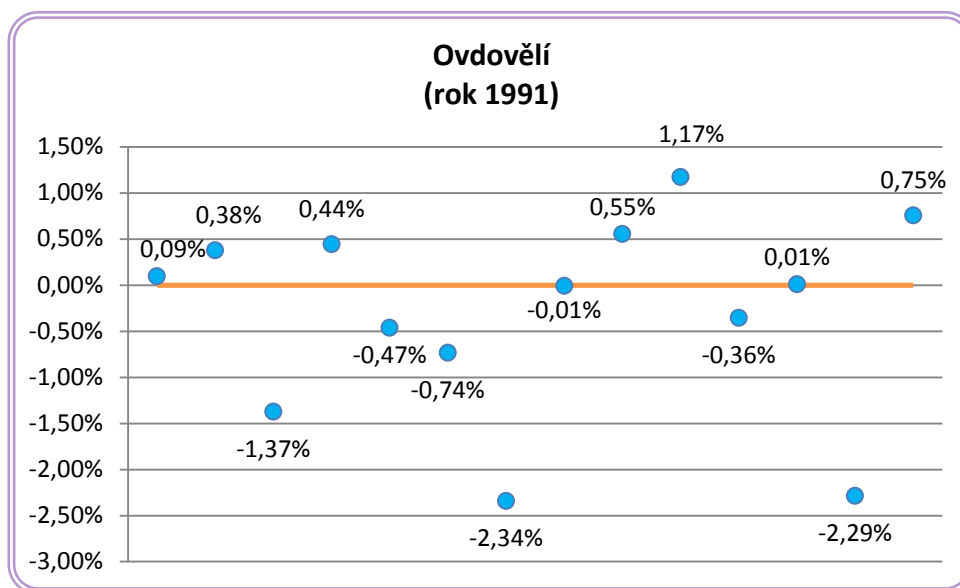
Odchylky procentuálního podílu rozvedených obyvatel v jednotlivých krajích ČR znázorňuje graf 16. U procentuálního podílu rozvedených obyvatel v krajích ČR nejsou tak velké rozdíly jako v předcházejících dvou skupinách. Odchylky se zde pohybují v intervalu od -2,41 % do 4,04 %. Nejvyšší podíl rozvedených měl v roce 1991 **Karlovarský kraj**, naopak nejmenší podíl těchto obyvatel měl **kraj Zlínský**.

Graf 16 – Procentuální odchylky rozvedených obyvatel v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Poslední skupinou v této kategorii jsou ovdovělí, jejichž odchylky od mediánu v jednotlivých krajích znázorňuje graf 17. Interval odchylek se pohybuje od -2,34 % do 1,17 % a jedná se o nejnižší odchylky ze všech čtyř skupin.

Graf 17 – Procentuální odchylky ovdovělých obyvatel v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

U procentuálních podílů obyvatel dle rodinného stavu v roce 1991 byly zaznamenány výrazné odchylky u **Zlínského** a **Olomouckého kraje**, a to zejména v podílu svobodných obyvatel a ženatých či vdaných. Tyto dva kraje měly v roce 1991 velmi vysoký podíl svobodných obyvatel, který je výrazně kompenzován nejnižším podílem ženatých či vdaných obyvatel. U ostatních krajů nebyly zaznamenány výraznější odchylky. Nejvyšší podíl rozvedených byl zaznamenán v **Karlovarském kraji**.

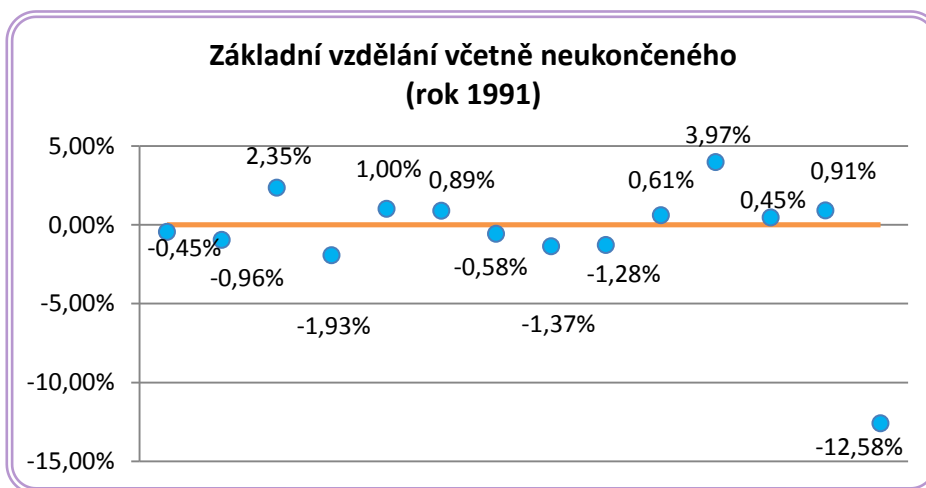
Velmi důležitým ukazatelem je rozdělení obyvatelstva dle nejvyššího ukončeného vzdělání. Tabulka 13 znázorňuje procentuální podíly obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání v jednotlivých krajích ČR, a to včetně odchylek od mediánu. Jak už bylo řečeno v předcházejících kapitolách, od ostatních krajů se výrazně liší ve složení obyvatelstva dle nejvyššího ukončeného vzdělání hlavní město Praha. Opět tmavě modré pole znamenají maximální hodnotu a světle modré pole hodnotu nejnižší.

Tabulka 13 – Podíly obyvatel dle nejvyššího ukon. vzdělání vč. odchylek v roce 1991

Kraj	Min		Max		Max		Max	
	Z ¹⁷	Odchylka	SBM ¹⁸	Odchylka	SSM ¹⁹	Odchylka	V ²⁰	Odchylka
JHČ	34,06%	-0,45%	35,35%	-0,82%	23,31%	1,17%	6,32%	0,43%
JHM	33,55%	-0,96%	34,60%	-1,57%	22,79%	0,65%	8,36%	2,46%
KAR	36,87%	2,35%	34,80%	-1,37%	21,35%	-0,78%	4,73%	-1,16%
KRH	32,58%	-1,93%	37,17%	1,00%	23,17%	1,03%	5,87%	-0,02%
LIB	35,51%	1,00%	36,71%	0,54%	21,94%	-0,20%	5,58%	-0,31%
MOR	35,41%	0,89%	36,08%	-0,09%	21,10%	-1,04%	6,12%	0,23%
OLM	33,93%	-0,58%	36,14%	-0,04%	22,36%	0,22%	6,30%	0,41%
PAR	33,15%	-1,37%	38,04%	1,87%	22,34%	0,20%	5,37%	-0,52%
PLZ	33,23%	-1,28%	36,21%	0,04%	23,34%	1,20%	6,27%	0,38%
STŘ	35,12%	0,61%	37,72%	1,55%	21,69%	-0,45%	5,16%	-0,73%
ÚST	38,49%	3,97%	35,64%	-0,53%	20,10%	-2,04%	4,32%	-1,57%
VYS	34,97%	0,45%	37,57%	1,40%	21,49%	-0,64%	5,09%	-0,80%
ZLN	35,42%	0,91%	36,57%	0,40%	21,56%	-0,58%	5,91%	0,02%
PRH	21,93%	-12,58%	29,71%	-6,46%	30,58%	8,44%	16,03%	10,14%
Medián	34,51%	-	36,17%	-	22,14%	-	5,89%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Odchytky od mediánu nejvyššího ukončeného vzdělání základního včetně neukončeného v jednotlivých krajích ČR znázorňuje graf 18. Procentuální odchylky se pohybují v intervalu od -1,93 % do 3,97 %. Výjimkou je **Praha**, která má výrazně nejnížší procentuální podíl obyvatel s nejvyšším ukončeným vzděláním základním. Praha se odchyluje od mediánu o -12,58 %. Naopak nejvyšší podíl těchto obyvatel má **Karlovarský kraj**.

Graf 18 – Procentuální odchylky nejvyš. ukon. vzdělání základního v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

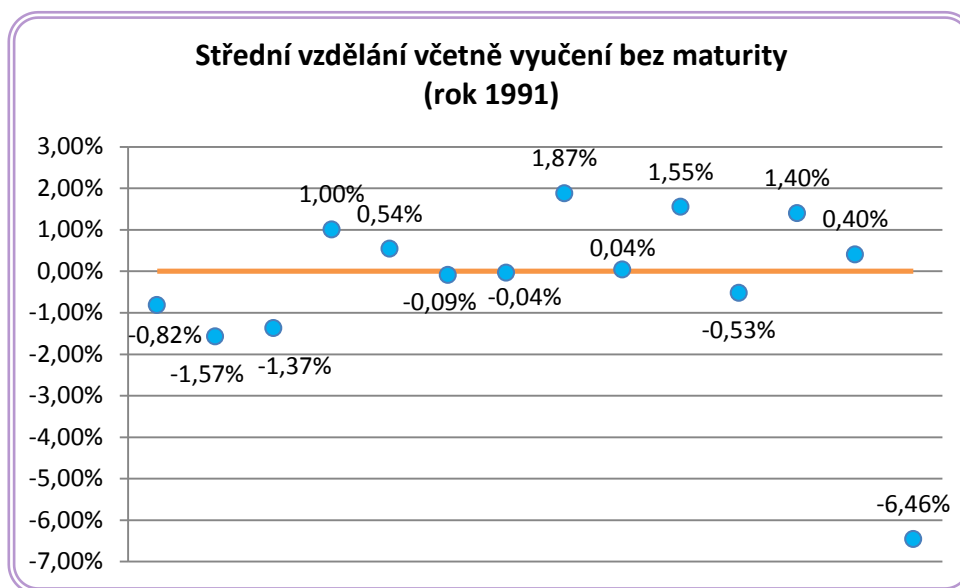
¹⁷ Základní vzdělání včetně neukončeného

¹⁸ Střední vzdělání včetně vyučení bez maturity

¹⁹ Úplné střední vzdělání s maturitou a vyšší vzdělání

²⁰ Vysokoškolské vzdělání

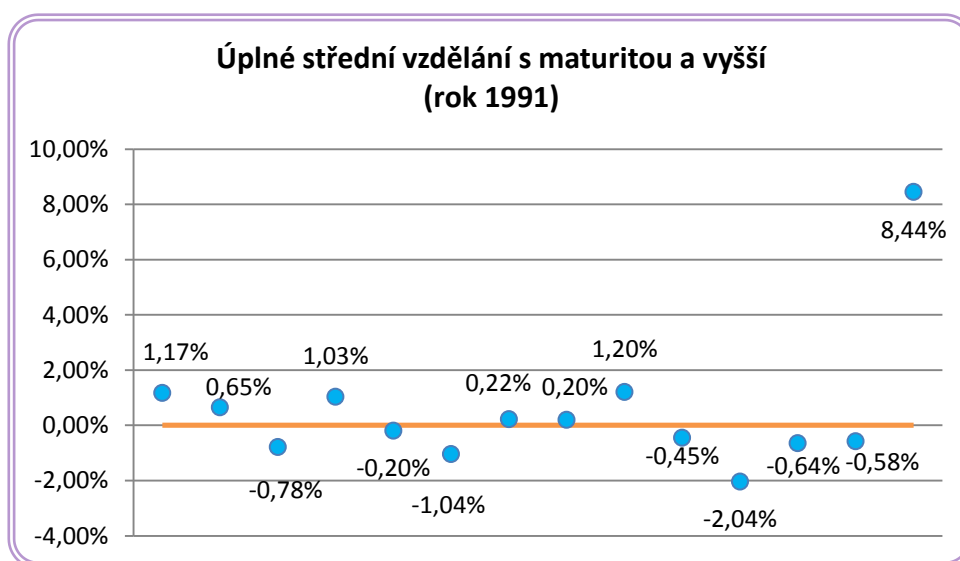
Druhým nejnižším vzděláním je střední vzdělání včetně vyučení bez maturity. Odchytky znázorňuje graf 19. Opět jsou mezi kraji ČR, až na **Prahu**, minimální rozdíly. Odchytky od mediánu se pohybují v intervalu od -1,57 % do 1,87 %. Praha se odchytky o -6,46 %.

Graf 19 – Procentuální odchytky středního vzdělání vč. vyučení bez maturity v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

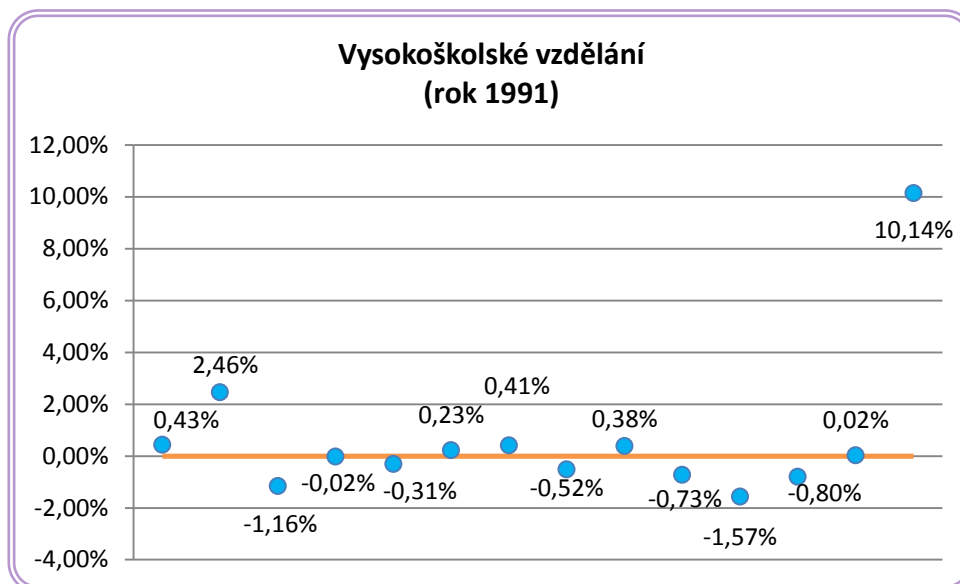
Podobně jako střední vzdělání včetně vyučení bez maturity je na tom úplné střední vzdělání s maturitou a vyšší. Odchytky mezi kraji jsou minimální a pohybují se v intervalu od -2,04 % do 1,20 %. **Praha** má ze všech krajů největší procentuální zastoupení obyvatel s tímto vzděláním a odchytky se o 8,44 %. Naopak nejnižší podíl takto vzdělaných obyvatel má **Ústecký kraj**. Tyto odchytky znázorňuje graf 20.

Graf 20 – Procentuální odchytky úplného střed. vzdělání s maturitou a vyššího v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Ani u vysokoškolského vzdělání tomu není jinak. Opět jsou odchylky mezi všemi třinácti kraji minimální a pohybují se v intervalu od -1,57 % do 2,46 %. **Praha** má nejvyšší podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním a od mediánu se její hodnota odchyluje o 10,14 %, naopak nejnižší podíl těchto obyvatel má opět **Ústecký kraj**, což znázorňuje graf 21.

Graf 21 – Procentuální odchylky vysokoškolského vzdělání v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Procentuální podíly obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání jsou ve všech čtrnácti krajích, mimo Prahy, vyrovnané, a odchylky jsou minimální. **Praha** se svými procentuálními podíly výrazně odlišuje od ostatních krajů ČR. Má vysoký podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním a s úplným středním vzděláním s maturitou a vyšším vzděláním. Naopak úplně nejmenší podíl obyvatel má se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity. Nejhůře na tom byl v roce 1991 **Ústecký kraj**, který měl nejnižší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním a vysokoškolským vzděláním.

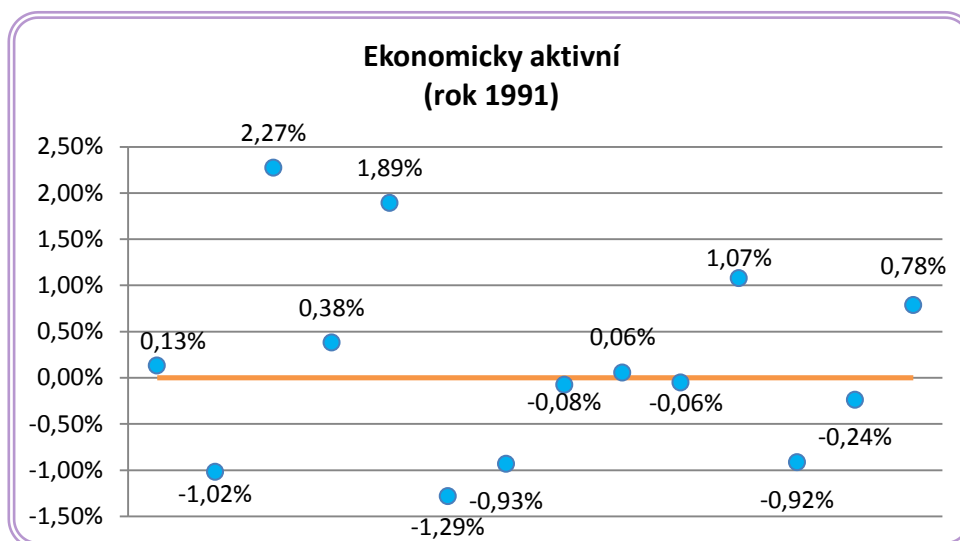
Neméně důležitým ukazatelem je také rozdělení obyvatelstva dle ekonomické aktivity. V tabulce 14 jsou uvedeny procentuální podíly ekonomicky aktivních (v tom procentuální podíly zaměstnaných a nezaměstnaných) a ekonomicky neaktivních (v tom mimo jiné i procentuální podíly nepracujících důchodců). Už na první pohled je zřejmé, že odchylky jsou v jednotlivých kategoriích minimální, a to ve všech krajích včetně Prahy.

Tabulka 14 – Podíly obyvatel dle ekonomické aktivity vč. odchylek v roce 1991

Kraj	Max		Max		Min		Min		Min	
	EA ²¹	Odchylka	Z ²²	Odchylka	N ²³	Odchylka	EN ²⁴	Odchylka	ND ²⁵	Odchylka
JHČ	52,80%	0,13%	51,76%	0,11%	1,04%	-0,10%	47,20%	-0,13%	19,13%	-0,10%
JHM	51,65%	-1,02%	50,36%	-1,28%	1,28%	0,14%	48,35%	1,02%	20,40%	1,17%
KAR	54,94%	2,27%	53,52%	1,88%	1,41%	0,28%	45,06%	-2,27%	16,31%	-2,92%
KRH	53,05%	0,38%	52,10%	0,45%	0,95%	-0,19%	46,95%	-0,38%	19,51%	0,28%
LIB	54,56%	1,89%	53,37%	1,72%	1,19%	0,05%	45,44%	-1,89%	17,03%	-2,19%
MOR	51,38%	-1,29%	49,95%	-1,69%	1,43%	0,29%	48,62%	1,29%	18,47%	-0,76%
OLM	51,73%	-0,93%	50,54%	-1,10%	1,19%	0,06%	48,27%	0,93%	19,65%	0,42%
PAR	52,59%	-0,08%	51,63%	-0,02%	0,96%	-0,18%	47,41%	0,08%	19,14%	-0,08%
PLZ	52,72%	0,06%	51,64%	-0,01%	1,09%	-0,05%	47,28%	-0,06%	19,99%	0,76%
STŘ	52,61%	-0,06%	51,65%	0,01%	0,96%	-0,18%	47,39%	0,06%	20,05%	0,82%
ÚST	53,74%	1,07%	52,40%	0,76%	1,34%	0,20%	46,26%	-1,07%	17,65%	-1,57%
VYS	51,75%	-0,92%	50,84%	-0,80%	0,91%	-0,23%	48,25%	0,92%	19,31%	0,08%
ZLN	52,43%	-0,24%	51,45%	-0,19%	0,97%	-0,16%	47,57%	0,24%	18,91%	-0,32%
PRH	53,45%	0,78%	51,98%	0,33%	1,48%	0,34%	46,55%	-0,78%	20,63%	1,40%
Medián	52,67%	-	51,64%	-	1,14%	-	47,33%	-	19,23%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Procentuální odchylky ekonomicky aktivních v jednotlivých krajích ČR v roce 1991 znázorňuje graf 22. Odchylky jsou malé a pohybují se v intervalu od -1,29 % do 2,27 %. Nejvyšší podíl ekonomicky aktivních obyvatel měl v roce 1991 **Karlovarský kraj**, naopak nejmenší podíl těchto obyvatel byl v **kraji Moravskoslezském**.

Graf 22 – Procentuální odchylky ekonomicky aktivních v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

²¹ Ekonomicky aktivní

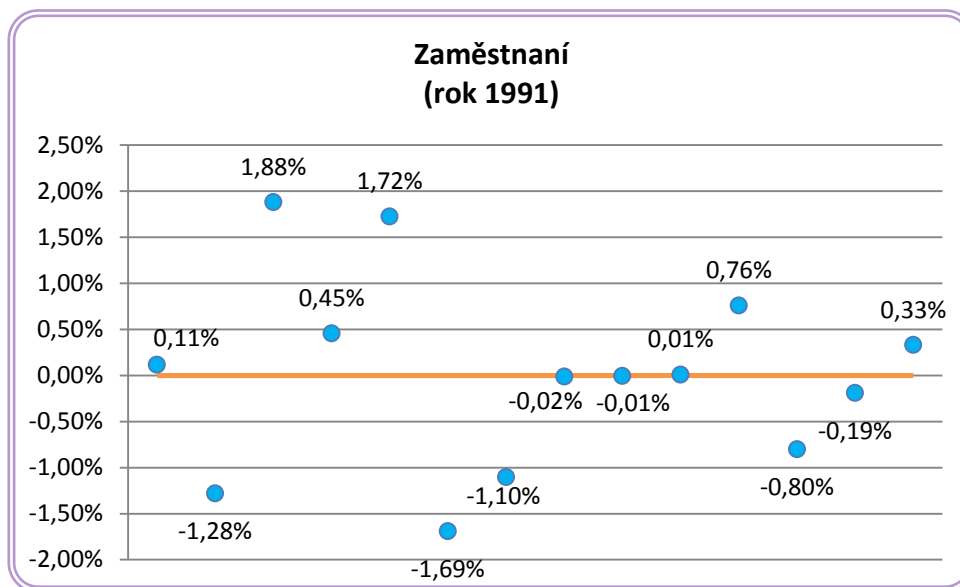
²² Zaměstnaní

²³ Nezaměstnaní

²⁴ Ekonomicky neaktivní

²⁵ Nepracující důchodci

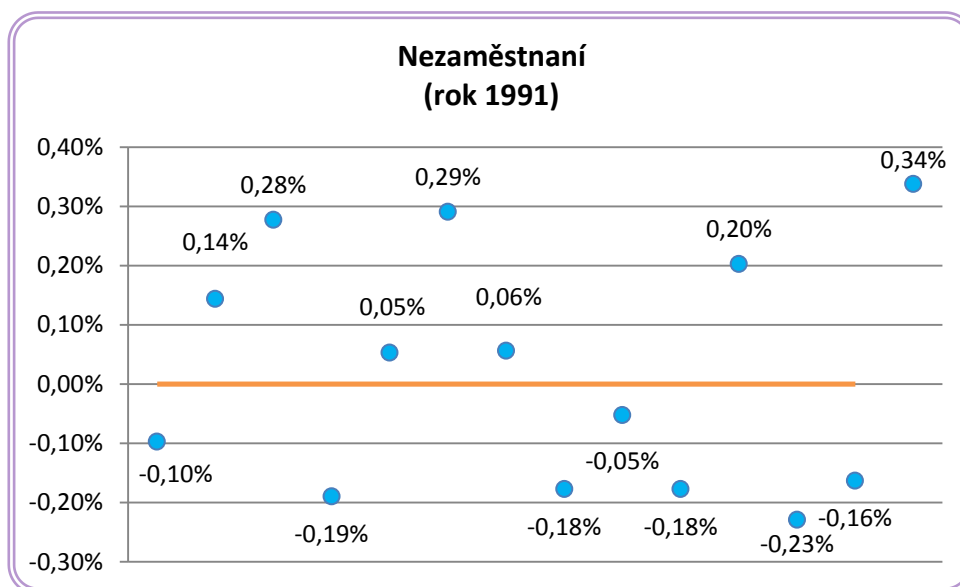
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní. Procentuální odchylky počtu zaměstnaných v jednotlivých krajích ČR znázorňuje graf 23. Odchylky se pohybují v intervalu od -1,69 % do 1,88 %. Rozdíly mezi kraji byly tedy v roce 1991 malé. Nejvyšší podíl zaměstnaných měl v roce 1991 **Karlovarský kraj**, nejmenší **kraj Moravskoslezský**.

Graf 23 – Procentuální odchylky zaměstnaných v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

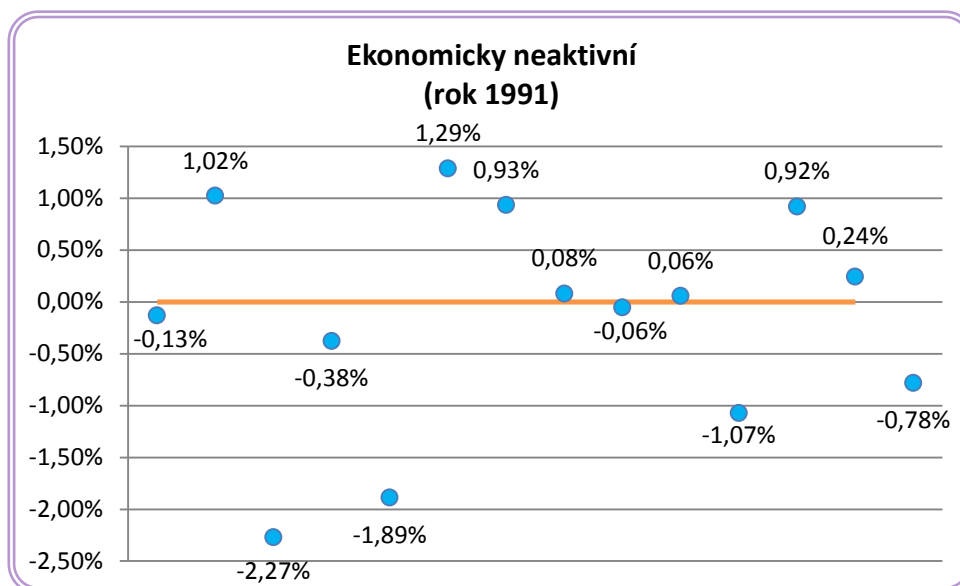
Ještě nižší než u zaměstnaných jsou rozdíly u nezaměstnaných. Zde se odchylky mezi kraji pohybují v intervalu od -0,23 % do 0,34 %, což uvádí graf 24. Nejvyšší podíl nezaměstnaných měla v roce 1991 **Praha**, naopak nejnižší **Vysočina**.

Graf 24 – Procentuální odchylky nezaměstnaných v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

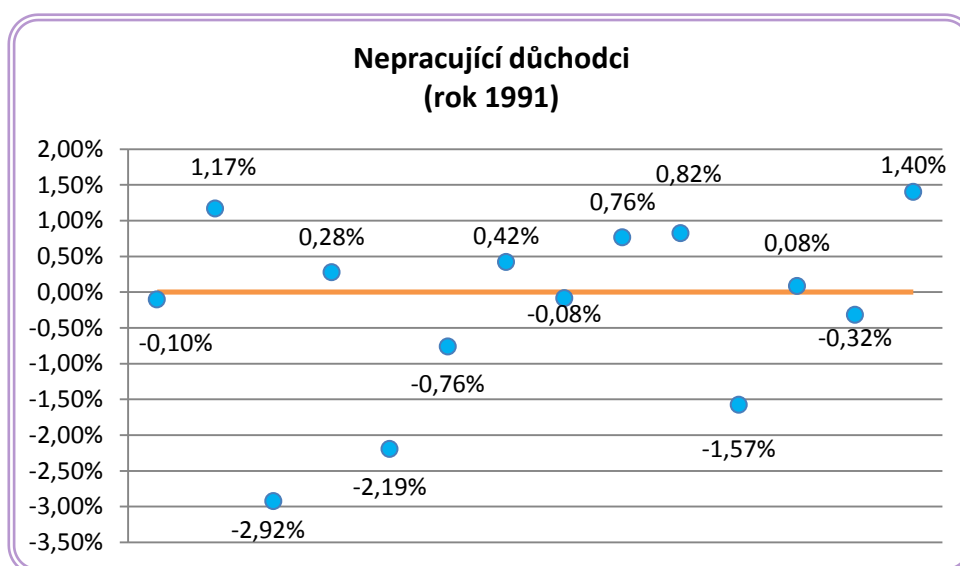
Opakem ekonomicky aktivního obyvatelstva je obyvatelstvo ekonomicky neaktivní, které tvoří ve velké části nepracující důchodci. Odchyly ekonomicky neaktivního obyvatelstva znázorňuje graf 25. Jedná se opět o malé rozdíly pohybující se v intervalu od -2,27 do 1,29 %. Nejvyšší podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva měl v roce 1991 **Moravskoslezský kraj**, nejnižší pak **kraj Karlovarský**.

Graf 25 – Procentuální odchylky ekonomicky neaktivních v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Ani podíly nepracujících důchodců v krajích ČR se výrazně neliší. Odchyly, které jsou znázorněny v grafu 26, se pohybují v intervalu od -2,92 % do 1,40 %. Nejnižší podíl nepracujících důchodců byl v roce 1991 v **Karlovarském kraji**.

Graf 26 – Procentuální odchylky nepracujících důchodců v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Procentuální podíly obyvatel dle ekonomické aktivity byly v roce 1991 mezi jednotlivými kraji ČR vyrovnané. Žádný z krajů se výrazně neodchyloval od hodnot ostatních krajů. V roce 1991 měl nejlepší rozložení obyvatel dle ekonomické aktivity Karlovarský kraj, nejhorší kraj Moravskoslezský.

V závěru této podkapitoly je nutné upozornit na různorodou četnost nezjištěných údajů v jednotlivých krajích v roce 1991. V tomto roce se však jedná pouze o podíly nezjištěného nejvyššího ukončené vzdělání, které jsou na rozdíl od ostatních dvou sčítání velmi malé. Přesné hodnoty znázorňuje příloha F.

3.5 Rozdíly mezi kraji v roce 2001

V této podkapitole budou srovnány procentuální podíly jednotlivých ukazatelů zjištěných ze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001. Budou zde porovnány odchylky jednotlivých krajů od mediánu neboli střední hodnoty a díky tomu se zjistí velikost rozdílů mezi kraji v roce 2001.

Tabulka 15 uvádí jednotlivé procentuální podíly věkového složení obyvatel v krajích ČR včetně odchylek od mediánu.

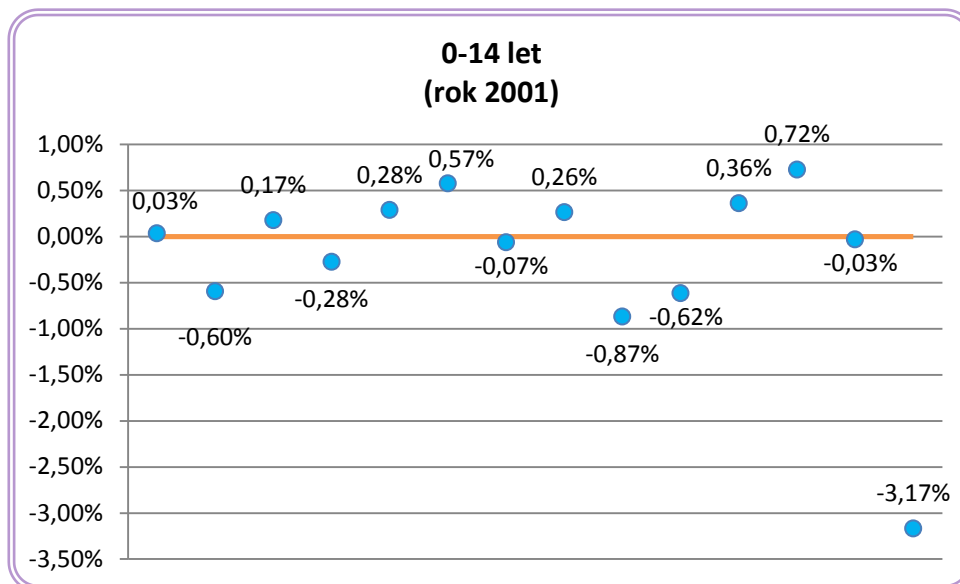
Tabulka 15 – Podíly věkového složení obyvatel vč. odchylek v roce 2001

Kraj	Max	Odchylka od mediánu	Max	Odchylka od mediánu	Min	Odchylka od mediánu
	0-14 let		15-64		65-více ²⁶	
JHČ	16,61%	0,03%	69,79%	-0,07%	13,60%	-0,13%
JHM	15,98%	-0,60%	69,69%	-0,18%	14,33%	0,60%
KAR	16,75%	0,17%	71,34%	1,47%	11,91%	-1,82%
KRH	16,29%	-0,28%	69,21%	-0,65%	14,49%	0,76%
LIB	16,86%	0,28%	70,33%	0,47%	12,81%	-0,93%
MOR	17,15%	0,57%	70,49%	0,62%	12,36%	-1,37%
OLM	16,51%	-0,07%	69,94%	0,07%	13,55%	-0,18%
PAR	16,83%	0,26%	69,18%	-0,69%	13,99%	0,26%
PLZ	15,70%	-0,87%	70,01%	0,14%	14,29%	0,55%
STR	15,96%	-0,62%	69,79%	-0,07%	14,25%	0,52%
ÚST	16,93%	0,36%	70,87%	1,00%	12,20%	-1,53%
VYS	17,30%	0,72%	68,94%	-0,93%	13,76%	0,03%
ZLN	16,54%	-0,03%	69,76%	-0,11%	13,70%	-0,03%
PRH	13,40%	-3,17%	70,36%	0,49%	16,24%	2,51%
Medián	16,57%	-	69,87%	-	13,73%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSU

²⁶ včetně nezjištěného věku

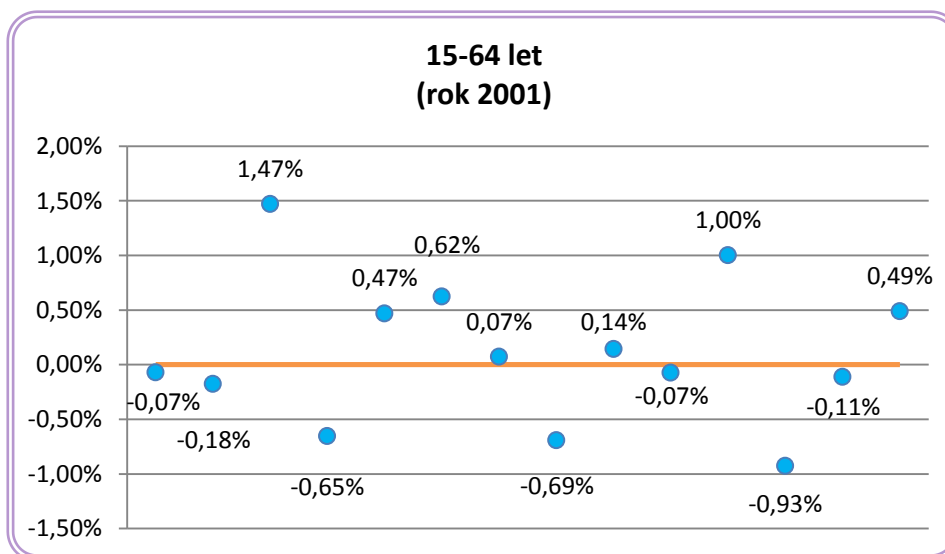
Na první pohled nejsou z tabulky patrné velké odchylky. Při pohledu na graf 27, který znázorňuje procentuální odchylky věkového složení 0-14 let, můžeme vidět, že nejnižší podíl obyvatel ve věku 0-14 let v roce 2001 měla **Praha**. Její odchylka je ze všech největší, a to -3,17 %. Odchylky ostatních krajů se pohybují v intervalu od -0,87 % do 0,72 %. Nejvyšší podíl těchto obyvatel měla v roce 2001 **Vysočina**.

Graf 27 – Procentuální odchylky věkového složení 0-14 let v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

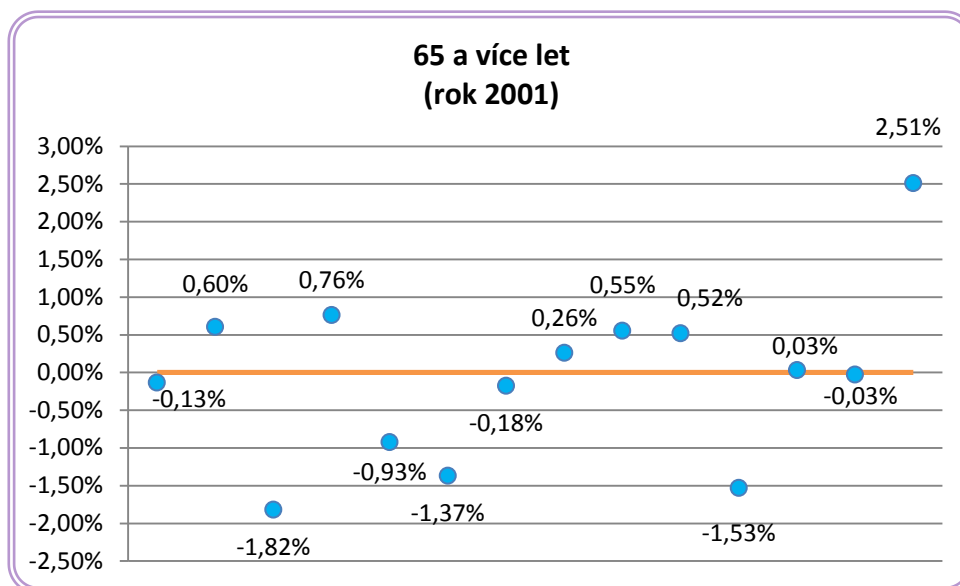
Graf 28 znázorňuje odchylky věkového složení 15-64 let, které se pohybují v intervalu od -0,93 % do 1,47 % a jsou tedy minimální. Nejvyšší podíl obyvatel ve věku 15-64 let měl **Karlovarský kraj**, naopak nejnižší kraj **Vysočina**.

Graf 28 – Procentuální odchylky věkového složení 15-64 let v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Poslední kategorií je obyvatelstvo ve věku 65 a více let. Odchytky se pohybují v intervalu od -1,82 % do 0,76 %. Výjimku tvoří hlavní město **Praha**, které mělo v roce 2001 nejvíce obyvatel v postproduktivním věku a jeho procentuální podíl se odchytkuje o 2,51 %, naopak nejméně obyvatel v tomto věku měl **kraj Karlovarský**. Jednotlivé odchytky znázorňuje graf 29.

Graf 29 – Procentuální odchytky věkového složení 65 a více let v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Procentuální podíly obyvatel dle věkového složení obyvatel se v jednotlivých krajích ČR v roce 2001 výrazně neliší a odchytky od mediánů jsou malé. Vyšší odchytky od ostatních krajů zaznamenává v tomto roce **Praha**, a to ve věkovém složení 0-14 let (-3,17 %) a 65 a více let (2,51 %). Nejlépe na tom byl **Karlovarský kraj**, který měl nejvyšší podíl obyvatel ve věku 15-64 let a nejnižší podíl obyvatel v postproduktivním věku.

V tabulce 16 jsou uvedeny procentuální podíly obyvatel dle rodinného stavu a jejich odchytky od mediánů za rok 2001. Jak je vidět, velmi vysoké rozdíly zaznamenávají kraje v podílu svobodných a ženatých či vdaných.

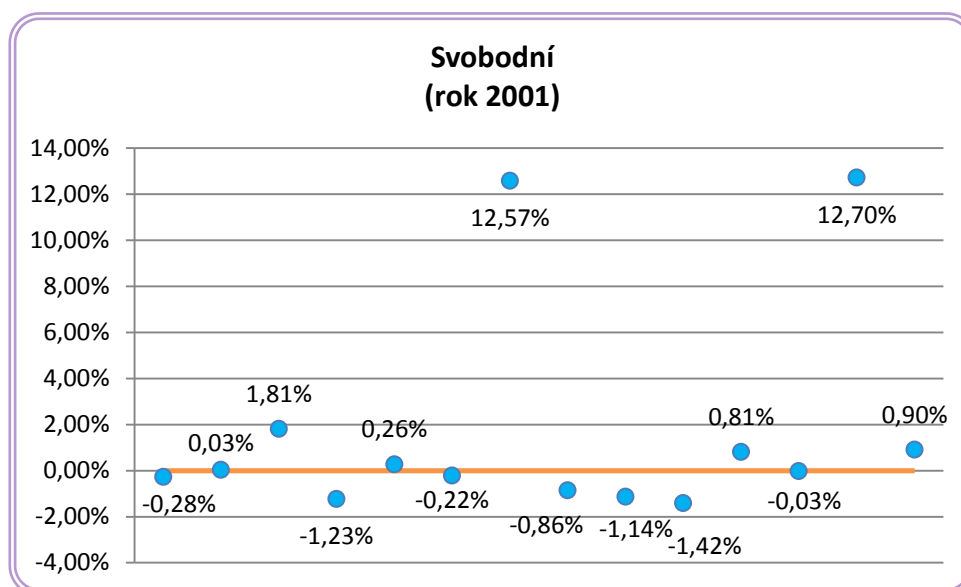
Tabulka 16 – Podíly obyvatel dle rodinného stavu vč. odchylek v roce 2001

Kraj	Max		Max		Min		Min	
	Svobodní	Odchytky od mediánu	Ženatí/vdané	Odchytky od mediánu	Rozvedení	Odchytky od mediánu	Ovdovělí	Odchytky od mediánu
JHČ	25,38%	-0,28%	57,02%	0,85%	8,49%	-0,62%	9,11%	-0,01%
JHM	25,69%	0,03%	56,46%	0,29%	8,50%	-0,61%	9,35%	0,23%

Kraj	Max		Max		Min		Min	
	Svobodní	Odchylka od mediánu	Ženatí/vdané	Odchylka od mediánu	Rozvedení	Odchylka od mediánu	Ovdovělí	Odchylka od mediánu
KAR	27,47%	1,81%	51,07%	-5,10%	13,13%	4,02%	8,33%	-0,79%
KRH	24,43%	-1,23%	57,05%	0,88%	9,20%	0,10%	9,31%	0,19%
LIB	25,93%	0,26%	53,88%	-2,29%	11,43%	2,32%	8,76%	-0,35%
MOR	25,45%	-0,22%	55,88%	-0,29%	9,65%	0,54%	9,02%	-0,09%
OLM	38,23%	12,57%	46,92%	-9,26%	7,24%	-1,86%	7,61%	-1,51%
PAR	24,80%	-0,86%	57,91%	1,74%	8,16%	-0,95%	9,13%	0,01%
PLZ	24,53%	-1,14%	56,81%	0,64%	9,19%	0,09%	9,47%	0,35%
STŘ	24,25%	-1,42%	56,93%	0,76%	9,02%	-0,09%	9,80%	0,68%
ÚST	26,47%	0,81%	52,76%	-3,41%	11,73%	2,62%	9,03%	-0,08%
VYS	25,64%	-0,03%	58,83%	2,66%	6,36%	-2,74%	9,17%	0,05%
ZLN	38,37%	12,70%	47,94%	-8,23%	6,03%	-3,08%	7,67%	-1,45%
PRH	26,57%	0,90%	52,08%	-4,09%	12,13%	3,02%	9,22%	0,10%
Medián	25,67%	-	56,17%	-	9,11%	-	9,12%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Graf 30 znázorňuje procentuální odchylky od mediánu svobodných. Dvanáct krajů ze čtrnácti má odchylky minimální v intervalu od -1,42 % do 1,81%. Za to **Olomoucký** a **Zlínský kraj** má výrazně vyšší podíl svobodných od ostatních krajů. V případě Zlínského kraje se jedná o odchylku 12,70 a v případě Olomouckého o odchylku 12,57 %.

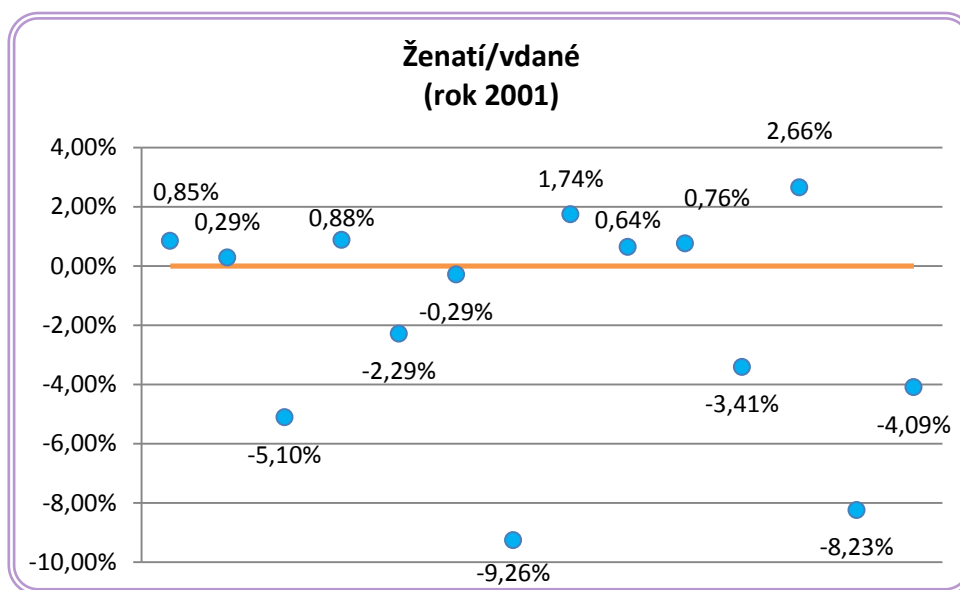

Graf 30 – Procentuální odchylky svobodných v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Odchylky ženatých či vdaných znázorňuje graf 31. Rozdíly mezi jednotlivými kraji jsou zde veliké. Odchylky od mediánu se pohybují v intervalu od -9,26 % do 2,66 %. Nejnižší

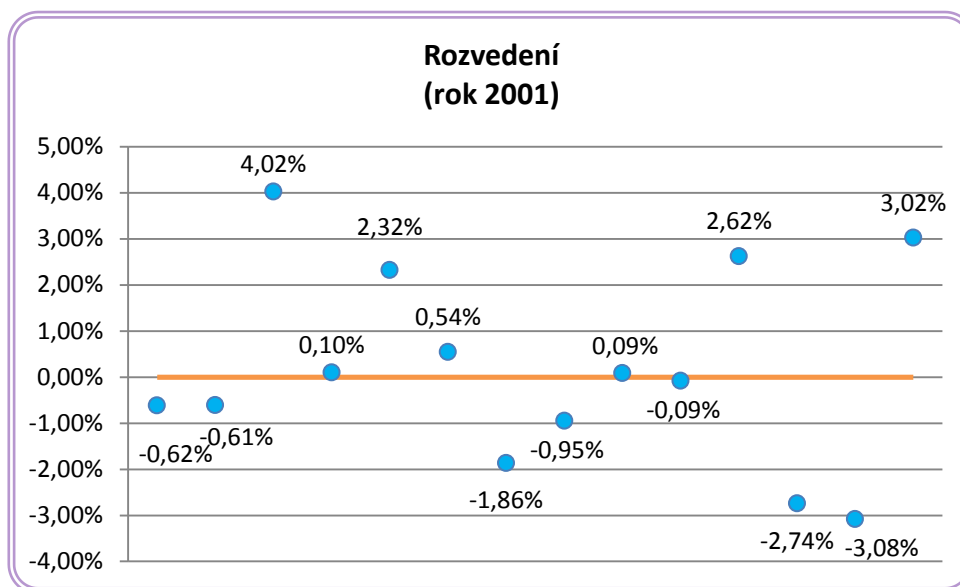
podíl ženatých či vdaných byl v roce 2001 v **Olomouckém kraji** a nejvyšší podíl na **Vysočině**.

Graf 31 – Procentuální odchylky ženatých či vdaných v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

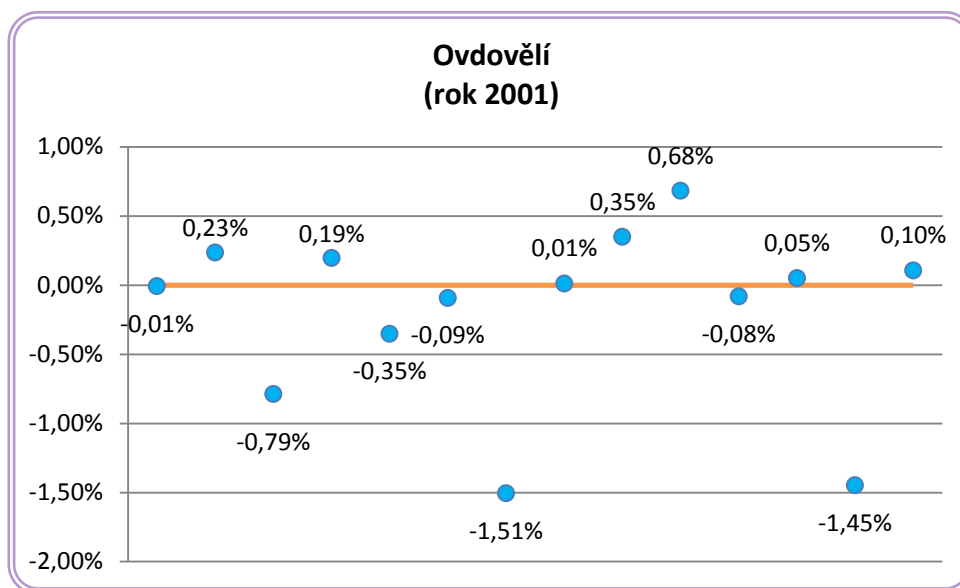
Výrazněji nižší rozdíly mezi jednotlivými kraji byly v podílech rozvedených obyvatel. V roce 2001 se interval odchylek pohyboval od -3,08 % do 4,02 %. Jak znázorňuje graf 32, nejvyšší podíl rozvedených byl v **Karlovarském kraji** a nejnižší ve **Zlínském kraji**.

Graf 32 – Procentuální odchylky rozvedených v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Nejnižší odchylky v podílech obyvatelstva dle rodinného stavu v roce 2001 zaujímají ovdovělí, kteří jsou uvedeni v grafu 33. Odchylky od mediánu se zde pohybují v intervalu od -1,51 % do 0,68 %.

Graf 33 – Procentuální odchylky ovdovělých v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Procentuální podíly obyvatel dle rodinného stavu se v jednotlivých krajích v roce 2001 liší, a to především v kategorii ženatí či vdané. Procentuální odchylky od mediánu svobodných jsou poměrně vyrovnané až na **Zlínský** a **Olomoucký kraj**. Nejnižší odchylky jsou u ovdovělých obyvatel, kde jsou rozdíly minimální. Odchylky rozvedených se pohybují v intervalu od -3,08 % do 4,02 %. Nejvyšší podíl ženatých měl v roce 2001 kraj **Vysočina**.

V tabulce 17 jsou uvedeny procentuální podíly obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání včetně odchylek od mediánů v roce 2001.

Tabulka 17 – Procentuální podíly dle nejvyššího ukonč. vzdělání vč. odchylek v roce 2001

Kraj	Min		Max		Max		Max	
	Z ²⁷	Odchylka od mediánu	SBM ²⁸	Odchylka od mediánu	SSM ²⁹	Odchylka od mediánu	V ³⁰	Odchylka od mediánu
JHČ	23,64%	-0,08%	38,85%	-0,59%	28,54%	0,71%	7,79%	0,18%
JHM	23,39%	-0,32%	37,21%	-2,23%	28,16%	0,32%	10,33%	2,72%

²⁷ Základní vzdělání

²⁸ Střední vzdělání včetně vyučení bez maturity

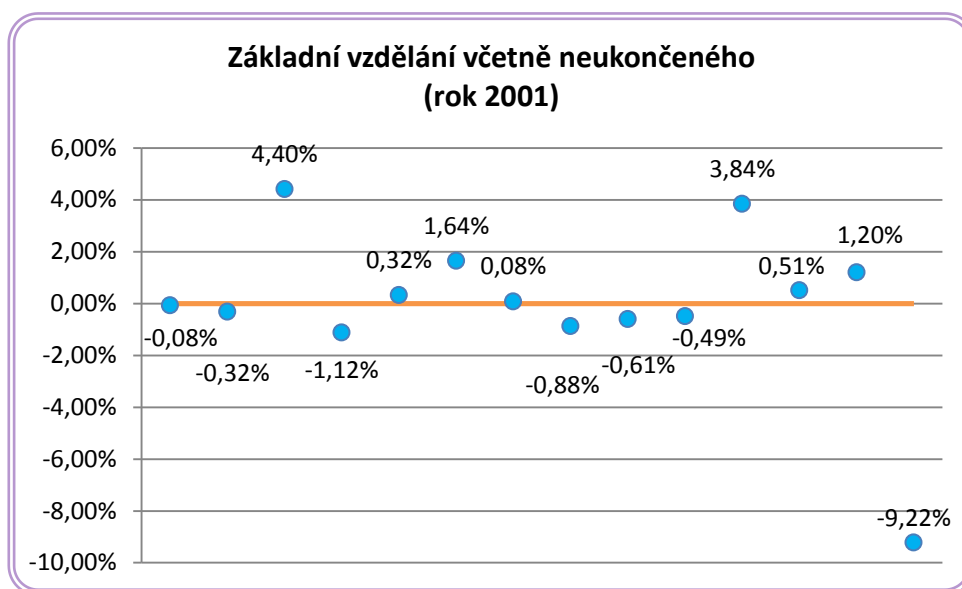
²⁹ Úplné střední vzdělání s maturitou a vyšší

³⁰ Vysokoškolské vzdělání

Kraj	Min		Max		Max		Max	
	Z ²⁷	Odchylka od mediánu	SBM ²⁸	Odchylka od mediánu	SSM ²⁹	Odchylka od mediánu	V ³⁰	Odchylka od mediánu
KAR	28,12%	4,40%	38,74%	-0,71%	26,01%	-1,82%	5,60%	-2,01%
KRH	22,59%	-1,12%	39,87%	0,43%	28,87%	1,04%	7,52%	-0,09%
LIB	24,03%	0,32%	40,22%	0,77%	27,07%	-0,76%	7,06%	-0,55%
MOR	25,35%	1,64%	38,92%	-0,53%	26,58%	-1,26%	7,81%	0,19%
OLM	23,79%	0,08%	39,31%	-0,14%	27,77%	-0,06%	8,14%	0,53%
PAR	22,83%	-0,88%	40,94%	1,49%	28,18%	0,35%	7,04%	-0,57%
PLZ	23,10%	-0,61%	39,59%	0,15%	28,17%	0,33%	7,80%	0,19%
STŘ	23,22%	-0,49%	40,54%	1,09%	27,90%	0,06%	7,04%	-0,57%
ÚST	27,55%	3,84%	39,58%	0,14%	25,40%	-2,43%	5,40%	-2,21%
VYS	24,22%	0,51%	40,69%	1,25%	27,51%	-0,32%	6,75%	-0,86%
ZLN	24,91%	1,20%	39,20%	-0,25%	27,40%	-0,43%	7,71%	0,09%
PRH	14,49%	-9,22%	28,89%	-10,56%	35,80%	7,96%	18,83%	11,22%
Medián	23,71%	-	39,45%	-	27,83%	-	7,61%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

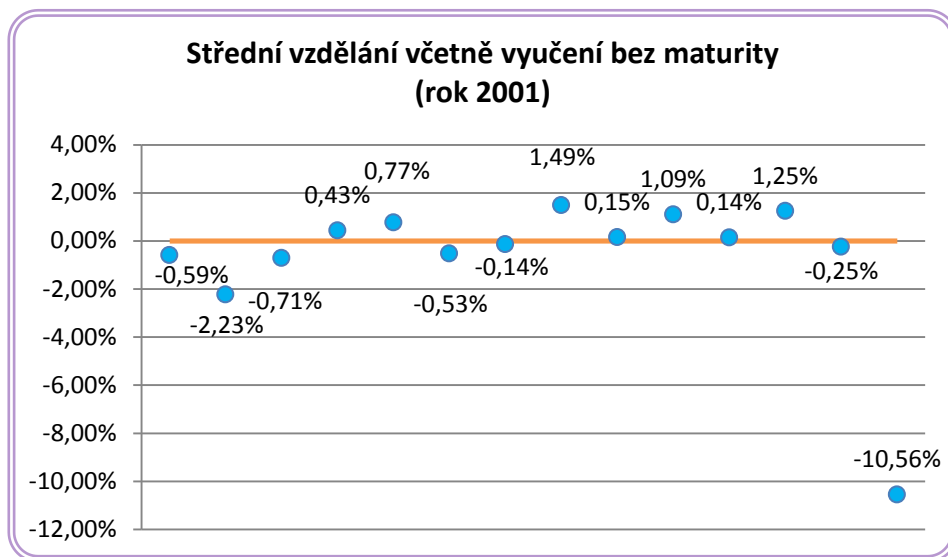
Odchylky základního vzdělání včetně neukončeného v jednotlivých krajích ČR v roce 2001 znázorňuje graf 34. Výrazně se opět od ostatních krajů odlišuje **Praha**, která má nejvyšší odchylku, a to -9,22 %. Ostatní kraje se pohybují v intervalu od -0,88 % do 4,40 %. Nejvyšší podíl obyvatel se základním vzděláním měl v roce 2001 **Karlovarský kraj**.

Graf 34 – Procentuální odchylky základního vzdělání vč. neukončeného v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

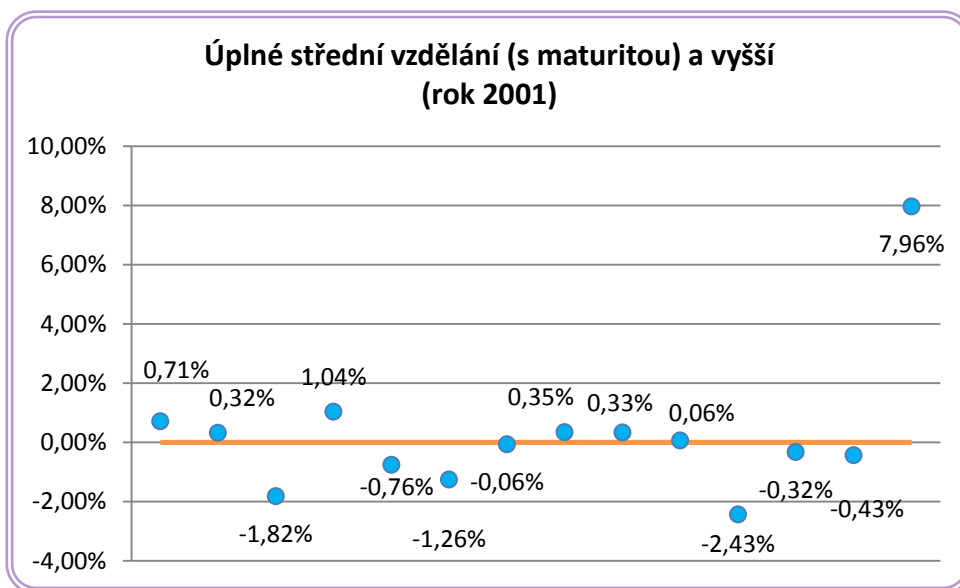
Ještě nižší odchylky od mediánu jsou u středního vzdělání včetně vyučení bez maturity. Sice má **Praha** nejnižší podíl obyvatel s tímto vzděláním a má odchylku -10,56 %, ale ostatní kraje se pohybují, jak ukazuje graf 35, v intervalu od -2,23 % do 1,49 %.

Graf 35 – Procentuální odchylky středního vzdělání vč. vyuč. bez maturity v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

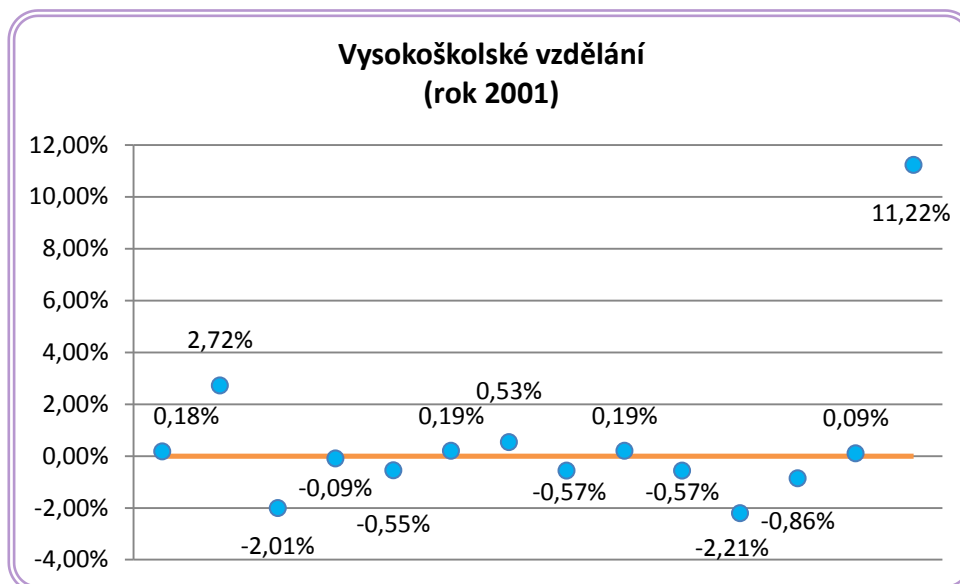
Velmi podobně je na tom úplné střední vzdělání s maturitou a vyšší vzdělání. Odchylky mezi třinácti kraji se pohybují v intervalu od -2,43 % do 1,04 %. V **Praze** byl nejvyšší podíl obyvatel tohoto vzdělání a její odchylka od mediánu byla 7,96 %. Naopak nejnižší podíl obyvatel s tímto vzděláním byl v roce 2001 v **Ústeckém kraji**. Jednotlivé odchylky znázorňuje graf 36.

Graf 36 – Procentuální odchylky úplného středního vzdělání a vyššího v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Ani vysokoškolské vzdělání nezaznamenalo, krom Prahy, vysoké odchylky. Odchylky od mediánu vysokoškolského vzdělání se pohybují v intervalu od -2,21 % do 2,72 %. Opět nejvyšší procentuální podíl zaznamenává **Praha** s odchylkou 11,22 % a nejnižší **Ústecký kraj** s odchylkou -2,21 %.

Graf 37 – Procentuální odchylky vysokoškolského vzdělání v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Procentuální podíly obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 2001 byly mezi všemi kraji ČR, mimo Prahy, poměrně vyrovnané. Hlavní město **Praha** se ve všech kategoriích výrazně odlišuje od ostatních krajů, má nejvyšší podíl obyvatel s vysokoškolským a úplným středním vzděláním a vyšším vzděláním. Naopak je zde nejnižší podíl obyvatel s nejvyšším ukončeným vzděláním základním a středním bez maturity včetně vyučení. Naopak nejméně vzdělaných lidí bylo v roce 2001 v **Ústeckém kraji**.

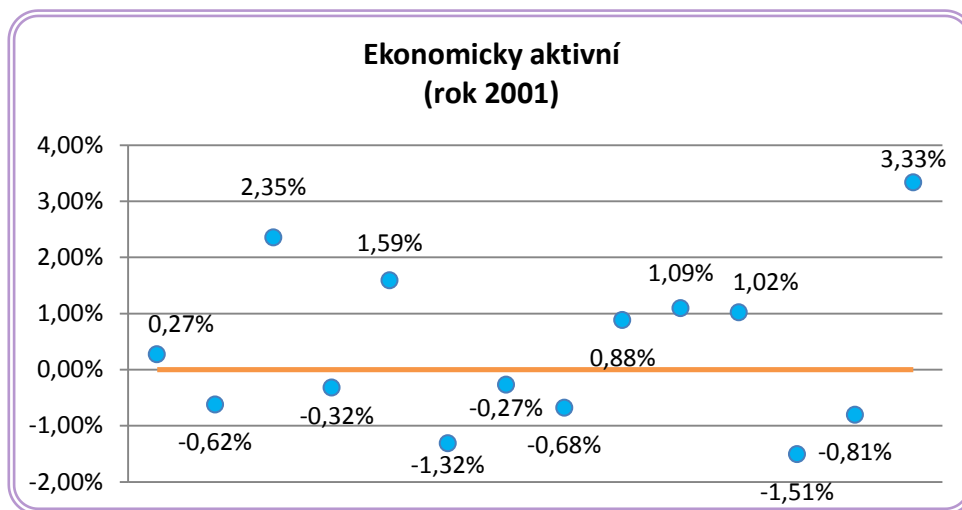
Tabulka 18 uvádí procentuální podíly obyvatel dle ekonomické aktivity včetně odchylek mezi jednotlivými kraji v roce 2001.

Tabulka 18 – Procentuální podíly dle ekonomické aktivity vč. odchylek v roce 2001

Kraj	Max		Max		Min		Min		Min	
	EA ³¹	Odchylka od mediánu	Z ³²	Odchylka od mediánu	N ³³	Odchylka od mediánu	EN ³⁴	Odchylka od mediánu	ND ³⁵	Odchylka od mediánu
JHČ	51,27%	0,27%	48,02%	1,07%	3,25%	-0,58%	48,00%	-0,29%	21,52%	-0,74%
JHM	50,37%	-0,62%	45,50%	-1,45%	4,87%	1,04%	49,11%	0,81%	23,03%	0,78%
KAR	53,34%	2,35%	47,61%	0,66%	5,74%	1,91%	45,64%	-2,66%	19,46%	-2,79%
KRH	50,67%	-0,32%	47,58%	0,63%	3,10%	-0,73%	48,59%	0,29%	22,67%	0,42%
LIB	52,58%	1,59%	48,92%	1,97%	3,67%	-0,16%	46,33%	-1,97%	20,01%	-2,25%
MOR	49,68%	-1,32%	41,99%	-4,96%	7,69%	3,86%	49,42%	1,12%	22,22%	-0,04%
OLM	50,72%	-0,27%	44,70%	-2,25%	6,02%	2,19%	48,71%	0,41%	22,29%	0,04%
PAR	50,31%	-0,68%	46,32%	-0,63%	3,99%	0,16%	49,14%	0,84%	22,48%	0,23%
PLZ	51,88%	0,88%	48,22%	1,28%	3,65%	-0,18%	47,35%	-0,94%	22,55%	0,29%
STŘ	52,08%	1,09%	48,47%	1,52%	3,62%	-0,21%	47,18%	-1,12%	22,15%	-0,10%
ÚST	52,01%	1,02%	43,94%	-3,00%	8,07%	4,24%	46,76%	-1,54%	20,88%	-1,38%
VYS	49,49%	-1,51%	46,05%	-0,90%	3,44%	-0,40%	50,12%	1,82%	22,52%	0,26%
ZLN	50,19%	-0,81%	45,77%	-1,18%	4,42%	0,59%	49,36%	1,06%	22,54%	0,28%
PRH	54,32%	3,33%	51,41%	4,46%	2,91%	-0,92%	44,41%	-3,89%	21,07%	-1,19%
Medián	50,99%	-	46,95%	-	3,83%	-	48,30%	-	22,26%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Odchylky ekonomicky aktivních v roce 2001 znázorňuje graf 38. Hodnoty se pohybují v intervalu od -1,51 % do 3,33 %, kdy nejvyšší podíl ekonomicky aktivních obyvatel byl v **Praze** a nejnižší na **Vysočině**.

Graf 38 – Procentuální odchylky ekonomicky aktivních v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

³¹ Ekonomicky aktivní

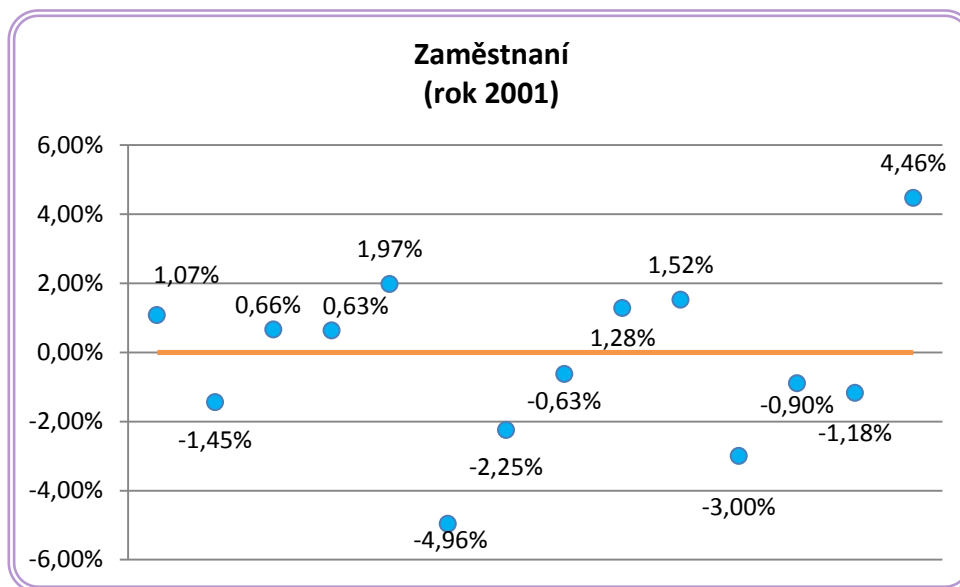
³² Zaměstnaní

³³ Nezaměstnaní

³⁴ Ekonomicky neaktivní

³⁵ Nepracující důchodci

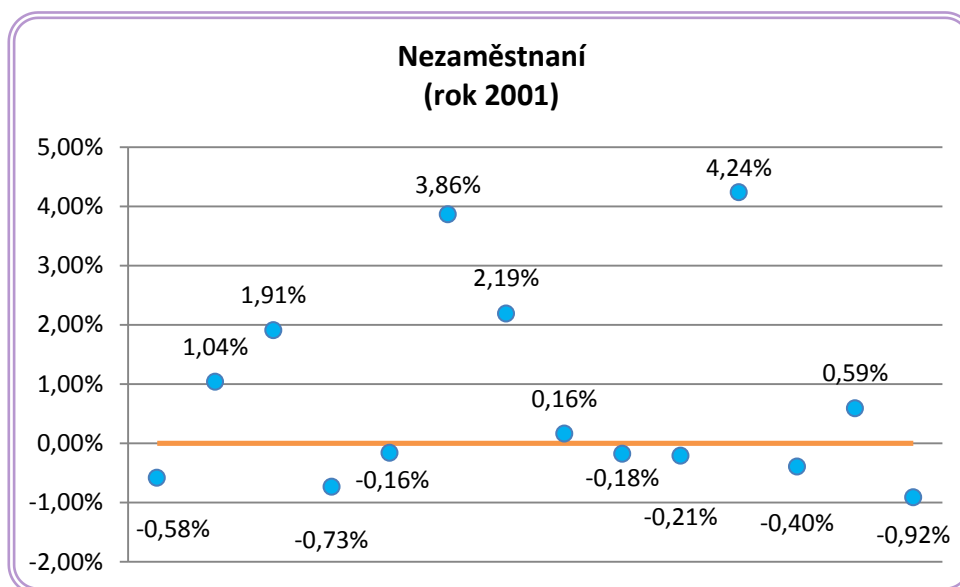
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se dělí na zaměstnané a nezaměstnané. Odchytky zaměstnaných v roce 2001 uvádí graf 39. Hodnoty odchylek se pohybují v intervalu od -4,96 % do 4,46 %. Nejvyšší podíl zaměstnaných byl v roce 2001 v **Praze** a nejnižší podíl v **Moravskoslezském kraji**.

Graf 39 – Procentuální odchylky zaměstnaných v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

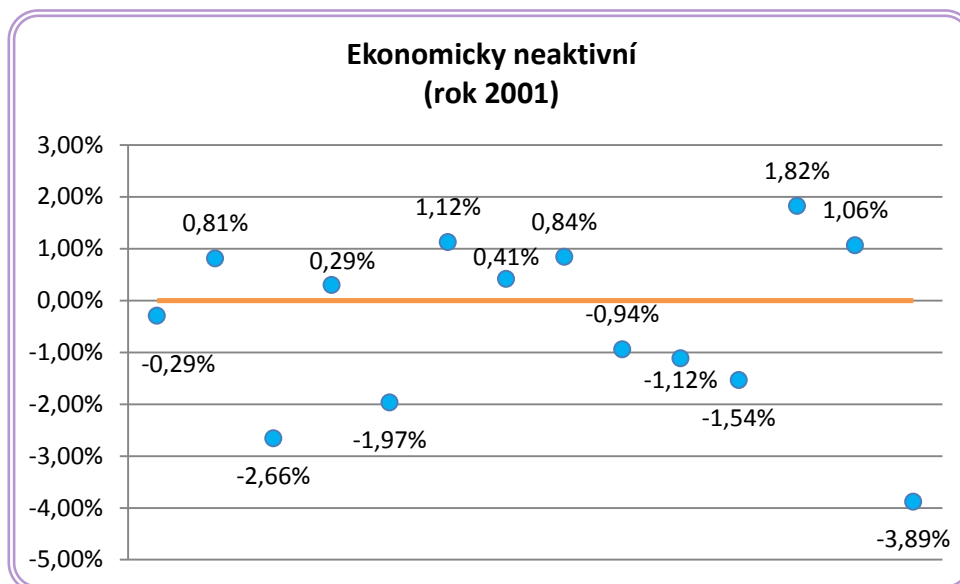
Odchytky nezaměstnaných v roce 2001 znázorňuje graf 40. Nejvyšší podíl nezaměstnaných byl v **Ústeckém kraji** a nejnižší v **Praze**. Odchytky ostatních krajů se v roce 2001 pohybovaly v intervalu od -0,92 % do 3,86 %.

Graf 40 – Procentuální odchylky nezaměstnaných v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

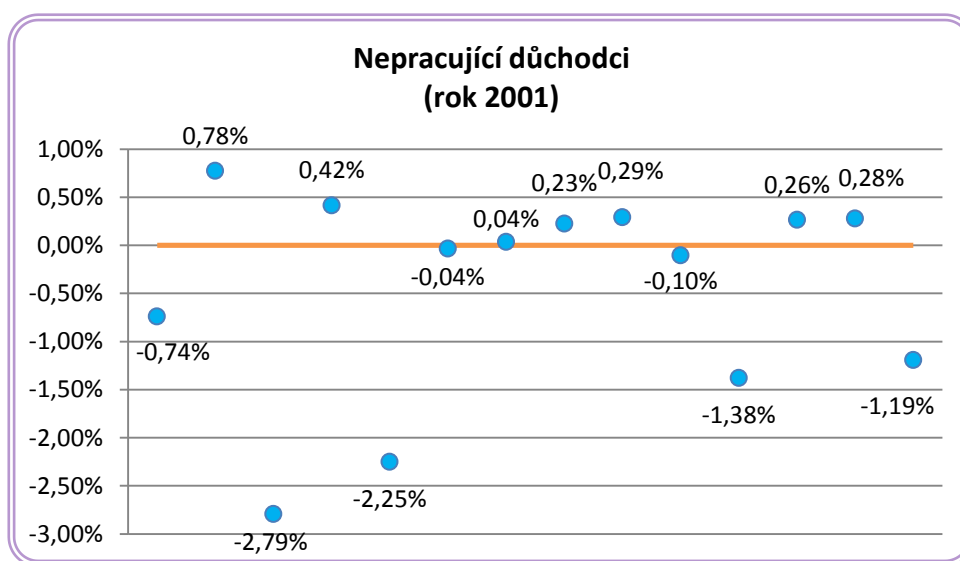
Odchytky ekonomicky neaktivních znázorňuje graf 41. Procentuální odchytky ekonomicky neaktivního obyvatelstva se v roce 2001 pohybovaly v intervalu od -3,89 % do 1,82 %. Nejnižší podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva se nacházel v roce 2001 v **Praze**, naopak nejvyšší podíl zaznamenala **Vysočina**.

Graf 41 – Procentuální odchytky ekonomicky neaktivních v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Procentuální odchytky nepracujících důchodců jsou znázorněny v grafu 42. Hodnoty odchylek nepracujících důchodců se v roce 2001 pohybovaly v intervalu od -2,79 % do 0,78 %. Nejvyšší podíl důchodců měl **Jihomoravský kraj** a nejnižší podíl měl **kraj Karlovarský**.

Graf 42 – Procentuální odchytky nepracujících důchodců v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Procentuální podíly obyvatel dle ekonomické aktivity jsou sice napříč ČR různé, ale rozdíly mezi jednotlivými kraji jsou poměrně malé a žádný z krajů se v roce 2001 výrazně neodlišuje od krajů ostatních. Odchytky se pohybovaly v intervalu od -4,96 % do 4,46 %. Nejlepší rozložení obyvatel dle ekonomické aktivity měla v roce 2001 **Praha**. Nejnižší podíl zaměstnaných měl **Moravskoslezský kraj** a nejvyšší podíl nezaměstnaných kraj **Ústecký**.

Znovu je nutné upozornit na různorodé procentuální podíly nezjištěných údajů u nejvyššího ukončeného vzdělání a ekonomické aktivity obyvatel. Tyto podíly jsou uvedeny v příloze F.

3.6 Rozdíly mezi kraji v roce 2011

Zatím poslední Sčítání lidu, domů a bytů proběhlo v roce 2011. Opět v této kapitole budou srovnány podíly jednotlivých ukazatelů a jejich odchylky od mediánů mezi jednotlivými kraji ČR.

Tabulka 19 uvádí procentuální podíly v jednotlivých krajích v ČR dle věkového složení obyvatel včetně odchylek od mediánů. Hned na první pohled je vidět, že rozdíly mezi kraji jsou velmi malé.

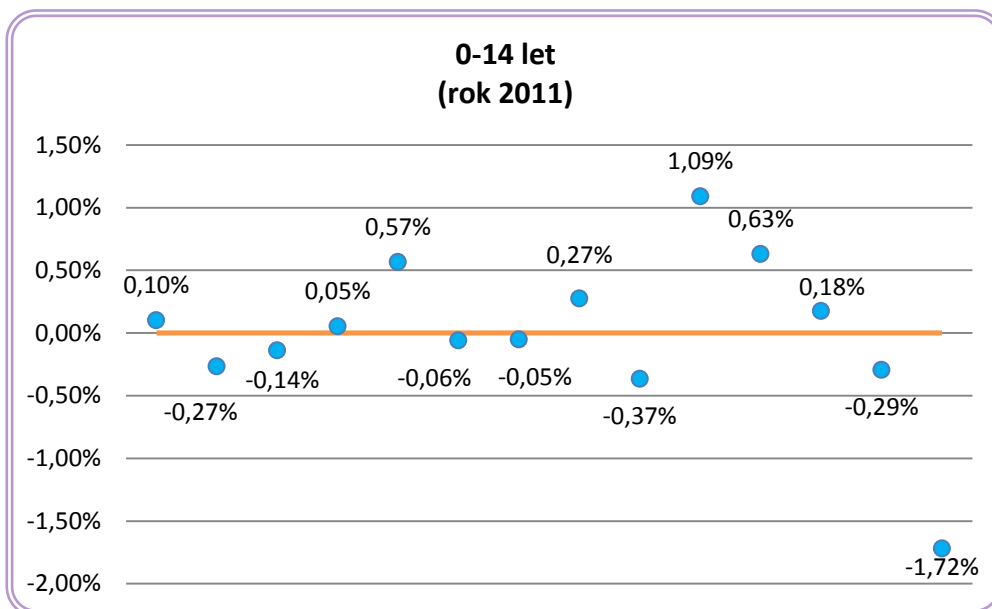
Tabulka 19 – Procentuální podíly věkového složení obyvatel vč. odchylek v roce 2011

Kraj	Max		Max		Min	
	0-14 let	Odchylka od mediánu	15-64	Odchylka od mediánu	65-více ³⁶	Odchylka od mediánu
JHČ	14,42%	0,10%	69,58%	0,05%	16,00%	-0,23%
JHM	14,05%	-0,27%	69,42%	-0,11%	16,54%	0,30%
KAR	14,18%	-0,14%	70,63%	1,10%	15,20%	-1,04%
KRH	14,37%	0,05%	68,68%	-0,85%	16,96%	0,72%
LIB	14,88%	0,57%	69,92%	0,39%	15,20%	-1,04%
MOR	14,26%	-0,06%	70,06%	0,54%	15,68%	-0,55%
OLM	14,26%	-0,05%	69,50%	-0,03%	16,24%	0,00%
PAR	14,59%	0,27%	69,17%	-0,35%	16,24%	0,00%
PLZ	13,95%	-0,37%	69,55%	0,03%	16,50%	0,26%
STŘ	15,41%	1,09%	69,48%	-0,04%	15,11%	-1,12%
ÚST	14,95%	0,63%	70,32%	0,79%	14,73%	-1,50%
VYS	14,49%	0,18%	69,14%	-0,38%	16,37%	0,13%
ZLN	14,02%	-0,29%	69,41%	-0,12%	16,57%	0,34%
PRH	12,60%	-1,72%	70,20%	0,68%	17,20%	0,96%
Medián	14,32%	-	69,53%	-	16,24%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

³⁶ včetně nezjištěného věku

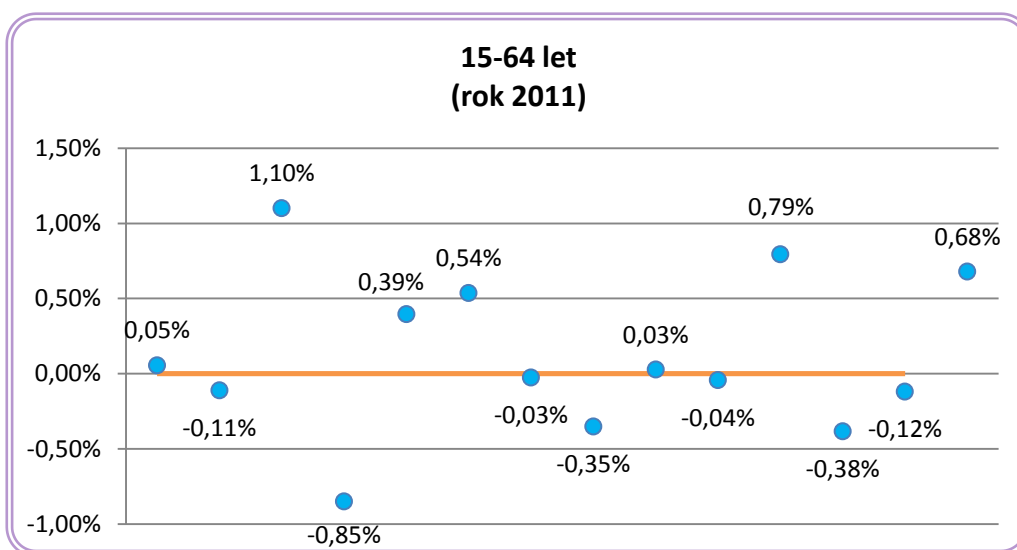
Jaké rozdíly byly v roce 2011 ve věkovém složení 0-14 let, znázorňuje graf 43. Jedná se o velmi malé odchylky v intervalu od -0,37 % do 1,09 %. Výjimkou je **Praha**, kde byl nejnižší podíl obyvatel ve věku 0-14 let a její odchylka byla -1,72 %. Nejvyšší podíl obyvatel tohoto věkového složení měl **kraj Středočeský**.

Graf 43 – Procentuální odchylky věkového složení 0-14 let v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

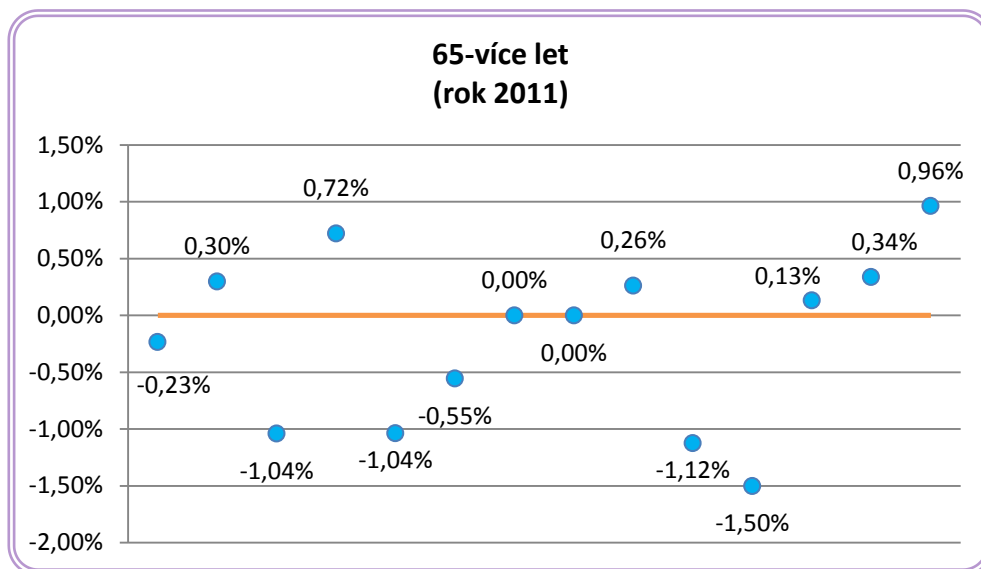
Nejpočetnější skupinou je obyvatelstvo ve věku 15-64 let. Graf 44 znázorňuje odchylky jednotlivých krajů od mediánu. Opět se jedná o velmi malé rozdíly, a to v intervalu od -0,85 % do 1,10 %. Nejvyšší podíl obyvatel tohoto věku v roce 2011 měl **Karlovarský kraj** a nejnižší **kraj Královéhradecký**.

Graf 44 – Procentuální odchylky věkového složení 15-64 let v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Poslední skupinou jsou obyvatelé ve věku 65 a více let. Odchyly jednotlivých krajů od mediánu znázorňuje graf 45. Opět se jedná o malé odchyly, a to v intervalu od -1,50 % do 0,96 %. Nejvyšší podíl obyvatel v postproduktivním věku měla v roce 2011 **Praha** a nejnižší podíl **kraj Ústecký**.

Graf 45 – Procentuální odchyly věkového složení 65 a více let v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Procentuální podíly v jednotlivých krajích dle věkového složení obyvatel jsou v roce 2011 velmi vyrovnané a odchyly od mediánů malé. Za všechny tři kategorie se odchyly pohybovaly v intervalu od -1,72 % do 1,10 %. Jedná se tedy o minimální rozdíly mezi kraji, kdy žádný z krajů nemá výrazněji lepší rozložení obyvatel dle věkového složení než jiný kraj.

V tabulce 20 jsou uvedeny procentuální podíly obyvatel dle rodinného stavu v jednotlivých krajích ČR včetně odchylek od mediánů.

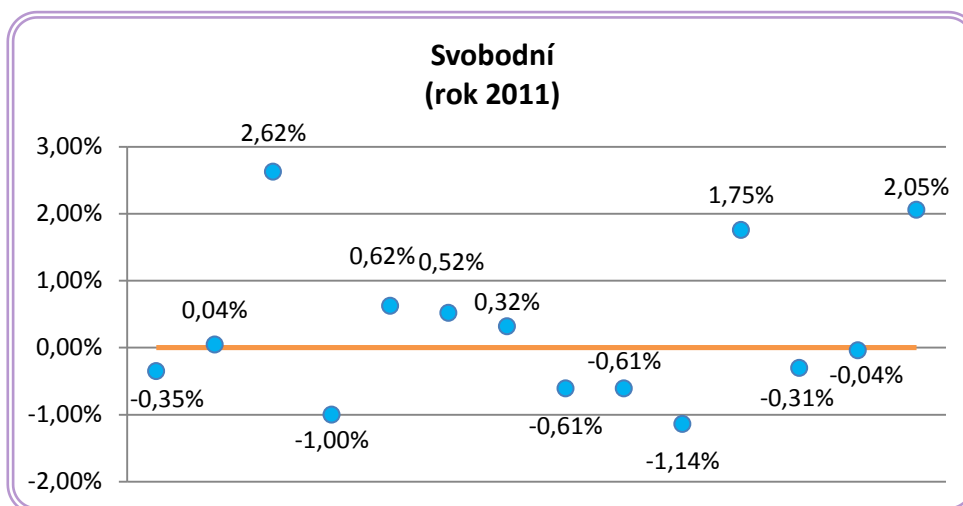
Tabulka 20 – Procentuální podíly obyvatel dle rodinného stavu vč. odchylek v roce 2011

Kraj	Max	Odchylna od mediánu	Max	Odchylna od mediánu	Min	Odchylna od mediánu	Min	Odchylna od mediánu
	Svobodní		Ženatí/vdané		Rozvedení		Ovdovělí	
JHČ	29,44%	-0,35%	50,33%	0,19%	11,63%	-0,36%	8,60%	-0,01%
JHM	29,84%	0,04%	50,43%	0,28%	11,15%	-0,84%	8,59%	-0,02%
KAR	32,42%	2,62%	44,03%	-6,11%	15,54%	3,55%	8,01%	-0,59%
KRH	28,79%	-1,00%	50,31%	0,17%	12,20%	0,21%	8,70%	0,09%
LIB	30,42%	0,62%	47,40%	-2,74%	13,93%	1,95%	8,25%	-0,36%
MOR	30,32%	0,52%	48,27%	-1,87%	12,57%	0,58%	8,84%	0,24%
OLM	30,11%	0,32%	49,53%	-0,61%	11,67%	-0,32%	8,69%	0,08%

Kraj	Max		Max		Min		Min	
	Svobodní	Odchylka od mediánu	Ženatí/vdané	Odchylka od mediánu	Rozvedení	Odchylka od mediánu	Ovdovělí	Odchylka od mediánu
PAR	29,19%	-0,61%	51,22%	1,08%	10,98%	-1,01%	8,61%	0,01%
PLZ	29,19%	-0,61%	49,98%	-0,17%	12,14%	0,16%	8,69%	0,08%
STŘ	28,66%	-1,14%	51,10%	0,96%	11,83%	-0,16%	8,41%	-0,20%
ÚST	31,55%	1,75%	45,37%	-4,77%	14,54%	2,56%	8,53%	-0,08%
VYS	29,49%	-0,31%	52,65%	2,51%	9,21%	-2,78%	8,65%	0,04%
ZLN	29,76%	-0,04%	51,12%	0,97%	10,14%	-1,85%	8,98%	0,38%
PRH	31,85%	2,05%	46,78%	-3,36%	13,58%	1,59%	7,78%	-0,82%
Medián	29,80%	-	50,14%	-	11,99%	-	8,61%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

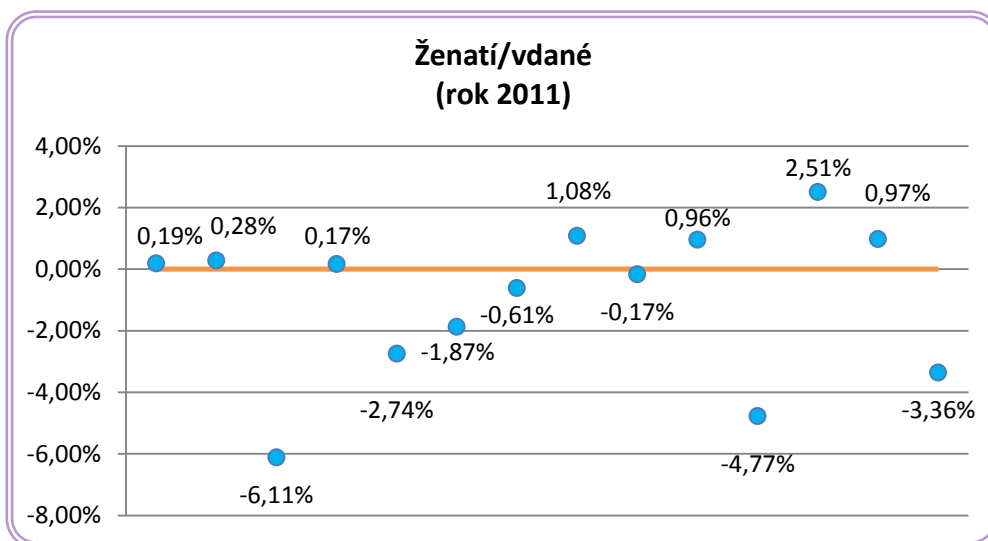
Jaké byly rozdíly mezi podíly svobodných v jednotlivých krajích ČR v roce 2011, znázorňuje graf 46. Na rozdíl od předcházejících dvou sčítání, dochází k postupnému vyrovnávání rozdílů mezi kraji. Interval odchylek se pohybuje od -1,14 % do 2,62 %. Nejvyšší podíl svobodných měl **Karlovarský kraj** a nejnižší kraj **Středočeský**.

Graf 46 – Procentuální odchylky svobodných v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

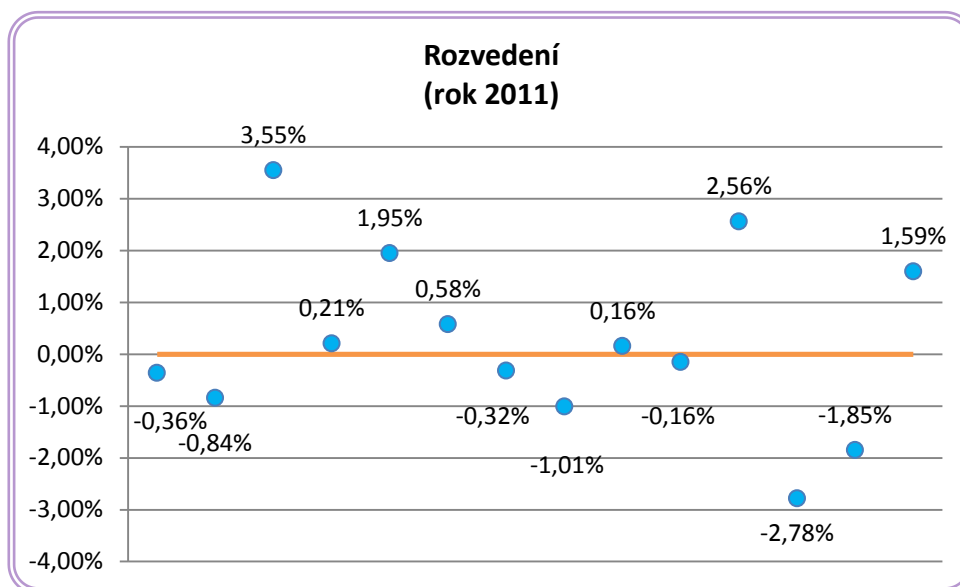
Graf 47 znázorňuje odchylky od mediánů ženatých či vdaných. Rozdíly mezi kraji jsou zde poměrně velké. Pokud však odchylky srovnáme s předcházejícími dvěma sčítáními, dochází k postupnému vyrovnávání mezi kraji ČR a rozdíly se zmenšují. Nejvyšší podíl ženatých či vdaných měl v roce 2011 **kraj Vysočina**, naopak nejnižší podíl zaznamenal **Karlovarský kraj**.

Graf 47 – Procentuální odchylky ženatých či vdaných v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

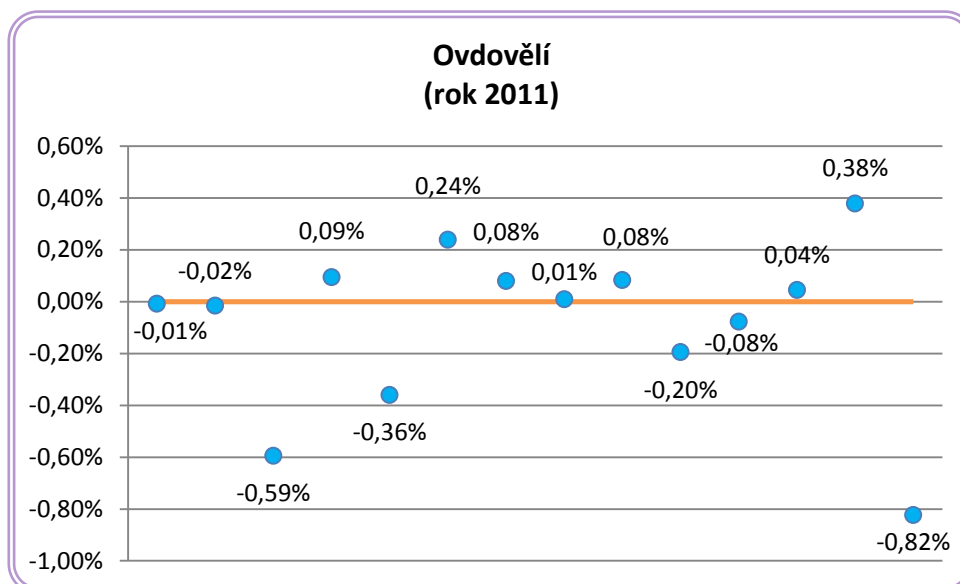
Procentuální odchylky rozvedených v roce 2011 znázorňuje graf 48. Jedná se o odchylky v intervalu od -2,78 % do 3,55 %. Nejvyšší podíl rozvedených v roce 2011 byl v **Karlovarském kraji**. Naopak nejnižší podíl zaznamenal **kraj Vysočina**.

Graf 48 – Procentuální odchylky rozvedených v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Poslední kategorií jsou ovdovělí. Jak vyplývá z grafu 49, mezi kraji nebyly v roce 2011 výrazné rozdíly v podílech ovdovělých obyvatel. Interval odchylek se pohybuje od -0,82 % do 0,38 %. Nejvyšší podíl ovdovělých měl v roce 2011 **Zlínský kraj**, naopak nejnižší hlavní město **Praha**.

Graf 49 – Procentuální odchylky ovdovělých v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Procentuální podíly obyvatel dle rodinného stavu v jednotlivých krajích ČR v roce 2011 jsou sice ve větší či menší míře rozdílné, ale při porovnání s předcházejícími dvěma sčítáními je vidět, že se rozdíly mezi kraji postupně snižují a vyrovnávají. V roce 2011 se odchylky od mediánů pohybovaly v intervalu od -6,11 % do 3,55 %. Nejnižší podíl ženatých či vdaných obyvatel a nejvyšší podíl rozvedených měl v roce 2011 **Karlovarský kraj**. Naopak nejvyšší podíl ženatých či vdaných a nejnižší podíl rozvedených měl **kraj Vysočina**.

Jaké byly procentuální podíly obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání včetně odchylek od mediánů, uvádí tabulka 21. Až na Prahu jsou opět jednotlivé kraje poměrně vyrovnané.

Tabulka 21 – Procentuální podíly dle nejvyššího ukon. vzdělání vč. odchylek v roce 2011

Kraj	Min		Max		Max		Max	
	Z ³⁷	Odchylka od mediánu	SBM ³⁸	Odchylka od mediánu	SSM ³⁹	Odchylka od mediánu	V ⁴⁰	Odchylka od mediánu
JHČ	18,14%	-0,06%	34,77%	-0,03%	31,60%	0,87%	11,11%	0,31%
JHM	17,71%	-0,49%	32,50%	-2,30%	30,62%	-0,12%	14,30%	3,50%
KAR	22,06%	3,86%	34,00%	-0,80%	27,99%	-2,75%	7,35%	-3,45%
KRH	17,53%	-0,67%	35,30%	0,50%	31,70%	0,97%	10,43%	-0,36%

³⁷ Základní vzdělání včetně neukončeného

³⁸ Střední vzdělání včetně vyučení bez maturity

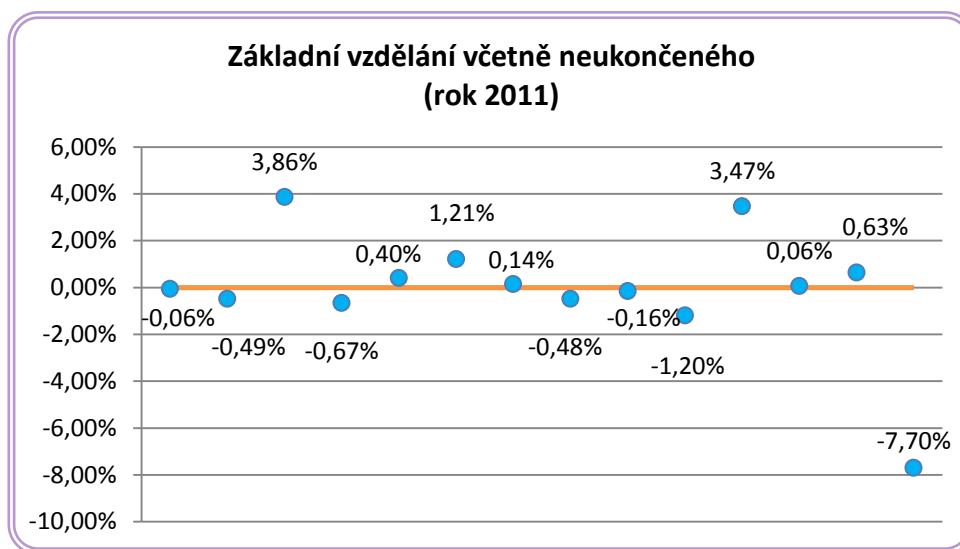
³⁹ Úplné střední vzdělání s maturitou a vyšší vzdělání

⁴⁰ Vysokoškolské vzdělání

Kraj	Min		Max		Max		Max	
	Z ³⁷	Odchylka od mediánu	SBM ³⁸	Odchylka od mediánu	SSM ³⁹	Odchylka od mediánu	V ⁴⁰	Odchylka od mediánu
LIB	18,60%	0,40%	35,76%	0,96%	29,77%	-0,96%	9,78%	-1,02%
MOR	19,41%	1,21%	34,83%	0,03%	29,43%	-1,30%	11,43%	0,63%
OLM	18,34%	0,14%	35,23%	0,43%	30,61%	-0,12%	11,67%	0,87%
PAR	17,72%	-0,48%	36,39%	1,59%	31,13%	0,40%	10,21%	-0,59%
PLZ	18,04%	-0,16%	34,60%	-0,20%	30,85%	0,12%	10,49%	-0,31%
STŘ	17,00%	-1,20%	33,71%	-1,09%	32,26%	1,53%	11,22%	0,42%
ÚST	21,67%	3,47%	34,76%	-0,03%	28,25%	-2,48%	7,79%	-3,01%
VYS	18,26%	0,06%	37,20%	2,40%	31,23%	0,50%	9,97%	-0,83%
ZLN	18,83%	0,63%	35,45%	0,65%	30,46%	-0,27%	11,69%	0,89%
PRH	10,50%	-7,70%	20,96%	-13,84%	34,91%	4,18%	22,65%	11,85%
Medián	18,20%	-	34,80%	-	30,73%	-	10,80%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

V případě základního vzdělání včetně neukončeného jsou jednotlivé odchylky vyrovnané mezi dvanácti kraji ČR a pohybují se v intervalu od -1,20 % do 1,21 %. Nejvyšší podíl obyvatel s tímto vzděláním má **Karlovarský kraj** (odchylka 3,86 %) a hned za ním **Ústecký kraj** (odchylka 3,47 %). Nejnižší podíl obyvatel se základním vzděláním má **Praha** (odchylka -7,70 %). Jednotlivé odchylky znázorňuje graf 50.

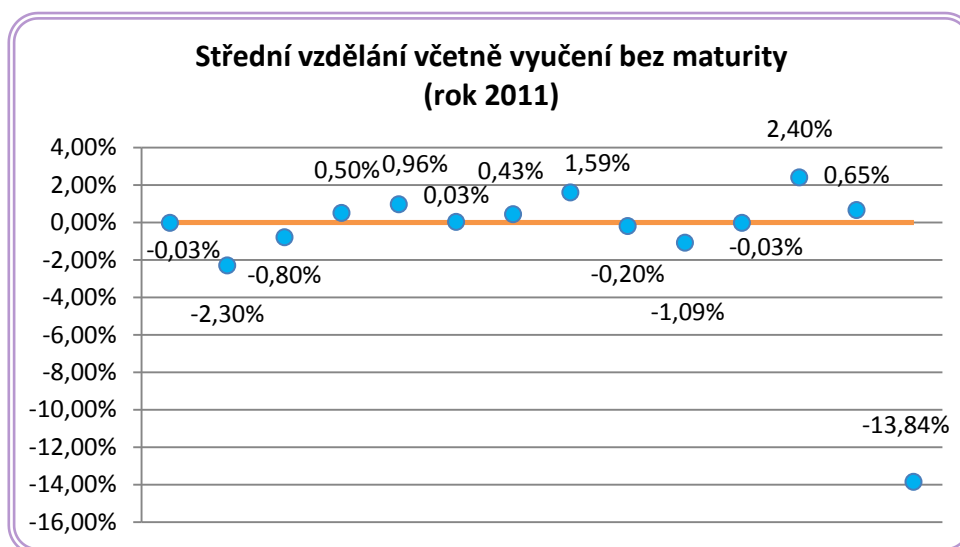

Graf 50 – Procentuální odchylky základního vzdělání vč. neukon. v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Podíly středního vzdělání včetně vyučení bez maturity jsou vyrovnané ve třinácti krajích, kdy se odchylky pohybují v intervalu od -2,30 % do 2,40 %. Výjimku opět tvoří **Praha**, která má výrazně nejnižší podíl obyvatel s tímto vzděláním (odchylka -13,84 %). Naopak nejvyšší

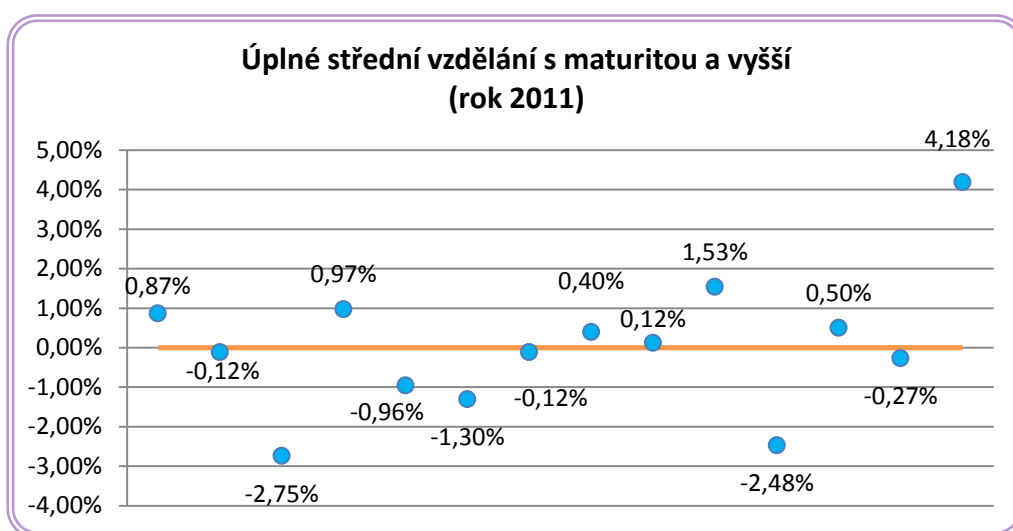
podíl obyvatel se středním vzděláním včetně vyučení bez maturity měla v roce 2011 **Vysočina**.

Graf 51 – Procentuální odchylky středního vzdělání vč. vyučení bez maturity v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Velmi podobně jsou na tom procentuální podíly úplného středního vzdělání s maturitou a vyššího vzdělání. Odchylky mezi třinácti kraji se pohybují v intervalu od -2,75 % do 1,53 %. Nejvyšší podíl obyvatel s tímto vzděláním má **Praha**. Její odchylka od mediánu je 4,18 %. Naopak nejnižší podíl má v roce 2011 **Karlovarský kraj**, jehož hodnota se odchyluje o -2,75 %. Jednotlivé odchylky znázorňuje graf 52.

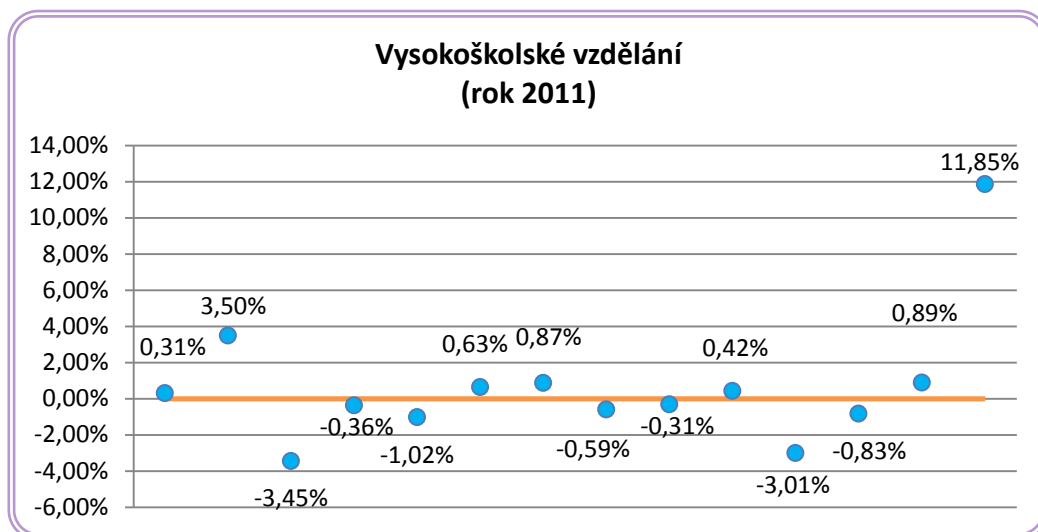

Graf 52 – Procentuální odchylky úplného střed. vzdělání s maturitou a vyššího v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Jak jsou na tom kraje v podílu obyvatel s vysokoškolským vzděláním, znázorňuje graf 53. **Praha** má nevyšší podíl obyvatel s tímto vzděláním a její odchylka od mediánu je 11,85 %.

Nejnižší podíl má opět **kraj Karlovarský**. Odchyly ostatních krajů se pohybují od -3,01 % do 3,50 %.

Graf 53 – Procentuální odchyly vysokoškolského vzdělání v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Procentuální podíly obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání byly v roce 2011 mezi jednotlivými kraji opět poměrně vyrovnané až na Prahu. Hlavní město **Praha** se ve všech kategoriích výrazně odlišuje od ostatních krajů a má nejvyšší podíl vzdělaných obyvatel. Naopak nejhůře je na tom **Karlovarský** a hned za ním **Ústecký kraj**, kteří mají výrazně vysoký podíl obyvatel s nejvyšším ukončeným vzděláním základním a nízký podíl obyvatel s úplným středním vzděláním a s vysokoškolským vzděláním.

Posledním srovnávaným ukazatelem je obyvatelstvo dle ekonomické aktivity. Tabulka 22 uvádí procentuální podíly obyvatel v jednotlivých krajích ČR dle ekonomické aktivity včetně odchylek od mediánů. Na první pohled nejsou vidět velké rozdíly mezi kraji.

Tabulka 22 – Procentuální podíly dle ekonomické aktivity vč. odchylek v roce 2011

Kraj	Max		Max		Min		Min		Min	
	EA ⁴¹	Odchylka od mediánu	Z ⁴²	Odchylka od mediánu	N ⁴³	Odchylka od mediánu	EN ⁴⁴	Odchylka od mediánu	ND ⁴⁵	Odchylka
JHČ	48,88%	0,44%	44,71%	1,02%	4,17%	-0,57%	46,53%	0,09%	22,44%	-0,26%
JHM	48,71%	0,28%	43,54%	-0,15%	5,17%	0,43%	46,36%	-0,09%	22,70%	0,00%
KAR	47,53%	-0,90%	41,80%	-1,89%	5,74%	1,00%	43,48%	-2,96%	20,82%	-1,87%

⁴¹ Ekonomicky aktivní obyvatelstvo

⁴² Zaměstnaní

⁴³ Nezaměstnaní

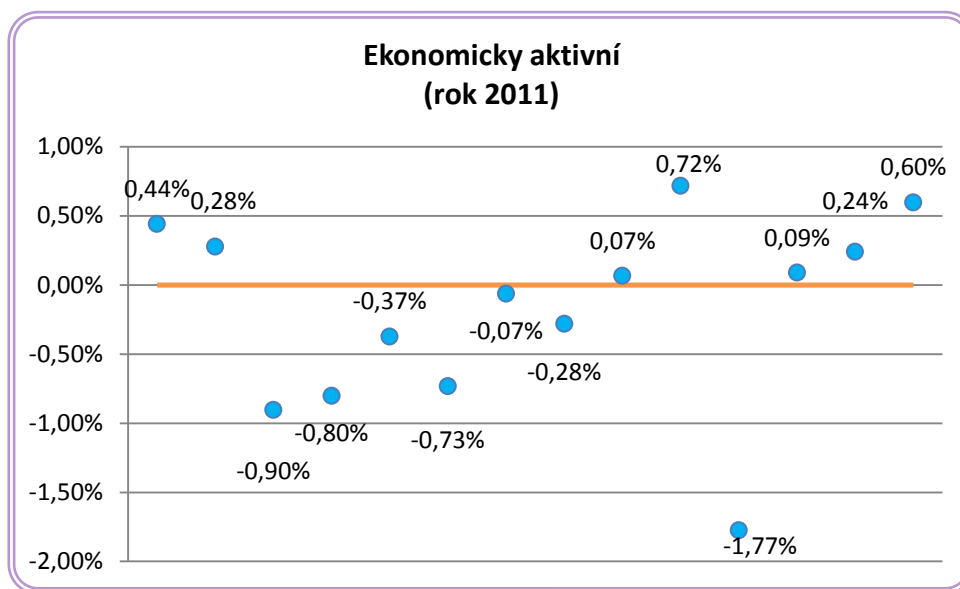
⁴⁴ Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo

⁴⁵ Nepracující důchodci

Kraj	Max		Max		Min		Min		Min	
	EA ⁴¹	Odchylka od mediánu	Z ⁴²	Odchylka od mediánu	N ⁴³	Odchylka od mediánu	EN ⁴⁴	Odchylka od mediánu	ND ⁴⁵	Odchylka
KRH	47,63%	-0,80%	43,63%	-0,06%	4,00%	-0,74%	47,11%	0,66%	23,32%	0,63%
LIB	48,06%	-0,37%	42,82%	-0,87%	5,24%	0,50%	45,56%	-0,88%	21,68%	-1,01%
MOR	47,70%	-0,73%	41,79%	-1,90%	5,91%	1,18%	47,00%	0,56%	23,03%	0,34%
OLM	48,37%	-0,07%	42,67%	-1,02%	5,70%	0,96%	47,30%	0,85%	23,08%	0,39%
PAR	48,15%	-0,28%	43,79%	0,10%	4,36%	-0,37%	47,15%	0,70%	22,88%	0,19%
PLZ	48,50%	0,07%	44,43%	0,74%	4,07%	-0,67%	45,39%	-1,05%	22,69%	0,00%
STR	49,15%	0,72%	45,07%	1,38%	4,08%	-0,65%	45,11%	-1,34%	20,67%	-2,02%
ÚST	46,66%	-1,77%	40,31%	-3,38%	6,35%	1,61%	45,37%	-1,07%	21,88%	-0,82%
VYS	48,52%	0,09%	43,98%	0,29%	4,55%	-0,19%	47,97%	1,53%	23,32%	0,63%
ZLN	48,67%	0,24%	43,75%	0,06%	4,93%	0,19%	47,62%	1,17%	23,46%	0,76%
PRH	49,03%	0,60%	45,67%	1,98%	3,36%	-1,37%	40,85%	-5,59%	19,34%	-3,35%
Medián	48,44%	-	43,69%	-	4,74%	-	46,45%	-	22,69%	-

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

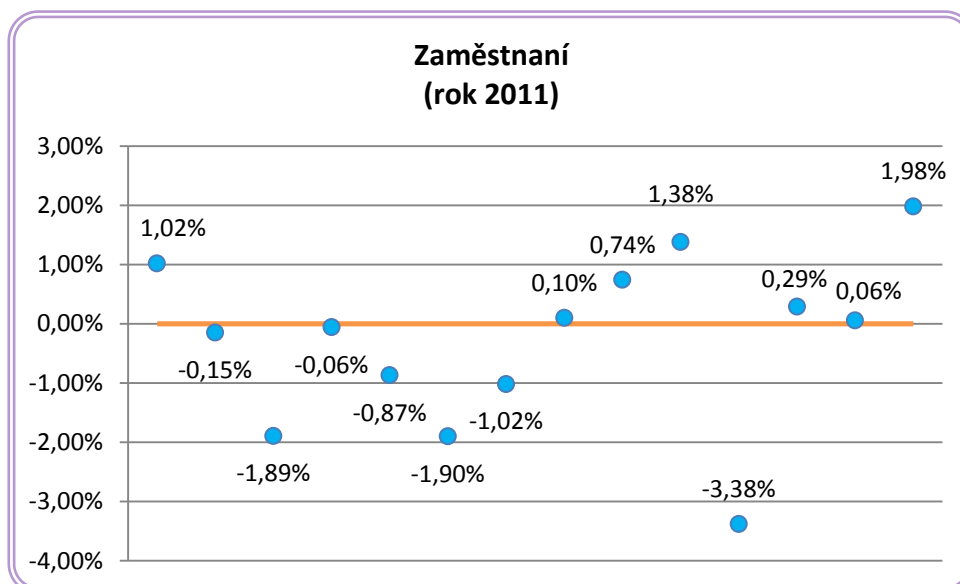
Odchylky od mediánu ekonomicky aktivních obyvatel v jednotlivých krajích ČR znázorňuje graf 54. Nejnižší podíl ekonomicky aktivních se v roce 2011 nacházel v **Ústeckém kraji** (odchylka -1,77 %). U ostatních krajů se odchylky pohybují v intervalu od -0,90 % do 0,72 %. Nejvyšší podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaznamenal **kraj Středočeský**.

Graf 54 – Procentuální odchylky ekonomicky aktivních v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

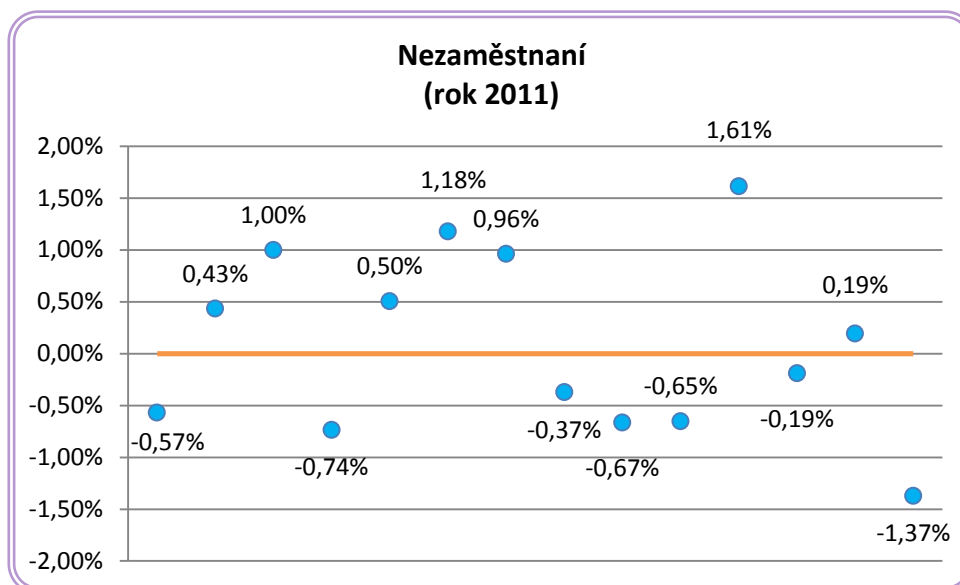
Graf 55 znázorňuje odchylky od mediánu zaměstnaných. Nejnižší podíl zaměstnaných byl v roce 2011 opět v **Ústeckém kraji**. Odchylky ostatních krajů se pohybovaly v intervalu od -1,90 % do 1,98 %. Nejvyšší podíl zaměstnaných měla v roce 2011 **Praha**.

Graf 55 – Procentuální odchylky zaměstnaných v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Odchylky nezaměstnaných od mediánu znázorňuje graf 56. Nejvyšší podíl nezaměstnaných má **Ústecký kraj** (odchylka 1,61 %) a nejnižší podíl **Praha** (odchylka -1,37 %). Odchylky ostatních krajů se pohybují v intervalu od -0,74 % do 1,18 %.

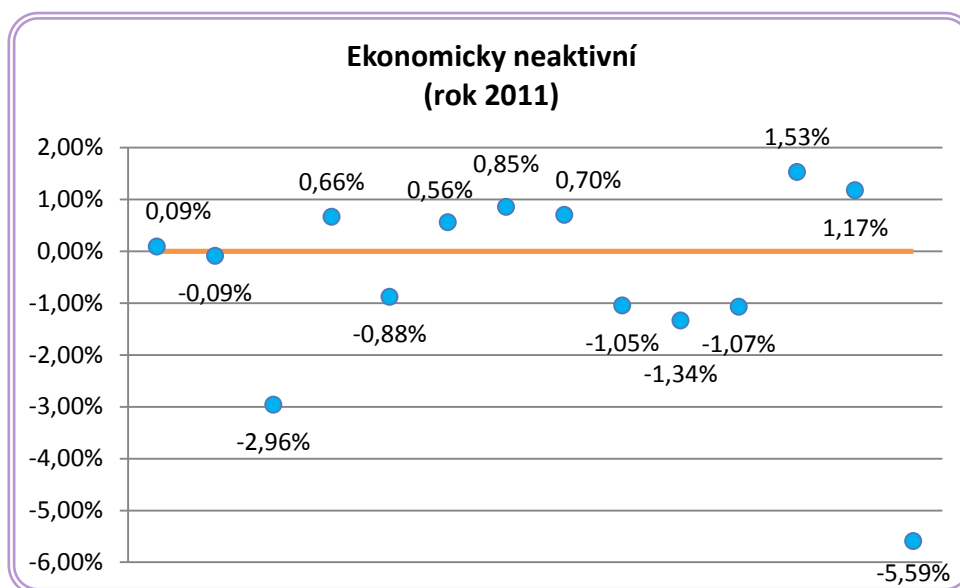

Graf 56 – Procentuální odchylky nezaměstnaných v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Jak jsou na tom kraje v případě ekonomicky neaktivního obyvatelstva, znázorňuje graf 57. Nejnižší podíl těchto obyvatel měla v roce 2011 **Praha** s odchylkou -5,59 % a Karlovarský kraj s odchylkou -2,96 %. Nejvyšší podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva měla

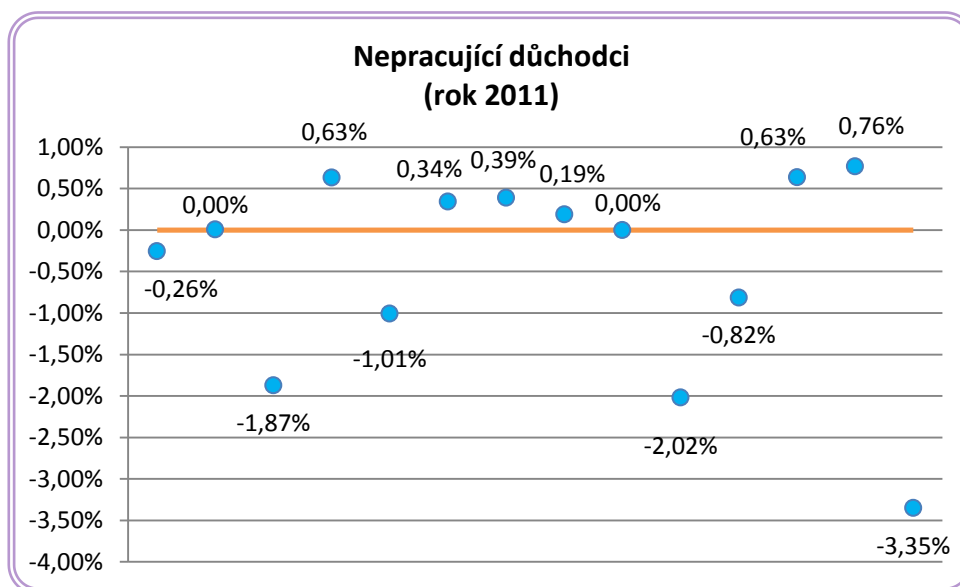
Vysočina s odchylkou 1,53 %. Odchytky ostatních krajů se pohybovaly od -1,34 % do 0,85 %.

Graf 57 – Procentuální podíly ekonomicky neaktivních v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Poslední srovnávanou skupinou jsou nepracující důchodci. Odchytky krajů od mediánu znázorňuje graf 58. Nejnižší podíl důchodců byl v roce 2011 v **Praze** (odchylka -3,25 %), dále ve Středočeském kraji (odchylka -2,02 %) a v Karlovarském kraji (odchylka -1,87 %). Odchytky ostatních krajů se pohybovaly od -1,01 % do 0,76 %. Nejvyšší podíl nepracujících důchodců zaznamenal v roce 2011 **kraj Zlínský**.

Graf 58 – Procentuální odchylky nepracujících důchodců v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Podíly obyvatel dle ekonomické aktivity mezi jednotlivými kraji byly v roce 2011 opět poměrně vyrovnané. Nejhůře ze všech krajů na tom byl Ústecký kraj, který měl nejnižší podíl ekonomicky aktivních a zaměstnaných a naopak nejvyšší podíl nezaměstnaných. Naopak nejlepší podíly obyvatel dle ekonomické aktivity zaznamenala v roce 2011 Praha.

Závěrem této kapitoly je znovu nutné upozornit na různorodou četnost nezjištěných údajů mezi jednotlivými kraji, a to u nejvyššího ukončeného vzdělání a ekonomické aktivity. Podíly nezjištěných údajů jsou uvedeny v příloze F.

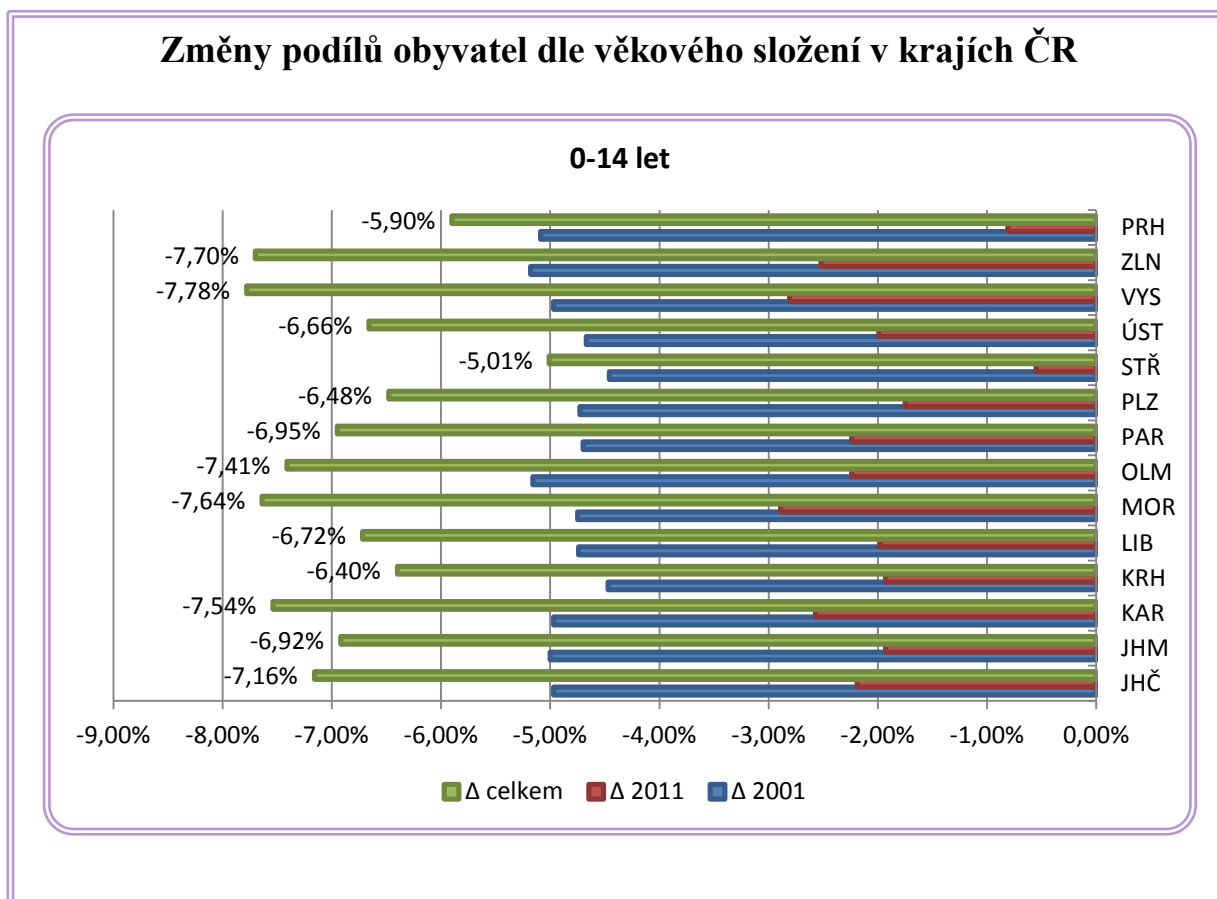
4 ZHODNOCENÍ POTENCIÁLU LIDSKÝCH ZDROJŮ V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH ČR

Lidské zdroje v jednotlivých krajích ČR byly v předcházející kapitole hodnoceny dle věkového složení obyvatel, rodinného stavu, nejvyššího ukončeného vzdělání a ekonomické aktivity, a to za roky posledních tří Sčítání lidu, domů a bytů, tedy roky 1991, 2001 a 2011.

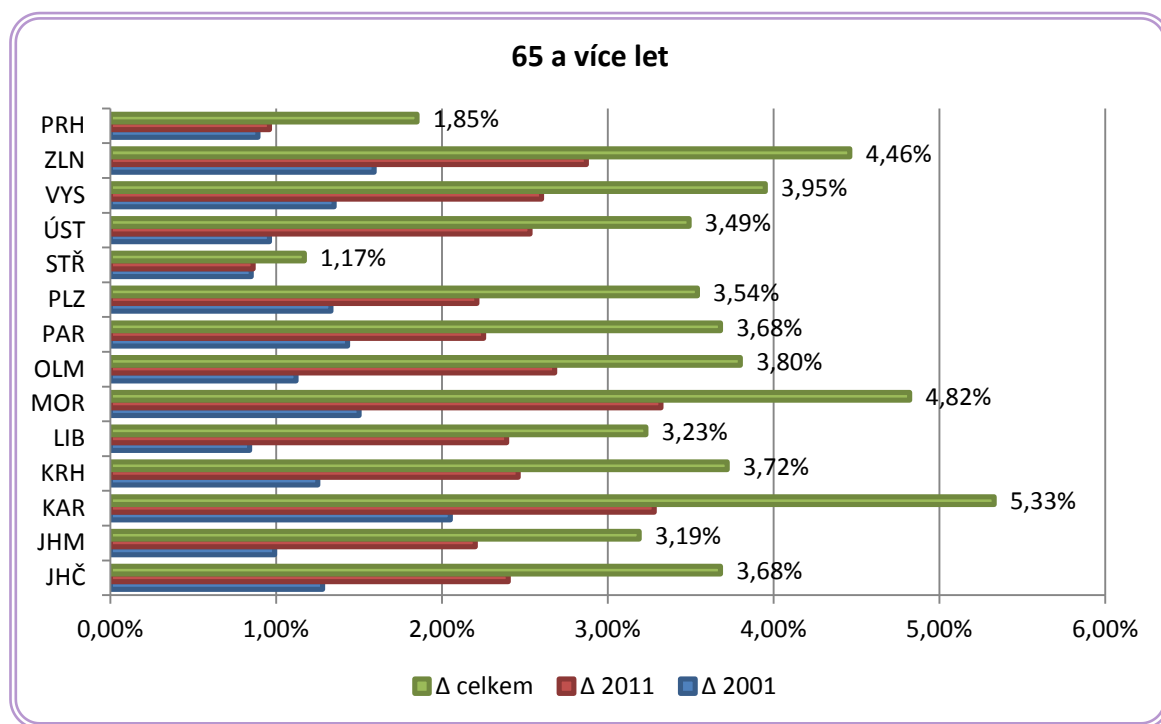
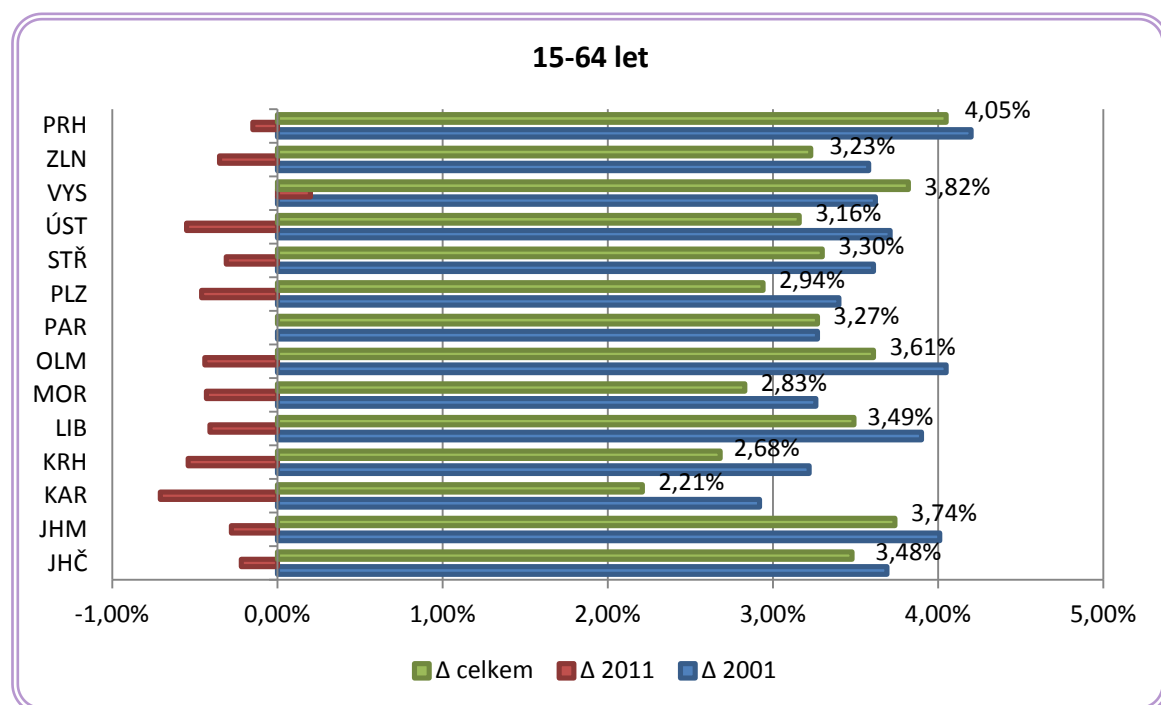
V této kapitole budou jednotlivé poznatky shrnuty.

4.1 Věkové složení obyvatel

Při pohledu na změny podílů obyvatel dle věkového složení v krajích ČR, které znázorňuje graf 59, je vidět, že podíl obyvatel ve věku 0-14 let se ve všech krajích každým rokem sčítání snižoval. Zato podíl obyvatel ve věku 15-64 let se v roce 2001 (oproti roku 1991) zvýšil. Následně sice v roce 2011 došlo mírnému snížení podílu obyvatel tohoto věku (až na Vysočinu, kde došlo k mírnému zvýšení), ale celkově od roku 1991 došlo ke zvýšení podílu obyvatel tohoto věku v každém kraji ČR. Co se týče postproduktivního věku v jednotlivých krajích ČR, od sčítání v roce 1991 se podíl obyvatel v tomto věku zvýšil, a to jak v roce 2001, tak v roce 2011.

Změny podílů obyvatel dle věkového složení v krajích ČR

Graf 59 – Změny podílů obyvatel dle věkového složení v krajích ČR⁴⁶

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

⁴⁶ Δ 2001 = rok 2001 – rok 1991
 Δ 2011 = rok 2011 – rok 2001
 Δ celkem = rok 2011 – rok 1991

Tabulka 23 znázorňuje velikost změn v jednotlivých letech sčítání. K nejvyšší změně za poslední tři roky Sčítání lidu, domů a bytů (roky 1991, 2001 a 2011) došlo v podílu obyvatel ve věku 0-14 let. Od roku 1991 došlo k celkovému snížení podílu těchto obyvatel, a to v intervalu od -5,01 % do -7,78 %. Zato podíl obyvatel v produktivním a postproduktivním věku se od roku 1991 zvýšil, a to v případě obyvatel ve věku 15-64 let v intervalu od 2,21 % do 4,05 % a v případě obyvatel ve věku 65 a více let v intervalu od 1,17 % do 5,33 %. Při pohledu na velikost rozdílů mezi maximální a minimální hodnotou krajů za jednotlivá období je zřejmé, že rozdíly mezi kraji jsou poměrně malé.

Tabulka 23 – Velikost změn v krajích ČR v podílech obyvatel dle věkového složení⁴⁷

Kraj	0-14 let			15-64 let			65 a více let		
	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem
JHČ	-4,97%	-2,19%	-7,16%	3,69%	-0,22%	3,48%	1,28%	2,40%	3,68%
JHM	-5,00%	-1,93%	-6,92%	4,01%	-0,28%	3,74%	0,99%	2,20%	3,19%
KAR	-4,97%	-2,57%	-7,54%	2,92%	-0,71%	2,21%	2,05%	3,28%	5,33%
KRH	-4,47%	-1,93%	-6,40%	3,22%	-0,54%	2,68%	1,25%	2,46%	3,72%
LIB	-4,74%	-1,98%	-6,72%	3,90%	-0,41%	3,49%	0,84%	2,39%	3,23%
MOR	-4,75%	-2,89%	-7,64%	3,26%	-0,43%	2,83%	1,50%	3,32%	4,82%
OLM	-5,16%	-2,24%	-7,41%	4,05%	-0,44%	3,61%	1,12%	2,68%	3,80%
PAR	-4,70%	-2,24%	-6,95%	3,27%	0,00%	3,27%	1,43%	2,25%	3,68%
PLZ	-4,73%	-1,75%	-6,48%	3,40%	-0,46%	2,94%	1,33%	2,21%	3,54%
STR	-4,46%	-0,55%	-5,01%	3,61%	-0,31%	3,30%	0,85%	0,86%	1,17%
ÚST	-4,67%	-1,99%	-6,66%	3,71%	-0,55%	3,16%	0,96%	2,53%	3,49%
VYS	-4,97%	-2,81%	-7,78%	3,62%	0,20%	3,82%	1,35%	2,60%	3,95%
ZLN	-5,18%	-2,52%	-7,70%	3,58%	-0,35%	3,23%	1,59%	2,87%	4,46%
PRH	-5,09%	-0,81%	-5,90%	4,20%	-0,15%	4,05%	0,89%	0,96%	1,85%
MAX	-4,46%	-0,55%	-5,01%	4,20%	0,20%	4,05%	2,05%	3,32%	5,33%
MIN	-5,18%	-2,89%	-7,78%	2,92%	-0,71%	2,21%	0,84%	0,86%	1,17%
MAX-MIN	0,72%	2,34%	2,77%	1,28%	0,91%	1,84%	1,21%	2,46%	4,16%

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

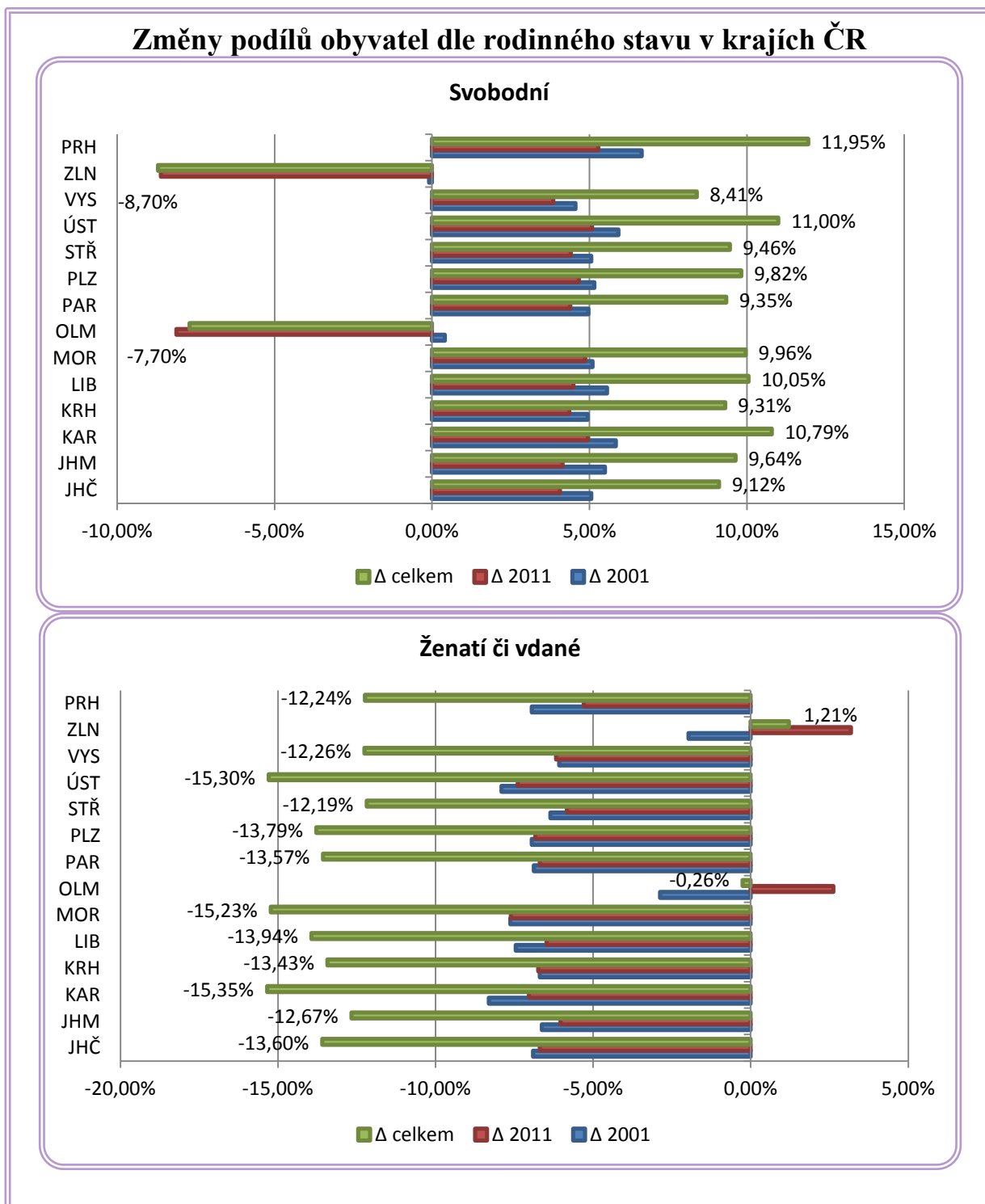
V příloze G jsou uvedeny odchylky od mediánu v letech 1991, 2001 a 2011 ve všech třech věkových skupinách. V jednotlivých krajích byly nejvyšší odchylky ve věkovém složení 0-14 let v roce 2001, zato nejnižší v roce 2011, kdy se pohybovaly v intervalu od -1,72 % do 1,09 %. Odchylky obyvatel věkového složení 15-64 let se v čase snižují. Tedy v roce 1991 byly nejvyšší a v roce 2011 nejnižší. To samé platí u odchylek věkového složení 65 a více let.

Nejnižší odchylky od mediánu věkového složení obyvatel byly tedy ve všech věkových skupinách v roce 2011, kdy jsou rozdíly mezi kraji minimální.

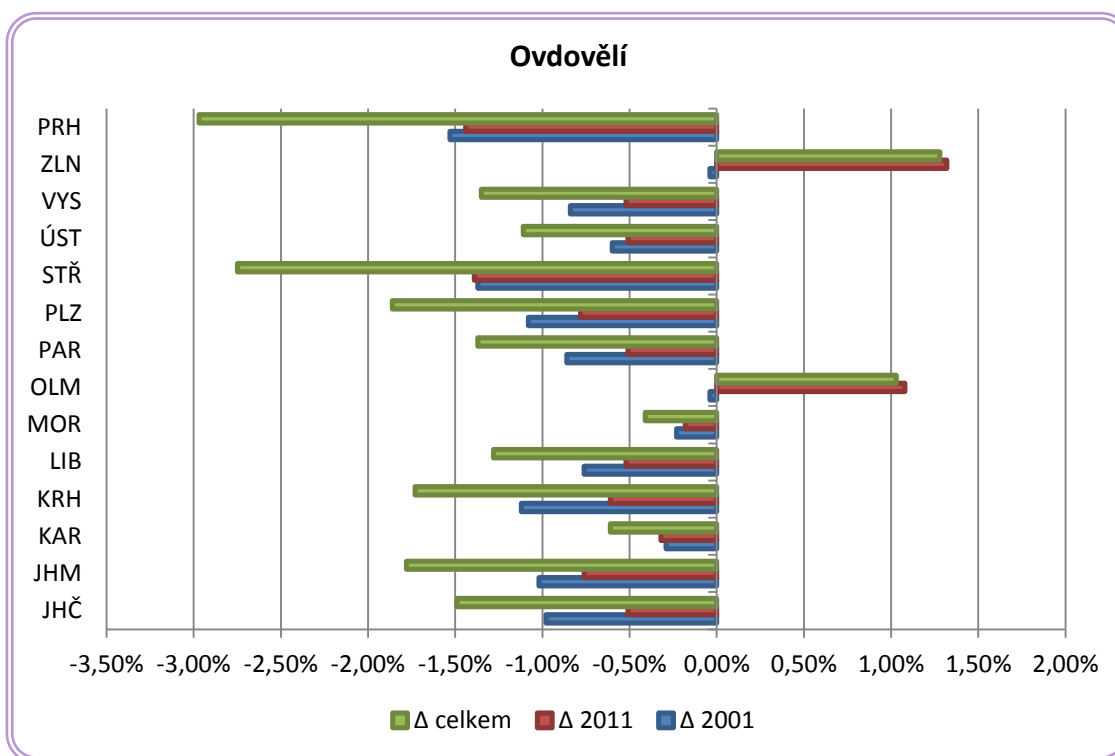
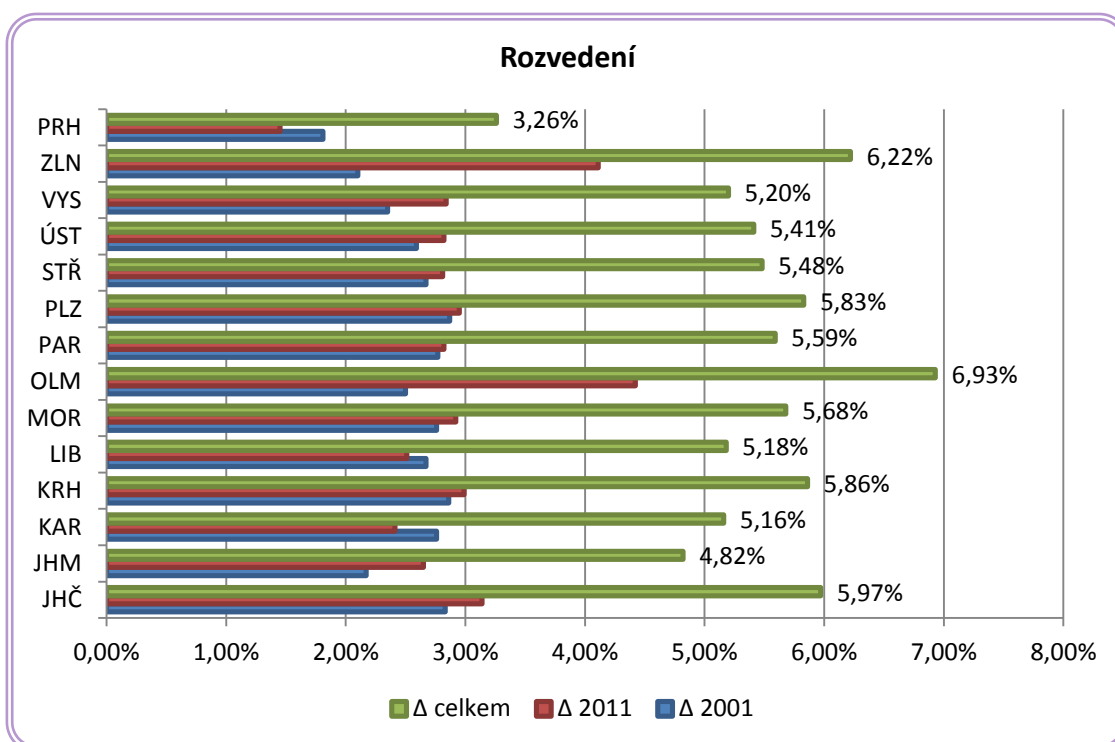
⁴⁷ Světle modré pole znamená minimální hodnotu, tmavě modré pole maximální hodnotu, rozdílem MAX-MIN získáme procento, o kolik se nejlepší a nejhorší kraj od sebe vzájemně liší. Fialová pole jsou rozlišena dle roků.

4.2 Obyvatelstvo dle rodinného stavu

Jak se měnil podíl obyvatel dle rodinného stavu v krajích ČR, znázorňuje graf 60. Všechny kraje, kromě Olomouckého a Zlínského, se vyvíjely stejným směrem. Podíl svobodných a rozvedených obyvatel se zvyšoval, zato podíl ženatých či vdaných a podíl ovdovělých obyvatel se snižoval. Zato u Olomouckého a Zlínského kraje se podíl svobodných obyvatel celkově snížil a podíl ovdovělých obyvatel zvýšil. Ve Zlínském kraji se celkově zvýšil i podíl ženatých či vdaných obyvatel.

Změny podílů obyvatel dle rodinného stavu v krajích ČR

Graf 60 – Změny podílů obyvatel dle rodinného stavu v krajích ČR⁴⁸

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

⁴⁸ Δ 2001 = rok 2001 – rok 1991
 Δ 2011 = rok 2011 – rok 2001
 Δ celkem = rok 2011 – rok 1991

V tabulce 24 jsou uvedeny změny za jednotlivá sčítání a celkové změny. Z tabulky je vidět, že Olomoucký a Zlínský kraj se výrazně liší hodnotami od ostatních krajů ČR. Pokud porovnáme hodnoty všech čtrnácti krajů, jsou rozdíly mezi maximální a minimální hodnotou vysoké. Vyřadí-li se však Olomoucký a Zlínský kraj, jsou rozdíly mezi kraji malé.

Tabulka 24 – Velikost změn v krajích ČR v podílech obyvatel dle rodinného stavu⁴⁹

Kraj	Svobodní			Ženatí/vdané			Rozvedení			Ovdovělí		
	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem
JHČ	5,06%	4,06%	9,12%	-6,91%	-6,69%	-13,60%	2,83%	3,14%	5,97%	-0,98%	-0,51%	-1,49%
JHM	5,49%	4,15%	9,64%	-6,63%	-6,04%	-12,67%	2,17%	2,65%	4,82%	-1,02%	-0,76%	-1,78%
KAR	5,84%	4,95%	10,79%	-8,31%	-7,04%	-15,35%	2,76%	2,41%	5,16%	-0,29%	-0,32%	-0,61%
KRH	4,94%	4,36%	9,31%	-6,69%	-6,74%	-13,43%	2,86%	2,99%	5,86%	-1,12%	-0,61%	-1,73%
LIB	5,56%	4,49%	10,05%	-7,46%	-6,48%	-13,94%	2,67%	2,51%	5,18%	-0,76%	-0,52%	-1,28%
MOR	5,10%	4,87%	9,96%	-7,63%	-7,61%	-15,23%	2,76%	2,92%	5,68%	-0,23%	-0,18%	-0,41%
OLM	0,41%	-8,12%	-7,70%	-2,88%	2,62%	-0,26%	2,50%	4,42%	6,93%	-0,04%	1,08%	1,03%
PAR	4,97%	4,39%	9,35%	-6,88%	-6,69%	-13,57%	2,77%	2,82%	5,59%	-0,86%	-0,51%	-1,37%
PLZ	5,16%	4,66%	9,82%	-6,95%	-6,83%	-13,79%	2,87%	2,95%	5,83%	-1,08%	-0,78%	-1,86%
STŘ	5,06%	4,41%	9,46%	-6,36%	-5,83%	-12,19%	2,67%	2,81%	5,48%	-1,37%	-1,39%	-2,75%
ÚST	5,92%	5,08%	11,00%	-7,91%	-7,39%	-15,30%	2,59%	2,82%	5,41%	-0,60%	-0,51%	-1,11%
VYS	4,56%	3,85%	8,41%	-6,08%	-6,18%	-12,26%	2,35%	2,84%	5,20%	-0,84%	-0,52%	-1,35%
ZLN	-0,09%	-8,61%	-8,70%	-1,97%	3,18%	1,21%	2,10%	4,11%	6,22%	-0,04%	1,32%	1,28%
PRH	6,66%	5,28%	11,95%	-6,95%	-5,30%	-12,24%	1,81%	1,45%	3,26%	-1,53%	-1,44%	-2,97%
MAX	6,66%	5,28%	11,95%	-1,97%	3,18%	1,21%	2,87%	4,42%	6,93%	-0,04%	1,32%	1,28%
MIN	-0,09%	-8,61%	-8,70%	-8,31%	-7,61%	-15,35%	1,81%	1,45%	3,26%	-1,53%	-1,44%	-2,97%
MAX-MIN	6,75%	13,89%	20,65%	6,34%	10,79%	16,56%	1,06%	2,97%	3,67%	1,49%	2,76%	4,25%
MAX	6,66%	5,28%	11,95%	-6,08%	-5,30%	-12,19%	2,87%	3,14%	5,97%	-0,23%	-0,18%	-0,41%
MIN	4,56%	3,85%	8,41%	-8,31%	-7,61%	-15,35%	1,81%	1,45%	3,26%	-1,53%	-1,44%	-2,97%
MAX-MIN	2,10%	1,43%	3,54%	2,23%	2,31%	3,16%	1,06%	1,69%	2,71%	1,30%	1,26%	2,56%

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

V příloze H jsou uvedeny odchylky od mediánu v letech 1991, 2001 a 2011 ve všech čtyřech skupinách obyvatel dle rodinného stavu. Při pohledu na odchylky svobodných je zřejmé, že se rozdíly mezi kraji snižují v čase a v roce 2011 byly nejnižší. To samé platí u podílů ženatých či vdaných obyvatel. U odchylek rozvedených obyvatel není vývoj tak zřejmý, ale opět v roce 2011 jsou odchylky nejnižší. To samé platí u ovdovělých obyvatel.

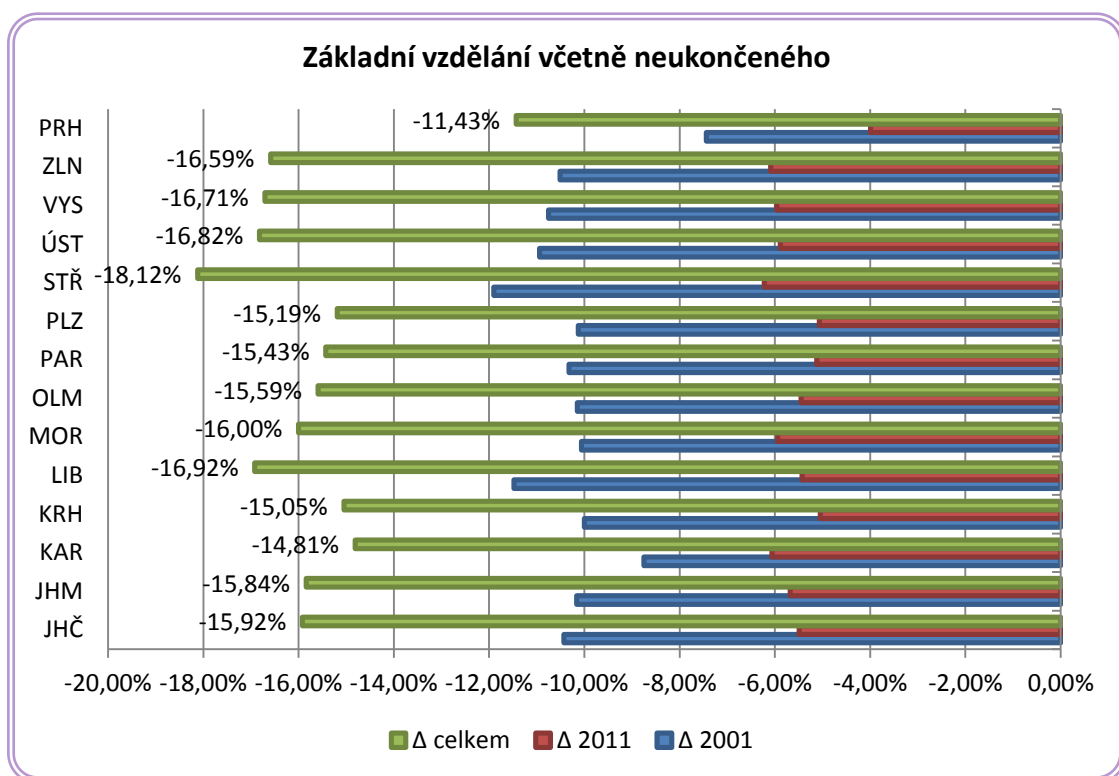
Nejnižší rozdíly mezi kraji byly tedy opět v roce 2011, a to ve všech čtyřech skupinách.

⁴⁹ Světle modré pole znamená minimální hodnotu, tmavě modré pole znamená maximální hodnotu, rozdílem MAX-MIN získáme procento, o kolik se nejlepší a nejhorší kraj od sebe vzájemně liší. Fialová pole jsou rozlišena dle roků. Oranžové pole znamená kraje, které se v druhém kole hledání MAX a MIN vyřadily.

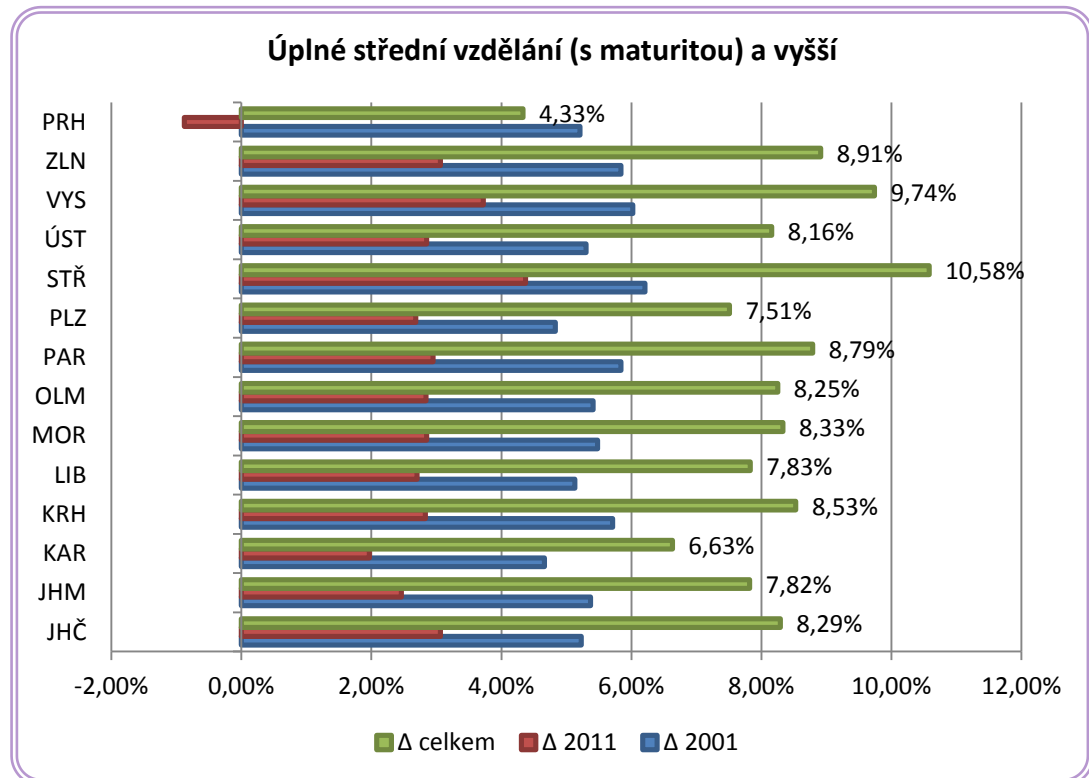
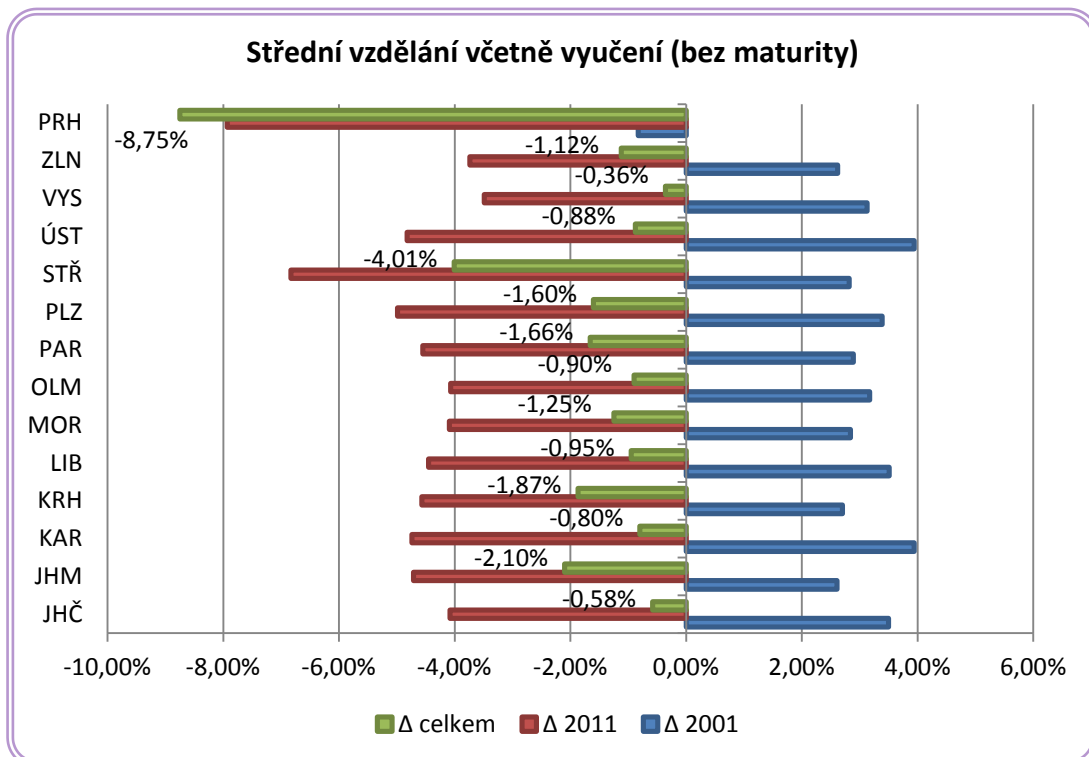
4.3 Obyvatelstvo dle nejvyššího ukončeného vzdělání

Změny podílů nejvyššího ukončeného vzdělání obyvatel v krajích ČR za jednotlivé roky znázorňuje graf 61. Opět se u všech krajů, až na Prahu, vyvíjelo nejvyšší ukončené vzdělání stejným směrem. Procentuální podíly nejvyššího ukončeného vzdělání základního včetně neukončeného se snižovaly, a to i v Praze. U středního vzdělání včetně vyučení bez maturity došlo v roce 2001 (od roku 1991) k růstu (až na Prahu). Poté došlo ve všech krajích k poklesu a celkově se podíly těchto obyvatel v jednotlivých krajích ČR snížily. Vývoj podílů obyvatel s úplným středním vzděláním (s maturitou) a vyšším vzděláním a podílů obyvatel s vysokoškolským vzděláním byl stejnosměrný. Docházelo k růstu, tedy až na Prahu v roce 2011 v úplném středním vzdělání a vyšším.

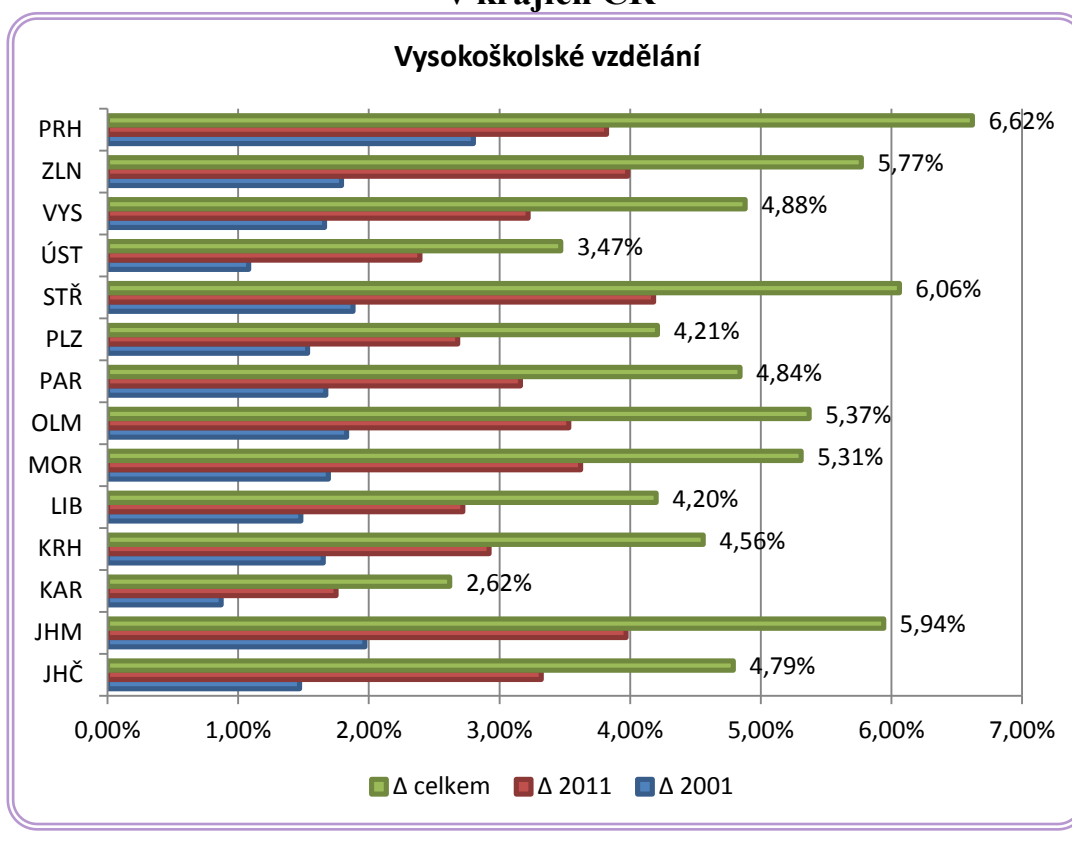
Změny podílů obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání v krajích ČR

Změny podílů obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání v krajích ČR

Změny podílů obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání v krajích ČR

Graf 61 – Změny podílů obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání v krajích ČR⁵⁰

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Při pohledu na velikost změn za jednotlivé roky sčítání a celkové změny je vidět, že od ostatních krajů se výrazně odlišuje Praha. Pokud v porovnávání vynecháme hlavní město, jsou rozdíly mezi kraji vyrovnané a poměrně malé.

Tabulka 25 – Velikost změn v krajích ČR v podílech obyvatel dle nejvyš. ukon. vzdělání⁵¹

Kraj	Základní (vč. neukončeného)			Střední vč. vyučení (bez maturity)			Úplné střední (s maturitou) a vyšší			Vysokoškolské		
	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem
JHČ	-10,43%	-5,49%	-15,92%	3,50%	-4,08%	-0,58%	5,23%	3,06%	8,29%	1,47%	3,32%	4,79%
JHM	-10,16%	-5,68%	-15,84%	2,61%	-4,71%	-2,10%	5,37%	2,46%	7,82%	1,97%	3,97%	5,94%
KAR	-8,75%	-6,06%	-14,81%	3,94%	-4,74%	-0,80%	4,66%	1,97%	6,63%	0,87%	1,75%	2,62%

⁵⁰ Δ 2001 = rok 2001 – rok 1991
 Δ 2011 = rok 2011 – rok 2001
 Δ celkem = rok 2011 – rok 1991

⁵¹ Světle modré pole znamená minimální hodnotu, tmavě modré pole znamená maximální hodnotu, rozdílem MAX-MIN získáme procento, o kolik se nejlepší a nejhorší kraj od sebe vzájemně liší. Fialová pole jsou rozlišena dle roků. Oranžové pole znamená kraje, které se v druhém kole hledání MAX a MIN vyřadily.

Kraj	Základní (vč. neukončeného)			Střední vč. vyučení (bez maturity)			Úplné střední (s maturitou) a vyšší			Vysokoškolské		
	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem
KRH	-10,00%	-5,05%	-15,05%	2,70%	-4,57%	-1,87%	5,71%	2,83%	8,53%	1,65%	2,92%	4,56%
LIB	-11,48%	-5,43%	-16,92%	3,51%	-4,45%	-0,95%	5,13%	2,70%	7,83%	1,48%	2,72%	4,20%
MOR	-10,06%	-5,94%	-16,00%	2,84%	-4,09%	-1,25%	5,48%	2,85%	8,33%	1,69%	3,62%	5,31%
OLM	-10,15%	-5,45%	-15,59%	3,17%	-4,07%	-0,90%	5,41%	2,84%	8,25%	1,83%	3,53%	5,37%
PAR	-10,32%	-5,12%	-15,43%	2,89%	-4,55%	-1,66%	5,84%	2,95%	8,79%	1,67%	3,16%	4,84%
PLZ	-10,13%	-5,07%	-15,19%	3,39%	-4,99%	-1,60%	4,83%	2,68%	7,51%	1,53%	2,68%	4,21%
STŘ	-11,90%	-6,22%	-18,12%	2,82%	-6,83%	-4,01%	6,21%	4,37%	10,58%	1,88%	4,18%	6,06%
ÚST	-10,94%	-5,89%	-16,82%	3,94%	-4,82%	-0,88%	5,30%	2,85%	8,16%	1,08%	2,39%	3,47%
VYS	-10,75%	-5,96%	-16,71%	3,13%	-3,49%	-0,36%	6,02%	3,72%	9,74%	1,66%	3,22%	4,88%
ZLN	-10,51%	-6,09%	-16,59%	2,62%	-3,74%	-1,12%	5,84%	3,06%	8,91%	1,79%	3,98%	5,77%
PRH	-7,44%	-3,99%	-11,43%	-0,83%	-7,93%	-8,75%	5,21%	-0,88%	4,33%	2,80%	3,82%	6,62%
MAX	-7,44%	-3,99%	-11,43%	3,94%	-3,49%	-0,36%	6,21%	4,37%	10,58%	2,80%	4,18%	6,62%
MIN	-11,90%	-6,22%	-18,12%	-0,83%	-7,93%	-8,75%	4,66%	-0,88%	4,33%	0,87%	1,75%	2,62%
MAX-MIN	4,46%	2,23%	6,69%	4,77%	4,44%	8,39%	1,55%	5,25%	6,25%	1,93%	2,43%	4,00%
MAX	-8,75%	-5,05%	-14,81%	3,94%	-3,49%	-0,36%	6,21%	4,37%	10,58%	1,97%	4,18%	6,06%
MIN	-11,90%	-6,22%	-18,12%	2,61%	-6,83%	-4,01%	4,66%	1,97%	6,63%	0,87%	1,75%	2,62%
MAX-MIN	3,15%	1,17%	3,31%	1,33%	3,34%	3,65%	1,55%	2,40%	3,95%	1,10%	2,43%	3,44%

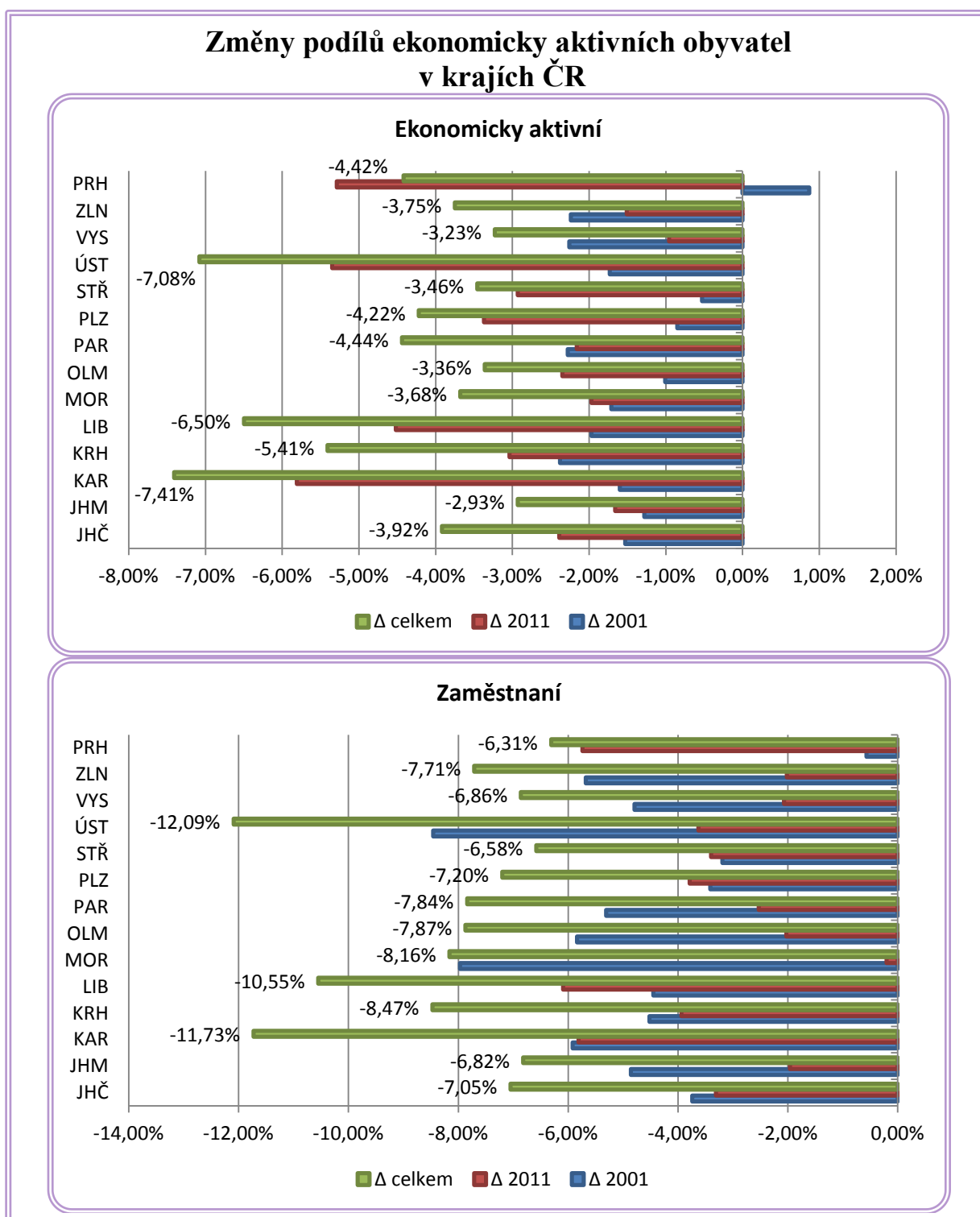
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

V příloze I jsou znázorněny odchylky od mediánu nejvyššího ukončeného vzdělání obyvatel v letech 1991, 2001 a 2011. V případě základního vzdělání včetně neukončeného jsou odchylky krajů v jednotlivých letech poměrně stejné až na Prahu, kde se odchylka od mediánu v čase snižuje. Lze tedy říci, že nejnižší rozdíly mezi kraji byly v roce 2011. U procentuálních podílů obyvatel se středním vzděláním včetně vyučení bez maturity jsou opět nejnižší rozdíly mezi kraji v roce 2011. To neplatí pro Prahu, kde se odchylka od mediánu v čase zvyšuje. Odchylky úplného středního vzdělání (s maturitou) a vyššího vzdělání, byly v roce 1991 a 2001 mezi kraji poměrně stejné. Nejvyšší rozdíly mezi kraji zaznamenává rok 2011. U Prahy je to opět naopak. Odchylka od mediánu se zde v čase snižuje. Poměrně stejné odchylky mezi kraji v letech 1991 a 2001 byly i ve vysokoškolském vzdělání. Opět rok 2011 zaznamenává nejvyšší rozdíly mezi kraji a odchylka Prahy se v čase od mediánu zvyšuje.

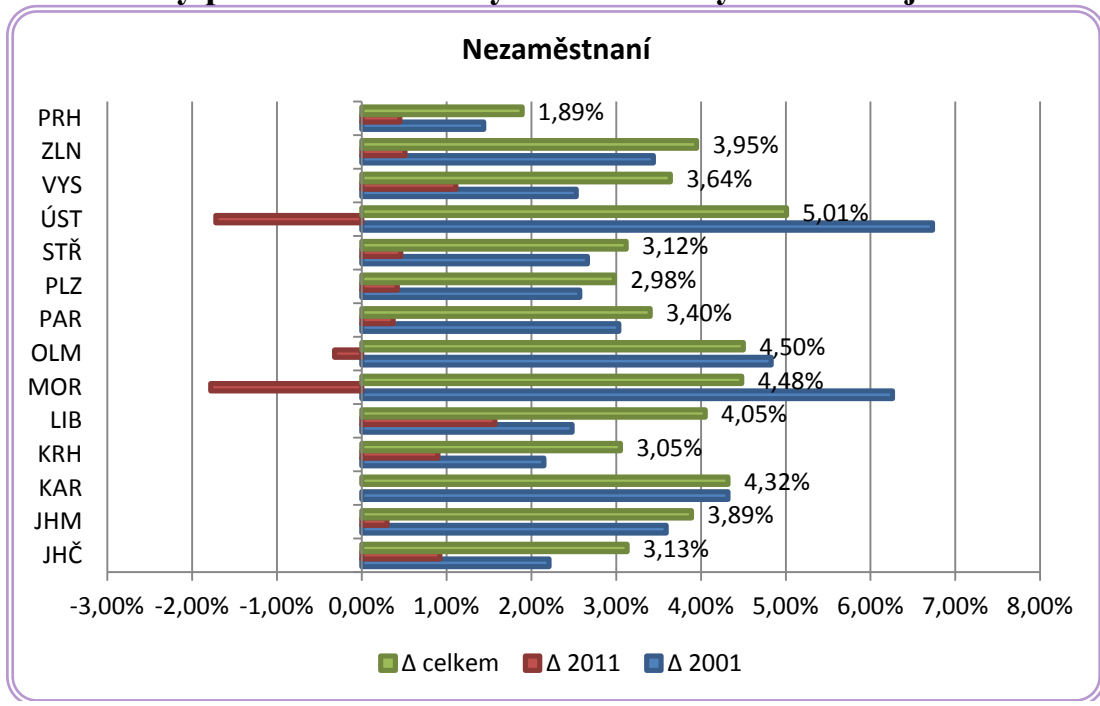
Jednoduše lze tedy říci, že v případě základního vzdělání včetně neukončeného a v případě středního vzdělání včetně vyučení bez maturity jsou rozdíly mezi kraji nejmenší v roce 2011. Naopak je to u úplného středního vzdělání s maturitou a vyššího a u vysokoškolského vzdělání. V roce 2011 jsou rozdíly mezi kraji nejvyšší.

4.4 Obyvatelstvo dle ekonomické aktivity

Změny podílů ekonomicky aktivních obyvatel znázorňuje graf 62. V tomto ukazateli je vývoj v jednotlivých krajích ČR nejvíce rozdílný. Podíl ekonomicky aktivních se celkově od roku 1991 ve všech krajích ČR snížil. Ekonomicky aktivní tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní. Podíl zaměstnaných se opět ve všech krajích snížil, zato podíl nezaměstnaných se od roku 1991 zvýšil. Od roku 2001 se nezaměstnanosti snížila pouze v Moravskoslezském kraji, Olomouckém kraji a v Ústeckém kraji.

Změny podílů ekonomicky aktivních obyvatel v krajích ČR

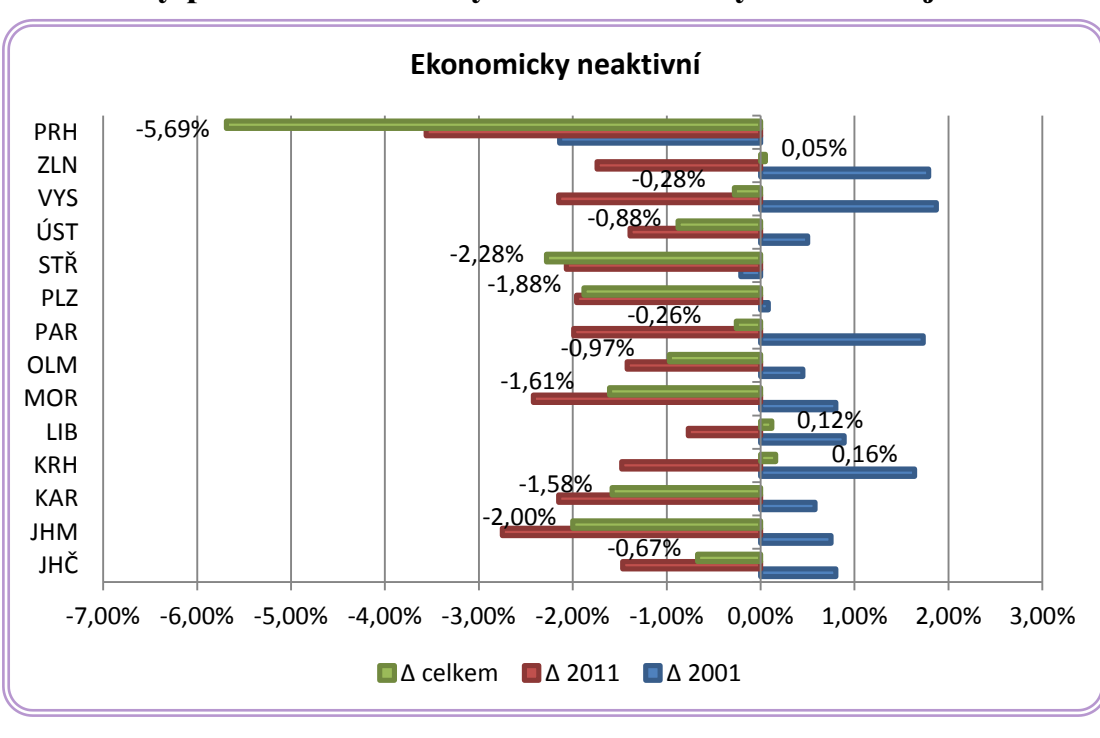

Graf 62 – Změny podílů ekonomicky aktivních obyvatel v krajích ČR

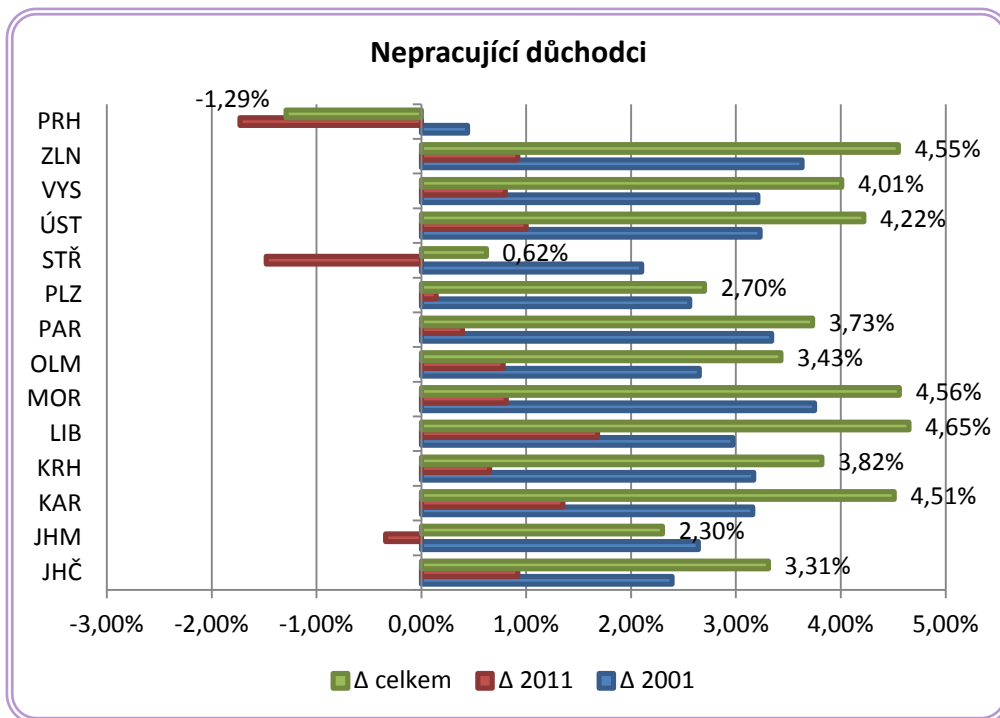
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva se ve všech krajích, až na Královéhradecký, Liberecký a Zlínský kraj, celkově snížil. Zato podíl nepracujících důchodců se celkově zvýšil, tedy až na Prahu, kde se od roku 1991 snížil. Změny podílů ekonomicky neaktivního obyvatelstva znázorňuje graf 63.

Změny podílů ekonomicky neaktivních obyvatel v krajích ČR

Změny podílů ekonomicky neaktivních obyvatel v krajích ČR

Graf 63 – Změny podílů ekonomicky neaktivních obyvatel v krajích ČR⁵²

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Při pohledu na změny od roku 1991 a 2001, které uvádí tabulka 26, je vidět, že rozdíly mezi kraji jsou v tomto ukazateli mezi maximální a minimální hodnotou nejvyšší a pohybují se v intervalu od 3,25 % do 7,89 %.

V příloze J jsou znázorněny odchylky od mediánu obyvatel dle ekonomické aktivity v letech 1991, 2001 a 2011. U ekonomicky aktivního obyvatelstva byly nejvyšší odchylky mezi kraji v roce 2001 a nejnižší v roce 2011. V případě ekonomicky neaktivního obyvatelstva byly nejnižší odchylky mezi kraji v roce 1991 a nejvyšší v roce 2011.

V případě zaměstnaných a nezaměstnaných byly nejnižší odchylky mezi kraji v roce 1991 a nejvyšší v roce 2001. U nepracujících důchodců to nelze jednoznačně určit.

V tomto ukazateli tedy nelze jednoznačně určit, v jakém roce byly nejnižší rozdíly mezi kraji a v jakém roce byly rozdíly nejvyšší.

⁵² Δ 2001 = rok 2001 – rok 1991
 Δ 2011 = rok 2011 – rok 2001
 Δ celkem = rok 2011 – rok 1991

Tabulka 26 – Velikost změn v krajích ČR v podílech obyvatel dle ekonomické aktivity⁵³

Kraj	Ekonomicky aktivní			Zaměstnaní			Nezaměstnaní			Ekonomicky neaktivní			Nepracující důchodci		
	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem	Δ 2001	Δ 2011	Δ celkem
JHČ	-1,53%	-2,39%	-3,92%	-3,74%	-3,31%	-7,05%	2,21%	0,92%	3,13%	0,80%	-1,47%	-0,67%	2,39%	0,92%	3,31%
JHM	-1,28%	-1,66%	-2,93%	-4,86%	-1,96%	-6,82%	3,59%	0,30%	3,89%	0,75%	-2,75%	-2,00%	2,64%	-0,34%	2,30%
KAR	-1,60%	-5,81%	-7,41%	-5,92%	-5,81%	-11,73%	4,32%	0,00%	4,32%	0,58%	-2,15%	-1,58%	3,16%	1,35%	4,51%
KRH	-2,38%	-3,04%	-5,41%	-4,52%	-3,94%	-8,47%	2,15%	0,90%	3,05%	1,64%	-1,48%	0,16%	3,17%	0,65%	3,82%
LIB	-1,97%	-4,52%	-6,50%	-4,45%	-6,09%	-10,55%	2,48%	1,57%	4,05%	0,89%	-0,77%	0,12%	2,97%	1,68%	4,65%
MOR	-1,71%	-1,97%	-3,68%	-7,97%	-0,20%	-8,16%	6,26%	-1,78%	4,48%	0,80%	-2,42%	-1,61%	3,75%	0,81%	4,56%
OLM	-1,01%	-2,35%	-3,36%	-5,84%	-2,03%	-7,87%	4,83%	-0,32%	4,50%	0,45%	-1,42%	-0,97%	2,65%	0,78%	3,43%
PAR	-2,28%	-2,16%	-4,44%	-5,31%	-2,53%	-7,84%	3,03%	0,37%	3,40%	1,73%	-1,99%	-0,26%	3,34%	0,39%	3,73%
PLZ	-0,85%	-3,37%	-4,22%	-3,41%	-3,79%	-7,20%	2,57%	0,42%	2,98%	0,08%	-1,96%	-1,88%	2,56%	0,14%	2,70%
STŘ	-0,53%	-2,93%	-3,46%	-3,19%	-3,40%	-6,58%	2,66%	0,46%	3,12%	-0,21%	-2,07%	-2,28%	2,10%	-1,48%	0,62%
ÚST	-1,73%	-5,35%	-7,08%	-8,46%	-3,63%	-12,09%	6,73%	-1,72%	5,01%	0,50%	-1,39%	-0,88%	3,23%	1,00%	4,22%
VYS	-2,26%	-0,96%	-3,23%	-4,79%	-2,07%	-6,86%	2,53%	1,11%	3,64%	1,87%	-2,15%	-0,28%	3,21%	0,80%	4,01%
ZLN	-2,24%	-1,51%	-3,75%	-5,68%	-2,02%	-7,71%	3,44%	0,51%	3,95%	1,79%	-1,74%	0,05%	3,63%	0,92%	4,55%
PRH	0,87%	-5,29%	-4,42%	-0,57%	-5,74%	-6,31%	1,44%	0,45%	1,89%	-2,14%	-3,56%	-5,69%	0,44%	-1,73%	-1,29%
MAX	0,87%	-0,96%	-2,93%	-0,57%	-0,20%	-6,31%	6,73%	1,57%	5,01%	1,87%	-0,77%	0,16%	3,75%	1,68%	4,65%
MIN	-2,38%	-5,81%	-7,41%	-8,46%	-6,09%	-12,09%	1,44%	-1,78%	1,89%	-2,14%	-3,56%	-5,69%	0,44%	-1,73%	-1,29%
MAX-MIN	3,25%	4,85%	4,48%	7,89%	5,89%	5,78%	5,29%	3,35%	3,12%	4,01%	2,79%	5,85%	3,31%	3,41%	5,94%

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSU

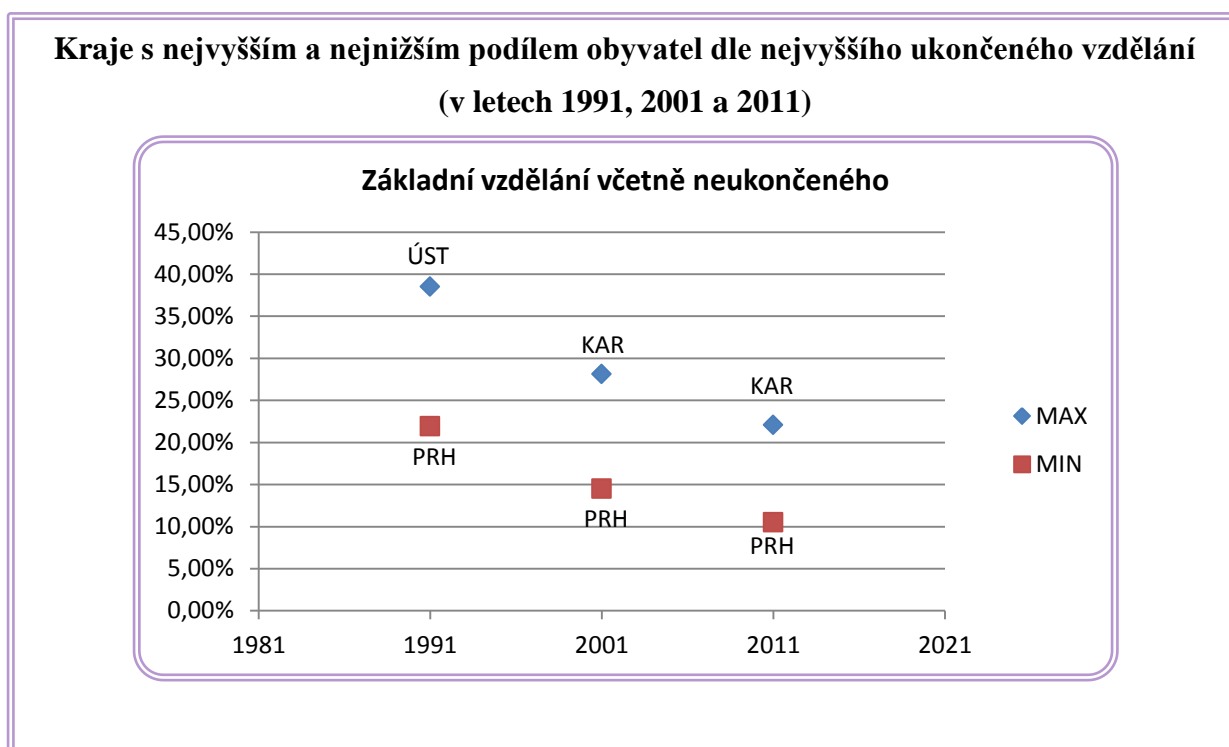
⁵³ Světle modré pole znamená minimální hodnotu, tmavě modré pole znamená maximální hodnotu, rozdílem MAX-MIN získáme procento, o kolik se nejlepší a nejhorší kraj od sebe vzájemně liší. Fialová pole jsou rozlišena dle roků.

4.5 Celkové zhodnocení

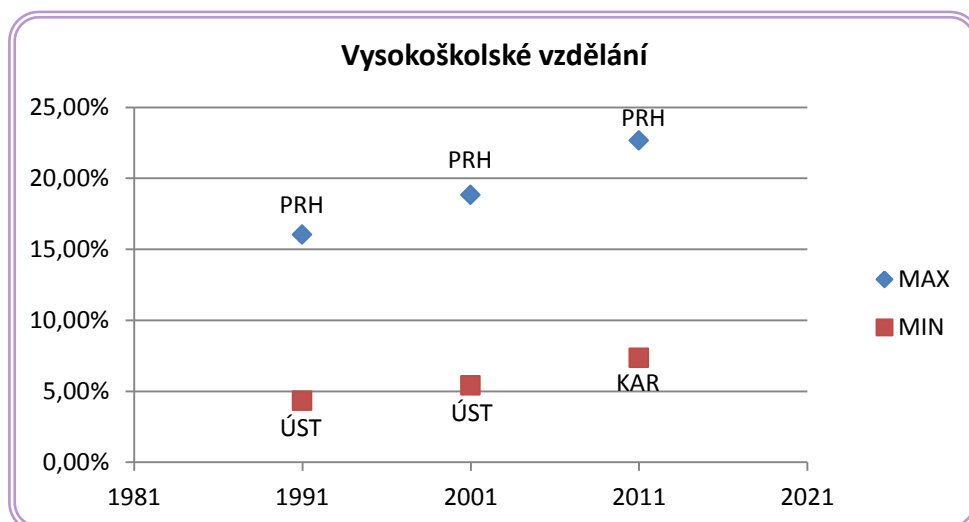
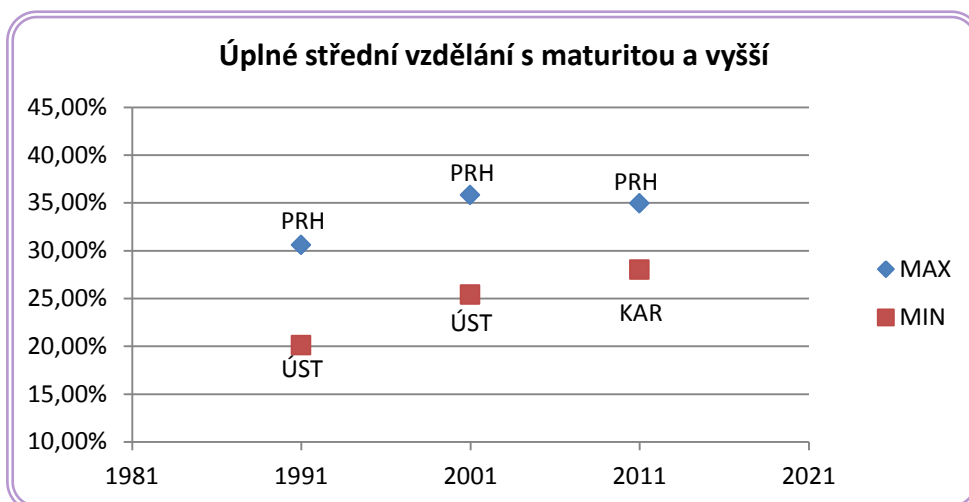
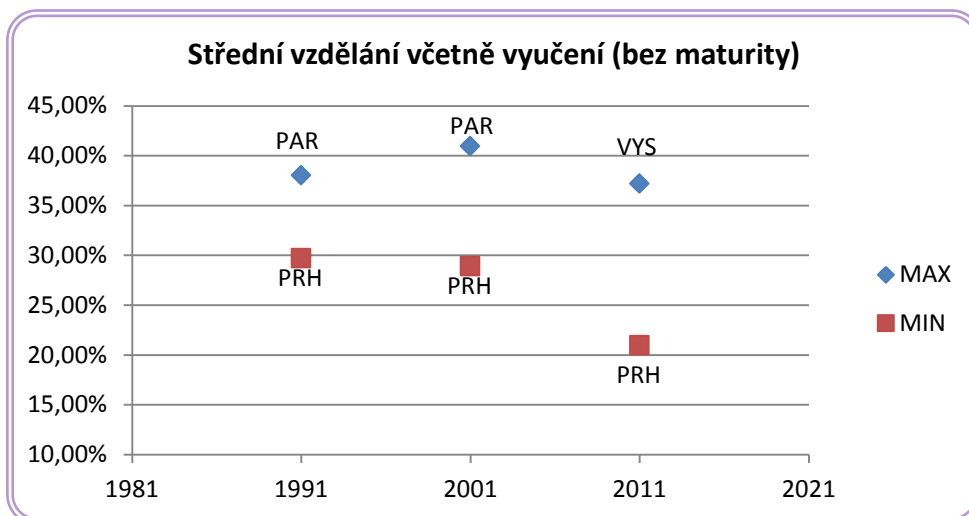
Porovná-li se všechny kraje ve všech čtyřech ukazatelích (obyvatelstvo dle věkového složení, rodinného stavu, nejvyššího ukončeného vzdělání a ekonomické aktivity), nedá se jednoznačně říci, jaký kraj je v celkovém hodnocení nejlepší a jaký nejhorší. Porovná-li se však jednotlivé ukazatele zvlášť, je jednodušší říci, jaký kraj je na tom lépe a jaký hůře.

V případě **nejvyššího ukončeného vzdělání** patří mezi nejlepší kraj **Praha**, má nejnižší podíl obyvatel se základním vzděláním včetně neukončeného a nejnižší podíl obyvatel se středním vzděláním včetně vyučení bez maturity. Naopak má nejvyšší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním a vyšším a s vysokoškolským vzděláním. O poslední přičky ve vzdělání se dělí **Ústecký** a **Karlovarský kraj**. V letech 1991 a 2001 na tom byl nejhůře kraj Ústecký, ale v roce 2011 Ústecký kraj předběhl kraj Karlovarský, který měl nejvyšší podíl obyvatel se základním vzděláním a nejnižší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním a vyšším a vysokoškolským vzděláním.

Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání v letech 1991, 2001 a 2011 znázorňuje graf 64.

**Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

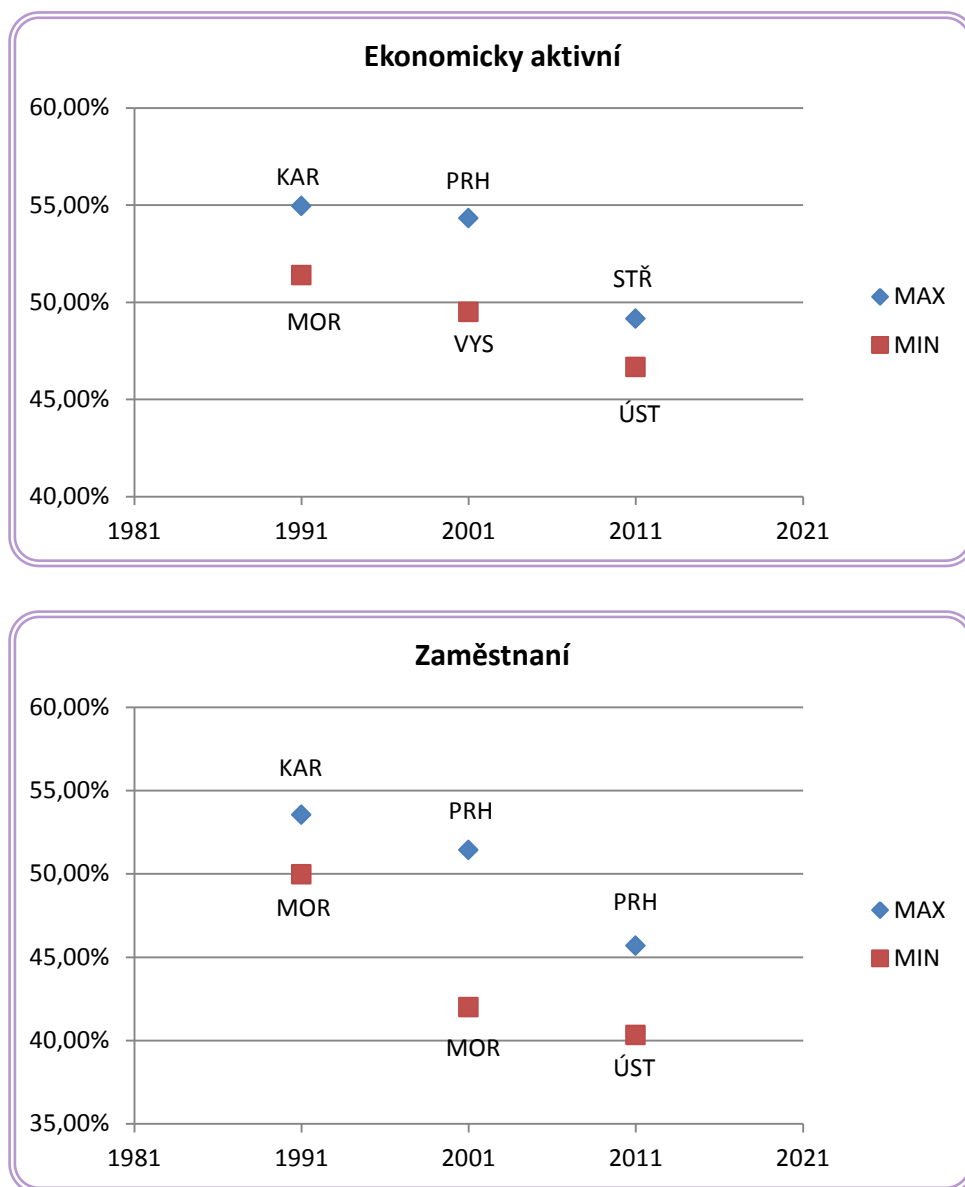

Graf 64 – Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle nejvyš. ukon. vzdělání

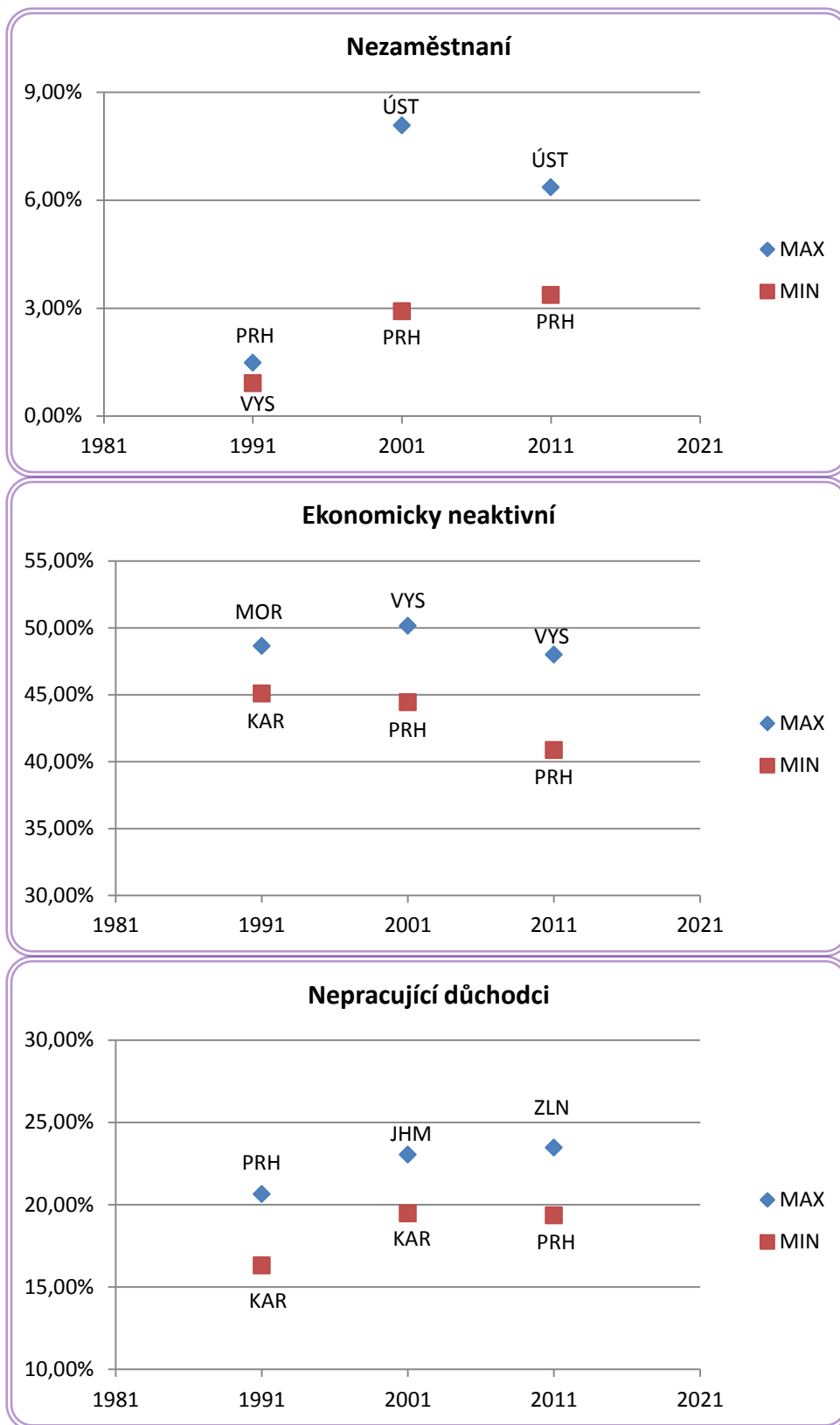
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

V případě **ekonomické aktivity** je na tom opět nejlépe **Praha**, která měla v roce 2011 nejvyšší podíl zaměstnaných a nejnižší podíl nezaměstnaných a také nejnižší podíl nepracujících důchodců. V podílu zaměstnaných a nezaměstnaných v roce 2011 na tom byl nejhůře **Ústecký kraj**. Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle ekonomické aktivity v letech 1991, 2001 a 2011 znázorňuje graf 65.

**Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle ekonomické aktivity
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

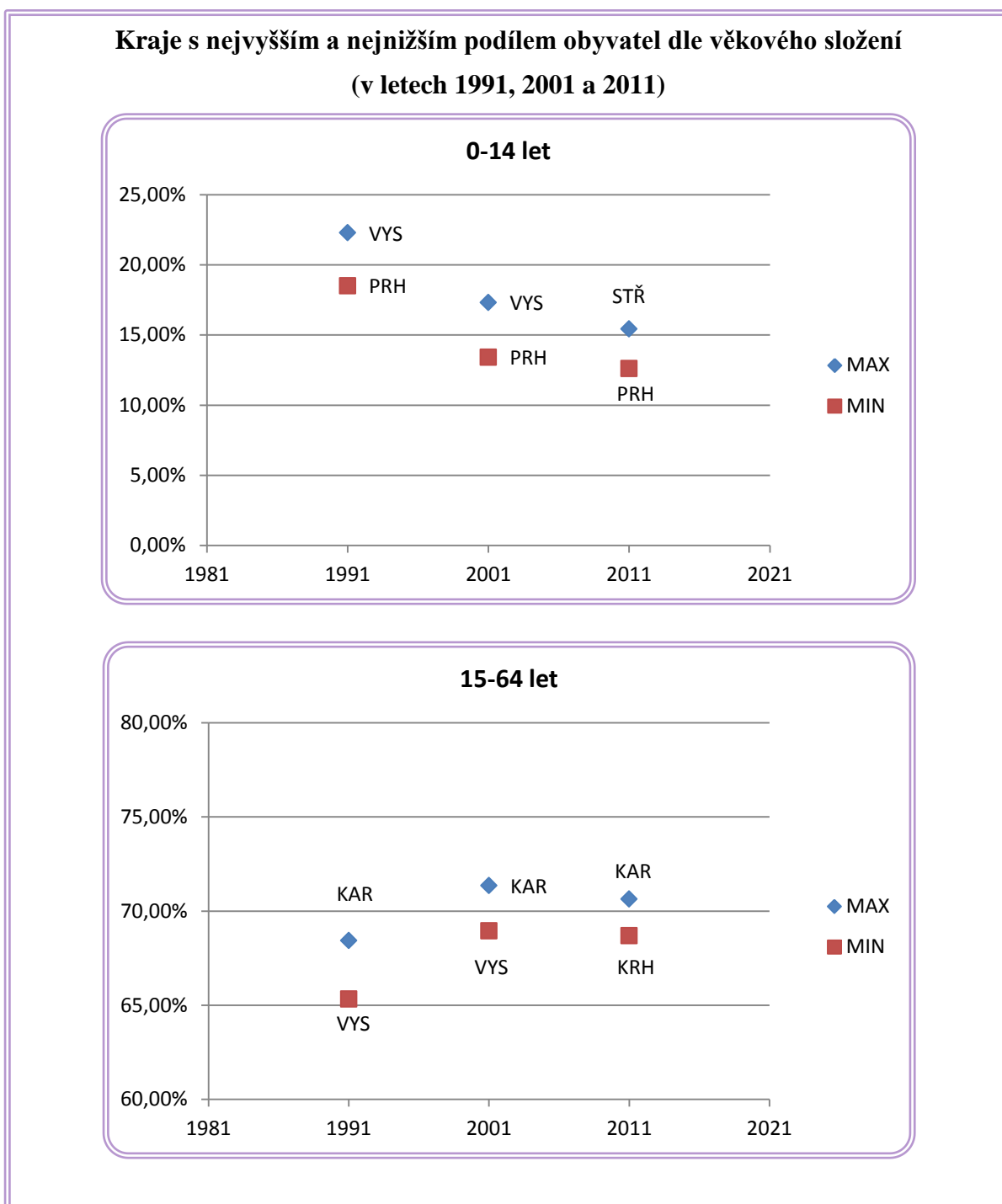
**Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle ekonomické aktivity
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

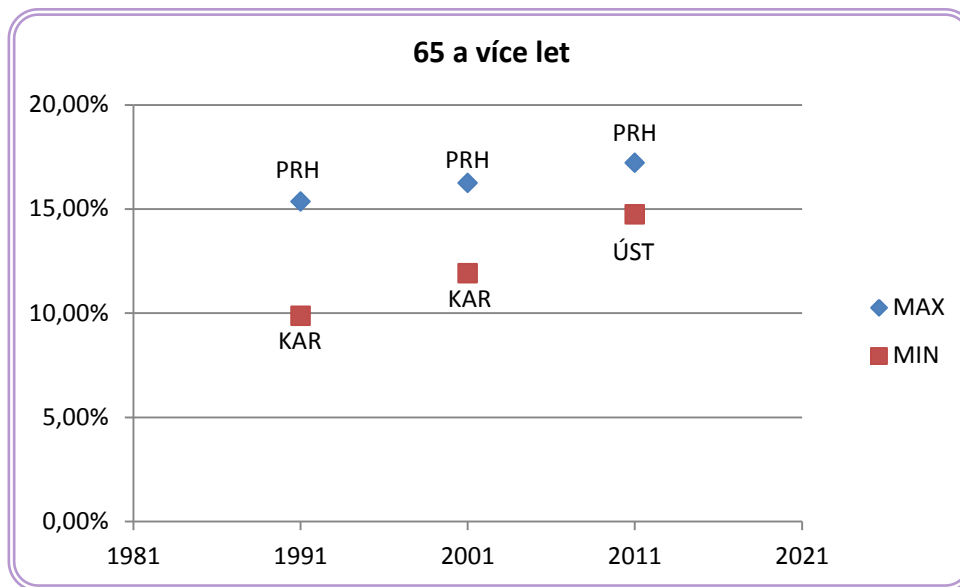
Graf 65 – Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle ekonomické aktivity

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Při pohledu na **obyvatelstvo dle věkového složení** lze říci, že ve všech letech sčítání na tom byla nejhůře **Praha**. Měla nejnižší podíl obyvatel ve věku 0-14 let a nejvyšší podíl obyvatel ve věku 65 a více let. Nejvyšší podíl lidí v produktivním věku měl v letech 1991, 2001 i 2011 **kraj Karlovarský**. Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel v letech 1991, 2001 a 2011 znázorňuje graf 66.

**Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle věkového složení
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

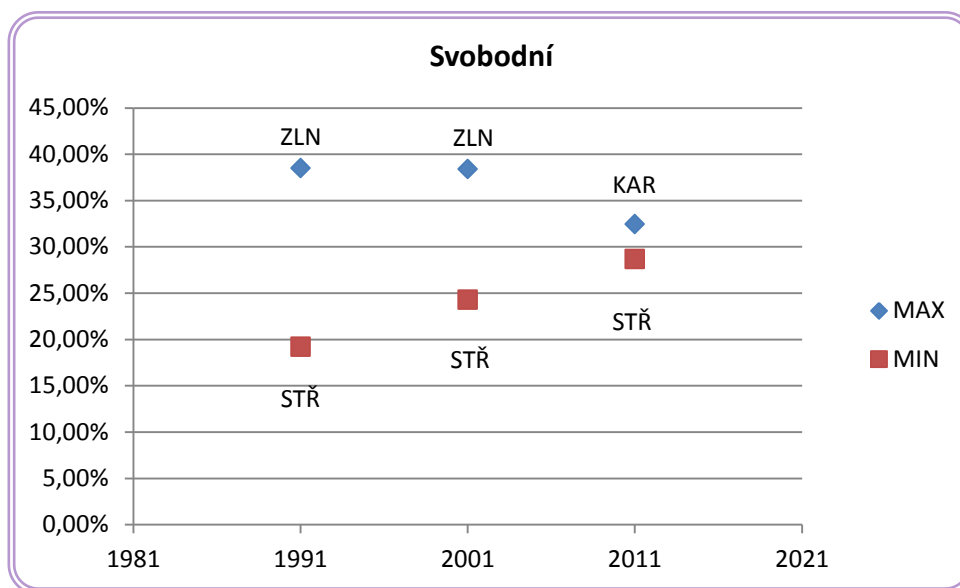

Graf 66 – Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle věkového složení

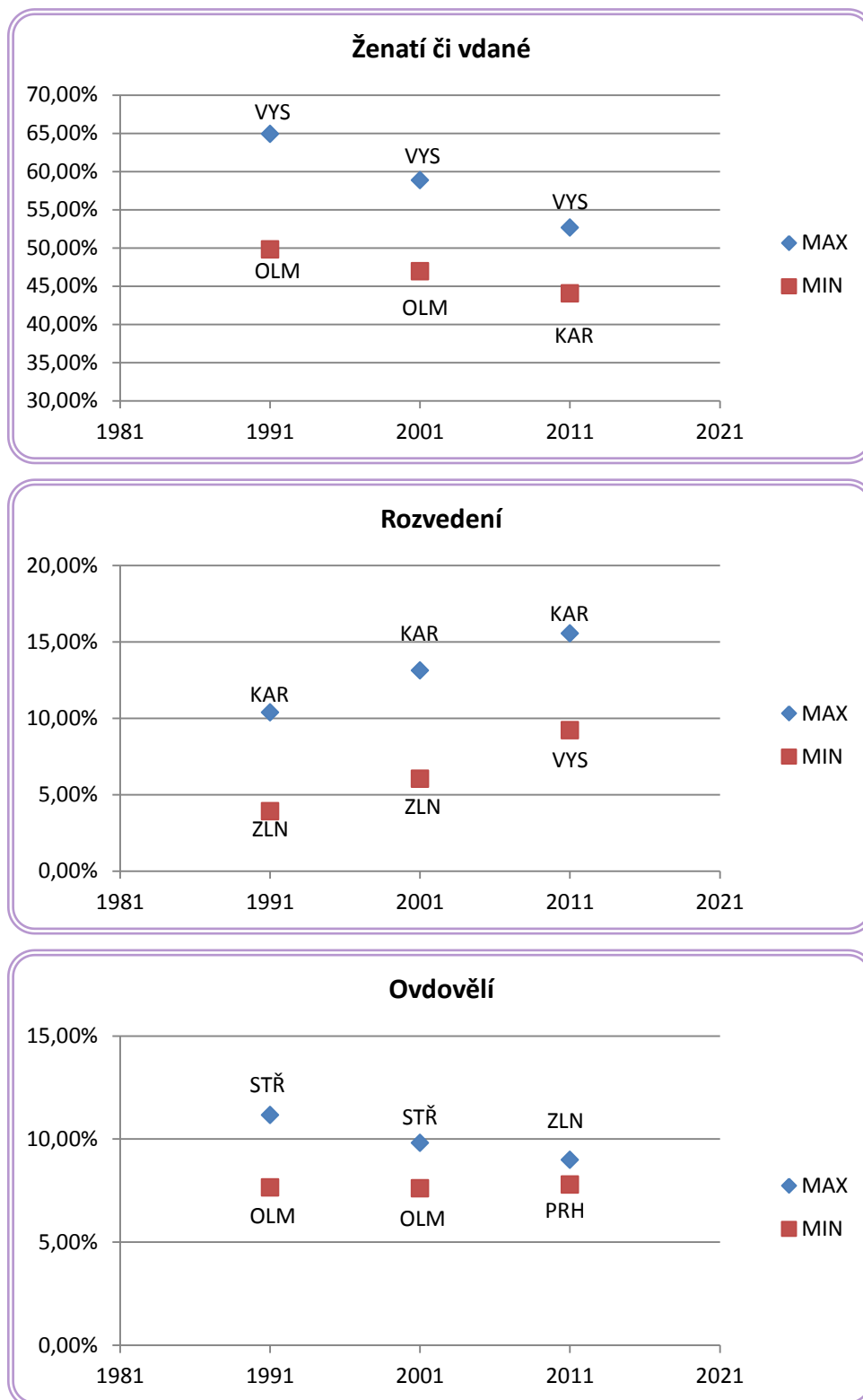
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Nejméně ovlivnitelnou skupinou je **obyvatelstvo dle rodinného stavu**. Nejvyšší podíl ženatých či vdaných byl na **Vysočině** (ve všech letech, tedy roky 1991, 2001 a 2011), zato nejvyšší podíl rozvedených byl v **Karlovarském kraji** (opět za všechny sledované roky). Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle rodinného stavu znázorňuje graf 67.

**Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle rodinného stavu
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

**Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle rodinného stavu
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

Graf 67 – Kraje s nejvyšší a nejnižším podílem obyvatel dle rodinného stavu

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Není žádnou novinkou, že v oblasti nejvyššího ukončeného vzdělání a ekonomické aktivity je na tom nejlépe hlavní město Praha. Ani poslední příčka Ústeckého a Karlovarského kraje leckoho nepřekvapí. Proto v příloze K a v příloze L byly tyto kraje vynechány, aby bylo zjištěno, jaké kraje jsou v jednotlivých kritériích po Praze nejlepší a jaké naopak nejhorší hned po Ústeckém a Karlovarském kraji.

Jak lze z přílohy K vidět, nejvyšší podíl obyvatel pouze se základním vzděláním včetně neukončeného měl v roce 1991 **Liberecký kraj** a v letech 2001 a 2011 **kraj Moravskoslezský**, který ve všech sledovaných letech měl i nejnižší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním a vyšším. Naopak nejnižší podíl obyvatel pouze se základním vzděláním měl v roce 2011 **kraj Středočeský**, který měl v tomto roce i nejvyšší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním a vyšším. Co se týká vysokoškolského vzdělání, tak hned po Praze je na tom nejlépe **Jihomoravský kraj**. Nejnižší podíl obyvatel s tímto vzděláním má hned po Ústeckém a Karlovarském kraji **Liberecký kraj**.

Co se týče ekonomické aktivity, která je znázorněna v příloze L, nejvyšší podíl nezaměstnaných a nejnižší podíl zaměstnaných měl ve všech sledovaných letech jednoznačně **Moravskoslezský kraj**. Naopak nejvyšší podíl zaměstnaných byl v roce 2011 ve **Středočeském kraji** a nejnižší podíl nezaměstnaných v **kraji Královéhradeckém**.

Pokud se tedy z hodnocení vynechá hlavní město Praha, Ústecký a Karlovarský kraj, tak nejhůře je na tom v těchto dvou ukazatelích **Moravskoslezský kraj**. Kraj, který je na tom nejlépe hned po Praze nelze jednoznačně určit.

Všechny procentuální podíly jednotlivých krajů ČR ve všech ukazatelích za roky 1991, 2001 a 2011 včetně pořadí krajů jsou uvedeny v příloze M.

ZÁVĚR

Sčítání zachycuje stav lidí, domů a bytů k určitému okamžiku. Jelikož se společnost v čase vyvíjí, výsledky sčítání postupně ztrácejí svoji vypovídající schopnost a začínají zastarávat. Periodicita sčítání v ČR je v současné době desetiletá a má svůj historický původ. Většina zemí světa dodržuje desetileté období, najdou se však i země, v kterých je periodicita sčítání i pětiletá. Jedná se např. o Kanadu, Austrálii, Nový Zéland, Jižní Koreu či Irsko. [17]

Hlavním účelem sčítání je získávání informací o vývoji obyvatelstva, jeho struktuře, o podmínkách života domácností a mimo jiné i o úrovni bydlení. Údaje ze sčítání mají široké, mnohostranné a různorodé celospolečenské využití napříč veřejným i soukromým sektorem.

Výsledky sčítání využívají především ústřední správní úřady, obce, kraje, vědecké instituce, vysoké školy i různé organizace se specifickým zaměřením (např. z oblasti dopravy, územního plánování, životního prostředí a další). Stejně důležité jsou také pro podnikatelské subjekty či samotnou veřejnost. Díky údajům získaným ze sčítání se rozhoduje a plánuje v rámci celé ČR, ale i v jednotlivých regionech. Data ze sčítání se využívají také v oblasti zaměstnanosti a trhu práce, zdravotnictví, školství a v mnohých jiných oborech. Například jsou také důležitá pro domovy důchodců, hospice či jiná sociální zařízení, která z těchto údajů plánují své kapacity.

První československé sčítání lidu proběhlo v roce 1921. Dále následovalo sčítání v letech 1930, 1940 a po druhé světové válce v roce 1950. O nové etapě československých populačních censů se hovoří od roku 1961, kdy došlo k propojení údajů o obyvatelstvu, domácnostech, bytech a domech. Předposlední dvě československá sčítání byla uskutečněna v letech 1970 a 1980.

Poslední československé sčítání lidu bylo provedeno v roce 1991. Způsob jeho provedení se neodlišoval od předchozích sčítání, avšak rychle se měnící společensko-politická situace po listopadu 1989 se odrazila v některých obsahových a metodických změnách. Tyto změny zaznamenaly nejen rozšíření mezinárodní srovnatelnosti, ale také umožnily zachytit počátek procesu hlubokých společenských a ekonomických změn v ČR. První a zatím zároveň poslední sčítání v ČR proběhly v roce 2001 a 2011.

V současné době probíhá Světový program sčítání 2010, který je zaměřen především na zajištění toho, aby každý členský stát provedl sčítání lidu alespoň jednou v období let 2005-2014 a výsledky sdílel s ostatními zeměmi. V rámci tohoto programu se plánuje sečíst během tohoto období 98 % světové populace. K 1. 1. 2014 je odhadovaný počet sečtených

obyvatel v rámci tohoto programu 6 210 953 715 obyvatel. Sčítání bylo již provedeno ve 205 zemích či oblastech, ve 22 zemích je plánové a v 8 zemích plánované není. V současné době je odhadem sečteno 90 % světové populace.

Tato diplomová práce srovnává data krajů ČR z posledních tří sčítání na našem území, a to za rok 1991, kdy proběhlo poslední československé sčítání, a roky 2001 a 2011, které byly zatím prvními a posledními roky sčítání v ČR. Závažným problémem srovnatelnosti údajů v čase je, že každý rok sčítání se více či méně liší svoji metodikou a vykazovanými údaji. Je třeba vzít mimo jiné v úvahu, že od roku 1991 došlo ke změnám hranic krajů i k metodickým změnám v určitých ukazatelích. Nejpodstatnější změna nastala v roce 2011, kdy se výsledky publikovaly podle obvyklého pobytu osob (do této doby byla data publikována dle pobytu trvalého). Srovnatelnost dat v jednotlivých letech je tedy velice problematická a je nutné pracovat se zpětně přepočtenými údaji, kterých ovšem není mnoho. Ne všechna data ze sčítání v roce 2011 jsou přepočtena dle trvalého pobytu a ne všechna data z jednotlivých sčítání jsou k dispozici na webu ČSÚ.

Pro komparaci mezi jednotlivými kraji ČR a jednotlivými roky sčítání (1991, 2001 a 2011) byly vybrány celkem čtyři ukazatele, a to obyvatelstvo dle věku, obyvatelstvo dle rodinného stavu, obyvatelstvo dle nejvyššího ukončeného vzdělání a obyvatelstvo dle ekonomické aktivity.

Srovnávaná data jsou sice přepočtena dle trvalého pobytu, ale je nutné upozornit na narůstající počet nezjištěných údajů v jednotlivých letech sčítání, které ve větší či menší míře data zkreslují. ČSÚ uvádí počet obyvatel ve věku 65 a více let včetně nezjištěného věku, také uvádí počet obyvatel v jednotlivých krajích ČR, u nichž nebylo zjištěno nejvyšší ukončené vzdělání či ekonomická aktivita. Tato data se liší jak mezi kraji, tak mezi roky 1991, 2001 a 2011.

Každým rokem se počet obyvatel v ČR mění. Je to dáno zejména reprodukcí obyvatelstva, tedy obnovením populace střídáním generací zemřelých generacemi narozených. Porovná-li se počty obyvatel ČR k 31. 12., nejedná se pouze o rostoucí trend. Od roku 1993 do roku 2002 se počet obyvatel ČR mírně snižoval, avšak od roku 2003 docházelo k navyšování počtu obyvatel, které bylo ukončeno až v roce 2011.

Porovná-li se procentuální podíl obyvatel ve všech čtrnácti krajích ČR za roky sčítání 1991, 2001 a 2011, je vidět, že se téměř nezměnil. Procentní změnu zaznamenal pouze Středočeský kraj v roce 2011, kdy se podíl zvýšil o 1 %, které je však kompenzováno u Prahy v roce 2001. Ukazují se zde tedy suburbanizační trendy Prahy v daném období. Nejvyšší

počet obyvatel zaznamenává Moravskoslezský kraj, Praha, Středočeský kraj a Jihomoravský kraj. Nadprůměrný počet obyvatel má též Ústecký kraj. Naopak nejméně obyvatel žije v kraji Karlovarském. Zde žijí pouze 3 % obyvatel ČR, což je dáno zejména druhou nejnížší rozlohou, a to hned po Praze.

ČSÚ vykazuje údaje z posledních tří sčítání (z roku 1991, 2001 a 2011) ve fyzickém počtu obyvatel. Pro lepší srovnatelnost byly všechny údaje přepočteny na procentuální vyjádření. Tabulka všech přepočtených údajů a pomocných výpočtů je uvedena v **příloze N**.

Při pohledu na vývoj všech čtrnácti krajů ČR dle **věkového složení obyvatel**, je vidět, že podíl obyvatel ve věku 0-14 let se ve všech krajích každým rokem sčítání snižoval. Zato podíl obyvatel ve věku 15-64 let se v roce 2001 (oproti roku 1991) zvýšil. Následně sice v roce 2011 došlo k mírnému snížení podílu obyvatel tohoto věku (až na Vysočinu, kde došlo k mírnému zvýšení), ale celkově od roku 1991 došlo ke zvýšení podílu obyvatel tohoto věku v každém kraji ČR. Co se týče postproduktivního věku v jednotlivých krajích ČR, od sčítání v roce 1991 se podíl obyvatel v tomto věku zvýšil, a to jak v roce 2001, tak v roce 2011.

Porovná-li se velikost změn v jednotlivých letech sčítání, k nejvyšší změně za poslední tři roky Sčítání lidu, domů a bytů (roky 1991, 2001 a 2011) došlo v podílu obyvatel ve věku 0-14 let. Od roku 1991 došlo k celkovému snížení podílu těchto obyvatel, a to v intervalu od -5,01 % do -7,78 %. Zato podíl obyvatel v produktivním a postproduktivním věku se od roku 1991 zvýšil, a to v případě obyvatel ve věku 15-64 let v intervalu od 2,21 % do 4,05 % a v případě obyvatel ve věku 65 a více let v intervalu od 1,17 % do 5,33 %.

Všechny procentuální podíly krajů jednotlivých ukazatelů v letech 1991, 2001 a 2011 byly srovnány se střední hodnotou neboli mediánem. Jedná se o hodnotu, která dělí řadu vzestupně seřazených výsledků na dvě stejně početné poloviny a jeho hlavní výhodou je, že není ovlivněn extrémními hodnotami, které se ve větší či menší míře ve srovnávaných kritériích nacházejí.

V **příloze G** jsou uvedeny odchylky od mediánu v letech 1991, 2001 a 2011 ve všech třech věkových skupinách obyvatel. V jednotlivých krajích byly nejvyšší odchylky ve věkovém složení 0-14 let v roce 2001, zato nejnižší v roce 2011, kdy se pohybovaly v intervalu od -1,72 % do 1,09 %. Odchylky obyvatel věkového složení 15-64 let se v čase snižují. Tedy v roce 1991 byly nejvyšší a v roce 2011 nejnižší. To samé platí i u odchylek věkového složení 65 a více let.

Nejnižší odchylky od mediánu věkového složení obyvatel byly tedy ve všech věkových skupinách v roce 2011, kdy jsou rozdíly mezi kraji v tomto ukazateli minimální.

Při pohledu na vývoj všech čtrnácti krajů ČR dle **rodinného stavu obyvatel** lze zjistit, že všechny kraje, mimo Olomouckého a Zlínského, se vyvíjely stejným směrem. Podíl svobodných a rozvedených obyvatel se každým rokem sčítání zvyšoval, zato podíl ženatých či vzdaných a podíl ovdovělých obyvatel snižoval. Zato u Olomouckého a Zlínského kraje se podíl svobodných obyvatel celkově snížil a podíl ovdovělých obyvatel zvýšil. Navíc ve Zlínském kraji se celkově zvýšil i podíl ženatých či vdaných obyvatel.

Olomoucký a Zlínský kraj se v podílech obyvatel dle rodinného stavu výrazně liší hodnotami od ostatních krajů ČR. Porovná-li se hodnoty všech čtrnácti krajů, jsou rozdíly mezi maximální a minimální hodnotou vysoké. Vyřadí-li se však Olomoucký a Zlínský kraj, jsou rozdíly mezi kraji malé.

Příloha H uvádí odchylky od mediánu v letech 1991, 2001 a 2011 ve všech čtyřech skupinách obyvatel dle rodinného stavu. Při pohledu na odchylky svobodných je zřejmé, že se rozdíly mezi kraji snižují v čase a v roce 2011 byly nejnižší. To samé platí u podílů ženatých či vdaných obyvatel. U odchylek rozvedených obyvatel není vývoj tak zřejmý, ale opět v roce 2011 jsou odchylky nejnižší. To samé platí u ovdovělých obyvatel. Nejnižší rozdíly mezi kraji byly tedy opět v roce 2011, a to ve všech čtyřech skupinách.

Při pohledu na vývoj **nejvyššího ukončeného vzdělání obyvatel** v krajích ČR za jednotlivé roky lze zjistit, že se opět u všech krajů, až na Prahu, vyvíjelo stejným směrem. Procentuální podíly nejvyššího ukončeného vzdělání základního včetně neukončeného se snižovaly, a to i v Praze. U středního vzdělání včetně vyučení bez maturity došlo v roce 2001 (od roku 1991) k růstu (až na Prahu). Poté došlo ve všech krajích ČR k poklesu a celkově se podíly těchto obyvatel v jednotlivých krajích ČR od roku 1991 snížily. Vývoj podílů obyvatel s úplným středním vzděláním (s maturitou) a vyšším a vývoj podílů obyvatel s vysokoškolským vzděláním byl stejnosměrný. Docházelo k růstu. Výjimku tvořila Praha v roce 2011 v úplném středním vzdělání a vyšším.

Při pohledu na velikost změn za jednotlivé roky sčítání a při pohledu na celkové změny od roku 1991 je vidět, že od ostatních krajů se výrazně odlišuje hlavní město Praha. Pokud v porovnávání vynecháme Prahu, jsou rozdíly mezi kraji vyrovnané a poměrně malé.

Příloha I znázorňuje odchylky od mediánu nejvyššího ukončeného vzdělání obyvatel v letech 1991, 2001 a 2011. V případě základního vzdělání včetně neukončeného jsou odchylky krajů v jednotlivých letech poměrně stejné až na Prahu, kde je odchylka od mediánu velká a v čase se snižuje. Nejnižší rozdíly v podílech obyvatel dle nejvyššího ukončeného vzdělání základního byly opět v roce 2011. U procentuálních podílů obyvatel se středním

vzdělání včetně vyučení bez maturity jsou znovu nejnižší rozdíly mezi kraji v roce 2011. To však neplatí pro Prahu, kde se odchylka od mediánu v čase zvyšuje. Odchytky úplného středního vzdělání (s maturitou) a vyššího vzdělání, byly v roce 1991 a 2001 mezi kraji poměrně stejné. Nejvyšší rozdíly mezi kraji zaznamenává rok 2011. U Prahy je to opět naopak. Odchylka od mediánu se zde v čase snižovala. Poměrně stejné odchytky mezi kraji v letech 1991 a 2001 byly i ve vysokoškolském vzdělání. Opět rok 2011 zaznamenává nejvyšší rozdíly mezi kraji a odchylka Prahy se v čase od mediánu zvyšuje.

Lze tedy říci, že v případě základního vzdělání včetně neukončeného a v případě středního vzdělání včetně vyučení bez maturity jsou rozdíly mezi kraji nejmenší v roce 2011. Naopak je to u úplného středního vzdělání s maturitou a vyššího vzdělání a také u vysokoškolského vzdělání. V roce 2011 byly rozdíly mezi kraji nejvyšší.

Vývoj podílů obyvatel dle **ekonomické aktivity** v jednotlivých krajích ČR je ze všech ukazatelů nejvíce rozdílný. Podíl ekonomicky aktivních se celkově od roku 1991 ve všech krajích ČR snížil. Ekonomicky aktivní tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní. Podíl zaměstnaných se opět ve všech krajích od roku 1991 snížil, zato podíl nezaměstnaných zvýšil. Od roku 2001 se nezaměstnanost snížila pouze v Moravskoslezském kraji, Olomouckém kraji a v Ústeckém kraji.

Podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva se ve všech krajích, až na Královéhradecký, Liberecký a Zlínský kraj, celkově snížil. Zato podíl nepracujících důchodců se celkově zvýšil, tedy až na Prahu, kde se od roku 1991 snížil.

Velikost změn od roku 1991 je v tomto ukazateli nejvyšší a pohybuje se v intervalu od 3 % do 6 %. **Příloha J** znázorňuje odchylky od mediánu obyvatel dle ekonomické aktivity v letech 1991, 2001 a 2011. U ekonomicky aktivního obyvatelstva byly nejvyšší odchylky mezi kraji v roce 2001 a nejnižší v roce 2011. V případě ekonomicky neaktivního obyvatelstva byly nejnižší odchylky mezi kraji v roce 1991 a nejvyšší v roce 2011.

V případě zaměstnaných a nezaměstnaných byly nejnižší odchylky mezi kraji v roce 1991 a nejvyšší v roce 2001. U nepracujících důchodců to nelze jednoznačně určit.

Porovná-li se všechny kraje ve všech čtyřech ukazatelích (obyvatelstvo dle věkového složení, rodinného stavu, nejvyššího ukončeného vzdělání a ekonomické aktivity), nedá se jednoznačně říci, jaký kraj je v celkovém hodnocení na tom nejlépe a jaký nejhůře. Při samotném porovnání jednotlivých ukazatelů to však říci jde.

V případě **nejvyššího ukončeného vzdělání** patří mezi nejlepší kraj **Praha**, má nejnižší podíl obyvatel se základním vzděláním včetně neukončeného a nejnižší podíl obyvatel se středním vzděláním včetně vyučení bez maturity. Naopak má nejvyšší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním a vyšším a s vysokoškolským vzděláním. Hned po Praze měl nejnižší podíl obyvatel pouze se základním vzděláním v roce 2011 **kraj Středočeský**, který měl v tomto roce i nejvyšší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním a vyšším. Co se týče vysokoškolského vzdělání, tak hned po Praze je na tom nejlépe **Jihomoravský kraj**.

O poslední příčky ve vzdělání se dělí **Ústecký** a **Karlovarský kraj**. V letech 1991 a 2001 na tom byl nejhůře kraj Ústecký, ale v roce 2011 ho předběhl kraj Karlovarský, který měl nejvyšší podíl obyvatel pouze se základním vzděláním a nejnižší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním a vyšším a vysokoškolským vzděláním. Hned po Ústeckém a Karlovarském kraji následuje **kraj Liberecký**, který měl v roce 1991 nejvyšší podíl obyvatel se základním vzděláním včetně neukončeného. V letech 2001 a 2011 na Liberecký kraj navázal **kraj Moravskoslezský**, který ve všech sledovaných letech měl i nejnižší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním a vyšším (hned po Ústeckém a Karlovarském kraji). Nejnižší podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním měl v roce 2011 hned po Ústeckém a Karlovarském kraji kraj Liberecký.

V případě **ekonomické aktivity** je na tom opět nejlépe **Praha**, která měla v roce 2011 nejvyšší podíl zaměstnaných a nejnižší podíl nezaměstnaných a také nejnižší podíl nepracujících důchodců. Hned po Praze měl v roce 2011 nejvyšší podíl zaměstnaných **Středočeský kraj** a nejnižší podíl nezaměstnaných **kraj Královéhradecký**. V podílu zaměstnaných a nezaměstnaných v roce 2011 na tom byl nejhůře **Ústecký kraj** a hned po něm **kraj Moravskoslezský**.

Při pohledu na **obyvatelstvo dle věkového složení**, lze říci, že ve všech letech sčítání na tom byla nejhůře **Praha**. Měla nejnižší podíl obyvatel ve věku 0-14 let a nejvyšší podíl obyvatel ve věku 65 a více let. Naopak nejvyšší podíl lidí v produktivním věku v letech 1991, 2001 i 2011 měl **kraj Karlovarský**.

Nejméně ovlivnitelnou skupinou je **obyvatelstvo dle rodinného stavu**. Nejvyšší podíl ženatých či vdaných byl na **Vysočině** (v letech 1991, 2001 i 2011), zato nejvyšší podíl rozvedených byl za celé sledované období v **kraji Karlovarském**.

Hypotéza stanovená v úvodu 50 respondenty se více méně potvrdila. Nejvyšší podíl vzdělaných obyvatel v roce 2011 měla Praha, Jihomoravský kraj a kraj Středočeský. Na poslední příčce ve vzdělání se v tomto roce umístil kraj Karlovarský, Ústecký a kraj

Liberecký. V tomto ukazateli se respondenti shodli ve všech krajích mimo Libereckého kraje, místo něj odhadovali Moravskoslezský kraj, který měl v roce 2011 třetí nejnižší podíl obyvatel s úplným středním vzděláním s maturitou a vyšším. 60 % respondentů si myslelo, že jsou velké rozdíly mezi kraji v nejvyšším ukončeném vzdělání. Vynechá-li se hlavní město Praha a vysokoškolské vzdělání, jsou rozdíly mezi kraji poměrně malé.

Že jsou velké rozdíly mezi kraji v zaměstnanosti a nezaměstnanosti si myslí celkem 98 % všech dotazovaných. V podílech zaměstnaných jsou kraje poměrně vyrovnané, ale v podílech nezaměstnaných jsou rozdíly mezi kraji poměrně velké. Nejvyšší podíl zaměstnaných je podle respondentů v Praze, Středočeském a Jihomoravském kraji. V roce 2011 tomu doopravdy tak bylo, pouze místo Jihomoravského kraje měl třetí nejvyšší podíl zaměstnaných obyvatel kraj Jihočeský. Kraj Jihomoravský se v roce 2011 umístil až na devátém místě. K úplné shodě s respondenty došlo v krajích s nejvyšším podílem nezaměstnaných. V roce 2011 to byl Ústecký kraj, Moravskoslezský kraj a kraj Karlovarský.

Kolem 70 % respondentů si myslí, že ve věkovém složení a v rodinném stavu obyvatel nejsou mezi kraji velké rozdíly. Ve věkovém složení obyvatel tomu doopravdy tak v roce 2011 bylo. V případě rodinného stavu byly v roce 2011 vyšší rozdíly mezi kraji v podílech ženatých či vdaných a v podílech rozvedených.

Závěrem lze tedy říci, že až na Prahu, jsou kraje v ČR poměrně vyrovnané a rozdíly mezi nimi jsou malé a v čase se vyrovnávají. Ve většině sledovaných kritérií byly za roky 1991, 2001 a 2011 nejnižší odchylky jednotlivých krajů ČR od mediánu v roce 2011. Výjimkou jsou odchylky úplného středního vzdělání (s maturitou) a vyššího vzdělání a vysokoškolského vzdělání, které zaznamenávají nejvyšší rozdíly mezi kraji v roce 2011. Také podíly ekonomicky neaktivního obyvatelstva byly nejvíce rozdílné v tomto roce. V případě zaměstnaných a nezaměstnaných byly nejnižší odchylky mezi kraji v roce 1991 a nejvyšší v roce 2001. Nejméně vyrovnaným ukazatelem ze všech čtyř je rozdělení obyvatelstva v jednotlivých krajích dle ekonomické aktivity. V tomto ukazateli je vývoj v jednotlivých krajích ČR nejvíce rozdílný.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Census dates for all countries. *United Nations Statistics Division* [online]. 2014 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://unstats.un.org/unsd/demographic/sources/census/censusdates.htm>
- [2] Census Knowledge Base. *United Nations Statistics Division* [online]. © 2014 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://unstats.un.org/unsd/censuskb20/Knowledgebase.aspx>
- [3] Československé sčítání lidu 1930. *SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2010 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/slodb2011/redakce.nsf/i/ceskoslovenske_scitani_lidu_1930
- [4] Československé sčítání lidu 1961. *SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2010 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/slodb2011/redakce.nsf/i/ceskoslovenske_scitani_lidu_1961
- [5] Československé sčítání lidu 1970. *SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2010 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/slodb2011/redakce.nsf/i/ceskoslovenske_scitani_lidu_1970
- [6] Československé sčítání lidu 1980. *SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2010 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/slodb2011/redakce.nsf/i/ceskoslovenske_scitani_lidu_1980
- [7] Československé sčítání lidu 1991. *SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2012 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/slodb2011/redakce.nsf/i/ceskoslovenske_scitani_lidu_1991
- [8] *DOPORUČENÍ KONFERENCE EVROPSKÝCH STATISTIKŮ KE SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ V ROCE 2010* [online]. New York a Ženeva, 2006 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: [http://www.scitani.cz/slodb2011/redakce.nsf/i/conference_of_european_statisticians_recommendations_for_the_2010_censuses_of_population_and_housing/\\$File/10044509.pdf](http://www.scitani.cz/slodb2011/redakce.nsf/i/conference_of_european_statisticians_recommendations_for_the_2010_censuses_of_population_and_housing/$File/10044509.pdf)
- [9] Informace o sčítání. *SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2012 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/slodb2011/redakce.nsf/i/o_scitani
- [10] Jak data slouží. *SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2012 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/slodb2011/redakce.nsf/i/jak_data_slouzi

- [11] KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje podle reformy veřejné správy v roce 2001*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: LINDE, 2001, 423 s. ISBN 80-720-1272-X.
- [12] Krajské uspořádání? Vadí i po čtrnácti letech. *Deník.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://brnensky.denik.cz/z-regionu/krajske-usporadani-vadi-i-po-ctrnacti-letech-20140102.html>
- [13] Lidí bez práce mírně ubylo, na volné místo je 15 uchazečů. *Aktuálně.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-03-22]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/finance/lidi-bez-prace-mirne-ubylo-na-volne-misto-je-15-uchazecu/r~2e13708ca82f11e3944b0025900fea04/>
- [14] Nejčastější dotazy. *SCÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2014 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: <http://www.scitani.cz/sldb2011/faq.nsf/hlasodpoved?openform&parentunid=4558693AE8D1A694C1257A990026C61C>
- [15] Nejčastější dotazy. *SCÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2014 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: <http://www.scitani.cz/sldb2011/faq.nsf/hlasodpoved?openform&parentunid=7F914C9F1A0796AFC1257A9900260978>
- [16] Nejčastější dotazy. *SCÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2014 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: <http://www.scitani.cz/sldb2011/faq.nsf/hlasodpoved?openform&parentunid=CFBF09DC61E80A9AC12576D600398F75>
- [17] Nejčastější dotazy. *SCÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2014 [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/sldb2011/faq.nsf/hlasodpoved?openform&parentunid=0760FEADB E00C499C12576D6003AA309>
- [18] *Principles and Recommendations for Population and Housing Censuses* [online]. Rev. 2. New York: United Nations, 2008, xix, 420 p. [cit. 2014-04-03]. ISBN 92-116-1505-4. Dostupné z: [http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/principles_and_recommendations_for_population_and_housing_censuses_rev_2/\\$File/1_dokument.pdf](http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/principles_and_recommendations_for_population_and_housing_censuses_rev_2/$File/1_dokument.pdf)
- [19] Progression of the 2010 Census Round. *United Nations Statistics Division* [online]. 2014 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z:

http://unstats.un.org/unsd/demographic/sources/census/2010_PHC/censusclockmore.htm

- [20] Předchůdci moderních sčítání. *SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2010 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/predchudci_modernich_scitani
- [21] *Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001 - obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti: Pardubický kraj*. Praha: Český statistický úřad, 2003, 286 s. ISBN 80-722-3946-5.
- [22] *Sčítání lidu, domů a bytů před sto lety a dnes*. Pardubice: Okresní statistická správa, 1992. 49 s.
- [23] Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001. *SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2013 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/scitani_lidu_domu_a_bytu_v_roce_2001
- [24] Sčítání lidu v Rakousku-Uhersku (1868-1910). *SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2010 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/scitani_lidu_v_rakousko_uhersku_%281868_1910%29
- [25] Sčítání v zahraničí. *SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011* [online]. 2012 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/scitani_v_zahranici
- [26] *United Nations Statistics Division* [online]. © 2013 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: http://unstats.un.org/unsd/demographic/sources/census/2010_PHC/default.htm
- [27] VAVROCHOVÁ, Simona KUŠ Petr. *Územní samosprávné celky*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2012, 119 s. ISBN 978-80-86976-26-6.
- [28] World Population and Housing Census Programme. *United Nations Statistics Devision* [online]. © 2013 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: http://unstats.un.org/unsd/demographic/sources/census/2010_PHC/more.htm
- [29] *Základní výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011: [průřezové]*. Praha: Český statistický úřad, 2012, 74 s. ISBN 978-80-250-2282-5.
- [30] Zákon č. 1/1993 Sb. - Ústava České republiky. In: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>. 1993.
- [31] Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu. In: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-36>. 1960.

- [32] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). In:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>. 2000.
- [33] Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). In:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>. 2000.
- [34] Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. In:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-131>. 2000.
- [35] Zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. In:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-347>. 1997.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha APrůzkum
- Příloha BVyhodnocení průzkumu
- Příloha CVývoj sčítání lidu na území našeho státu
- Příloha DSrovnání vybraných kategorií v jednotlivých letech sčítání
- Příloha EVývoj správního členění našeho státu od roku 1918
- Příloha FProcentuální podíly nezjištěných údajů v letech 1991, 2001 a 2011
- Příloha GOdchyly od mediánu věkového složení obyvatel
- Příloha HOdchyly od mediánu rodinného stavu obyvatel
- Příloha IOdchyly od mediánu nejvyššího ukončeného vzdělání obyvatel
- Příloha JOdchyly od mediánu ekonomické aktivity obyvatel
- Příloha KKraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle nejvyššího vzdělání⁵⁴
- Příloha LKraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle ekonomické aktivity⁵⁵
- Příloha MHodnoty sledovaných ukazatelů a pořadí krajů v letech 1991, 2001 a 2011
- Příloha NCD s pomocnými výpočty, převedení na procentuální vyjádření

⁵⁴ Mimo Prahy, Ústeckého a Karlovarského kraje

⁵⁵ Mimo Prahy, Ústeckého a Karlovarského kraje

Příloha A

Jsou podle Vás velké rozdíly mezi obyvatelstvem v jednotlivých krajích ČR?

- v nejvyšším ukončeném vzdělání obyvatel ano/ne
- v zaměstnanosti a nezaměstnanosti obyvatel ano/ne
- ve věkovém složení obyvatel ano/ne
- v rodinném stavu obyvatel ano/ne

Vyjmenujte tři kraje ČR, o nichž si myslíte, že mají **nejvyšší** podíl **vzdělaných** obyvatel:

- 1)
- 2)
- 3)

Vyjmenujte tři kraje ČR, o nichž si myslíte, že mají **nejnižší** podíl **vzdělaných** obyvatel:

- 1)
- 2)
- 3)

Vyjmenujte tři kraje ČR, o nichž si myslíte, že mají **nejvyšší** podíl **zaměstnaných** obyvatel:

- 1)
- 2)
- 3)

Vyjmenujte tři kraje ČR, o nichž si myslíte, že mají **nejvyšší** podíl **nezaměstnaných** obyvatel:

- 1)
- 2)
- 3)

Příloha B

Celkem **50 respondentů**

Jsou podle Vás velké rozdíly mezi obyvatelstvem v jednotlivých krajích ČR:

- v nejvyšším ukončeném vzdělání

Odpověď	Počet	Procento
ANO	30	60%
NE	20	40%

Zdroj: vlastní zpracování

- v zaměstnanosti a nezaměstnanosti obyvatel

Odpověď	Počet	Procento
ANO	49	98%
NE	1	2%

Zdroj: vlastní zpracování

- ve věkovém složení obyvatel

Odpověď	Počet	Procento
ANO	14	28%
NE	36	72%

Zdroj: vlastní zpracování

- v rodinném stavu obyvatel

Odpověď	Počet	Procento
ANO	15	30%
NE	35	70%

Zdroj: vlastní zpracování

Vyjmenujte tři kraje ČR, o nichž si myslíte, že mají nejvyšší podíl vzdělaných obyvatel:

Kraj	JHČ	JHM	KAR	KRH	LIB	MOR	OLM	PAR	PLZ	STŘ	ÚST	VYS	ZLN	PRH
Počet odpovědí	3	36	0	12	1	2	9	6	6	29	1	0	0	45
Procento	6%	72%	0%	24%	2%	4%	18%	12%	12%	58%	2%	0%	0%	90%

Zdroj: vlastní zpracování

Vyjmenujte tři kraje ČR, o nichž si myslíte, že mají nejnižší podíl vzdělaných obyvatel:

Kraj	JHČ	JHM	KAR	KRH	LIB	MOR	OLM	PAR	PLZ	STŘ	ÚST	VYS	ZLN	PRH
Počet odpovědí	2	1	28	0	7	32	1	1	2	0	43	20	13	0
Procento	4%	2%	56%	0%	14%	64%	2%	2%	4%	0%	86%	40%	26%	0%

Zdroj: vlastní zpracování

Vyjmenujte tři kraje ČR, o nichž si myslíte, že mají nejvyšší podíl zaměstnaných obyvatel:

Kraj	JHČ	JHM	KAR	KRH	LIB	MOR	OLM	PAR	PLZ	STŘ	ÚST	VYS	ZLN	PRH
Počet odpovědí	5	26	2	10	2	2	2	3	14	36	1	0	0	47
Procento	10%	52%	4%	20%	4%	4%	4%	6%	28%	72%	2%	0%	0%	94%

Zdroj: vlastní zpracování

Vyjmenujte tři kraje ČR, o nichž si myslíte, že mají nejvyšší podíl nezaměstnaných obyvatel:

Kraj	JHČ	JHM	KAR	KRH	LIB	MOR	OLM	PAR	PLZ	STŘ	ÚST	VYS	ZLN	PRH
Počet odpovědí	5	2	18	0	5	40	13	2	1	1	43	14	6	0
Procento	10%	4%	36%	0%	10%	80%	26%	4%	2%	2%	86%	28%	12%	0%

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha C

Rok	Vývoj sčítání lidu na území našeho státu
1058	Soupis majetku litoměřického kostela
1561	Seznamy poddaných
1654	Berní rula
1656 a 1667	Lánské rejstříky
1702	Solní sčítání
1753	Patent císařovny Marie Terezie o každoročním sčítání lidu
1754	První jednotné sčítání na celém území soustátí
1857	První sčítání konané k jednomu rozhodnému dni
1869	První moderní sčítání lidu
1880	Sčítání podle Říšského zákona o sčítání
1890	Sčítání podle Říšského zákona o sčítání
1900	Sčítání podle Říšského zákona o sčítání
1910	Sčítání podle Říšského zákona o sčítání
1921	Prvé československé sčítání
1930	Druhé československé sčítání
1950	První úplné československé sčítání po druhé světové válce
1961	Nová etapa československých populačních censů
1970	Československé sčítání lidu 1970
1980	Československé sčítání lidu 1980
1991	Poslední československé sčítání
2001	Sčítání lidu, domů a bytů 2001
2011	Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle [20][22][24]

Příloha D

Srovnání vybraných kategorií v jednotlivých letech sčítání			
Kategorie	1991	2001	2011
Celkový počet obyvatel	bez cizinců s dlouhodobým pobytem	s cizinci s dlouhodobým pobytem	stejně jako rok 2001
Státní občanství	dvojí občanství zpracováno podle prvního uvedeného	samostatné údaje o dvojm občanství	stejně jako rok 2001
Národnost	dvojí národnost zpracována podle první uvedené	samostatné údaje o dvojí národnosti	stejně jako rok 2001
Nejvyšší ukončené vzdělání	vyšší vzdělání zahrnovalo podnikové instituty, speciální kurzy na vysokých školách, konzervatoř ukončenou absolutoriem a vyšší pedagogické školy	samostatně uváděno nástavbové studium a vyšší odborné vzdělání vysokoškolské vzdělání členěno na bakalářské, vysokoškolské a vědeckou přípravu	nová kategorie "střední vč. vyučení (bez maturity)" - sloučení kategorie "vyučení bez maturity" a "střední vč. vyučení (bez maturity), nová kategorie "úplné střední odborné (s maturitou)" - sloučení kategorie "učební obory s maturitou" a "úplné střední odborné s maturitou"
Ekonomická aktivita	zahrnovány i ženy na tzv. další mateřské dovolené a osoby pobírající rodičovský příspěvek, pokud trval jejich pracovní poměr	zahrnovány ženy na mateřské dovolené v trvání 28 resp. 37 týdnů, ostatní (ženy na další mateřské dovolen a osoby pobírající rodičovský příspěvek) zahrnuty do osob ekonomicky neaktivních	kategorie "osoby v domácnosti" a "děti předškolního věku, ostatní závislé osoby" sloučeny do jedné skupiny
Druh domu - rodinný dům	jako celek	rozdělení na rodinný dům samostatný, rodinný dům dvojdomek a rodinný dům řadový	stejně jako rok 2001
Publikování výsledků	za osoby s trvalým pobytem	za osoby s trvalým pobytem	za obvykle bydlící obyvatelstvo!!!
Údaje o dojíždě	zahrnuty osoby, kterým se místo výkonu zaměstnání často mění a osoby bez stálého pracoviště	stejně jako rok 1991	osoby, kterým se místo výkonu zaměstnání často mění a osoby bez stálého pracoviště jsou zařazeny do kategorie "zaměstnání bez stálého pracoviště" a v údajích o dojíždě nejsou zahrnuty

Zdroj: vlastní zpracování dle [14][15][21][29]

Příloha E

VÝVOJ SPRÁVNÍHO ČLENĚNÍ NAŠEHO STÁTU OD ROKU 1918

1918–1928

Na území Česka existovaly jako pozůstatek uspořádání z Rakousko-Uherska tři země. Česká, Moravská, jejíž součástí bylo i stávající území Jihomoravského kraje, a Slezská. Země neměly svoji samosprávu. Ústava z roku 1920 počítala s vytvořením takzvaných žup. Na území současného Jihomoravského kraje měly zasahovat župy Brno, Uherské Hradiště a Jihlava. Župy ale nikdy nevznikly.

1949–1960

Ústava zavedla namísto zemského zřízení krajské. Na území dnešní České republiky vzniklo třináct krajů vedených vlastními národními výbory a Praha. Kraje nerespektovaly hranice mezi Moravou a Čechami ani mezi Moravou a Slezskem. Kraje se dále dělily na okresy. Většinu území stávajícího Jihomoravského kraje zabíral Brněnský kraj. Ten měl devatenáct okresů. Oproti současnosti pod něj také patřila oblast kolem Svitav, Moravské Třebové, Velké Bíteše a Bystřice nad Pernštejnem. Také několik obcí Prostějovska. Naopak Hodonínsko patřilo Zlínskému kraji.

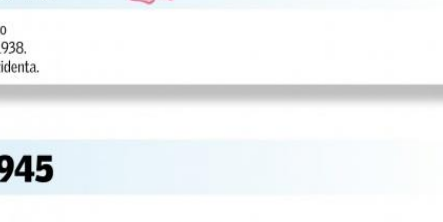
1928–1938

Reformou se sloučily země Moravská a Slezská v zemi Moravskoslezskou. Dostaly určitou míru autonomie, nedosahující však míře autonomie z dob Rakousko-Uherska. Morava tehdy měla i svého prezidenta.

1945–1949

Členění pokračovalo v podobě do roku 1938. Bez zemského prezidenta.

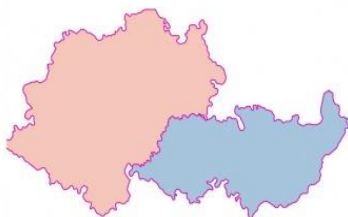
1960–2000

Nový zákon redukuje počet samosprávných krajů na osm. Opět nerespektují historické hranice Moravy ani Slezska. Většinu území Brněnského kraje získává Jihomoravský kraj. Okolí Svitav a Moravské Třebové pak kraj Východočeský. Má čtrnáct okresů. Kromě stávajícího Jihomoravského kraje to je navíc Žďársko, Jihlavsko, Kroměřížsko, Prostějovsko, Zlínsko a Uherskohradištsko. Samospráva těchto krajů skončila v roce 1990, vykonávala se na úrovni okresů. Doposud nebyly zrušeny jako územní jednotky.

1938–1945

Po mnichovské dohodě přišlo Československo o velkou část území. Současný Jihomoravský kraj přišel o svoji jižní část. Pásmo od Nových Hradů po Mikulov, včetně Valticka a Moravsko-dyjského trojúhelníku, bylo připojeno k župě Dolní Dunaj v německé Východní Marce, tedy bývalém Rakousku. Na zbytku území přetrvávalo předchozí správní členění do okupace v roce 1939. Tehdy v protektorátu vznikly země Morava a Čechy. Ty se dále dělily na obvody vrchního zemského rady. Na Moravě jich bylo sedm, od roku 1940 pět, od roku 1942 tři.

2000–doposud

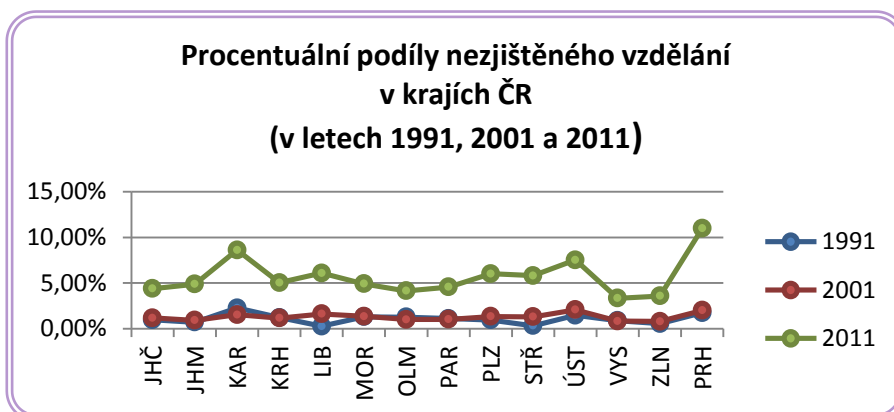
Novelou ústavy vzniklo 14 samosprávných krajů. Vrátil se kraj Brněnský, pod nějž spadaly okresy Brno-město, Brno-venkov, Blansko, Břeclav, Hodonín, Vyškov a Znojmo. Okresy ale v roce 2003 přestaly fungovat jako správní celky. Nahradilo je jedenadvacet obcí s rozšířenou působností. Název kraje se změnil v roce 2001 na Jihomoravský kraj. V roce 2005 pod kraj přešlo pětadvacet obcí z Kraje Vysočina.

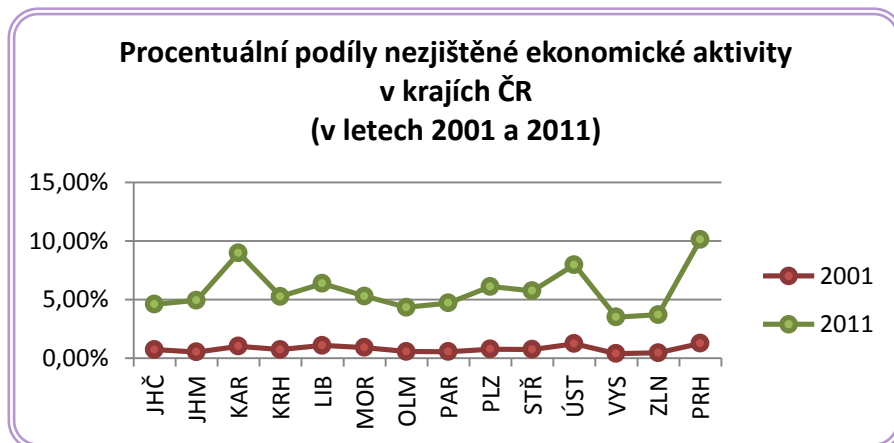
Příloha F

Kraj	Nezjištěné vzdělání			Nezjištěná ekonomická aktivita		
	1991	2001	2011	1991	2001	2011
JHČ	0,96%	1,18%	4,38%	-	0,73%	4,59%
JHM	0,70%	0,91%	4,87%	-	0,52%	4,93%
KAR	2,25%	1,53%	8,61%	-	1,02%	8,98%
KRH	1,20%	1,15%	5,03%	-	0,73%	5,26%
LIB	0,25%	1,62%	6,09%	-	1,08%	6,37%
MOR	1,29%	1,35%	4,91%	-	0,90%	5,29%
OLM	1,27%	1,00%	4,14%	-	0,57%	4,33%
PAR	1,10%	1,01%	4,56%	-	0,55%	4,70%
PLZ	0,95%	1,33%	6,02%	-	0,77%	6,10%
STR	0,31%	1,30%	5,80%	-	0,74%	5,74%
ÚST	1,45%	2,06%	7,53%	-	1,23%	7,97%
VYS	0,88%	0,82%	3,33%	-	0,39%	3,51%
ZLN	0,53%	0,78%	3,57%	-	0,45%	3,71%
PRH	1,74%	1,99%	10,98%	-	1,26%	10,11%

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

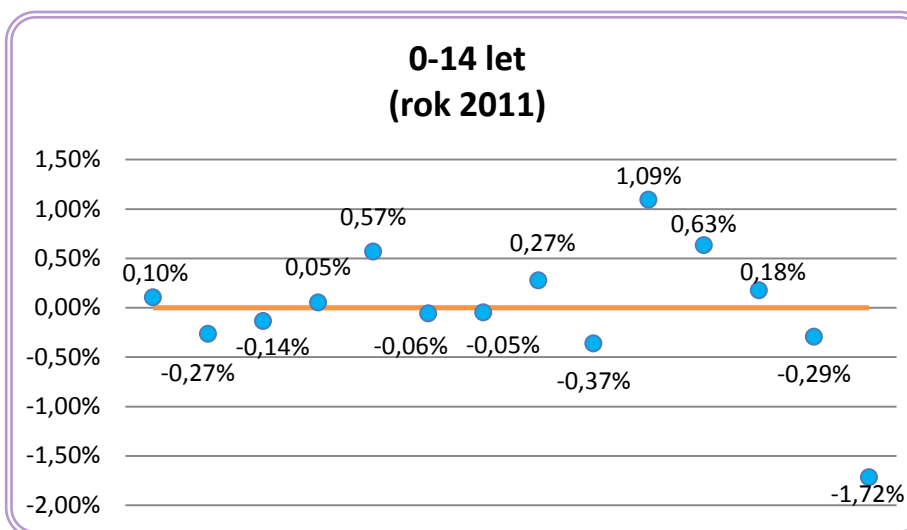
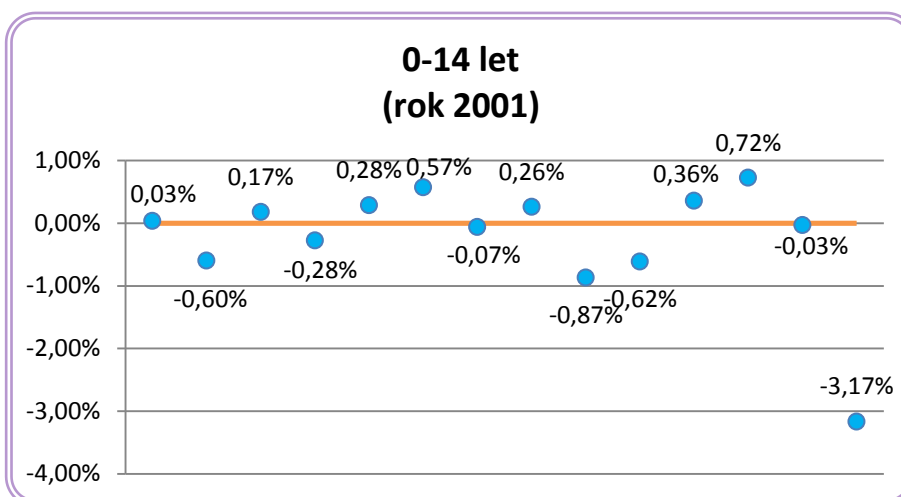
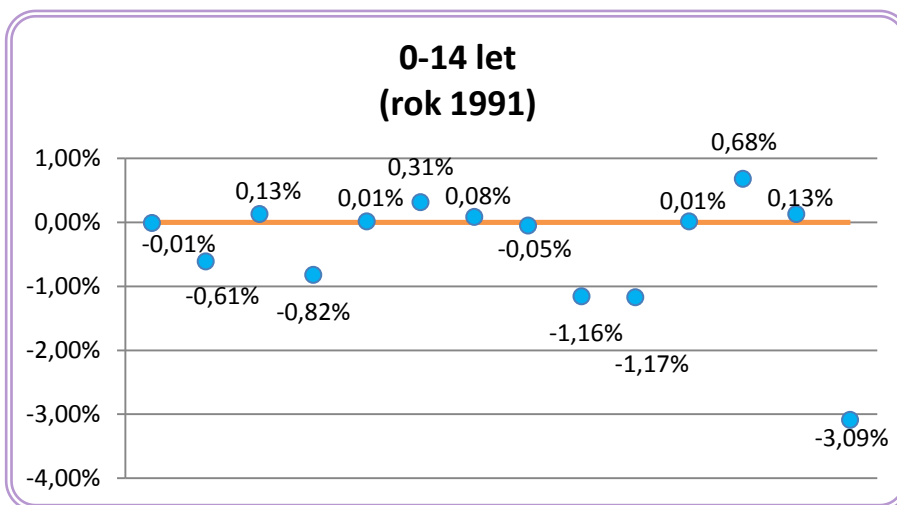
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

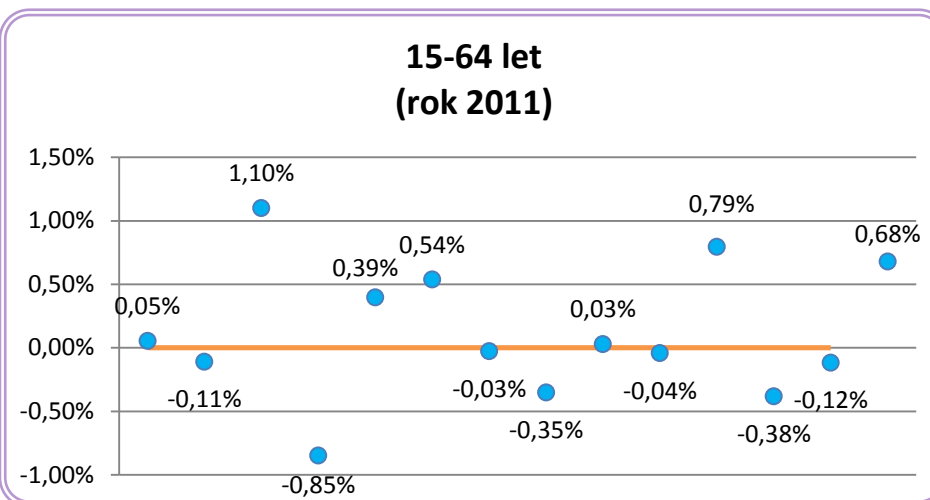
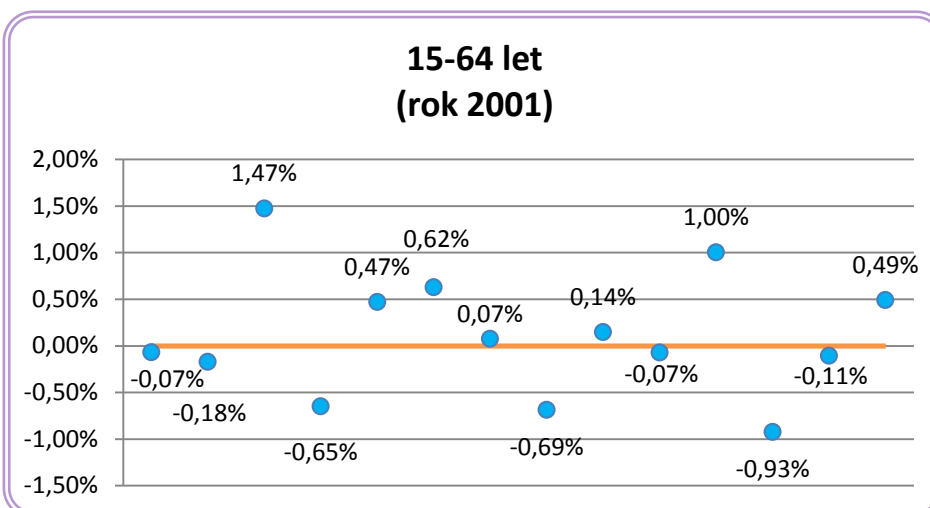
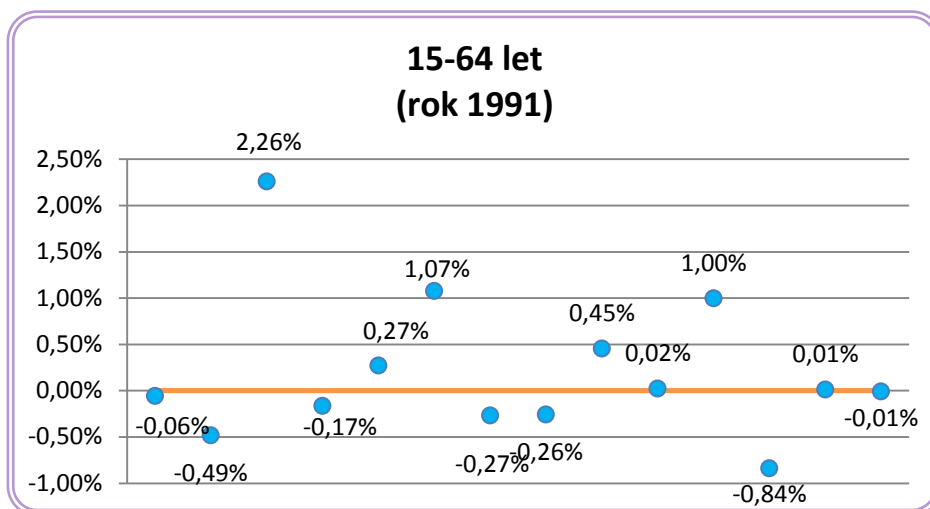
Příloha G

Odchytky od mediánu věkového složení obyvatel 0-14 let v krajích ČR (v letech 1991, 2001 a 2011)

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

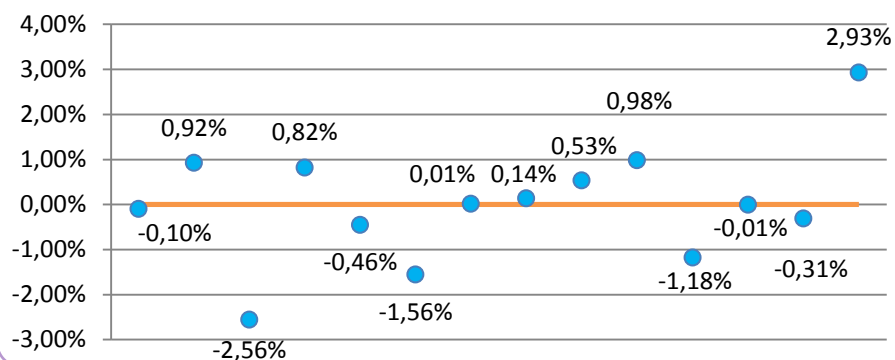
**Odchyly od mediánu věkového složení obyvatel 15-64 let
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

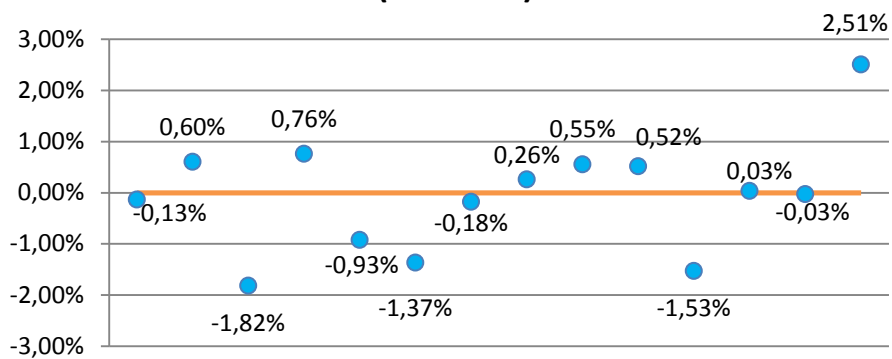
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

**Odchyly od mediánu věkového složení obyvatel 65 a více let
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

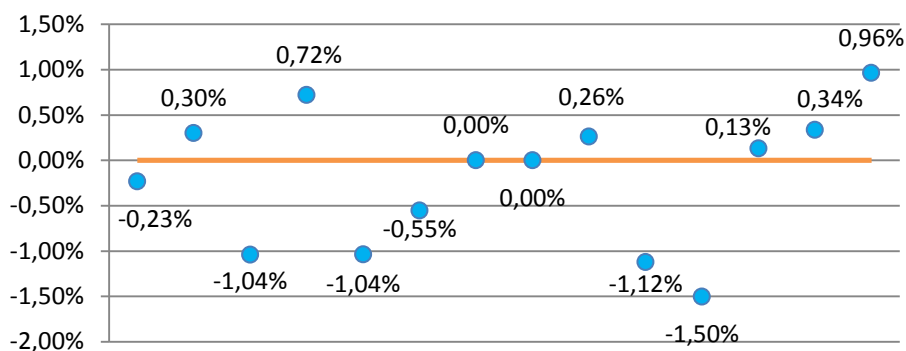
**65-více let
(rok 1991)**

**65 a více let
(rok 2001)**

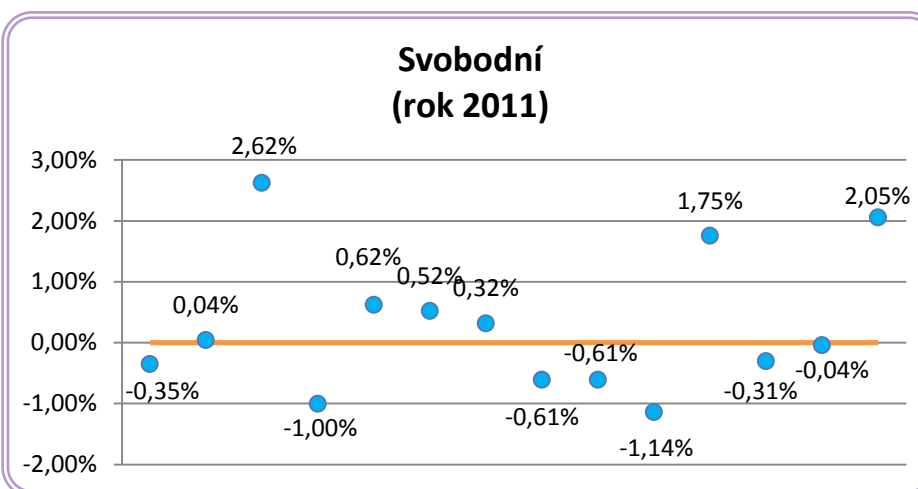
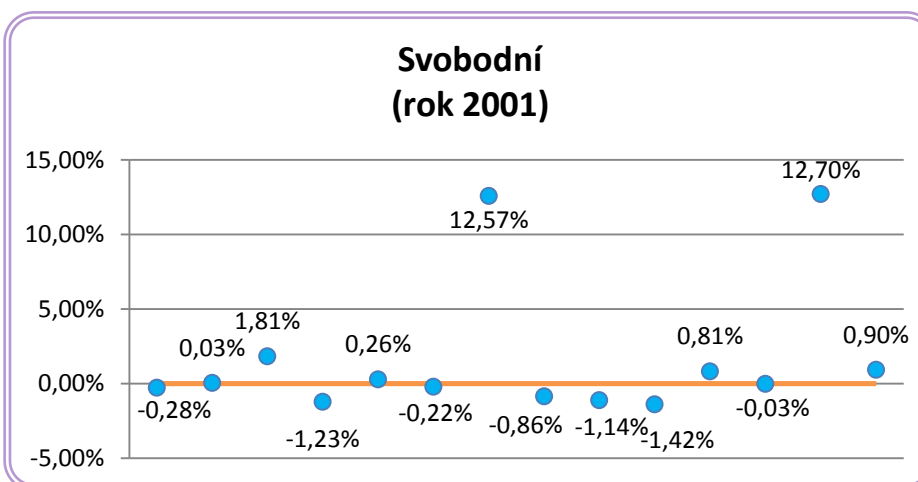
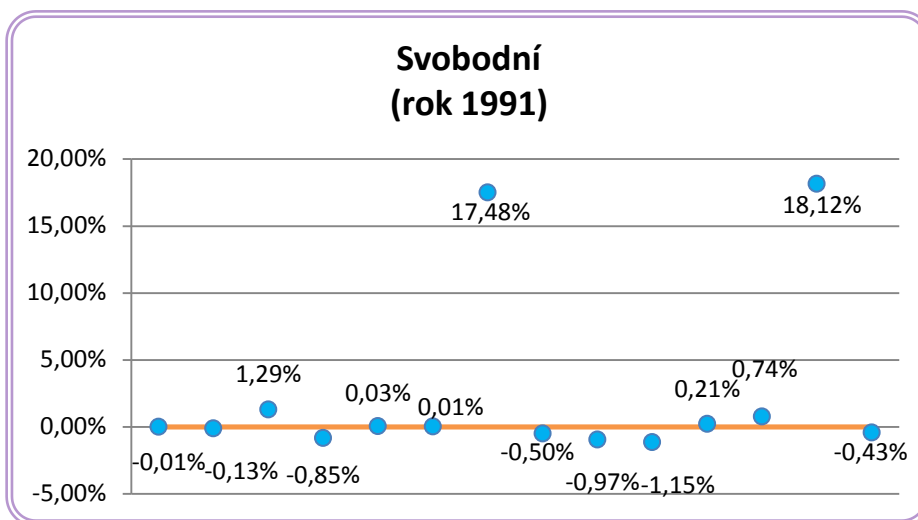
**65-více let
(rok 2011)**

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Příloha H

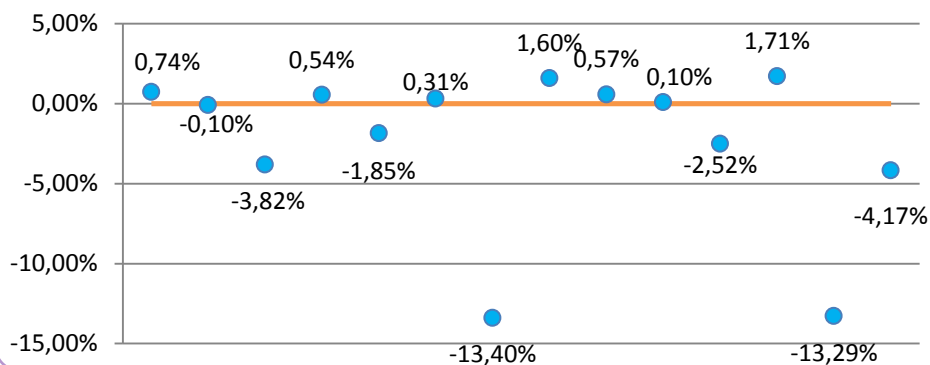
Odchylky od mediánu svobodných obyvatel v krajích ČR (v letech 1991, 2001 a 2011)

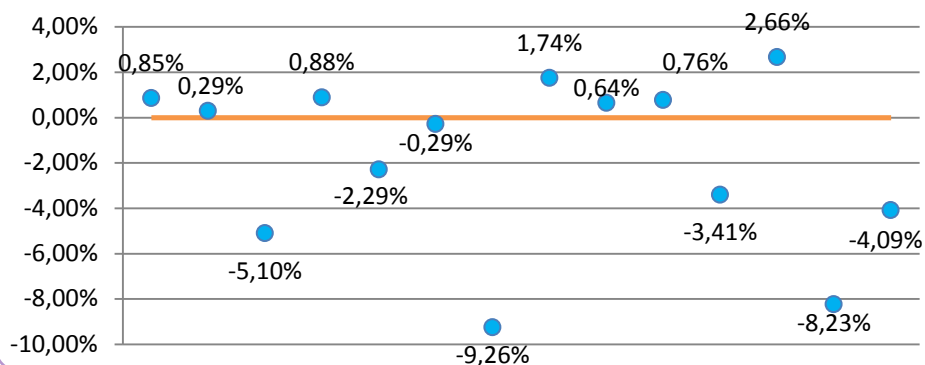
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

**Odchyłky od mediánu ženatých/vdaných obyvatel
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

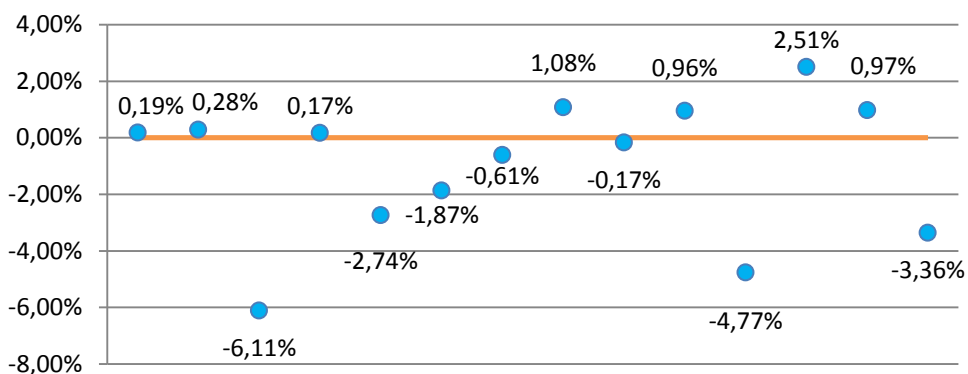
**Ženatí/vdané
(rok 1991)**

**Ženatí/vdané
(rok 2001)**

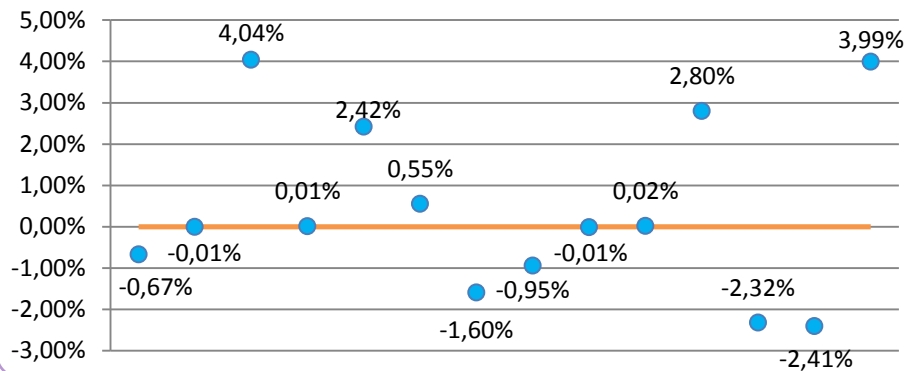
**Ženatí/vdané
(rok 2011)**

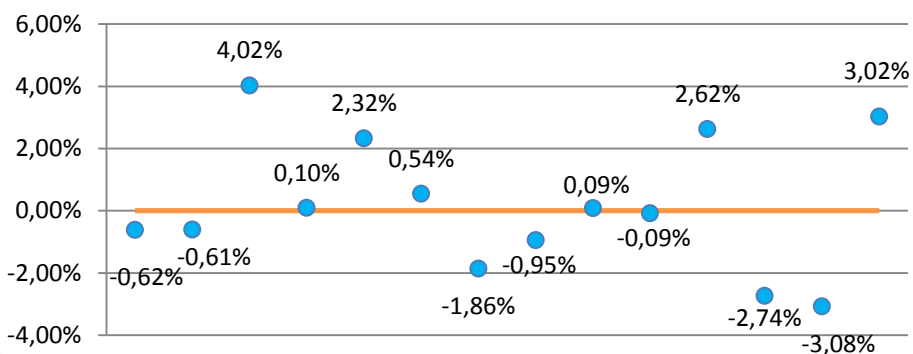
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

**Odchytky od mediánu rozvedených obyvatel
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

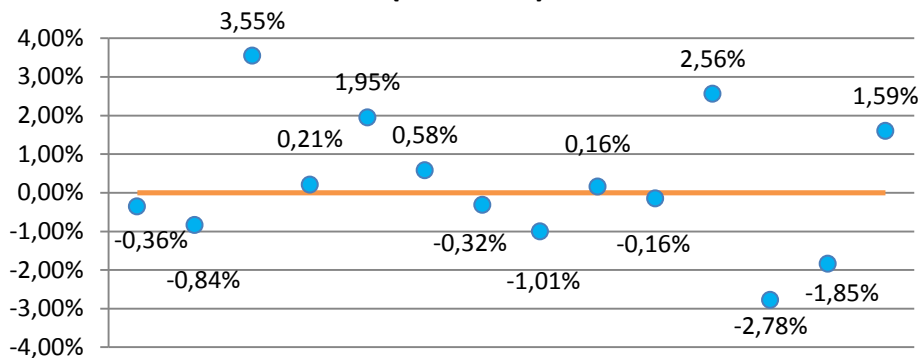
**Rozvedení
(rok 1991)**

**Rozvedení
(rok 2001)**

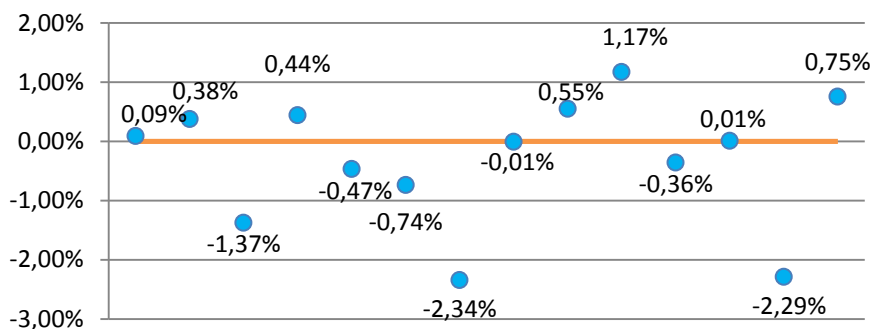
**Rozvedení
(rok 2011)**

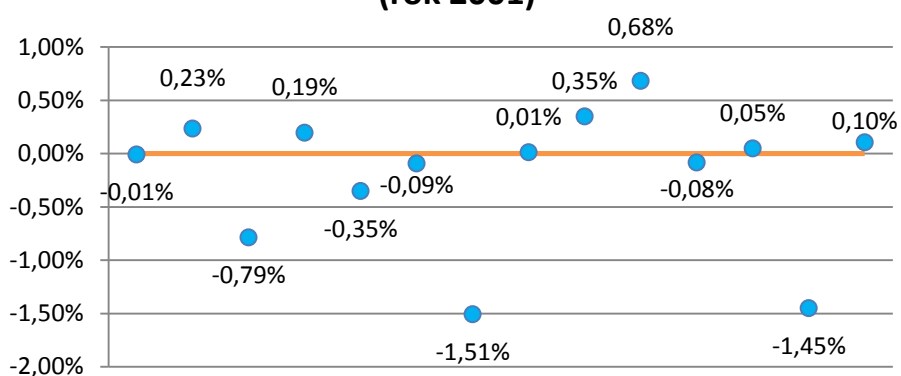
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

**Odchylky od mediánu ovdovělých obyvatel
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

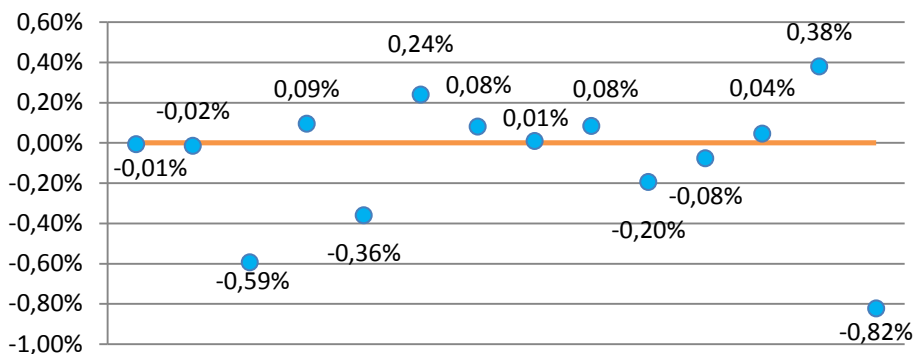
**Ovdovělí
(rok 1991)**

**Ovdovělí
(rok 2001)**

**Ovdovělí
(rok 2011)**

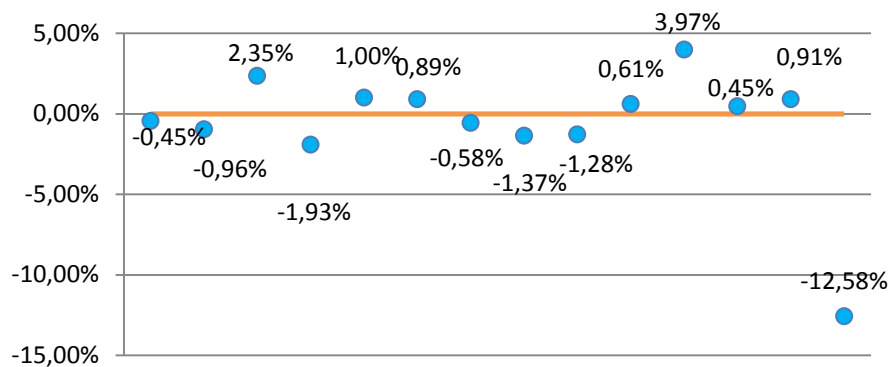

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

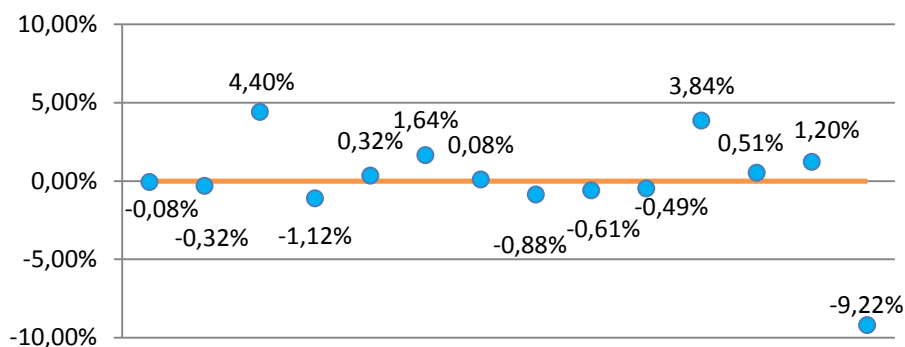
Příloha I

Odchylky od mediánu základního vzdělání vč. neukončeného v krajích ČR (v letech 1991, 2001 a 2011)

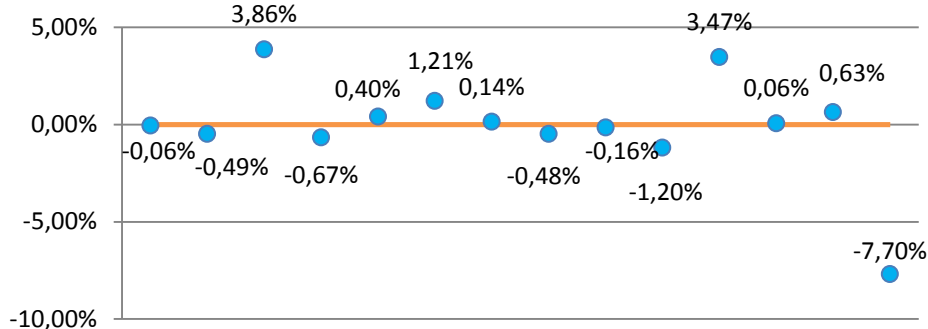
Základní vzdělání včetně neukončeného (rok 1991)

Základní vzdělání včetně neukončeného (rok 2001)

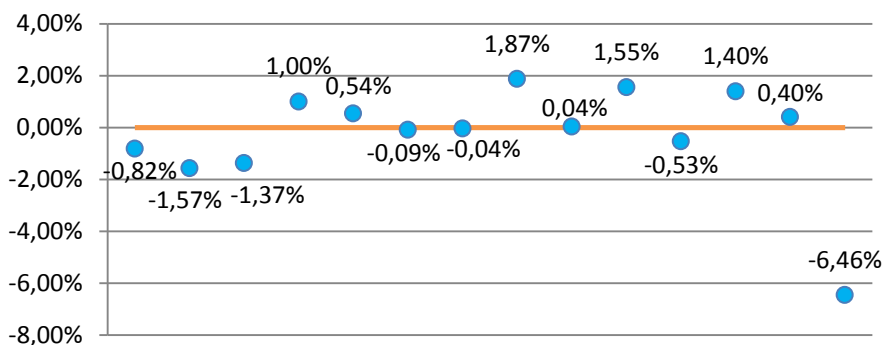
Základní vzdělání včetně neukončeného (rok 2011)

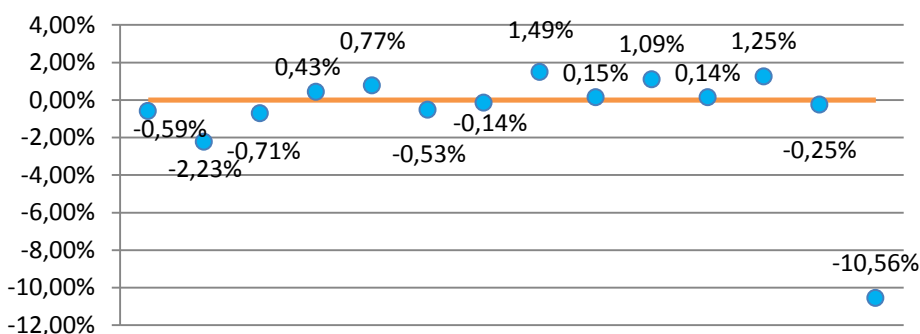
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

**Odchylky od mediánu středního vzdělání vč. vyučení bez maturity
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

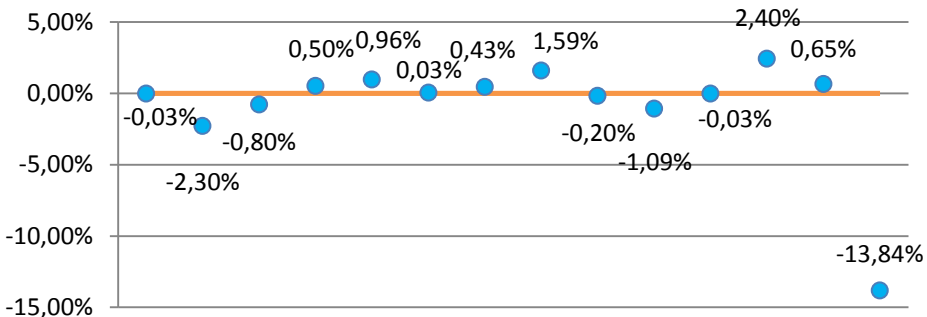
**Střední vzdělání včetně vyučení bez maturity
(rok 1991)**

**Střední vzdělání včetně vyučení bez maturity
(rok 2001)**

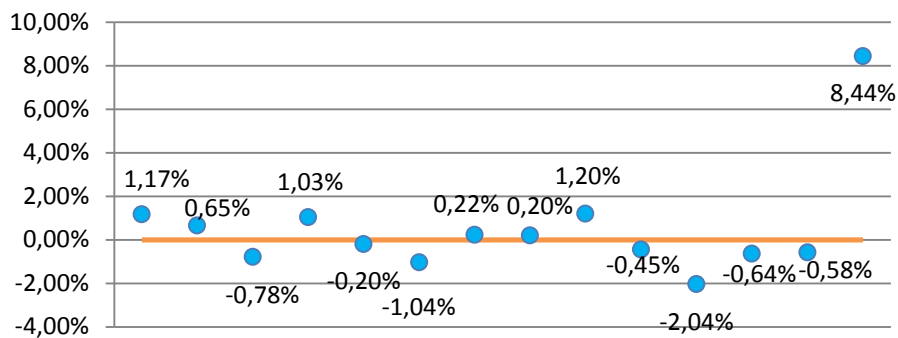

**Střední vzdělání včetně vyučení bez maturity
(rok 2011)**

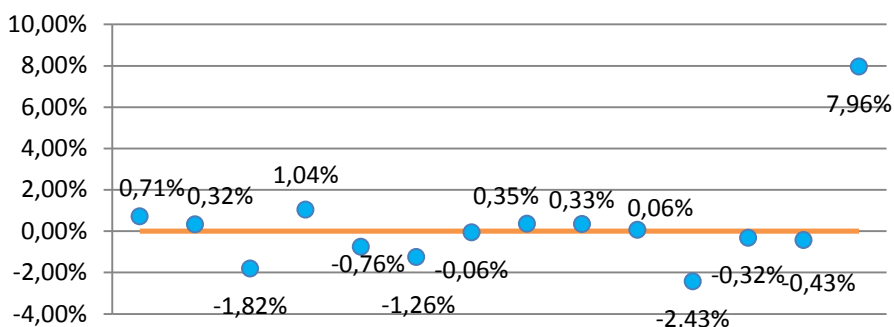

**Odchytky od mediánu úplného středního vzdělání s maturitou a vyššího
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

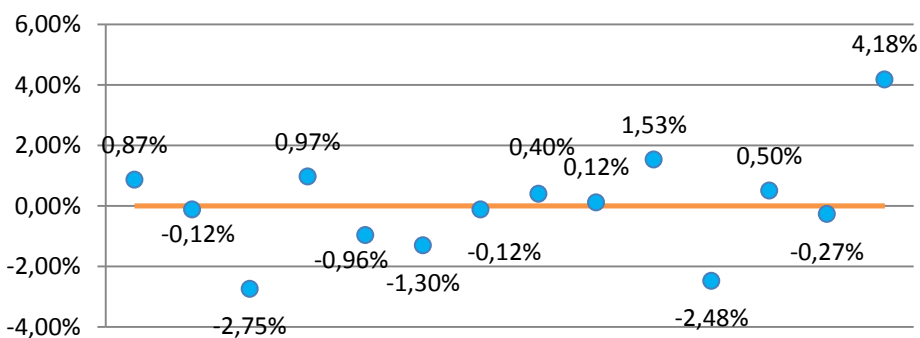
**Úplné střední vzdělání s maturitou a vyšší
(rok 1991)**

**Úplné střední vzdělání (s maturitou) a vyšší
(rok 2001)**

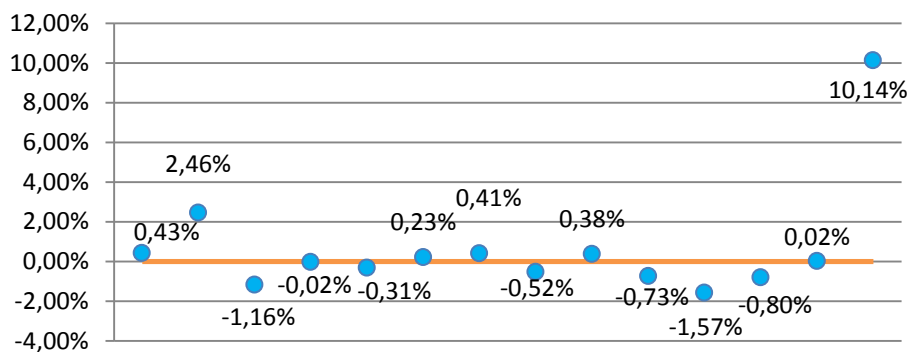
**Úplné střední vzdělání s maturitou a vyšší
(rok 2011)**

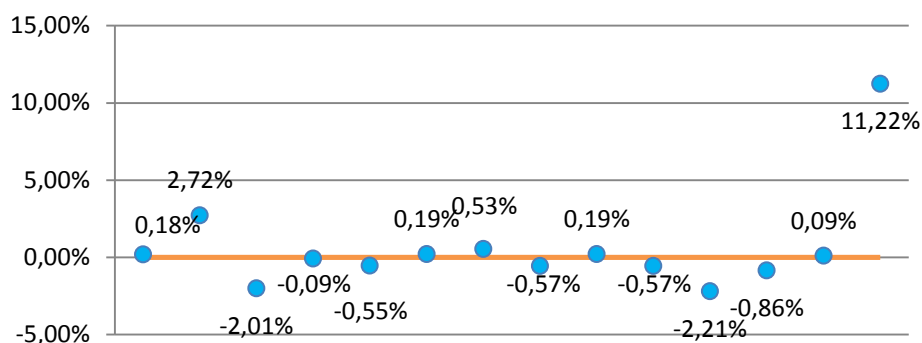
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

**Odchyly od mediánu vysokoškolského vzdělání
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

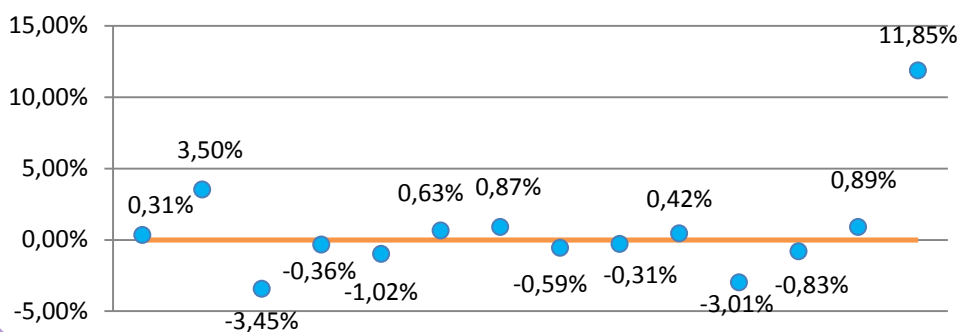
**Vysokoškolské vzdělání
(rok 1991)**

**Vysokoškolské vzdělání
(rok 2001)**

**Vysokoškolské vzdělání
(rok 2011)**

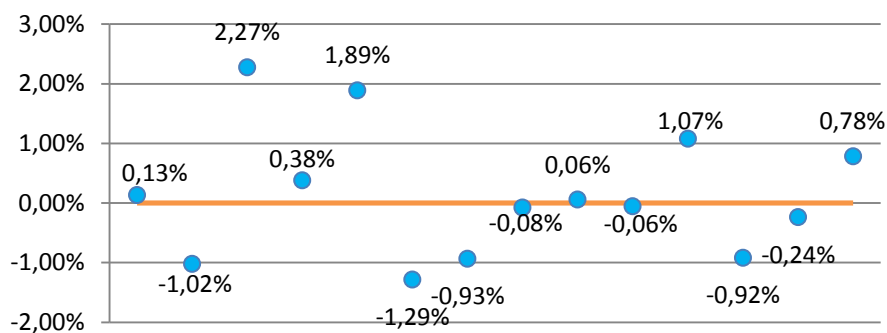

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

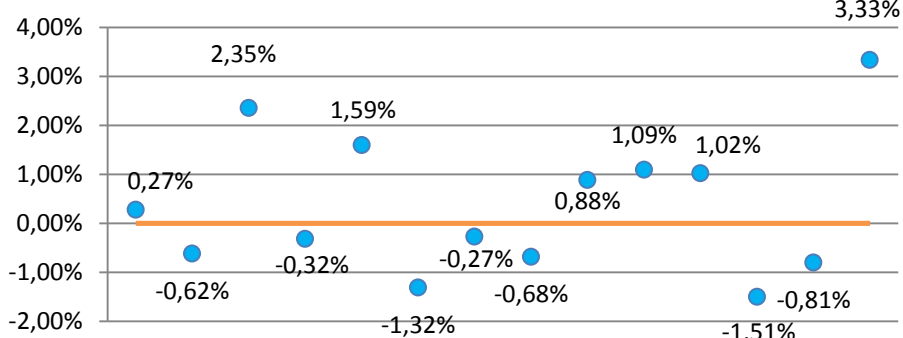
Příloha J

Odchyly od mediánu ekonomicky aktivního obyvatelstva v krajích ČR (v letech 1991, 2001 a 2011)

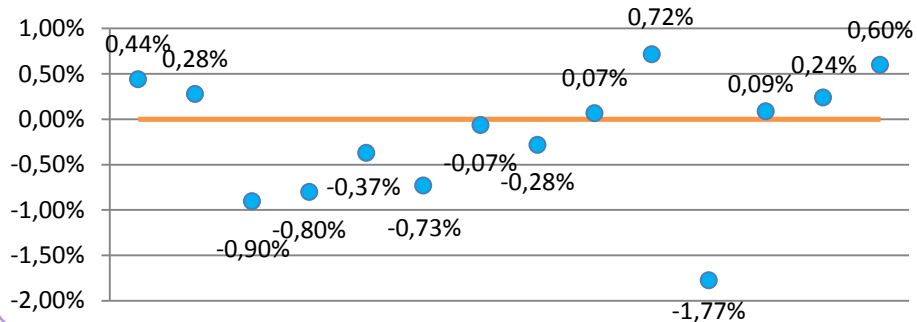
Ekonomicky aktivní (rok 1991)

Ekonomicky aktivní (rok 2001)

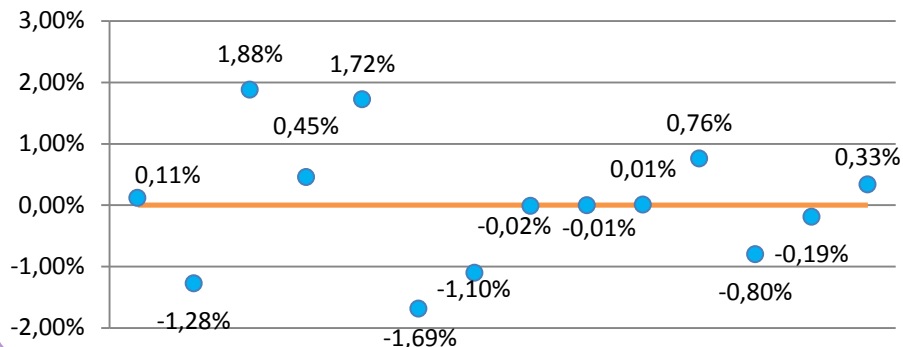
Ekonomicky aktivní (rok 2011)

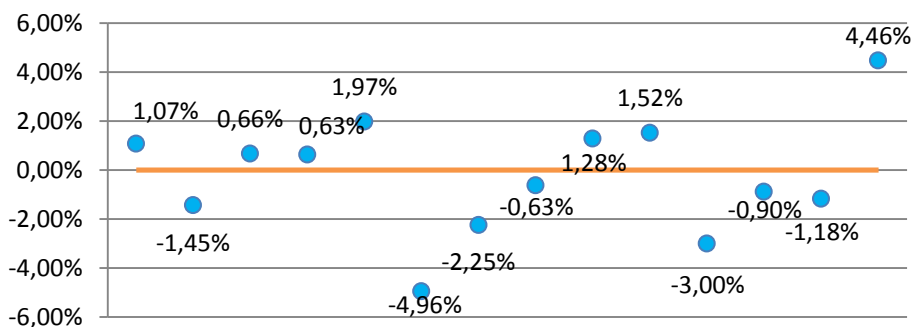
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

**Odchyly od mediánu zaměstnaných obyvatel
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

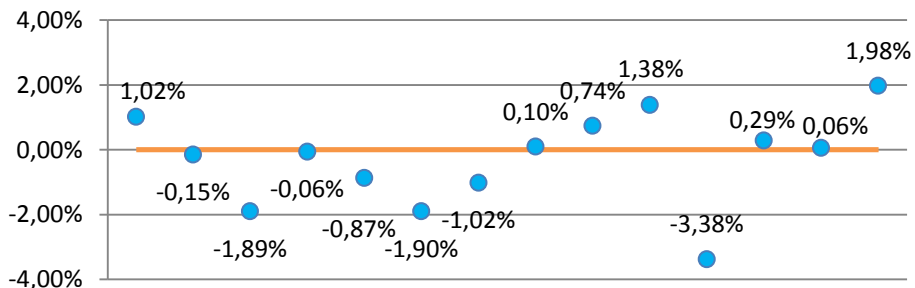
**Zaměstnaní
(rok 1991)**

**Zaměstnaní
(rok 2001)**

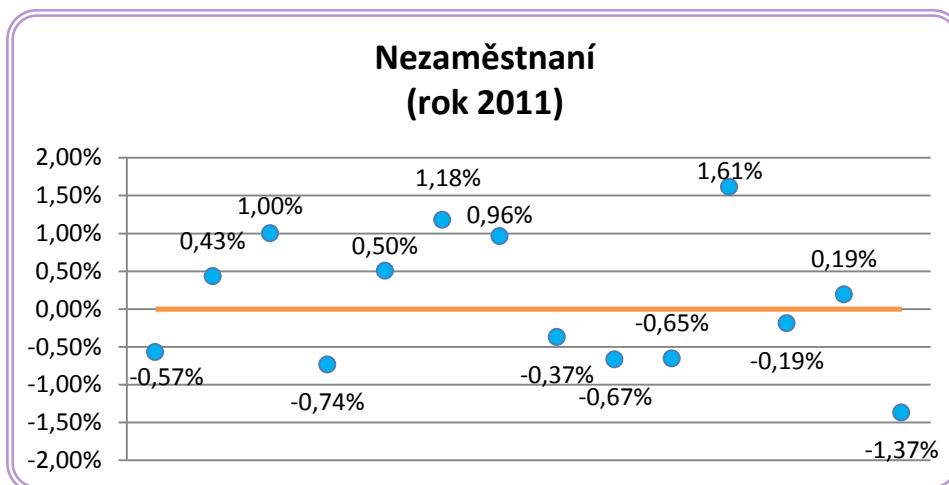
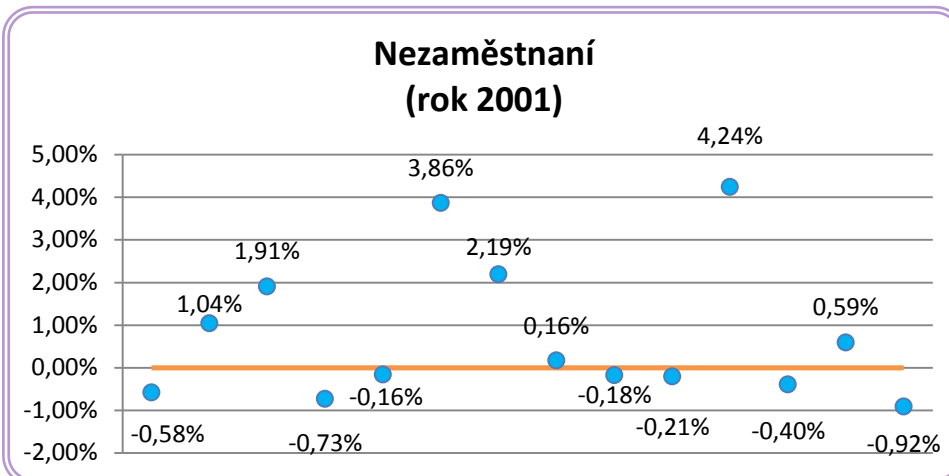
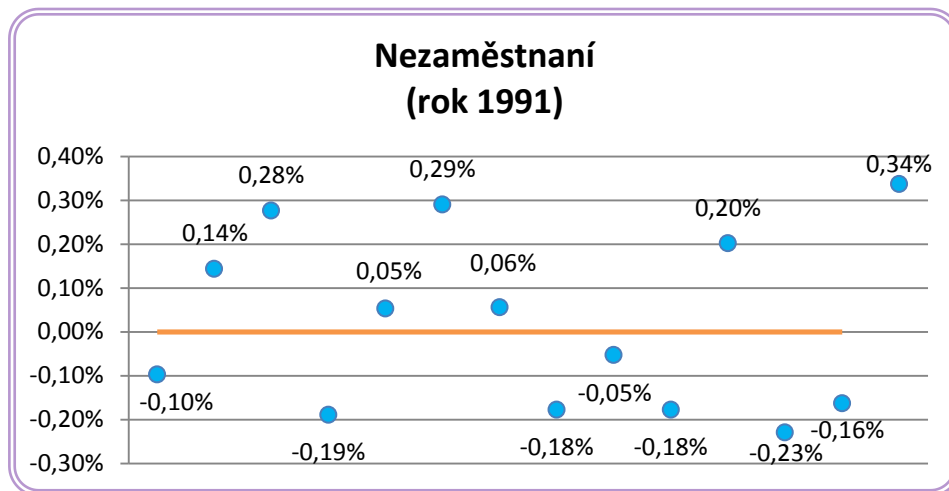

**Zaměstnaní
(rok 2011)**

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

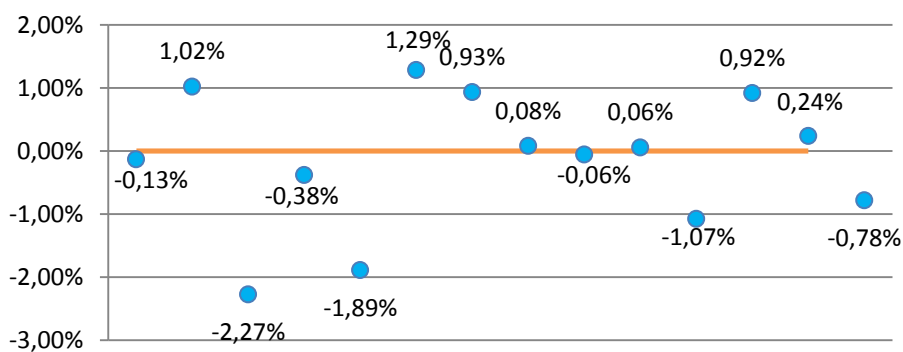
**Odchyly od mediánu nezaměstnaných obyvatel
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

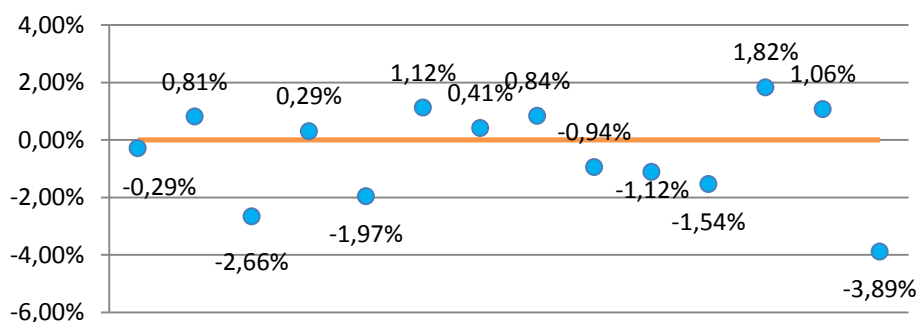
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

**Odchylky od mediánu ekonomicky neaktivních obyvatel
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

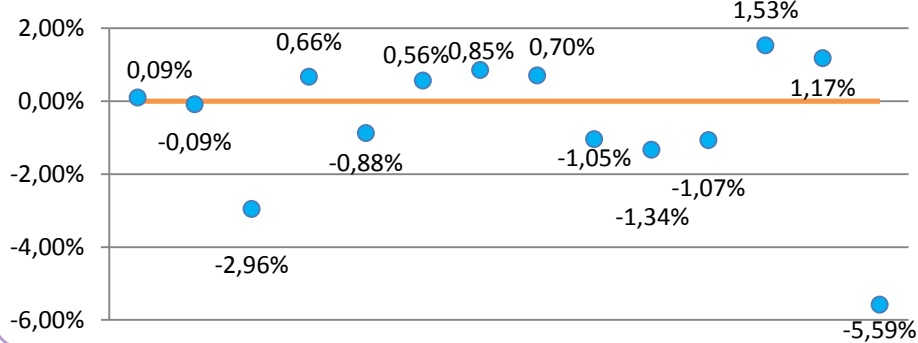
**Ekonomicky neaktivní
(rok 1991)**

**Ekonomicky neaktivní
(rok 2001)**

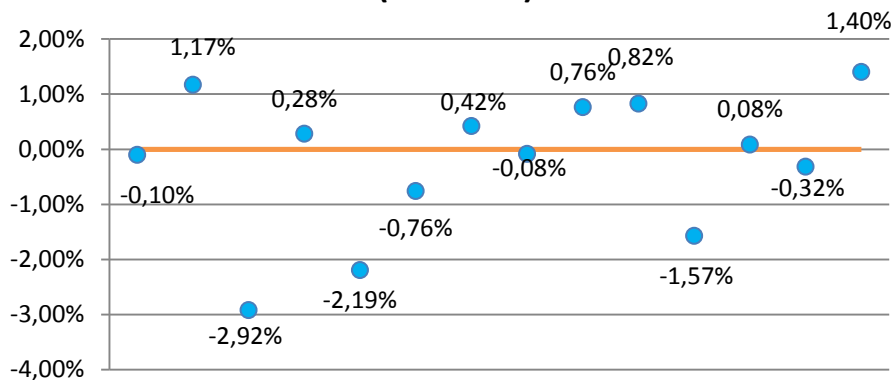
**Ekonomicky neaktivní
(rok 2011)**

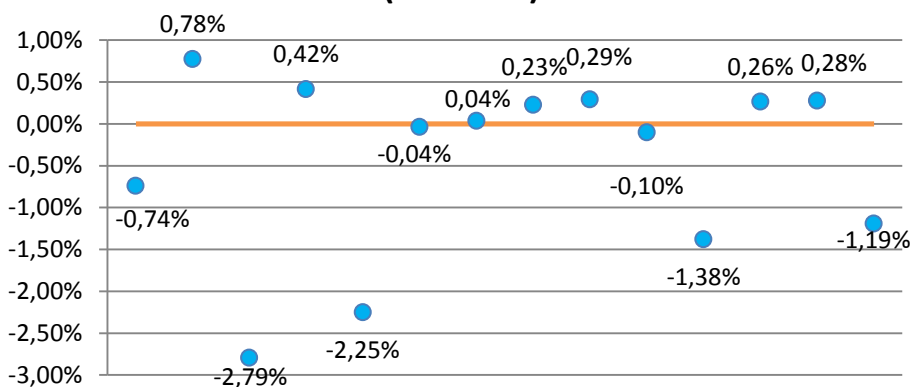
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

**Odchylky od mediánu nepracujících důchodců
v krajích ČR
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

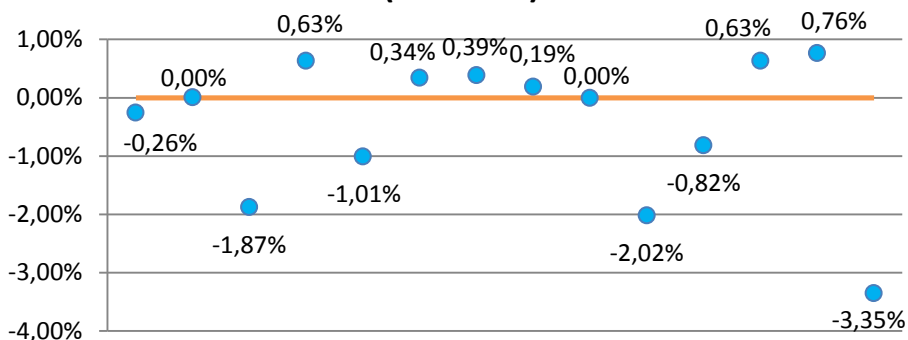
**Nepracující důchodci
(rok 1991)**

**Nepracující důchodci
(rok 2001)**

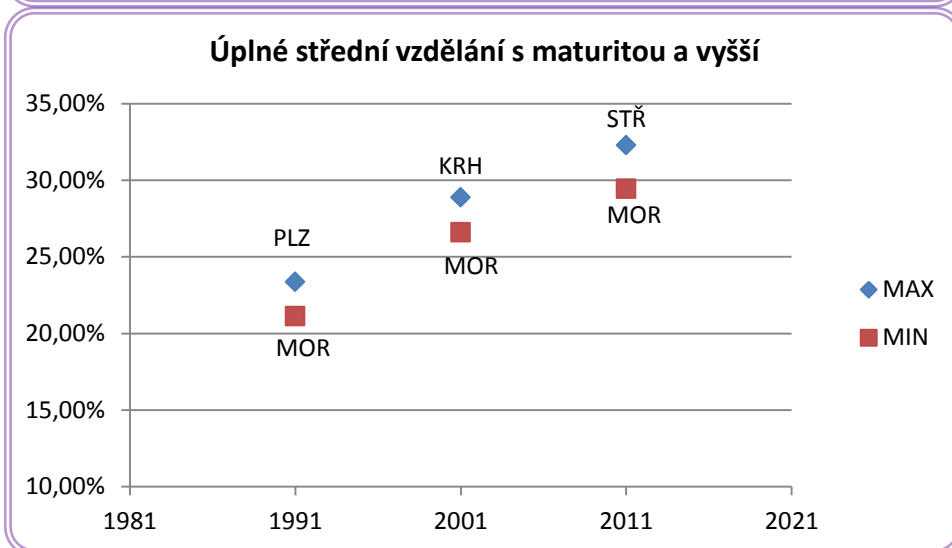
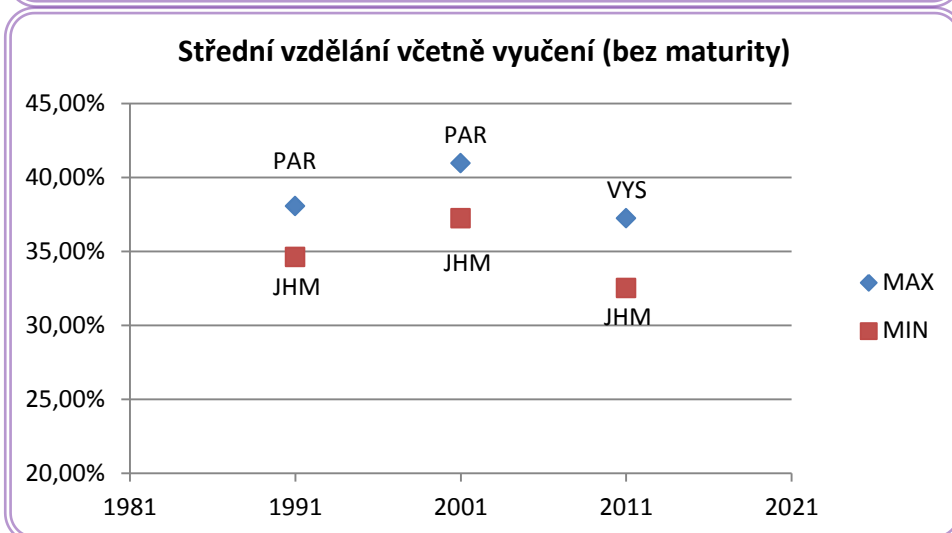
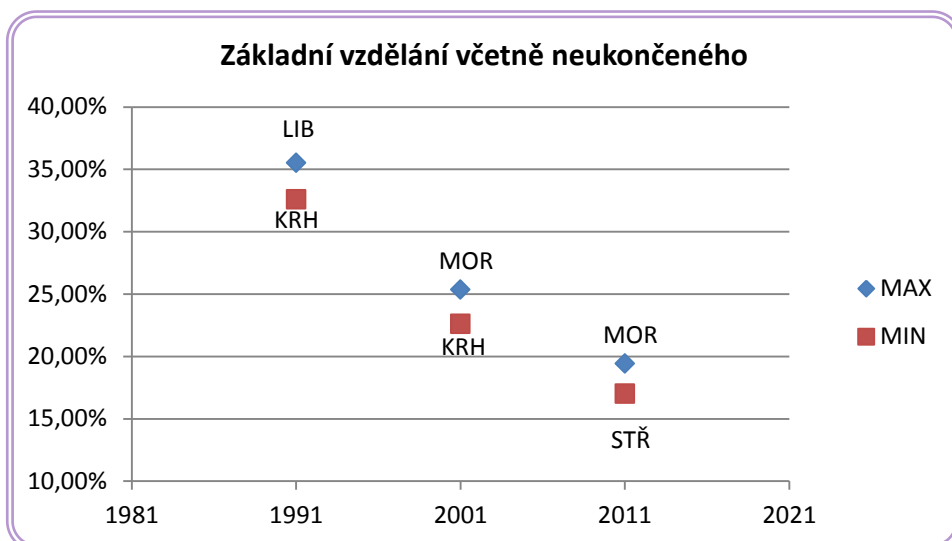
**Nepracující důchodci
(rok 2011)**

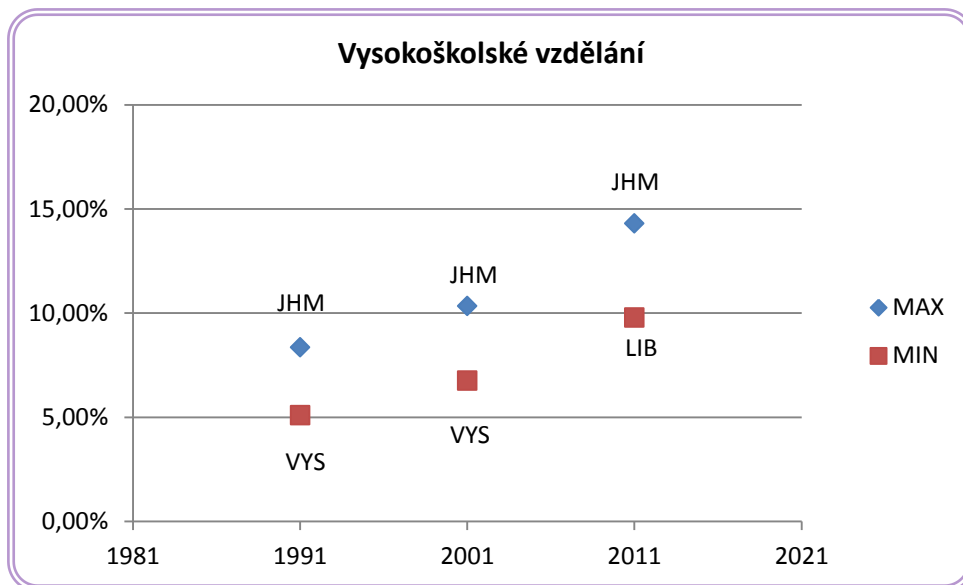
Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Příloha K

Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle vzdělání mimo Prahy, Ústeckého kraje a Karlovarského kraje (v letech 1991, 2001 a 2011)

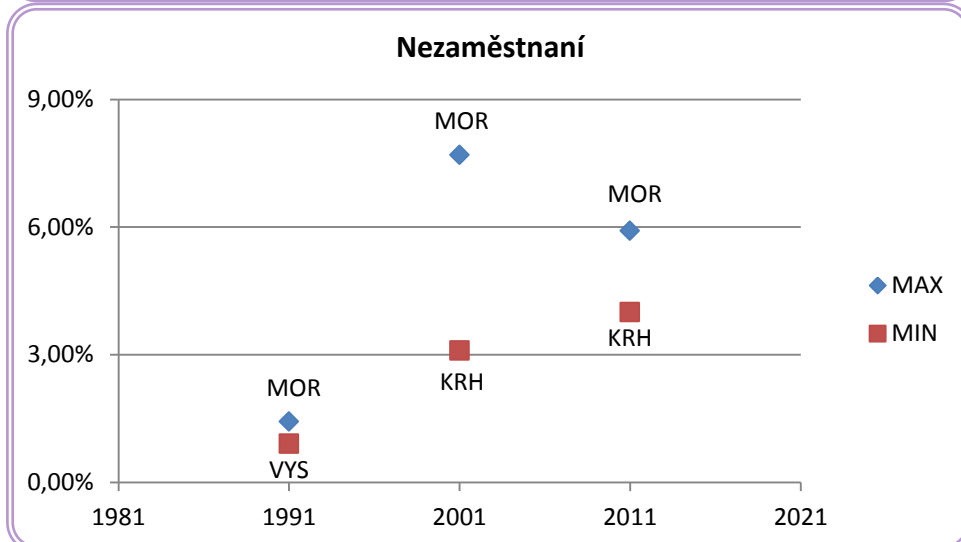
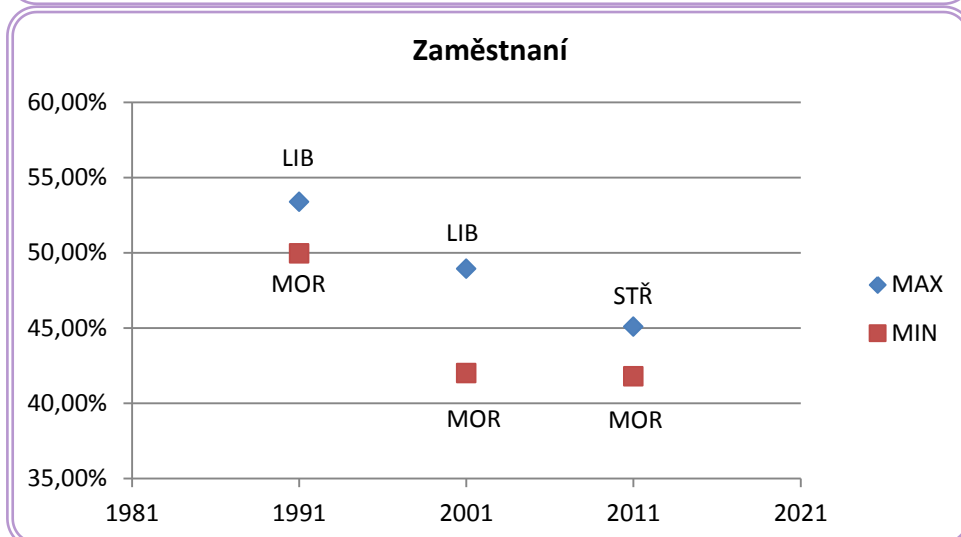
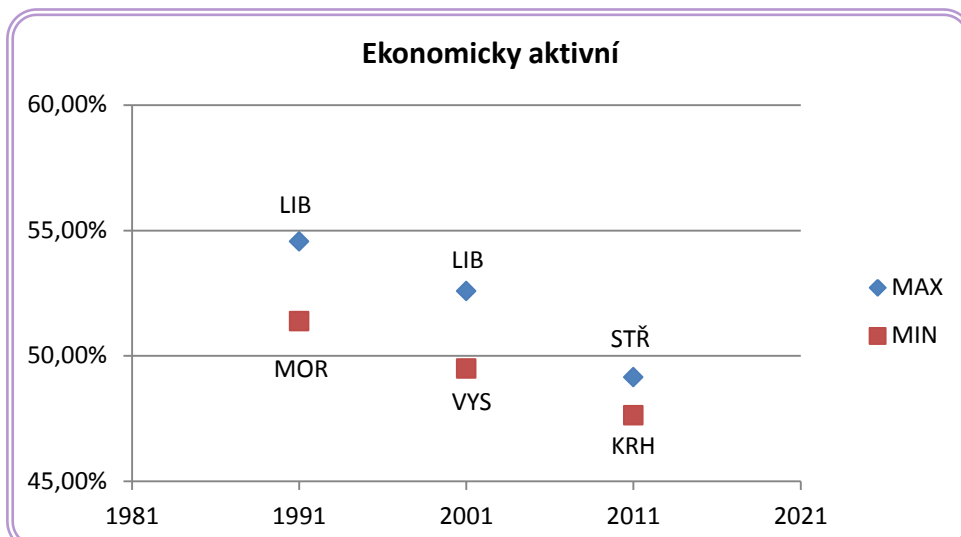
**Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle vzdělání mimo Prahy,
Ústeckého a Karlovarského kraje
(v letech 1991, 2001 a 2011)**

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

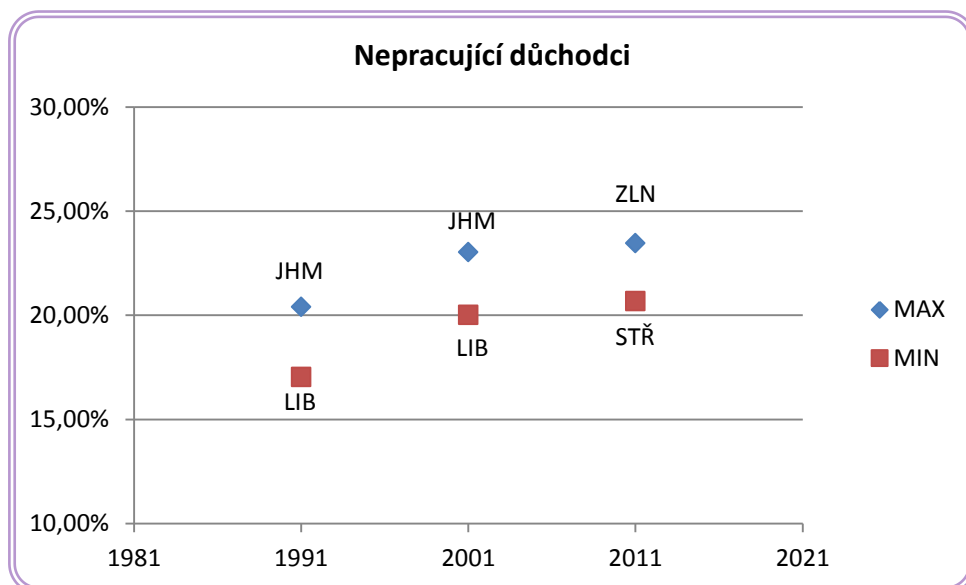
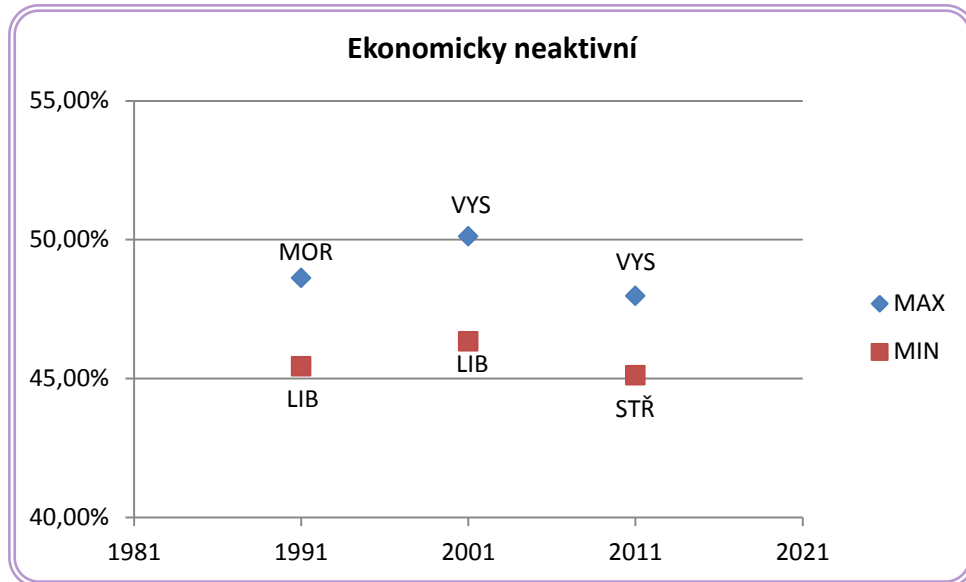
Příloha L

Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle ekonomické aktivity mimo Prahy, Ústeckého a Karlovarského kraje (v letech 1991, 2001 a 2011)

Kraje s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel dle ekonomické aktivity mimo Prahy, Ústeckého a Karlovarského kraje

(v letech 1991, 2001 a 2011)

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Příloha M

Kraj	0-14 let						15-64 let						65 a více let					
	1991	Pořadí	2001	Pořadí	2011	Pořadí	1991	Pořadí	2001	Pořadí	2011	Pořadí	1991	Pořadí	2001	Pořadí	2011	Pořadí
JHČ	21,58%	8	16,61%	7	14,42%	6	66,10%	9	69,79%	8,5	69,58%	6	12,32%	9	13,60%	9	16,00%	9
JHM	20,97%	10	15,98%	11	14,05%	11	65,68%	13	69,69%	11	69,42%	10	13,35%	4	14,33%	3	16,54%	4
KAR	21,72%	3,5	16,75%	6	14,18%	10	68,42%	1	71,34%	1	70,63%	1	9,86%	14	11,91%	14	15,20%	11,5
KRH	20,76%	11	16,29%	10	14,37%	7	65,99%	10	69,21%	12	68,68%	14	13,24%	5	14,49%	2	16,96%	2
LIB	21,60%	6,5	16,86%	4	14,88%	3	66,43%	5	70,33%	5	69,92%	5	11,97%	11	12,81%	11	15,20%	11,5
MOR	21,90%	2	17,15%	2	14,26%	8,5	67,24%	2	70,49%	3	70,06%	4	10,87%	13	12,36%	12	15,68%	10
OLM	21,67%	5	16,51%	9	14,26%	8,5	65,89%	12	69,94%	7	69,50%	8	12,44%	7	13,55%	10	16,24%	7,5
PAR	21,54%	9	16,83%	5	14,59%	4	65,90%	11	69,18%	13	69,17%	12	16,56%	1	13,99%	6	16,24%	7,5
PLZ	20,43%	12	15,70%	13	13,95%	13	66,61%	4	70,01%	6	69,55%	7	12,96%	6	14,29%	4	16,50%	5
STR	20,42%	13	15,96%	12	15,41%	1	66,18%	6	69,79%	8,5	69,48%	9	13,40%	3	14,25%	5	15,11%	13
ÚST	21,60%	6,5	16,93%	3	14,95%	2	67,16%	3	70,87%	2	70,32%	2	11,24%	12	12,20%	13	14,73%	14
VYS	22,27%	1	17,30%	1	14,49%	5	65,32%	14	68,94%	14	69,14%	13	12,41%	8	13,76%	7	16,37%	6
ZLN	21,72%	3,5	16,54%	8	14,02%	12	66,17%	7	69,76%	10	69,41%	11	12,11%	10	13,70%	8	16,57%	3
PRH	18,50%	14	13,40%	14	12,60%	14	66,15%	8	70,36%	4	70,20%	3	15,35%	2	16,24%	1	17,20%	1

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Kraj	Svobodní						Ženatí/vdané						Rozvedení						Ovdovělí					
	1991	P	2001	P	2011	P	1991	P	2001	P	2011	P	1991	P	2001	P	2011	P	1991	P	2001	P	2011	P
JHČ	20,32%	8	25,38%	10	29,44%	10	63,93%	3	57,02%	4	50,33%	6	5,66%	10	8,49%	10	11,63%	10	10,09%	6	9,11%	8	8,60%	8
JHM	20,20%	9	25,69%	7	29,84%	7	63,10%	8	56,46%	7	50,43%	5	6,33%	8	8,50%	9	11,15%	11	10,37%	5	9,35%	3	8,59%	9
KAR	21,63%	3	27,47%	3	32,42%	1	59,38%	11	51,07%	12	44,03%	14	10,37%	1	13,13%	1	15,54%	1	8,62%	12	8,33%	12	8,01%	13
KRH	19,49%	12	24,43%	13	28,79%	13	63,74%	5	57,05%	3	50,31%	7	6,34%	7	9,20%	6	12,20%	6	10,43%	4	9,31%	4	8,70%	3
LIB	20,37%	6	25,93%	6	30,42%	4	61,35%	9	53,88%	9	47,40%	11	8,76%	4	11,43%	4	13,93%	3	9,53%	10	8,76%	11	8,25%	12
MOR	20,35%	7	25,45%	9	30,32%	5	63,51%	6	55,88%	8	48,27%	10	6,88%	5	9,65%	5	12,57%	5	9,26%	11	9,02%	10	8,84%	2
OLM	37,82%	2	38,23%	2	30,11%	6	49,79%	14	46,92%	14	49,53%	9	4,74%	12	7,24%	12	11,67%	9	7,65%	14	7,61%	14	8,69%	4,5
PAR	19,84%	11	24,80%	11	29,19%	11,5	64,79%	2	57,91%	2	51,22%	2	5,39%	11	8,16%	11	10,98%	12	9,98%	8	9,13%	7	8,61%	7
PLZ	19,37%	13	24,53%	12	29,19%	11,5	63,77%	4	56,81%	6	49,98%	8	6,32%	9	9,19%	7	12,14%	7	10,54%	3	9,47%	2	8,69%	4,5
STRŽ	19,19%	14	24,25%	14	28,66%	14	63,29%	7	56,93%	5	51,10%	4	6,35%	6	9,02%	8	11,83%	8	11,16%	1	9,80%	1	8,41%	11
ÚST	20,55%	5	26,47%	5	31,55%	3	60,68%	10	52,76%	10	45,37%	13	9,14%	3	11,73%	3	14,54%	2	9,63%	9	9,03%	9	8,53%	10
VYS	21,08%	4	25,64%	8	29,49%	9	64,91%	1	58,83%	1	52,65%	1	4,01%	13	6,36%	13	9,21%	14	10,00%	7	9,17%	6	8,65%	6
ZLN	38,46%	1	38,37%	1	29,76%	8	49,91%	13	47,94%	13	51,12%	3	3,92%	14	6,03%	14	10,14%	13	7,71%	13	7,67%	13	8,98%	1
PRH	19,90%	10	26,57%	4	31,85%	2	59,03%	12	52,08%	11	46,78%	12	10,32%	2	12,13%	2	13,58%	4	10,75%	2	9,22%	5	7,78%	14

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Kraj	Základní vzdělání včetně neukončeného						Střední vzdělání vč. vyučení (bez maturity)						Úplné střední vzdělání s maturitou a vyšší						Vysokoškolské vzdělání					
	1991	P	2001	P	2011	P	1991	P	2001	P	2011	P	1991	P	2001	P	2011	P	1991	P	2001	P	2011	P
JHČ	34,06%	8	23,64%	8	18,14%	8	35,35%	11	38,85%	11	34,77%	8	23,31%	3	28,54%	3	31,60%	4	6,32%	3	7,79%	6	11,11%	7
JHM	33,55%	10	23,39%	9	17,71%	11	34,60%	13	37,21%	13	32,50%	13	22,79%	5	28,16%	6	30,62%	8	8,36%	2	10,33%	2	14,30%	2
KAR	36,87%	2	28,12%	1	22,06%	1	34,80%	12	38,74%	12	34,00%	11	21,35%	12	26,01%	13	27,99%	14	4,73%	13	5,60%	13	7,35%	14
KRH	32,58%	13	22,59%	13	17,53%	12	37,17%	4	39,87%	5	35,30%	5	23,17%	4	28,87%	2	31,70%	3	5,87%	8	7,52%	8	10,43%	9
LIB	35,51%	3	24,03%	6	18,60%	5	36,71%	5	40,22%	4	35,76%	3	21,94%	8	27,07%	11	29,77%	11	5,58%	9	7,06%	9	9,78%	12
MOR	35,41%	5	25,35%	3	19,41%	3	36,08%	9	38,92%	10	34,83%	7	21,10%	13	26,58%	12	29,43%	12	6,12%	6	7,81%	4	11,43%	5
OLM	33,93%	9	23,79%	7	18,34%	6	36,14%	8	39,31%	8	35,23%	6	22,36%	6	27,77%	8	30,61%	9	6,30%	4	8,14%	3	11,67%	4
PAR	33,15%	12	22,83%	12	17,72%	10	38,04%	1	40,94%	1	36,39%	2	22,34%	7	28,18%	4	31,13%	6	5,37%	10	7,04%	11	10,21%	10
PLZ	33,23%	11	23,10%	11	18,04%	9	36,21%	7	39,59%	6	34,60%	10	23,34%	2	28,17%	5	30,85%	7	6,27%	5	7,80%	5	10,49%	8
STŘ	35,12%	6	23,22%	10	17,00%	13	37,72%	2	40,54%	3	33,71%	12	21,69%	9	27,90%	7	32,26%	2	5,16%	11	7,04%	11	11,22%	6
ÚST	38,49%	1	27,55%	2	21,67%	2	35,64%	10	39,58%	7	34,76%	9	20,10%	14	25,40%	14	28,25%	13	4,32%	14	5,40%	14	7,79%	13
VYS	34,97%	7	24,22%	5	18,26%	7	37,57%	3	40,69%	2	37,20%	1	21,49%	11	27,51%	9	31,23%	5	5,09%	12	6,75%	12	9,97%	11
ZLN	35,42%	4	24,91%	4	18,83%	4	36,57%	6	39,20%	9	35,45%	4	21,56%	10	27,40%	10	30,46%	10	5,91%	7	7,71%	7	11,69%	3
PRH	21,93%	14	14,49%	14	10,50%	14	29,71%	14	28,89%	14	20,96%	14	30,58%	1	35,80%	1	34,91%	1	16,03%	1	18,83%	1	22,65%	1

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Kraj	Ekonomicky aktivní						Zaměstnaní						Nezaměstnaní					
	1991	Pořadí	2001	Pořadí	2011	Pořadí	1991	Pořadí	2001	Pořadí	2011	Pořadí	1991	Pořadí	2001	Pořadí	2011	Pořadí
JHČ	52,80%	6	51,27%	7	48,88%	3	51,76%	6	48,02%	5	44,71%	3	1,04%	9	3,25%	12	4,17%	10
JHM	51,65%	13	50,37%	10	48,71%	4	50,36%	13	45,50%	11	43,54%	9	1,28%	5	4,87%	5	5,17%	6
KAR	54,94%	1	53,34%	2	47,53%	13	53,52%	1	47,61%	6	41,80%	12	1,41%	3	5,74%	4	5,74%	3
KRH	53,05%	5	50,67%	9	47,63%	12	52,10%	4	47,58%	7	43,63%	8	0,95%	13	3,10%	13	4,00%	13
LIB	54,56%	2	52,58%	3	48,06%	10	53,37%	2	48,92%	2	42,82%	10	1,19%	6,5	3,67%	8	5,24%	5
MOR	51,38%	14	49,68%	13	47,70%	11	49,95%	14	41,99%	14	41,79%	13	1,43%	2	7,69%	2	5,91%	2
OLM	51,73%	12	50,72%	8	48,37%	8	50,54%	12	44,70%	12	42,67%	11	1,19%	6,5	6,02%	3	5,70%	4
PAR	52,59%	9	50,31%	11	48,15%	9	51,63%	9	46,32%	8	43,79%	6	0,96%	11,5	3,99%	7	4,36%	9
PLZ	52,72%	7	51,88%	6	48,50%	7	51,64%	8	48,22%	4	44,43%	4	1,09%	8	3,65%	9	4,07%	12
STŘ	52,61%	8	52,08%	4	49,15%	1	51,65%	7	48,47%	3	45,07%	2	0,96%	11,5	3,62%	10	4,08%	11
ÚST	53,74%	3	52,01%	5	46,66%	14	52,40%	3	43,94%	13	40,31%	14	1,34%	4	8,07%	1	6,35%	1
VYS	51,75%	11	49,49%	14	48,52%	6	50,84%	11	46,05%	9	43,98%	5	0,91%	14	3,44%	11	4,55%	8
ZLN	52,43%	10	50,19%	12	48,67%	5	51,45%	10	45,77%	10	43,75%	7	0,97%	10	4,42%	6	4,93%	7
PRH	53,45%	4	54,32%	1	49,03%	2	51,98%	5	51,41%	1	45,67%	1	1,48%	1	2,91%	14	3,36%	14

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Ekonomicky neaktivní						Nepracující důchodci					
1991	Pořadí	2001	Pořadí	2011	Pořadí	1991	Pořadí	2001	Pořadí	2011	Pořadí
47,20%	9	48,00%	8	46,53%	7	19,13%	9	21,52%	10	22,44%	9
48,35%	2	49,11%	5	46,36%	8	20,40%	2	23,03%	1	22,70%	7
45,06%	14	45,64%	13	43,48%	13	16,31%	14	19,46%	14	20,82%	12
46,95%	10	48,59%	7	47,11%	5	19,51%	6	22,67%	2	23,32%	2,5
45,44%	13	46,33%	12	45,56%	9	17,03%	13	20,01%	13	21,68%	11
48,62%	1	49,42%	2	47,00%	6	18,47%	11	22,22%	8	23,03%	5
48,27%	3	48,71%	6	47,30%	3	19,65%	5	22,29%	7	23,08%	4
47,41%	6	49,14%	4	47,15%	4	19,14%	8	22,48%	6	22,88%	6
47,28%	8	47,35%	9	45,39%	10	19,99%	4	22,55%	3	22,69%	8
47,39%	7	47,18%	10	45,11%	12	20,05%	3	22,15%	9	20,67%	13
46,26%	12	46,76%	11	45,37%	11	17,65%	12	20,88%	12	21,88%	10
48,25%	4	50,12%	1	47,97%	1	19,31%	7	22,52%	5	23,32%	2,5
47,57%	5	49,36%	3	47,62%	2	18,91%	10	22,54%	4	23,46%	1
46,55%	11	44,41%	14	40,85%	14	20,63%	1	21,07%	11	19,34%	14

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ